

De Bossen van Vlaanderen



Rudy Geldhof

televisiefeuilleton in 6 afleveringen

De Bossen van Vlaanderen

Aflevering 1

Rudy Geldhof

101 – Extérieur – Weg – Nacht

Zomer. De nacht gaat over in dag. Een kruispunt midden de velden. Een wegwijzer duidt de richting van Ouden-Bosch aan in de verte, waar de zon net boven een groot bos opkomt. Vanuit het bos nadert een zwak licht. Het blijkt een snel naderende auto te zijn, die bij het kruispunt vertraagt. De auto is een Duits legervoertuig, type Tweede Wereldoorlog. De auto neemt een scherpe bocht, en rijdt in volle snelheid verder, volgens de wegwijzer in de richting van Ouden-Bosch. In de verte tekent het silhouet van de kerktoren van Ouden-Bosch zich af, midden de bossen.

102 – Extérieur – Centrum Ouden-Bosch – Nacht

De Duitse legerauto rijdt in volle vaart voorbij de kerk van Ouden-Bosch en slaat de hoek om.

103 – Extérieur – Herenhuis Ouden-Bosch – Nacht

De auto komt in volle vaart aangereden, en houdt bruusk halt ter hoogte van een herenhuis. Drie gewapende mannen in Duitse legeruniformen, getooid met hakenkruisen, stappen snel uit. Terwijl de motor van het voertuig blijft draaien, lopen twee van de mannen naar de deur van de herenwoning. Ze kloppen hard aan.

Man in Duits uniform

Aufmachen! Schnell! Aufmachen!

De derde man kijkt links en rechts in de lege straat, dan naar de huizen aan de overkant, waar op de eerste verdieping een gordijntje wordt opengeschoven.

104 – Extérieur – Huizen overkant straat – Nacht

Meerdere gordijntjes worden een paar centimeter opengedaan en direct weer dichtgedaan.

105 – Exterieur – Herenhuis Ouden-Bosch – Dag

De drie mannen in Duits uniform duwen Albert Ceuppens, een vijftiger die op blote voeten is en alleen een open jas aanheeft boven zijn pyjama, de auto in. De auto vertrekt snel.

106 – Interieur – Duitse legerauto – Nacht

Albert Ceuppens zit op de achterbank en kijkt angstig naar de drie mannen in Duits uniform. Er wordt tegen een hoge snelheid gereden.

Albert Ceuppens

(Doodsbang) Aber bitte, wass wollen Sie van mir... Ich bin ein Freund... van de Duitsers. Wohin bringen Sie...

Man naast chauffeur

(Nauwelijks omkijkend) Spreek maar Vlaams en houd uw smoel!

Albert Ceuppens kijkt verwonderd op. Hij loert naar de man naast de chauffeur, dan naar de man naast zich. Hij ziet alleen harde gezichten, die onherkenbaar zijn onder hun kepies. Hij loert naar de man achter het stuur.

Albert Ceuppens

Maar ik ken u toch. Gij zijt toch...

Man naast chauffeur

Zwijgen heb ik gezegd!

De man naast de chauffeur slaat met zijn revolver tegen het voorhoofd van Albert Ceuppens, die ineenzakt.

107 – Exterieur – Reling duiker – Nacht

De auto houdt halt aan een beek, midden de bossen. De drie mannen in Duits uniform sleuren de wankelende, aan het voorhoofd bloedende Albert Ceuppens uit de auto, leggen hem tegen de reling van de duiker, ontgrendelen hun wapens en doorzeven hem met kogels. Ze haasten zich naar de auto en rijden snel weg. Close op het gezicht van de dode Ceuppens.

108 – Interieur – Kerk Ouden-Bosch – Dag

Het bidprentje met de foto van Albert Ceuppens wordt vastgehouden door Constant Reynaert. Reynaert is hoogbejaard en is net ter offerande geweest tijdens de begrafenis van Albert Ceuppens. Hij bekijkt de vele Duitsers en Hilaire, Cesar en Martha Priem en Clara en Flora Mortier. Vooral de mannen hebben een verbeterde trek om de mond. Reynaert observeert hen.

Stem Constant Reynaert

Mmm... Albert Ceuppens, gemeentesecretaris van Ouden-Bosch, vermoord omdat hij een zwarte was, vermoord door de witte brigade, verkleed als Duitsers...

Hilaire en Cesar Priem bemerken Reynaert, ook Alice Priem kijkt op, er is haat in hun ogen te lezen.

Stem Reynaert

Gij weet natuurlijk beter. Hij was geen zwarte, hoogstens Vlaamsgezind... Niet vermoord door het verzet, maar door uw vijanden van vroeger. Gij weet dat hier een handig dubbelspel gespeeld is. Spijtig... Voor mij moest er niet gemoord worden.

Reynaert kijkt naar een brandglas.

Er staat te lezen: "Chevalier de Bellicourt. Pro Regi et Patria."

Stem Reynaert

Pro Regi et Patria... Met u is alles begonnen chevalier. Houdt het dan nooit op?

Reynaert ziet in gedachten de bidprentjes met foto en naam van een aantal overledenen de revue passeren: De Halleux, Victor De Jonghe, Karel Tanghe, Gerard Vercruysse, het opsporingsbericht van Gentiel Smessaert en het bidprentje van Eugène Mertens. De foto van Eugène Mertens gaat over in de flashback van de volgende scène.

109 – Exterieur – Inrijpoort domein Rozendaal – Dag

Eugène Mertens, rond de twintig, zit naast Reynaert, die achter het stuur van zijn auto zit. Reynaert is rond de vijftig en brengt zijn auto tot stilstand voor de inrijpoort. Auto en kleding van de mannen zijn van net voor de Eerste Wereldoorlog. In de auto liggen fotografiebenodigdheden. Reynaert leest de lijfspreuk van De Bellicourt boven de poort:

Reynaert Pro Regi et Patria...

Eugène Mertens

(Lachend) Niet hier, mijnheer Reynaert. Stop! Stop!

Reynaert kijkt Eugène Mertens verwonderd aan en remt.

Eugène Mertens

We moeten langs de ingang van het personeel. De andere kant.

Constant Reynaert

Personeel, hè. Goed.

110 – Exterieur – Kasseiweg rond domein Rozendaal – Dag

De langzaam rijdende auto met Reynaert en Eugène Mertens. Reynaert mindert vaart als hij een vijftal oudere vrouwen de kasseiweg ziet vegen. Hij claxonneert. De vrouwen gaan opzij, terwijl Eugène Mertens wuift naar een van hen. Reynaert kijkt nog eens achterom naar de vrouwen, die opnieuw aan het vegen zijn.

Constant Reynaert

Een straat vegen! Dat heb ik nog nooit gezien!

Eugène Mertens

Ge zijt ook niet van hier. Bevel van burgemeester de Bellicourt. Hij heeft de mensen een kasseiweg bezorgd, zij moeten die doen blinken.

Constant Reynaert

En ze doen dat!

Eugène Mertens

Ze kunnen niet anders. Het zijn allemaal pachters van hem. Ze beven voor hem.

Eugène Mertens

Gij niet, Eugène?

Eugène Mertens

Wij zijn toch zelfstandige boeren, mijnheer Reynaert.
(Wijzend) Daar!

Ze zijn bij een kleine inrijpoort gekomen. Ook hier is te lezen: "Pro Regi et Patria".

Constant Reynaert

Pro Regi et Patria! Nog eens.
(Milde spot) De man aanbidt blijkbaar koning en vaderland.

Eugène Mertens lacht, terwijl Reynaert het domein oprijdt.

Constant Reynaert

Waarom lacht ge?

Eugène Mertens

Hij staat dichterbij de koning dan gij denkt. 't Is iets voor uw gazet, als ge durft.

111 – Exterieur – Park voor kasteel Rozendaal – Dag

Het indrukwekkende park en de vijver voor kasteel Rozendaal. De auto rijdt langzaam verder in de richting van het kasteel.

Reynaert

(Grinnikend) Een feestje...

Reynaert en Eugène Mertens zien de drukte rond het kasteel: op het terras is een orkestje aan het musiceren. Rond de Bellicourt, een imposant figuur, van een eind in de vijftig, bevinden zich de genodigden: baron de Castille, rond de vijftig, baron de Halleux, een jaar of veertig en zijn vrouw Marie-Ange Van Hoeylandt, rond de dertig. Verder madame Scherpereel, die rond de vijftig is en de vertrouweling van Marie-Ange Van Hoeylandt, gravin Ruyseveldt, een jaar of zestig, wetsdokter Verfaillie, dertig, twee dochters van de Bellicourt, en verder een aantal dames en hoofdzakelijk jonge heren. Dienstpersoneel zorgt dat niemand eten of drinken te kort komt. Op de vijver varen jonge mensen in een bootje, aan de rand spelen kinderen met speelgoedscheepjes. Er worden ook vliegers opgelaten.

Op het pad, dat door het park loopt, wordt wild gereden met een zwarte auto, waarin een vijftal jonge mannen en vrouwen zitten, die kreetjes slaken van de pret.

Hilaire Priem, rond de dertig, komt op de auto van Reynaert toegestapt. Hij draagt een brilletje en ziet er onder zijn minzame glimlach een sluwe kerel uit. Reynaert laat de auto tot stilstand komen.

Hilaire Priem

Mijnheer Reynaert. Ge zult even moeten wachten voor de foto's. Er ontbreekt nog één genodigde.

Reynaert kijkt quasi-morrend op zijn horloge, en wil verder rijden.

Hilaire Priem wijst in de richting van een apart bijgebouw.

Hilaire Priem

Ga maar naar Gentiel Smessaert. Daar krijgt ge iets te eten en te drinken.

Constant Reynaert kijkt naar het bijgebouwtje, knikt en zet zijn auto in beweging.

112 – Exterieur – Bijgebouw Rozendaal – Dag

Reynaert en Eugène Mertens stappen uit de auto. Gentiel Smessaert, een krachtige, gebaarde vijftiger, die bij een tilbury stond te wachten, komt op hen toegestapt.

Gentiel Smessaert

Dag Eugène... Mijnheer Reynaert. Wat doet gij hier, toch niet voor uw gazet?

Reynaert neemt de apparatuur uit zijn auto. Eugène Mertens helpt hem.

Constant Reynaert

Nee, nee, Gentiel.

Voor foto's.

Reynaert leunt tegen zijn auto.

Constant Reynaert

We moeten wachten bij het gewone volk.

Reynaert kijkt naar het bijgebouw, waar een aantal mensen, in open lucht, stilzwijgend aan een tafeltje eten en drinken: vader Priem, halfweg de vijftig, Cesar Priem, rond de dertig, Martha Priem, een jaar of vijfentwintig, Albert Ceuppens, een eind in de twintig en Jules Ceuppens, dertien. Niemand uit dit gezelschap doet een poging om Reynaert en Eugène Mertens te begroeten.

Constant Reynaert

(Tot Gentiel Smessaert) Wie zijn dat?

Gentiel Smessaert wijst tersluiks naar vader Priem, die zijn tafelgenoten bier bijschenkt.

Gentiel Smessaert

Dat is Priem, de toezichter van de domeinen van de Bellicourt. Met zijn familie.

Eugène Mertens

De beschermelingen van de Bellicourt.

Constant Reynaert

(Lachend) Gezellig! Dan weet de adel toch beter wat plezier maken is.

Reynaert loert met zijn sluwe pretoogjes in de richting van het terras. Hij kijkt naar de Bellicourt, die getooid is met vele decoraties en die van het ene groepje naar het andere paradeert.

Constant Reynaert

Daarzie, chevalier de Bellicourt, in vol ornaat...

Eugène Mertens

Oh! De witte geit is er ook.

Constant Reynaert

Witte geit?

Eugène Mertens

Zijn nieuwe grote liefde. Ze is altijd in het wit en de mannen maken rare bokkesprongen voor haar.

Eugène Mertens lacht. Reynaert ziet hoe Marie-Ange Van Hoeylandt zich giechelend de attenties van een viertal jongemannen laat welgevallen.

Constant Reynaert

Haar man is daar precies niet zo gelukkig mee.

Reynaert wijst naar baron de Halleux, een schraal mannetje, dat zo waardig mogelijk, met ingehouden woede op zijn vrouw toestapt. Madame Scherpereel, die nooit ver uit de buurt van haar meesteres Marie-Ange de Halleux is, doet

discreet teken naar haar, zodat Marie-Ange zich van haar aanbidders kan verwijderen, voor haar man bij haar is.

Eugène Mertens

Er zijn er nog die jaloers zijn.

Reynaert ziet hoe de Bellicourt Marie-Ange Van Hoeylandt in het oog houdt. Marie-Ange gaat naar de Bellicourt. Ze praat flirterig met hem. De jonge mannen volgen Marie-Ange Van Hoeylandt.

Reynaert (Lachend) Ja, ja, Gentiel. Ontrouw en liefdesavonturen, daar hebben wij geen tijd voor, hè jongen.

Er komt een auto het park opgereden.

Eugène Mertens

We gaan kunnen beginnen.

Reynaert en Eugène Mertens nemen hun apparatuur op.

113 – Extérieur – Terras kasteel Rozendaal – Dag

Benoit de Nerval, een man van voor in de dertig, stapt uit de auto. Hij doet zijn stofbril af en omhelst zijn verloofde, een dochter van de Bellicourt. Hij gaat samen met haar naar de Bellicourt.

Benoit de Nerval

Ge moet me echt excuseren. Ik...

de Bellicourt (Joviaal) Ja, ja. De jeugd heeft het te druk.
Mag dat op de rechtbank ook, te laat komen?

De Bellicourt lacht en tikt tegen een glas. Hij slaat zijn armen om de schouders van Benoit de Nerval en zijn dochter en richt zich tot het hele gezelschap.

de Bellicourt Ik stel deze charmante laatkomer voor: Benoit de Nerval, wie een grote toekomst wacht, mijn aanstaande schoonzoon...

Er volgt een beleefd applaus. De Bellicourt neemt Benoit de Nerval mee naar gravin Ruyseveldt, een waardige dame, die in een zetel zit. Naast gravin Ruyseveldt staan de Halleux en zijn vrouw Marie-Ange Van Hoeylandt. Op een afstand bevinden zich baron en barones de Castille.

de Bellicourt Gravin Ruyseveldt... Baron de Halleux en zijn... beminnelijke! echtgenote van het Noorderkasteel.
(Grapje) Met mij er bij, de fine fleur van de plaatselijke adel! En niet te vergeten baron de Castille natuurlijk...

De Bellicourt gaat baron de Castille en zijn echtgenote er bij halen.

de Bellicourt ... mijn politieke tegenstander bij de komende verkiezingen. Liberaal en dus kansloos in deze gemeente.

De Bellicourt lacht hartelijk. De Castille forceert ook een lach. Ondertussen beginnen Reynaert en Eugène Mertens hun fotoapparatuur buiten het terras op te stellen. Niets van wat op het terras gezegd wordt, ontgaat de sluwe Reynaert.

Benoit de Nerval

Excuseer, ik ga me omkleden.

Benoit de Nerval en zijn verloofde verwijderen zich.

de Bellicourt Ja, de jeugd en politiek...!

De Bellicourt lacht en begint van een tros druiven te eten. Hij reikt Marie-Ange Van Hoeylandt de tros aan. Het bijna openlijk geflirt dat hiermee gepaard gaat, maakt de Halleux venijnig.

de Halleux Pas maar op, de Castille wint de sympathie van het volk. De mensen willen lagere huurprijzen, extra dopgeld, opslag van daguren...

de Bellicourt Nooit! Ik betaal mijn werkvolk 67 centimes, en geen sous meer!
(Tot de Halleux over de Castille) Weet ge wat zijn nadeel is, baron?
Hij is een dromer! Meer geld! Meer vrijheid!

De wildrijdende auto met de jonge mensen rijdt nog eens voorbij.

de Bellicourt (Tot de Castille) Zoals uw zonen daar, met uw automobiel. Straks rijden ze tegen een boom. Vrijheid! Ik zou zoiets niet toelaten!

Gravin Ruysseveldt

Ik weet niet, er wordt gesproken over staken, aan de vaart.

de Bellicourt Dat ze 't eens proberen, gravin. Op mijn grondgebied! Ze gaan die vaart delven tot hij diep genoeg is.

Achter de Bellicourt is Cesar Priem zichtbaar, die een dienblad met gebak in ontvangst neemt van een dienstmeisje.

de Bellicourt Hier! Kom eens, Cesar...

Cesar Priem gaat naar de Bellicourt.

de Bellicourt Cesar is opzichter aan de vaart.
(Zeker van zijn stuk, tot Cesar Priem) Zouden ze durven staken, Cesar?

Cesar Priem Natuurlijk niet, durven ze nooit.

de Bellicourt Voilà.

De Bellicourt lacht en stapt met Cesar priem van het terras. Ze zetten een paar stappen in de richting van het bijgebouw. De Bellicourt is opvallend vriendelijk met Cesar Priem.

de Bellicourt Kom maar naar boven, Cesar. Met uw familie. Hilaire!

Hilaire priem komt snel naar de Bellicourt.

Hilaire Priem Die man voor Julienne is er. Ik weet niet of het nu 't moment is?

de Bellicourt Stuur maar naar boven!
(Luchtig, in de richting van de Castille) Ge ziet, burgemeester zijn is ook niet alles. De plicht roept!
(Ongegeneerd) ... en madame Marie-Ange heb ik ook nodig. Ik wil haar mening over mijn nieuwe schilderijen.

Hij wil zich naar binnen begeven.

Constant Reynaert
(Buiten beeld, klaar en duidelijk) Mijnheer de burgemeester!

De Bellicourt kijkt geamuseerd om zoveel lef om.

Constant Reynaert
Mij is het gelijk, maar als ge foto's wilt, seffens is 't donker.

de Bellicourt (Nauwelijks geïnteresseerd) Direct, mijn beste, direct. Geef die mens een glas wijn.

Ineens is een lawaai hoorbaar, op de weg die door het park loopt. Allen kijken op en merken dat de auto van de Castille tegen een boompje gereden is.

de Bellicourt (In de lach schietend) Heb ik het niet gezegd! Vrijheid! Vrijheid! Heb ik het niet gezegd!

De Castille haast zich naar zijn auto.

De Bellicourt verlaat lachend het terras, terwijl Reynaert hem nakijkt.

Constant Reynaert
(Tot Eugène Mertens) Die heeft geen last van pretentie.

Eugène Mertens
Hij heeft nog in Congo gezeten.
We zijn allemaal negers in zijn ogen.

Op de achtergrond zien we hoe Marie-Ange iets in het oor van madame Scherpereel fluistert.

114 – Interieur – Bureau de Bellicourt Rozendaal – Dag

De Bellicourt kijkt tevreden naar zijn beschermelingen: vader Priem, Hilaire Priem, Martha Priem, Albert Ceuppens en Jules Ceuppens.

de Bellicourt (Joviaal) De ganze familie! Een sterke familie! We gaan ze nog sterker maken. Ik heb goed nieuws voor onze gemeentesecretaris... uw vrouw wordt onderwijzeres, hier in de gemeente.

Martha Priem vleit zich tegen haar man, Albert Ceuppens, aan.

Martha Priem Dank u.

Vader Priem Dank u, mijnheer de burgemeester.

Vader Priem houdt wat op de achtergrond.

de Bellicourt Het is normaal. Wie wil deugen, wordt beloond.
(Tot vader Priem) Opzichter van de domeinen.
(Tot Hilaire Priem) Privésecretaris.
(Tot Cesar Priem) En voor Cesar wordt ook gezorgd.
Het gezag heeft een sterke hand nodig, Cesar wordt binnenkort veldwachter.

Cesar Priem (Uiterst tevreden) Veldwachter...

de Bellicourt Ik had het u toch beloofd.

Cesar Priem Dank u, dank u...

de Bellicourt Ga maar iets drinken.
Ge hebt het verdiend...

Cesar Priem houdt de deur open voor zijn familieleden, die buigend en groetend naar buiten gaan. De Bellicourt maakt een lachende opmerking over Jules Ceuppens.

de Bellicourt Ik wist niet dat ge al zo 'n ruige kerel op uw trouwboek had, Albert.

Albert Ceuppens

Jules is mijn broer. Nu de hele familie hier is kon ik hem natuurlijk niet alleen thuis achterlaten.

de Bellicourt Natuurlijk niet. Familie is heilig, Albert.
(Tot Jules) En wat wilde gij hier later worden, kloeken beer?

Jules Ceuppens

Bur... burgemeester.

Hilaire Priem Mijnheer de burgemeester. Julienne.

De Bellicourt doet teken dat ze mag binnenkomen. Hilaire Priem laat een bedremmeld dienstmeisje en een oudere boerenzoon binnen. Hij houdt zich discreet afzijdig, door wat paperassen door te nemen. Het jonge dienstmeisje weent stilletjes.

de Bellicourt Droog die traantjes maar, alles wordt geregeld.

Het dienstmeisje knikt moedig.

de Bellicourt Een kind moet toch een vader hebben.

Dienstmeisje Maar... ik ken hem niet. Hoe kan ik dan... met hem trouwen?

de Bellicourt Ge hebt alle twee een goede positie. Gij blijft op het kasteel en gij volgt uw vader op als pachter. Hilaire, geef hem de twintig frank waar hij recht op heeft.

Hilaire Priem legt een stuk van twintig frank in de hand van de boerenzoon.

de Bellicourt Als het kind er is, zorg dat het niets te kort komt.

De boerenzoon knikt.

de Bellicourt Mensen die gaan trouwen, pakken elkaar vast. Allez vooruit...

De boerenzoon wil wel, het keukenmeisje is erg ongelukkig, maar laat begaan.

de Bellicourt (Cynisch) Dat is dan geregeld.

Boerenzoon Bedankt. Merci...

De Bellicourt laat hen zelf uit, terwijl hij het doodongelukkige meisje op de billen slaat. Ook hij verlaat de kamer.

115 – Interieur – Slaapkamervertrek de Bellicourt – Dag

Dicht bij een raam hangt een schilderij dat kasteel Rozendaal voorstelt. Marie-Ange Van Hoeylandt bekijkt het schilderij. Rond het bed hangen ook een schilderij van Leopold II en stoere foto's van de jongere de Bellicourt in Belgisch Congo. Ineens wordt Marie-Ange vastgegrepen door de Bellicourt.

de Bellicourt Mooi?

Marie-Ange Van Hoeylandt slaakt een gillette en doet of ze beledigd uit de armen van de Bellicourt wil ontsnappen.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Nee, het is niet mooi, me laten wachten. De Priems zijn belangrijker dan ik.

de Bellicourt Nee, maar ik heb ze nodig. Ze zijn betrouwbaar. Stakingen, socialisten, pamfletten. Ik moet me daar tegen wapenen.

Marie-Ange Van Hoeylandt
(Pruilrig) Het is een week geleden dat ik u nog gezien heb op het
Noorderkasteel.

de Bellicourt Daar houdt ge van hèn, dat ik u het hof kon maken, onder de ogen van uw man.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Gij niet soms?

de Bellicourt Natuurlijk, hij voelt zich maar goed als hij afziet.

Ze kijken naar buiten en zien hoe de Halleux, beneden op het terras, nerveus rondloopt, terwijl Constant Reynaert de genodigden laat plaats nemen voor de foto. Tijdens het gesprek gaat het geflirt tussen de Bellicourt en Marie-Ange door.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Kijk eens hoe nerveus hij is.

de Bellicourt En daar zijt gij mee getrouwd!

Marie-Ange Van Hoeylandt
'k Was achttien. Ik wist niet wat een man was.

de Bellicourt Nu wel?

Marie-Ange Van Hoeylandt
Misschien...

De Bellicourt ziet hoe de knappe jonge mannen rond een dame van middelbare leeftijd draaien.

de Bellicourt Als ge maar onderscheid weet te maken tussen mannen en snotneuzen.

Marie-Ange Van Hoeylandt
(Uitdgend) De jonge mensen zijn tegenwoordig vroegrijp.

Ze kijkt naar buiten en ziet hoe de Halleux madame Scherpereel apart heeft genomen en haar blijkbaar woedend een en ander toefluistert.

Marie-Ange Van Hoeylandt
(Smalend lachend) Dom is hij ook.
(In de richting van de Halleux) Ze luistert alleen naar mij, imbeciel!

De Bellicourt is ondertussen wat ondernemender geworden.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Joseph!

Er wordt aangeklopt.

Hilaire Priem (Off) Mijnheer de burgemeester...

de Bellicourt Ja!

De Bellicourt doet nauwelijks de moeite om Marie-Ange los te laten. Hilaire Priem komt binnen.

Hilaire Priem Excuseer, maar de man van de foto's...

Als de foto's nu niet genomen worden, gaat hij weg, zegt hij.

de Bellicourt (Uit de hoogte geamuseerd) Wel, wel. Zo 'n belangrijk iemand mogen we niet laten wachten.

116 – Exterieur – Terras Rozendaal – Dag

De adellijke genodigden, kinderen en volwassenen, hebben netjes in rijen, zittend op de grond, tot staand op banken, plaatsgenomen voor de groepsfoto. Reynaert is, geassisteerd door Eugène Mertens, bezig met zijn apparatuur. De Bellicourt en Marie-Ange Van Hoeylandt komen uit het kasteel en gaan plaatsnemen op de twee vrije plaatsen, wat een kwade blik uitlokt bij de Halleux.

de Bellicourt De schilderijen zijn goedgekeurd. Als de foto's nu even geslaagd zullen zijn... (Tot Reynaert, spottend) Is alles naar uw zin, mijnheer?

Een paar genodigden lachen.

Reynaert Als iedereen wil blijven zitten, ja.

De Bellicourt maakt een quasi-bewonderend gebaar om zoveel lef naar de Castille.

de Bellicourt Vrijheid, baron, de vrijheid om toontjes aan te slaan...

Reynaert Stilzitten, alstublieft!

Reynaerts hoofd verdwijnt onder de zwarte doek van het fototoestel. Maar de aandacht wordt afgeleid door Spinel, de dorpsdronkaard, die wat verderop tussen de struiken loopt.

de Halleux (Spottend) Nog één die op de foto wil.

de Nerval Wie is dat?

de Halleux De dorpsdronkaard. Maak een beetje plaats.

De Bellicourt werpt een veelbetekenende blik naar Cesar Priem. Deze gaat naar Spinel en verwijderd hem krachtdadig van het domein.

de Bellicourt (Tot Reynaert) Mijnheer...

Reynaerts hoofd verdwijnt onder het zwarte doek van het fototoestel.

117 – Exterieur – Vaart – Dag

Reynaerts hoofd verschijnt vanonder de zwarte doek.

Constant Reynaert

In orde.

Reynaert heeft een foto genomen van een twintigtal stakende arbeiders, die dicht tegen elkaar, nors voor zich uit staren.

Constant Reynaert

Ge staat er op.

De arbeiders staan op. Wat verderop zijn een vijftiental arbeiders wel aan het werk.

Bejaarde staker

Gaat ge er over schrijven in uw gazet, mijnheer Reynaert?

Constant Reynaert

Natuurlijk.

Cesar Priem komt op de stakers toegestapt.

Cesar Priem (Roepend) Wat is dat hier? Is 't zondag?

Waarom zijt ge niet aan 't werk?

(Tot Reynaert) En wat doet gij hier?

Een struise arbeider staat op.

Struise arbeider

Wij staken!

Cesar Priem moet dit even verwerken.

Struise arbeider

Dat we in staking zijn!

Cesar Priem Aan het werk, verdomme!

(Wijzend naar de andere arbeiders, die wel werken) Zoals die daar!

De struise arbeider schudt langzaam met het hoofd en komt zelfverzekerd op Cesar Priem af, hem recht in de ogen kijkend. Anderen volgen hem. Cesar Priem weerstaat de blik zo lang mogelijk en gaat dan zo waardig mogelijk weg. Hij verdwijnt achter struikgewas. Geroep en gefluit van de stakers.

118 – Exterieur – Vaart – Dag

Eenmaal achter de hoek verdwenen, zet Priem het op een lopen.

119 – Exterieur – Park kasteel Rozendaal – Dag

Cesar Priem loopt naar Hilaire Priem, die zich, met een bundel papieren onder de arm, net in het kasteel wil begeven.

Cesar Priem (Roepend) Hilaire! Ze staken! Ze staken!

120 – Interieur – Slaapkamer de Bellicourt – Dag

de Bellicourt Ze staken!

De Bellicourt is zich aan het aankleden, evenals het gegeneerde dienstmeisje. Hilaire Priem staat in de deuropening.

de Bellicourt (Gevaarlijk kalm) Wel, we gaan ze eens leren staken. Verwittig de gendarmerie. Het zal rap gedaan zijn. De luiards!

121 – Exterieur – Vaart – Dag

Een zestal gendarmes te paard zijn volop bezig met hun jacht op de stakers, terwijl de werkwillige arbeiders verderop toekijken. Hinnikende paarden, bevelen van de gendarmes, gekerm van een paar stakers die tussen de poten van de paarden terechtkomen. De meeste stakers slaan op de vlucht, achterna gezeten door de gendarmes. De struise staker en zijn kompaan Karel Tanghe, een jongen van achttien, durven het aan stenen te werpen naar een gendarme, die hen met de blanke sabel te lijf gaat. De struise staker kan het gevaar ontwijken, Karel Tanghe wordt getroffen in het gelaat.

De struise staker slaagt er met de hulp van twee andere stakers in zijn gekwetste vriend ongezien in veiligheid te brengen in de struiken, dichtbij de weg, waar Reynaerts auto staat. Naast zijn auto staat Reynaert, die verbijsterd toekijkt hoe de meeste stakers brutaal door de gendarmes worden opgeleid. De struise staker kijkt beurtelings naar Karel Tanghe en de groep werkwillige arbeiders.

Struise staker (Woedend) Gatlikkers! Had iedereen gestaakt, ze zouden 't niet zo makkelijk gehad hebben.

Staker 1 Karel moet verzorgd worden.

De ontvluchte stakers zien dat een gendarme in hun richting wijst.

Staker 2 We moeten hier weg!

Karel Tanghe (Moeizaam) Reigerlo...

Staker 1 Is dat ver?

Struise staker (Luid genoeg om verstaan te worden door Reynaert) Niets is ver... met een automobiël.

De struise staker kijkt Reynaert recht in de ogen.

Reynaert (Na een heel korte aarzeling) Kom.

Allen stappen in. De auto vertrekt en kruist de Bellicourt en Hilaire Priem die toekijken hoe de stakers uiteen gedreven worden.

122 – Interieur – Leefruimte hofstede Mertens – Dag

Een interieur dat welvaart uitstraalt. De dorpsdokter Lefevre bekijkt langdurig de snijwonde in het gelaat van Karel Tanghe, die in de armen van de struise staker rust. Dokter Lefevre is een oud man. Zijn ogen zijn niet al te best, hij is als het hem zo uitkomt hardhorig en ziet er allesbehalve competent uit. Zijn "werk" wordt gadegeslagen door Constant Reynaert en de weduwe Mertens, een wat gestrenge vrouw van een eind in de veertig kijken toe, evenals Agnes de oudste dochter.

In een hoek zit Spinel in zichzelf te mompelen, een stuk brood en een glas jenever voor zich. Spinel is de dorpsdronkaard, maar hij heeft niets plezants over zich, eerder iets onheilspellends. Ook Maria Mertens en haar drie andere zusters zijn aanwezig.

Dokter Lefevre

Ja, ja...

Dokter Lefevre bevoelt niet onzacht de wonde.

Karel Tanghe Ai!

Dokter Lefevre

(Brombeer) Het is zijn eigen schuld. Staken!
Dat is er om vragen.

Struise staker Godverdomme, gij zijt ook van de kliek van de Bellicourt zeker. Verzorg hem... dat is al.

Dokter Lefevre

(Doet of hij dit niet hoort) Wat? Wat ge er kunt aan doen? Niets.
Moest ik daarvoor komen?
(Tot weduwe Mertens) Hebt ge oude lakens? Doe er een verband rond...
(Met een onverwacht vinnige blik naar de struise staker) ... dat is al.

Weduwe Mertens verlaat de kamer.

Dokter Lefevre

Een staker krijgt te doen met de gendarmes, dat weet toch iedereen. Stakers verliezen altijd.

Struise staker Dat is niet waar. We hadden één blok moeten vormen. Maar de anderen, die van Ouden-Bosch durfden niet meedoen. Alleen Karel hier.

Dokter Lefevre

Ja, zijn vader zal content zijn.

Moeder Mertens is terug en scheurt een oud laken in repen.

Dokter Lefevre

Van ons mensen kunt ge geen socialisten maken.

Struise staker

Zegt gij!

Agnes geeft de windsels aan dokter Lefevre.

Dokter Lefevre

Ja, ja. Doe het er maar rond.

Moeder Mertens en Agnes komen naderbij, dokter Lefevre trekt zich terug en steekt een pijp op, zodat de vrouwen zelf de gekwetste mogen verbinden.

Struise staker

(Tot zijn vrienden, met vuur) Stockman! Stockman moet hier komen spreken.

Karel Tanghe Gaat dat een litteken blijven?

Dokter Lefevre

(Quasi-hardhorig, doelend op het verband) Litteken? Natuurlijk blijft dat een litteken.

Spinel

(Tot Agnes mompelend) Hij doet weer of hij doof is...

Spinel heft zijn glas op, Agnes schudt vermanend het hoofd, maar schenkt hem toch bij.

Dokter Lefevre

Voilà. Ge zijt geholpen.

Lefevre gaat naar de voordeur.

Spinel

(Luider) En ga nu maar naar de Bellicourt.

Dokter Lefevre

(Quasi-hardhorig) Ja, ook een goeiedag.

Lefevre gaat naar buiten.

Constant Reynaert

(Tot de struise staker) Stockman, dat is die socialist uit Gent?

Struise staker Ja, die gaat voor niemand uit de weg.

We gaan het hem vandaag nog vragen.

Moeder Mertens

Maar 't zal hier niet zijn dat hij komt spreken.

Ze is klaar met het verband om het hoofd van de gekwetste.

Moeder Mertens

(Tot de struise staker) Wij zijn ook niet voor de Bellicourt, maar ik denk dat ge nu beter gaat. Wij zijn boeren, wij hebben ons werk. Kom, Eugène.

Struise staker Zeg maar rijke boeren. Ge hebt niet te veel werkvolk over uw vloer.

Constant Reynaert

(Bemiddelend) Is dat nu nodig? Die mensen helpen u, en...

De struise arbeider kijkt Reynaert even aan. Wat hij zegt is niet van harte, hij is als socialistisch voorvechter toch ergens fanatiek geworden in zijn verbittering.

Struise staker Ge hebt gelijk. Bedankt.

(Tot Reynaert) Maar gij, gaat gij hier over durven schrijven, in uw katholiek gazetje?

Constant Reynaert

Ik ga een artikel schrijven, ja.

Struise staker Een artikel? Een aanklacht!

Constant Reynaert

Daar hebt ge uw partijkrant voor.

Spinel

Ge moet niet iets schrijven. Ik ga het wel overal rondvertellen.

Spinel reikt zijn glas in de richting van Agnes.

Moeder Mertens

Ge hebt genoeg, Spinel. Ge zoudt beter gaan nu.

Ons werk wacht.

Spinel

Het mijne ook. Ik ga overal rondvertellen over de Bellicourt, de smeerlap...!

Spinel staat op.

Spinel ... de smeerlap! En Cesar Priem, een even grote smeerlap. Het schijnt dat hij veldwachter gaat worden, de bastaard.

Spinel neemt zijn glas jenever en drinkt. Achter de toog staan Leonie, de cafébazin, ze praat flirterig met Victor De Jonghe, een jonge kerel. Julienne, de cafédochter bestelt de klanten, vooral oudere mannen die, geboeid luisterend, rond Spinel zitten. Ook Henri Declerck bevindt zich in het café, hij is een verstandig man van rond de veertig en heeft weinig interesse voor de verhalen van Spinel.

De Jonghe (Plagerig) Bastaard? Zoudt ge dat durven zeggen waar hij bij is?

Spinel (Orakelend) En waarom niet? Hij is niet de zoon van zijn vader...

De Jonghe (Gniffelend) Nee, van zijn moeder.

Spinel (Onverstoorbaar, als een boetepredikant) ... hij is de bastaard van de Bellicourt! Zijn uitverkoren bastaard!

De oudere mannen knikken.

Victor De Jonghe
Waarom uitverkoren?

Spinel Omdat de Bellicourt stapelzot was van zijn moeder. Een bakkersdochter, maar een schoonheid! Toen ze stierf, stond haar man, vader Priem, aan de ene kant van haar sterfbed, de Bellicourt aan de andere kant.

De oudere mannen knikken.

Spinel En sedertdien beschermt de Bellicourt de clan Priem.

Victor De Jonghe
Dat is toch schoon.

Spinel Ja, omdat de Bellicourt weet wat het is een bastaard te zijn. Hij is er zelf een.

Een paar ouderen knikken stilletjes. Henri Declerck glimlacht even naar de cafébazin en haalt de schouders op, alsof hij dit verhaal al honderd keer heeft gehoord.

De Jonghe (Schertsend) Van wie?

Spinel Het is een naam die niemand durft uit te spreken! De vader van de Bellicourt was het hoogste gezag in België!

De Jonghe (Niet bewust dat dit wel eens zou kunnen waar zijn, lachend) De koning zeker?

Spinel Wat kwam hij hier anders doen? De moeder van onze chevalier was niet mis. Wie heeft haar een kasteel gebouwd? De architect van 't Hof! En waarom is ze in de adelstand verheven? Wegens diensten bewezen aan het vaderland!

Er valt een onwennige stilte.

De Jonghe Allez, en wij moeten dat allemaal geloven?

Spinel (De Jonghe negerend) ... en daarom kent de Bellicourt God noch gebod! Het zit hem in 't bloed. Onze meisjes moeten gaan dienen op zijn kasteel, om er Frans en schone manieren te leren. Het enige wat ze leren zijn... vuile manieren...

Victor De Jonghe

Als dat al niet meer mag, beetje vuile manieren...

Spinel Ik weet meer! Ik was in de toren!

Er valt een stilte. De ouderen knikken.

Oude man Vertel het, Spinel.

Spinel In de toren van 't kasteel... hangen kinderlijkjes.

De Jonghe lacht nerveus. Spinel staart gewichtig in zijn druppelglas, waar de flashback in verschijnt.

124 – Interieur – Torentrap Rozendaal – Dag

Spinel sluipt omzichtig de trap op.

Stem Spinel Gans Ouden-Bosch heeft het over de toren, maar ik was de enige met lef. Er was een deur...

Na een aarzeling opent Spinel ineens de zware deur. In een flits, ziet hij, verblind door de felle zonnestralen die door een klein raam naar binnen vallen, iets wat zou kunnen lijken op twee lijkjes van pasgeboren baby's, die aan de zoldering zijn opgehangen. Spinel heeft de tijd niet om de torenkamer binnen te gaan, want de hand van Hilaire Priem grijpt hem bij de nek. Spinel vlucht de trap af.

Stem Spinel Dode kinderen! Opgehangen aan haken!
Lijkjes van pasgeboren bastaards van de Bellicourt!
En Hilaire Priem is zijn medeplichtige!

Het beeld van de vluchtende Spinel verschijnt in zijn druppelglas...

125 – Interieur – Café Welkom – Nacht

... waar het weer verdwijnt. Spinel drinkt zijn glas leeg. De meeste toehoorders zijn onder de indruk.

De Jonghe (Tenslotte) Zever! Gij zijt tegen de Bellicourt omdat hij u in de bak draaide wegens dronkenschap.

Spinel Ik heb het met mijn eigen ogen gezien!

De Jonghe Ge zijt zat, Spinel.

Spinel Zat? Ja, op een dag drink ik mij zo zat, dan pak ik een geweer en schiet de Bellicourt omver, de Seigneur Diable!

We horen reeds de geweerschoten.

126 – Exterieur – Noorderkasteel – Dag

Er klinkt een schot uit het jachtgeweer, dat door de Bellicourt wordt gericht op een rieten mand, die aan een boomtak is opgehangen. De mand wipt even op. De Bellicourt overhandigt het geweer aan een knecht, die hem een ander geladen geweer geeft. De Bellicourt lacht zelfvoldaan om het raak schot.

de Bellicourt Nu gij!

De Bellicourt helpt Marie-Ange het geweer richten.
Er is flirterig lijfelijk contact.

Marie-Ange Van Hoeylandt
(Opgewonden giechelend) Ik kan dat niet... Ge doet het maar om hem te pesten...

Ze werpt een blik naar haar man baron de Halleux, die wat verderop aan het werk is aan zijn bijenkorven. Madame Scherpereel helpt hem. De Halleux tracht zijn jaloersheid te verbergen.

Marie-Ange Van Hoeylandt
... omdat ge weet dat hij bang is voor wapens en paarden.

de Bellicourt Hij is nu eenmaal de man van de bijtjes en de vlindertjes, haha. Klaar?

Marie-Ange Van Hoeylandt mikt, geholpen door de Bellicourt, naar de mand en schiet raak.

de Bellicourt Prachtig! Prachtig!
(Roept naar de Halleux) Uw echtgenote heeft talent, baron!

Zijn brede grijnslach lokt een onderdrukt gemompel uit bij de Halleux.

Een stalknecht komt eraan met twee gezadelde paarden.

Marie-Ange Eindelijk!

De Bellicourt helpt Marie-Ange haar paard te bestijgen en wipt dan ook in het zadel.

de Bellicourt (Roept) Zorg dat ge niet gestoken wordt!

De lachende de Bellicourt en Marie-Ange rijden weg. De Halleux kijkt hen vernederd na. Hij veegt zijn bezwete gezicht af.

Madame Scherpereel
Gaaf het niet, mijnheer de baron?

de Halleux (Tussen zijn tanden) Ze gaan te ver.

Madame Scherpereel
Maar nee, mijnheer de baron. Een ritje te paard, dat is al.

de Halleux Ja, richting Ouden-Bosch, naar kasteel Rozendaal.

127 – Exterieur – Kruispunt – Dag

De Bellicourt en Marie-Ange rijden in draf voorbij de wegwijzer aan het kruispunt uit scène 101. Ze rijden duidelijk in de richting van Ouden-Bosch.

128 – Exterieur – Centrum Ouden-Bosch – Dag

De Bellicourt en Marie-Ange passeren de kerk. Iets verder staan een zevental mannen en een jongen van een jaar of zeven. Van zodra de mannen het hoefgetrappel horen en opkijken, stuiven ze bang uiteen, het jongetje en een dwarrelende stapel pamfletten achterlatend. De Bellicourt neemt zijn paard geïntregeerd tot bij het jongetje.

de Bellicourt Raap eens op.

Het jongetje raapt een pamflet op.

de Bellicourt Geef hier.

Het jongetje overhandigt de Bellicourt een pamflet. De Bellicourt bekijkt het pamflet, waarop staat dat de bekende socialistische spreker Stockman de volgende zondag de mannen van Ouden-Bosch zal toespreken.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Is er iets?

de Bellicourt (Als ging het om een bagatel) Nee. Die socialisten, ze gaan het nooit leren.

De Bellicourt en Marie-Ange rijden verder.

129 – Interieur – Hal kasteel Rozendaal – Dag

De Bellicourt en Marie-Ange Van Hoeylandt, beiden in ruiterkleren, lopen Hilaire Priem tegen het lijf. De Bellicourt geeft het pamflet aan Hilaire.

de Bellicourt Kom vanavond op mijn bureau. En deze namiddag wil ik niet gestoord worden.

130 – Interieur – Gang slaapkamervertrekken Rozendaal – Dag

De Bellicourt opent een deur voor Marie-Ange. We zien duidelijk dat het zijn slaapvertrek is.

de Bellicourt (Brede grijns) Ma chère...

Ze gaan binnen. De deur gaat achter hen dicht.

131 – Interieur – Werkkamer de Bellicourt Rozendaal – Nacht

Hilaire en Cesar Priem staan voor het bureau van de Bellicourt.

de Bellicourt (Quasigrootmoedig) Ik wil die man niet verbieden mijn grondgebied te betreden. Dat soort heeft ook zijn rechten. Er is dus geen gendarmerie bij nodig.

(Boosaardig) We gaan hem zelf verwelkomen aan 't station. Verwittig onze mensen.

Hilaire Priem knikt.

132 – Exterieur – Perron station Ouden-Bosch – Dag

Op het perron zijn een vijftiental man verzameld. Op een afstand staan de Bellicourt, Albert Ceuppens en Hilaire Priem. De stationschef, een oud man, loopt nerveus heen en weer, hij kijkt naar de naderende trein en gaat dan naar de Bellicourt.

Stationschef Maar... wat gebeurt er, mijnheer de burgemeester?

de Bellicourt Niets van aantrekken.

Door het hekken van het station zien we dat Reynaert uit zijn auto stapt. Hij begeeft zich met zijn fotoapparatuur op het perron.

de Bellicourt Geen foto's. Gij hebt hier geen zaken.

De trein houdt halt. Stockman, die vergezeld is van een struise staker en Karel Tanghe, wil uitstappen, maar hij botst op Cesar Priem, die in het uniform van veldwachter is.

Cesar Priem Stockman?

Stockman Ja.

Net als zijn twee gezellen, heeft Stockman de gevaarlijke situatie direct door. Toch banen de drie socialisten zich een weg door de dreigende groep mannen van Ouden-Bosch, die naast hen blijven lopen.

Cesar Priem Ge komt hier spreken.

Stockman Ja.

Cesar Priem Wie heeft u gevraagd?

Geen antwoord. Stockman stapt door.

Cesar Priem Ge komt van daar? Dan gaat ge best terug.
Langs daar!

Cesar Priem wijst in de richting vanwaar de trein gekomen is.

Stockman en zijn vrienden willen zich naar de uitgang van het station begeven. Cesar Priem en zijn groep versperren de weg.

Cesar Priem Verstaat ge geen Vlaams?

Cesar Priem en Stockman kijken elkaar recht in de ogen.

Mannen van Ouden-Bosch

(Buiten beeld) Klop er op! Socialisten! Vuile Gentenaars!

Cesar Priem Ziet ge. Ge verstoort de orde.

De groep mannen van Ouden-Bosch beginnen te duwen. Er wordt met stenen geworpen. Karel Tanghe raapt reeds een steen op om terug te werpen, maar de struise staker belet het hem.

De socialisten deinzen terug naar de spoorweg. Wat verderop slaan de Bellicourt en Hilaire Priem het gebeuren gade. De stationschef is boven zijn toeren.

Stationschef (Tot mannen van Ouden-Bosch) Maar ze misdoen toch niemand iets!

De mannen van Ouden-Bosch storten zich op de socialisten, die niets anders kunnen dan de benen nemen langs de spoorweg, in de richting vanwaar ze gekomen zijn. Stenen vliegen hen om de oren.

De mannen van Ouden-Bosch zetten op een afstand de achtervolging in.

de Bellicourt (Hoofdschuddend) Die Gentenaars zijn niet van de slimste. Ze zijn in het verkeerde dorp afgestapt.

Hij kijkt de achtervolgden en achtervolgers na. Reynaert springt in zijn auto en volgt de mannen van Ouden-Bosch via de aardweg naast de spoorweg.

133 – Exterieur – Spoorweg door bossen – Dag

Smessaert doet zijn ronde als boswachter. Hij hoort lawaai en loopt naar de spoorweg. Op de weg naast de spoorweg ziet hij de drie vluchtende socialisten.

Gentiel Smessaert

Wat gebeurt er hier?

De struise staker wijst achter zich. Smessaert ziet de achtervolgers, met daarachter de auto van Reynaert.

Karel Tanghe 't Is 't werk van de Bellicourt.

Terwijl een trein passeert, naderen de achtervolgers. De socialisten vluchten verder. Boswachter Smessaert verspert de weg. Het geweer blijft op zijn schouder.

Gentiel Smessaert

Wat gebeurt er, Cesar?

Cesar Priem Hebt gij niets mee te maken, boswachter.

Gentiel Smessaert

Nee? Gij zijt hier niet op uw grondgebied. Dit is het domein van gravin Ruyseveldt.

Met Priem om kop, duwen de mannen van Ouden-Bosch Gentiel opzij. Hij struikelt en valt. De achtervolgers vervolgen hun weg. Constant Reynaert stapt uit zijn auto en helpt Sassen recht.

134 – Exterieur – Perron station Houtegem – Dag

De mannen van Ouden-Bosch komen tot bij de trein, die net vertrekt. Achter de ramen zijn de hoofden van de drie socialisten zichtbaar. Een drietal passagiers, die uitgestapt zijn, kijken verwonderd op.

Cesar Priem Voilà. Die zien we hier niet meer.

We gaan er een pakken, op kosten van de burgemeester.

135 – Exterieur – Woning Reynaert – Nacht

Avond. Het "Wit Kasteeltje" waar Reynaert woont, is eigenlijk een groot herenhuis met een torentje. Er komt licht uit een van de ramen op het gelijkvloers. We horen reeds een drukmachine ratelen.

136 – Interieur – Drukkerij Reynaert – Nacht

Avond. Constant Reynaert is aan het werk in zijn kleine drukkerij. Hij wordt geholpen door zijn zoon Gerard. Vrouw Reynaert komt binnen.

Vrouw Reynaert

We kunnen eten.

Constant Reynaert

Ah!

Constant Reynaert legt de drukmachine stil. Vrouw Reynaert bekijkt de stapel van de versgedrukte editie van 't Getrouw Meerse. Ze leest de kop van het hoofdartikel.

Vrouw Reynaert

"Ouden-Bosch. Stakingbreker de Bellicourt jaagt nu ook Stockman weg". Gaat ge daar geen last mee krijgen, Constant?

Constant Reynaert

Last?

Vrouw Reynaert

De Bellicourt is niet de eerste de beste.
Burgemeester, senator...

Gerard Reynaert

(Met gespeeld ontzag) Van zeer hoge afkomst en katholiek, moeder.

Vrouw Reynaert

Wel ja, iedereen in de streek is katholiek.
Een pleidooi voor de socialisten, wie gaat dat graag lezen?

Constant Reynaert

Het is geen pleidooi voor de socialisten, maar een aanklacht tegen geweld, machtsmisbruik.

Vrouw Reynaert

Als ge uw vingers maar niet verbrandt.

Constant Reynaert

Niet bang zijn. We leven in de twintigste eeuw.
Daarbij, dit soort dingen lezen ze allemaal graag.
Dit gaat verkopen!
(Schertsend) Ik beloof dat ik mijn vingers niet verbrand, gij zorgt dat uw eten niet aanbrandt. Kom...

Constant Reynaert neemt zijn vrouw lachend mee naar buiten. De bezorgdheid op haar gelaat is verdwenen.

137 – Interieur – Bureau de Bellicourt Rozendaal – Dag

Het weekblad met voornoemde kop ligt op het bureau van de Bellicourt.
Hilaire Priem kijkt toe hoe de Bellicourt het artikel doorneemt.

de Bellicourt (Gevaarlijk kalm) Dat is dus het gazetje van die fotograaf?

Hilaire Priem Van Reynaert, ja.

de Bellicourt Hij durft...

De Bellicourt neemt het artikel verder door.

de Bellicourt Hij durft... Dit is met rode inkt geschreven.

Hilaire Priem Wat gaat ge er aan doen?

de Bellicourt Hij heeft die foto's nog niet gebracht, hè. Ik ga ze zelf halen.

138 – Interieur – Salon Reynaert – Dag

Vrouw Reynaert vult de glazen van haar man en de Bellicourt en verlaat de kamer. Op het tafeltje tussen de twee mannen liggen de foto's, die genomen zijn op kasteel Rozendaal en een exemplaar van 't Getrouwe Meerse. In de burgerlijke gemeubelde kamer heerst een "artistieke" wanorde: schilderijen aan de muren, overal boeken. In het gesprek dat volgt tracht de Bellicourt te verbergen dat hij op zijn tenen getrapt is door het artikel. Uit de hoogte en vals-vriendelijk pakt hij Reynaert aan, die, sluwe vos als hij is, rustig afwacht, terwijl hij de Bellicourt aandachtig observeert. Beiden proeven aan de port.

de Bellicourt De port is goed, de foto's zijn goed en ge hebt een goede pen, mijnheer Reynaert. Zelfs de meest eenvoudige burger kan u verstaan.

Reynaert Dank u.

De Bellicourt neemt 't Getrouwe Meerse in de hand.

de Bellicourt Ik heb gehoord dat ge succes hebt met uw weekblad. Ge zoudt... een paar honderd lezers hebben!

Reynaert (Niet uit zijn lood te slaan) Zou wel kunnen, ja.

de Bellicourt (Ineens, ouwe-jongens-onder-elkaar) Maar, er is iets wat mij intrigeert, mijnheer Reynaert. Wat doen die centimeters hier?

De Bellicourt wijst op de onderverdeling in centimeters die op de rand van het weekblad is aangegeven.

Reynaert Oh, dat is handig voor boeren en winkeliers, als ze iets te meten hebben. Zo is mijn blad nog van enig nut voor het belandt in het vertrek, waar alle journalistiek talent terechtkomt.

De Bellicourt snapt het niet direct.

de Bellicourt Ha, la retraite!

Hij probeert hartelijk te lachen, staat op en kijkt overal ongegeneerd rond. Hij neemt een exemplaar van de Duimpjesreeks op, wat een goedkoop gedrukte, weinig indrukwekkende literaire uitgave is.

de Bellicourt (Leest) "Lenteleven" van Stijn Streuvels... Ken ik niet.
Dit is bedoeld als een eh... literaire uitgave?

De Bellicourt houdt het boekje om zo te zeggen tussen duim en wijsvinger.

de Bellicourt Zoiets kostbaars zal wel niet in de retraite belanden, nietwaar, mijnheer Reynaert.

Reynaert Wie weet. Het is geschreven door een bakker.

de Bellicourt Een bakker! Haha! Ja, mijn meiden lezen dat ook. Maar ook de Vlaamse intellectuelen. Jaja, dat bestaat. Zelfs pastoors zijn er op geabonneerd, schijnt het.

Reynaert Ja, pastoors lezen veel.

de Bellicourt "Conscience leerde zijn volk lezen en Reynaert leert ze boeken kopen".
Gehoord van mijn privésecretaris.

De Bellicourt bekijkt een diploma aan de muur.

de Bellicourt En ge schrijft zelf ook. Een literaire prijs. Bravo.

De Bellicourt bekijkt schilderijen die gesigeneerd zijn door Reynaert.

de Bellicourt En ge schildert.
(Quasi-ondeugend) Ik, geloof dat ge een beetje ijdel zijt, ge pronkt met uw prestaties.

Constant Reynaert

Ach, wie is niet behept met één of andere kleine ondeugd, nietwaar?

De Bellicourt bekijkt een schilderij dat het Wit Kasteeltje voorstelt.

Constant Reynaert

Ik heb het van afbraak kunnen redden, door het te kopen en te laten restaureren.

de Bellicourt En dat verdient ge allemaal met uw boekjes.

Mevrouw Reynaert brengt wat koekjes aan en verdwijnt dan.

de Bellicourt En ge zijt rijk getrouwd, heb ik gehoord.
Is altijd meegenomen, een rijke vrouw.

De Bellicourt bekijkt nog een aantal schilderijen.

de Bellicourt Mooi... mooi...

Reynaert (Gaat poeslief in de aanval) Gij zijt een kenner, mijnheer de Bellicourt. Barones de Halleux ook, heb ik me laten vertellen.

De Bellicourt slikt even, herpakt zich snel.

de Bellicourt Barones de Halleux. Natuurlijk...

De Bellicourt kijkt op zijn horloge.

de Bellicourt Ik moet nog naar Oostende.

Constant Reynaert

Ja, een mens kan het druk hebben. Hier een vriendschapsbezoekje, daar de roulettetafel.

de Bellicourt Oh, ge moet niet denken dat ik een frivool man ben, mijnheer Reynaert. Morgen kan ik bijvoorbeeld evengoed op het bisdom zitten.

Constant Reynaert

Lijkt me nogal saai. Wat is er daar te beleven?

de Bellicourt Oh, het bisdom is zeer geïnteresseerd in de rol die een plaatselijke pers kan spelen.

De Bellicourt bekijkt vluchtig het artikel in 't Getrouwe Meerse.

de Bellicourt Ik weet niet of ze zo gelukkig zijn met aanvallen op hun politieke leiders. Wij streven naar eenheid binnen de katholieke partij, vooral nu er verkiezingen voor de deur staan.

Constant Reynaert

(Glimlachend) Natuurlijk. Een eenheid onder het gezag van een Franssprekende aristocratie, omdat het altijd zo geweest is... sinds de middeleeuwen.

De Bellicourt begint rood aan te lopen.

de Bellicourt Wat zoudt gij in de plaats stellen?
Liberalisme? Socialisme?

Reynaert Niets persoonlijks bedoeld, mijnheer de Bellicourt.
Ge moet u niet opwinden.

de Bellicourt Ik vind me niet op! Zie maar dat gij uw kalmte niet verliest als ze de pastoors verbieden uw boekjes te kopen.

(Blik op zijn horloge) Het is mijn tijd.

Reynaert Ach... ik ben voor de vrede, mijnheer de Bellicourt.
Maar men zegt dat ik iets van een doghond heb.
Als ik mijn tanden in iets zet, los ik niet meer.

de Bellicourt (Lomp) Een hond die gevaarlijk wordt, maakt men af!

139 – Exterieur – Perron station Ouden-Bosch – Dag

De Bellicourt komt met Marie-Ange Van Hoeylandt het lege perron opgewandeld. De stationschef komt in paniek op hen af. De Bellicourt lijkt in een niet te beste stemming.

Marie-Ange Van Hoeylandt

(Speels) Als ge zo 'n gezicht zet in 't casino, ge lijkt mijn man wel. Zit ge in met de verkiezingen?

de Bellicourt De verkiezingen? Formaliteit. Dat regelen we zoals gewoonlijk. Ik heb alleen wat last met een pennelikker. Zo 'n artistiek type uit de burgerij. Ze beseffen het zelf niet, maar ze doen ons in alles na: schilderijen, kasteeltje. Hij heeft zelfs een automobiel!

De stationschef komt bij de Bellicourt.

Stationschef Ge komt toch niet voor de trein naar Oostende, mijnheer de burgemeester?

de Bellicourt Natuurlijk wel.

Stationschef Die... is juist vertrokken.

De Bellicourt kijkt rustig op zijn horloge.

de Bellicourt Kan niet. Het is twee uur stipt op mijn horloge.

De stationschef kijkt naar de klok op het perron.

Stationschef (Voorzichtig) Het is twee minuten over twee, mijnheer de...

de Bellicourt Op mijn horloge is het juist twee uur.

Stationschef Er is nog een trein om...

de Bellicourt In mijn gemeente vertrekken de treinen op tijd.
Niet te vroeg, niet te laat. Laat hem terugkeren.

Stationschef Maar mijnheer de...

de Bellicourt Terugkeren zeg ik. Direct! Bel naar het volgende station.

De stationschef kijkt de Bellicourt verbijsterd aan.

de Bellicourt Vooruit!

De stationschef begeeft zich naar zijn kantoortje.
We zien hem, badend in het zweet, telefoneren.
Marie-Ange Van Hoeylandt lacht bewonderend.

140 – Exterieur – Spoorweg – Dag

In een bocht verschijnt na een poos de achteruitrijdende trein.

141 – Exterieur – Perron station Ouden-Bosch – Dag

De Bellicourt en Marie-Ange Van Hoeylandt stappen in, verwonderd aangestaard door een viertal reizigers in de trein. De treinchef stopt zijn geanimeerd gesprek met de zich met veel armgebaren verontschuldigende stationschef, blaast kwaad op zijn fluitje en stapt ook snel in. De trein vertrekt.

142 – Interieur – Salon Noorderkasteel – Nacht

Baron de Halleux ziet er een beetje lachwekkend uit in zijn peignoir. Hij heeft een groot boek met gedroogde vlinders in zijn hand en kijkt nors en vol ongeduld door de gordijnen naar buiten.
Madame Scherpereel komt binnen, eveneens in nachtkleren.

Madame Scherpereel

Nog iets van uw dienst, mijnheer de baron?

De Halleux negeert haar eerst en gaat dan aan een tafel zitten.
Hij werkt nerveus verder aan zijn uitgebreide vlindercollectie. Madame Scherpereel wacht geduldig.

de Halleux (Uitschietend) Drie uur in de nacht! Waar is madame naartoe? Heeft ze iets gezegd?

Madame Scherpereel

Nee, mijnheer de baron...

de Halleux Ik geloof u niet. Gij zijt haar vertrouweling.

Madame Scherpereel ziet er uit als de onschuld zelve.
De Halleux kijkt haar scherp aan.

de Halleux Ze zit weer bij de Bellicourt.

Madame Scherpereel

Dat denk ik niet, mijnheer de...

Het geluid van een koets is hoorbaar buiten.

De Halleux gaat met vinnige, grappige pasjes naar het gordijn. Hij loert naar buiten. Hij ziet hoe zijn vrouw uit een koets geholpen wordt door de Bellicourt en hoe ze hem omhelst. Dan loopt ze dartel naar het kasteel toe.

de Halleux (Tot madame Scherpereel) Dat dacht ge niet, hè. Ga maar naar uw kamer.

143 – Interieur – Slaapvertrek Marie-Ange Van Hoeylandt – Nacht

Madame Scherpereel helpt Marie-Ange Van Hoeylandt met uitkleden. Dicht bij het bed staat een boeddhabeeldje.

Marie-Ange Van Hoeylandt
(Uitgelaten) Ah, Anna, wat een avond!

Madame Scherpereel
(Samenzweerderig) Mijnheer is nog op.

De overmoedige Marie-Ange maakt een gebaar dat dit haar onverschillig laat. Er wordt aangeklopt. Marie-Ange doet hoofdschuddend teken naar madame Scherpereel dat ze niet mag openmaken, maar de deur vliegt reeds open. De Halleux stormt binnen.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Ik heb u niet toegestaan binnen te komen, mijnheer.

de Halleux Waar hebt ge zolang gezeten?

Marie-Ange Van Hoeylandt
Alstublieft, ik ben moe.

de Halleux Waar?

Madame Scherpereel leidt Marie-Ange Van Hoeylandt tot achter een scherm, waar ze zich uitkleedt.

Marie-Ange Van Hoeylandt
(Achter het scherm) In het casino.

de Halleux Met wie?

Marie-Ange Van Hoeylandt
Vrienden.

de Halleux de Bellicourt, bedoel je.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Onder andere. Met wie anders?
Gij wilt nooit naar het casino, gij komt nooit buiten. Uw bijtjes, uw vlinders...

Madame Scherpereel reikt Marie-Ange haar nachtjapon aan. Het hoofd van Marie-Ange verschijnt.

Marie-Ange Van Hoeylandt
... elk zijn pleziertjes.

de Halleux Drijf niet de spot met me!

De Halleux doet teken dat madame Scherpereel de kamer moet verlaten. Marie-Ange komt te voorschijn. Ze heeft haar nachtjapon aan en haar haren zijn los. Ze ziet er erg aantrekkelijk uit.

Marie-Ange Van Hoeylandt
(Tot madame Scherpereel) Blijf hier!

de Halleux (Dreigend) Anna!

Madame Scherpereel ziet dat haar meesteres het onderspit zal moeten delven en verlaat de kamer. Marie-Ange stapt in haar bed.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Ik ben moe. Ik wil slapen.

De Halleux zijn woede bekoelt wat bij de aanblik van zijn mooie vrouw. Hij gaat op de rand van het bed zitten. Hoe hij telkens ook vernederd wordt door zijn vrouw, zijn passie voor haar blijft onverminderd.

de Halleux (Bijna smekend) Waarom tergt ge me zo, Marie-Ange?

Marie-Ange Van Hoeylandt
(Koud) Het is allemaal voorspeld, jaren geleden.
Een ongelukkig huwelijk.

Ze kijkt naar het boeddhabeeldje.

de Halleux Belachelijk bijgeloof!

Marie-Ange keert zich van haar man af.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Als ge me nu wilt laten...

De Halleux probeert wanhopig zijn vrouw te omarmen.

de Halleux Ge zijt zo mooi...

Marie-Ange Van Hoeylandt
(Fel) Laat me gerust!

de Halleux (Even fel) Ge houdt u niet aan de afspraken. iedere eerste zondag van de maand!

Marie-Ange Van Hoeylandt
Het is niet de eerste...

de Halleux (Triomfantelijk) Toch wel! Ik heb het recht. In het huwelijk zijn er plichten, maar ook rechten!

Marie-Ange Van Hoeylandt
Ik voel me niet goed. Volgende week... misschien.

de Halleux (Potsierlijk en agressief) We zijn de eerste! De eerste!

De Halleux werpt zich op Marie-Ange. Hij grijpt haar brutaal vast. Een korte, hevige worsteling volgt. De Halleux deelt met de rug van zijn hand een paar rake meppen uit. Marie-Ange staakt onmiddellijk de strijd. De Halleux staat gevaarlijk te hijgen en is klaar voor een tweede aanval.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Wacht... als ge me maar geen pijn doet.

144 – Interieur – Zaalte café De Wandelaar – Dag

Het kleine zaaltje zit afgeladen vol met inwoners van Ouden-Bosch, vooral boeren en arbeiders. Ook de meeste mannen die deelnamen aan de klopjacht op Stockman bevinden zich onder hen. Allen hebben ze een pint in de hand. De Bellicourt spreekt hen toe.

de Bellicourt (Joviaal) Is iedereen bediend? Wel, santé. Het zal smaken na zo 'n lange hoogmis. Je weet het was een mis, opgedragen aan de Heilige Geest, om het verstand te verlichten van de twijfelaars...

Hier en daar wordt gelachen.

145 – Interieur – Ingang zaaltje café De Wandelaar – Dag

Veldwachter Cesar Priem staat voor de open deur van het zaaltje en verspert Reynaert de weg.

Cesar Priem Het is alleen voor mensen van de gemeente.

Reynaert Oh.

Reynaert blijft toch een moment staan en kijkt naar de Bellicourt.

de Bellicourt (Gestreng) En alles zal bij 't oude blijven. Zoals het altijd geweest is, zo zal het in Ouden-Bosch blijven.

Cesar Priem Vooruit...

Reynaert gaat terug naar het café.

146 – Interieur – Café De Wandelaar – Dag

Reynaert komt binnen. In het café zitten Spinel, Victor De Jonghe en Eugène Mertens. De cafébazin staat achter haar toeg. In de verte is de dreigende en zalvende stem van de Bellicourt hoorbaar.

Eugène Mertens

Mocht ge niet binnen?

Constant Reynaert

Nee.

Spinel

Hij doet dat iedere kiezing. Hij giet ze bier op en maakt ze bang. 's Avonds branden hun vrouwen kaarsen, dat hij toch zou mogen verkozen worden.

147 – Interieur – Zaalje café De Wandelaar – Dag

de Bellicourt (Dreigend) En de meesten onder u zijn pachters van mij. Zolang ik burgemeester ben, kan ik u beschermen, maar als ik niet verkozen wordt, dan zal ik de pachten moeten opslaan.

Er zijn alleen nog bange gezichten te zien nu. De Bellicourt geniet even van de uitwerking van zijn woorden en gaat nu beëindigen met een feestelijke noot.

de Bellicourt Maar in Ouden-Bosch heeft men wel verstand. Men weet een goede stem uit te brengen. En als ik dan opnieuw verkozen ben, gaan we dat vieren... met een stoet! Niet direct, we gaan het goed voorbereiden. Een stoet met bijbelse taferelen en met de geschiedenis van ons Vaderland! De oude Belgen, Belgisch Congo! Nu sta ik hier als enige ridder. Dan gaan we van u allemaal ridders maken!

Pro Regi et Patria! Voor koning en vaderland!

148 – Exterieur – Dorpsplein – Dag

Kreten als "Vive le Roi", "Leve de Koning" en "lang leve de burgemeester" zijn hoorbaar. De Bellicourt glundert in dit voor hem zijn moment de gloire. Hij zit immers op de eretribune die is opgesteld voor het gemeentehuis, ter gelegenheid van de praalstoet. Naast hem zit pastoor Gantois. Verder bevinden zich op de tribune: onderpastoor Pieters, de dochters van de Bellicourt, Benoit de Nerval, baron de Castille met zijn echtgenote en zonen, gravin Ruysseveldt, baron de Halleux en zijn vrouw Marie-Ange, wetsdokter Verfaille en andere prominenten, waarvan er een aantal aanwezig waren op het feest in Rozendaal.

Naast de tribune zit de clan Priem op de banken: vader Priem, Hilaire Priem, Clara Mortier, Martha Priem, Albert Ceuppens en Jules Ceuppens. Het gewone volk bekijkt de stoet rechtstaande.

Veldwachter Cesar Priem zorgt voor de orde. Een groep trekt voorbij de tribune: het zijn in wilde negers verklede inwoners van Ouden-Bosch, die de lanssen heffen naar de tribune.

Negers Vive le roi! Leve de burgemeester! Leve de koning!

De Bellicourt blijft maar glunderen.

Zoon de Castille

(Spottend) Wat moet dit verbeelden? De schouwvegers van Ouden-Bosch?

Barones de Castille

Sst!

De groep zwarte krijgers wordt direct gevolgd door een kar die getrokken wordt door een paard. Op de kar wordt de H. Familie uitgebeeld: het keukenmeisje uit scène 114 speelt Maria, haar man, de oudere boerenzoon dus, speelt Jozef en in een kribbetje ligt hun kindje. Rond de kar lopen negertjes, volwassenen en kinderen, met devoot gevouwen handen. Blanke missionarissen met grote paternosters vervolledigen het tafereel. Een zucht van bewondering gaat door het publiek.

de Bellicourt (Tot pastoor Gantois) Dat is de groep van de Warmoesstraat. Goed werk. Goed werk.

Pastoor Gantois

Die Jozef en Maria, zijn dat niet...?

de Bellicourt Ja, ja. met hun eigen kind. Een goed huwelijk. En een geschikt koppel voor dit tafereel. Een jonge vrouw en een wat oudere man...

Pastoor Gantois

Mmm. Er doen verhalen de ronde over dat huwelijk.

de Bellicourt Volksverbeelding, mijnheer pastoor. Volksverbeelding...

De Congogroep is de tribune gepasseerd. Er is niet direct een nieuwe groep in aantocht.

de Castille (Vriendelijk plagend) Is 't al gedaan?

de Bellicourt Natuurlijk niet. De volgende groep zijn de Mertens. Een Breugheltafereel.

Wat verderop, tussen het gewone volk, is Spinel ineens hoorbaar.

Spinel (Buiten beeld) Eén schot! Eén schot is genoeg!

De Bellicourt en een aantal andere genodigden in de tribune kijken op en zien hoe Spinel tegengehouden wordt door Cesar priem.

Spinel Eén schot, zoals in Sarajevo! Mensen, denk aan Sarajevo! Eén schot is genoeg!

Spinel wordt manu militari verwijderd door Cesar Priem.

Onderpastoor Pieters

(Kruiperig) Een schande is het, mijnheer de burgemeester.

de Bellicourt (Quasi-ongeïnteresseerd) Ach.

de Castille Ja, ja. Sarajevo. Toch maar een gevaarlijke situatie.

de Bellicourt Waarom?

de Castille Oostenrijk heeft toch maar de oorlog verklaard aan Servië. Gevaarlijk, met al die bondgenootschappen.

Gravin Ruysseveldt

Er wordt gesproken over een algemene mobilisatie.

de Bellicourt En dan? Als die er komt, dan is het zoals in 1870, om de grenzen te bewaken. België komt niet in oorlog. Wie zou ons aanvallen? Frankrijk? Uitgesloten.

de Castille Duitsland.

de Bellicourt Geen sprake van. België heeft een vriendschapsverdrag met Duitsland. En de koning is getrouwd met een Duitse prinses. Oostenrijk in oorlog, dat zal geen gevolgen hebben voor ons.

Toeschouwer (Buiten beeld) Ze zijn daar!

Uit de bocht komt een grote boerekar, getrokken door twee paarden, die bij de leidsels gehouden worden door Eugène Mertens. Door het gedrang bij het gewone volk, kan men op de tribune nog niet goed zien wat de groep voorstelt, maar de Bellicourt kijkt verwonderd op als hij de toejuichingen hoort en kreten als "Vlaanderen de Leeuw", "Wat Walsch is, Vals is" en "Weg met de Franskiljons".

De groep passeert de tribune. De Bellicourt kijkt verbijsterd toe: op en rond de kar wordt de Guldensporenslag uitgebeeld. Het is allemaal de Vlaamse Leeuw wat de klok slaat. De toeschouwers joelen verrukt om zoveel lef. De Bellicourt ontwaart Constant Reynaert, die met een fijn lachje om de mond, naast de kar loopt.

de Bellicourt (Kokend van woede, opverend)

Het crapuul! Vlaams gezever in mijn stoet!

(Voor zich uit sissend) Daar ga je voor boeten. Reynaert stuk dagbladschrijver!

In de tribune zijn de meeste genodigden eveneens gechoqueerd, buiten de Halleux, die venijnig lacht, en pastoor Gantois, die een beetje Vlaamsgezind is.

de Bellicourt (Met een blik naar de pastoor) Dat zet ik hem betaald, en al wie sympathiseert met hem!

De pastoor tracht ernstig te kijken.

149 – Interieur – Bureau de Bellicourt Rozendaal – Dag

De Bellicourt is nog steeds aan het razen. Hilaire Priem luistert gedwee.

de Bellicourt Een vreemde luis uit een andere gemeente, die mijn praalstoet komt saboteren! Ik ga hem kraken!

Hilaire Priem Wat gaat ge doen?

de Bellicourt Hem zijn brood afnemen! Daar is de burgerij het gevoeligst in, in hun beurs. We gaan iedereen onder druk zetten. We beginnen met de burgemeester van Meerse. Bel hem op!

Hilaire Priem wil naar het toestel gaan, als er juist opgebeld wordt. Hilaire Priem neemt op. Hij luistert.

Hilaire Priem (Verwonderd) Het is de Castille. Vanuit het parlement.

De Bellicourt gaat naar het toestel.

de Bellicourt (Nogal agressief) Ja.

De Bellicourt wordt hoe langer hoe bleker, naarmate hij blijft luisteren. Tenslotte:

de Bellicourt Bedankt, Idesbald, bedankt.

de Bellicourt Het is oorlog, Hilaire. Het is oorlog. Duitsland is België binnen gevallen.

150 – Interieur – Drukkerij Reynaert – Dag

Constant Reynaert en zoon Gerard bekijken een exemplaar van de versgedrukte editie van 't Getrouw Meerse. De kop van het hoofdartikel luidt: "Duitschland valt België binnen".

151 – Interieur – Café De Wandelaar – Dag

Een zestal cafébezoekers, waaronder Spinel, lezen ademloos een extra-editie van 't Getrouwe Meerse. De kop van het hoofdartikel luidt: "Geheel Europa onder de wapens".

152 – Exterieur – Dorpsplein Ouden-Bosch – Dag

Constant Reynaert staat rechtop in zijn auto, waarop een groot plakkaat bevestigd is. Er staat op te lezen: "Lees 't Getrouwe Meerse. Duitschers schieten onschuldige burgers dood". Samen met zijn zoon Gerard verkoopt Reynaert kranten aan de talrijke omstanders. Een kwade de Bellicourt komt op Reynaert toegestapt.

de Bellicourt (Agressief) Wel?

Constant Reynaert

Geeft mijnheer de Bellicourt eens een gazet, Gerard.

De Bellicourt rukt een Getrouw Meerse uit de handen van Gerard Reynaert.

de Bellicourt (Tot Constant Reynaert) Dit is mijn gemeenteplein. Gij hebt hier geen zaken, Reynaert. Ga uw rommel elders verkopen.

Constant Reynaert

We zijn klaar, we zijn klaar.

De Bellicourt leest de kop van het hoofdartikel: "Duitschers schieten onschuldige burgers dood" en leest dan geboeid verder. Een diabolische lach verschijnt op zijn gelaat.

de Bellicourt Duitsers schieten onschuldige burgers dood!

Constant Reynaert

Vindt ge dat amusant?

de Bellicourt Ja. Ge hebt minder hersens dan ik dacht.

(Leest) Duitse barbaren... onnoemelijke... wreedheden... een leger van Hunnen... Ge hebt hiermee uw eigen doodsvonnis ondertekend. Als de Duitsers dit onder hun neus krijgen...! Ge zijt een vogel voor de kat, Reynaert.

Constant Reynaert

Gaat gij dat onder hun neus schuiven, de Bellicourt?

de Bellicourt Eén raad, man. Maak dat ge het land uitkomt.

Vlucht naar Holland...

De Bellicourt begeeft zich naar het gemeentehuis.

de Bellicourt (Mompelend) ... idioot...

153 – Interieur – Bureau de Bellicourt gemeentehuis – Dag

Op een tafel liggen verscheidene kranten. De koppen die opvallen hebben het over "De Duitschers naderen" en "Vele Belgen vluchten naar het buitenland". De kranten worden bekeken door de Bellicourt en de Castille, die in reiskostuum is.

de Bellicourt (Een beetje spottend) Gij vlucht dus ook.

de Castille Natuurlijk! Gent is ingenomen!

de Bellicourt Hoe gaat ge, met uw automobiel?

de Castille Die blijft hier. Gij houdt dus mijn bezittingen in het oog?

De Castille geeft de Bellicourt een grote bos sleutels.

de Bellicourt (Plagerig) Met plezier... held.

de Castille Held of geen held. Seffens staan de Duitsers hier.

de Bellicourt Ik heb er nog geen gezien.
(Lacht) Ze vinden ons nooit in onze bossen.

De Castille kijkt door het raam.

de Castille Maar ge laat de Belgische vlaggen wel wegnemen.

de Bellicourt Ik ben niet zot.

Ook de Bellicourt kijkt door het raam en ziet dat Reynaert nog steeds omringd is door omstanders die zijn weekblad kopen. De Bellicourt gromt.

154 – Exterieur – Noorderkasteel – Nacht

Stem de Halleux

We gaan wel naar Holland! Vandaag!
Morgen is het misschien te laat.

155 – Interieur – Salon Noorderkasteel – Nacht

We treffen de Halleux en Marie-Ange Van Hoeylandt midden een hoogoplopende ruzie.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Nooit!

de Halleux Het gaat hier gevaarlijk worden.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Nee! Hier zijn alleen bossen. Hier komen de Duitsers niet, zegt...

de Halleux ... de Bellicourt?

Marie-Ange Van Hoeylandt
Ga alleen. Ik blijf.

de Halleux En gij tweeën hier achter blijven!

Marie-Ange Van Hoeylandt
(Uitdagend) Ja!

De Halleux slaat haar op de wang.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Opnieuw.
(IJsoud) Daar zal een eind aan komen, mijnheer.

Marie-Ange verlaat het salon en laat de geschrokken de Halleux achter.

156 – Exterieur – Uitgestrekte bossen – Dag

Er heerst een complete rust in de bossen van Vlaanderen. Na een poos is er een aangroeiend, dreigend hoefgetrappel hoorbaar.

157 – Exterieur – Noorderkasteel – Dag

Een indrukwekkende rij Duitse cavalerieofficieren heeft postgevat voor de trappen van het kasteel. In het midden: Ritmeester Von Ansfelden en Prins Von Postau. De Halleux en Marie-Ange Van Hoeylandt staan op de trappen.

158 – Exterieur – Kasteel gravin Ruysseveldt – Dag

Een indrukwekkende rij Duitse cavalerieofficieren, met Prins Von Wilhemsburg in het midden, heeft postgevat voor de trappen van het kasteel. Gravin Ruysseveldt daalt de trappen af.

159 – Exterieur – Kasteel Rozendaal – Dag

Ook hier staat een cavalerie-eenheid in lijn opgesteld voor het kasteel. In het midden: Von Donnersbach. De Bellicourt kijkt hen aan.

160 – Exterieur – Park Rozendaal – Dag

Het gras van het anders zo verzorgde park is helemaal opengereten. We zien hoe dat komt: Duitse ruiters laten hun paarden springoefeningen doen. Von Donnersbach zit lui in een zetel en kijkt zelfgenoegzaam toe.

161 – Interieur – Bureau de Bellicourt Rozendaal – Dag

De Bellicourt heeft een brief in de hand. Hij kijkt door het raam en ziet hoe Von Donnersbach zich met wijn laat bedienen door een dienstmeisje. Hij gromt als hij de Duitsers bezig ziet. Dan richt hij zijn blik op de brief. Hij leest.

Stem Marie-Ange Van Hoeylandt

Kunt ge geen pas bekomen, Joseph? Ik houd het hier niet langer vol. Voor mijn echtgenoot voel ik alleen nog walging. Soms... komt hij nog in mijn

slaapvertrekken... de afkeer. Het is oorlog, soms wens ik dat er iets onvoorziens gebeurt met hem.

De Bellicourt laat deze laatste zin bezinken, hij knikt langzaam. Hilaire Priem komt binnen met Henri Declerck.

de Bellicourt Ah! Gij zijt Henri Declerck!

Henri Declerck

Ja, mijnheer de...

de Bellicourt (Opgewonden) Gij wordt hulpveldwachter. Ik kan extra hulp gebruiken met al die Duitsers hier! Mijn hele park gaat er aan.

Henri Declerck knikt.

de Bellicourt Morgen begint ge.

De Bellicourt ziet dat zijn jongste dochter op het terras verschijnt. Von Donnersbach gaat naar haar toe en maakt haar duidelijk het hof. De dochter van de Bellicourt weet aan zijn attenties te ontkomen. De Bellicourt ziet hoe Von Donnersbach lacht.

de Bellicourt (Vol onmachtige woede) Zelfs mijn dochters valt hij lastig! Hilaire, samen met uw familie gaat ge hier trachten te redden wat te redden valt. Ik wil deze verdomde oorlog zonder schade doorkomen.

Hilaire Priem Ge kunt op ons rekenen.

de Bellicourt (Uitschietend) Ik ben hier een gevangene! Hoelang is 't geleden dat ik nog op 't Noorderkasteel was!

Hilaire Priem Ge kunt nog eens aandringen om een pas te krijgen.

de Bellicourt Me nog eens laten vernederen!

De Bellicourt kijkt Hilaire Priem vertwijfeld aan.

162 – Exterieur – Park Rozendaal – Dag

De Bellicourt en Hilaire Priem staan voor Von Donnersbach, die opnieuw in de zetel zit. Hij heeft een glas wijn in de hand en lonkt naar het dienstmeisje, dat er bedremmeld bijstaat. Achter de Bellicourt en Hilaire Priem gaan de ruiteroefeningen in volle geweld door.

Von Donnersbach

(Bulderend) Een pas? Dit is Etappegebied. En in het Etappegebied mag niemand zijn gemeente verlaten.

de Bellicourt Maar Kommandant, wij zijn toch mensen van gelijke stand, en...

Von Donnersbach

Ge staat bekend als een te groot patriot, te groot om te vertrouwen.

de Bellicourt Ik heb zaken te doen...

Von Donnersbach

Uw secretaris kan uw zaken doen.

Von Donnersbach heeft meer belangstelling voor zijn ruiters.

Von Donnersbach

Ge staat in mijn weg.

De Bellicourt gaat opzij.

163 – Exterieur – Noorderkasteel – Nacht

Valavond. Er is blijkbaar een feest aan de gang op het Noorderkasteel. Een meeslepende wals weerklinkt.

164 – Interieur – Keuken Noorderkasteel – Nacht

De klanken van de Weense wals dringen tot in de keuken door. Keukenpersoneel is druk in de weer met het aanbrengen van drank en versnaperingen naar de feestzaal. Constant Reynaert zit naast een stapel " 't Getrouwe Meerse" koffie te drinken met Gentiel Smessaert. Madame Scherpereel komt binnen en gaat naar Hilaire Priem, die nerveus staat te wachten.

Madame Scherpereel

Madame kan onmogelijk komen. Ricky, eh, ritmeester Von Ansfelden geeft een feest voor haar.

Hilaire Priem Geef haar deze brief. Ik wacht op antwoord.

Hilaire Priem overhandigt madame Scherpereel een brief. Madame Scherpereel kan het niet laten de schouders op te halen en begeeft zich naar de feestzaal.

Constant Reynaert

(Met milde spot) Ook een pasje bekomen, mijnheer Priem.

Hilaire Priem (Geprikkeld) En gij?

Constant Reynaert

Pers, hè man, pers.

Hilaire Priem werpt een blik op het stapeltje "'t Getrouwe Meerse".

Hilaire Priem Verschijnt dat nu nog?

Constant Reynaert

Onder censuur. Ik kom ze wekelijks voorleggen.

De muziek in de feestzaal gaat crescendo.

Constant Reynaert

De Duitsers weten wat feestvieren is.

(Met een gebaar naar Gentiel Smessaert) Zelfs gravin Ruysseveldt is er. De enige die ontbreekt is onze vriend de Bellicourt.

Maar misschien verricht uw briefje wel wonderen.

Reynaert grijnst geamuseerd en knipoogt naar Gentiel Smessaert. Hilaire Priem kan er niet om lachen.

165 – Interieur – Feestzaal – Noorderkasteel – Nacht

Het dansfeest is volop aan de gang. Madame Scherpereel wacht geduldig in de deuropening tot Marie-Ange Van Hoeylandt haar zal opmerken. Een strijkje, bestaande uit Duitse soldaten, speelt een wals. Duitse officieren en adellijke Vlamingen dansen met de dames. Personeel bedient de gasten.

Marie-Ange Van Hoeylandt, die zoals steeds in het wit is, beheerst stralend het feest. Ze is omringd door de lange, knappe Ritmeester Von Ansfelden en de spichtige Von Postau. Ze praten geanimeerd. De jaloerse baron de Halleux slaat zijn vrouw tersluiks gade, terwijl hij in gesprek is met een paar dames. Wat afzijdig, zit de waardige gravin Ruysseveldt, naast haar staat Prins Von Wilhemsburg, een man die ondanks zijn minzaamheid zelfs in dit select gezelschap opvalt door zijn haast Koninklijke allure. Een nieuwe wals wordt ingezet.

Von Wilhemsburg

(In gebroken Nederlands, erg hoofs)

Mag ik u uitnodigen, gravin, in afwachting dat ik een feest geef ter uwer ere, in uw kasteel?

Gravin Ruysseveldt

Op mijn leeftijd, prins!

Maar gravin Ruysseveldt staat gecharmeerd op. Von Wilhemsburg leidt haar ten dans. Ze dansen statig voorbij Marie-Ange Van Hoeylandt en haar twee aanbidders, bij wie een derde Duits officier komt staan.

Duits officier (Tot Von Ansfelden en Von Postau)

... pas toch maar op. Er verschijnt hoe langer hoe meer kritiek op de cavalerie, in de pers in Duitsland.

Von Ansfelden

(Geamuseerd) Wat misdoen we?

Duits officier Niets. U doet niets. Dat is het juist.

In een stellingoorlog is de cavalerie overbodig.

De Halleux loopt voorbij twee dames.

de Halleux (Niet zonder venijn) Dat klopt. De cavalerie wordt hoe langer hoe meer naar het Oostfront gestuurd.

Von Ansfelden zet een grappig gezicht en kijkt de Halleux quasibang na.

Von Ansfelden

Het Oostfront? Zou u dat willen, barones?

Marie-Ange Van Hoeylandt

Voor mij mag u nog een paar dagen hier blijven.

Von Postau Een paar dagen!

Marie-Ange Van Hoeylandt slaat haar armen om het middel van beide mannen en lacht koket. Een dienstmeisje komt voorbij met drankjes. De drie bedienen zich lachend. De Halleux kijkt jaloers toe naar Marie-Ange die zich op de dansvloer begeeft met Von Ansfelden. Een paar dansers maken plaats voor het erg elegante paar. Marie-Ange doet nauwelijks de moeite om haar verliefdheid te verbergen. Ineens bemerkt Marie-Ange madame Scherpereel, die haar een bijna onmerkbaar teken geeft. Marie-Ange danst verder, maar als madame Scherpereel met een hoofdbeweging teken doet dat het dringend is, maakt Marie-Ange zich lachend los uit de armen van Von Ansfelden. Ze gaat naar madame Scherpereel, die haar discreet de brief overhandigt.

Madame Scherpereel

Van ridder de Bellicourt.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Later, Anna, later.

Marie-Ange wil terug naar Von Ansfelden.

Madame Scherpereel

Zijn secretaris zit in de keuken. Hij wil een antwoord.

Marie-Ange maakt snel de envelop open en leest vluchtig de brief, met haar rug naar de genodigden.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Zeg dat ik wel schrijf.

Marie-Ange geeft de brief terug aan madame Scherpereel. Von Ansfelden komt bij Marie-Ange staan. Madame Scherpereel verlaat de feestzaal.

Von Ansfelden

Problemen, liefste?

Marie-Ange Van Hoeylandt

Nee, Ricky. Oh! ik heb frisse lucht nodig. Kom...

166 – Exterieur – Noorderkasteel – Nacht

Hilaire Priem komt uit de keuken van het kasteel. Hij loopt langs een veranda en ziet hoe Marie-Ange Van Hoeylandt en Von Ansfelden elkaar omhelzen.

167 – Interieur – Bureau de Bellicourt Rozendaal – Nacht

Hilaire Priem heeft net verslag uitgebracht bij de Bellicourt.

de Bellicourt Met die Von Ansfelden! Als die maar niet denkt dat ik me gewonnen geef!
Ik zal haar zien! Vroeg of laat bemachtig ik een pas!
(Ineens gevaarlijk) En die Reynaert heeft dus zitten treiteren! Dat mag nog
altijd zijn gazet uitgeven, iemand die de Duitsers zo aangevallen heeft!

De Bellicourt loopt opgewonden naar zijn bureau. Uit een lade neemt hij een
exemplaar van 't Getrouwe Meerse, waarin de moorden op Belgische burgers
aangeklaagd worden. Hij werpt de krant op zijn bureau.

de Bellicourt (Leest) "Duitsers schieten onschuldige burgers dood". Misschien heeft
mijnheer Reynaert hiervan geen exemplaar meer. Ik wel!

De Bellicourt grijnst gevaarlijk.

168 – Interieur – Bureau Von Donnersbach Rozendaal – Dag

Constant Reynaert wordt ondervraagd door Von Donnersbach, die achter zijn
bureau zit, waarop 't Getrouwe Meerse ligt, waarin de Duitse misdaden op
burgers aangeklaagd worden. Een tweede Duitse officier en de Bellicourt zijn
er bij aanwezig.

Twee soldaten staan bij de deur. De Bellicourt voelt zich niet op zijn gemak.
Hij ontwijkt de blikken van Reynaert.

Von Donnersbach

Ge wilt dus geen namen noemen?

(Korte poos, agressief)

Spreek maar Vlaams, ridder de Bellicourt zal vertalen.

Constant Reynaert

(In het Duits) Ik zeg u toch. Ik heb geen namen. Ik had die informatie van
vluchtelingen. Mensen die ik niet ken.

Von Donnersbach

En die gelooft gij zo maar! Het Duitse leger doodt geen burgers! Zoiets
publiceren, dat is met uw leven spelen.

Constant Reynaert

Toen dit verscheen golden hier nog de Belgische wetten. En in België was de pers vrij.

Von Donnersbach

(Lacht om zoveel naïviteit) Vrij! En u denkt dat ik u nu als een vrij man laat gaan?

(Dreigend) Voor de laatste keer, geef me de namen van uw informanten.

Reynaert schudt het hoofd.

Von Donnersbach

Zoals ge wilt. We hebben propere kampen in Duitsland.

(Tot de soldaten) Afvoeren!

De soldaten leiden Reynaert weg. Als Reynaert ter hoogte van de Bellicourt komt, kijkt hij hem recht in de ogen.

Constant Reynaert

Bedankt... Maar ik kom terug.

de Bellicourt Mijnheer Reynaert, het is oorlog en dan gebeuren al eens onvoorziene dingen.

Constant Reynaert

Aan elke oorlog komt een einde, seigneur de Bellicourt. Tot ziens.

De Bossen van Vlaanderen

Aflevering 2

Rudy Geldhof

201 – Exterieur – Park Bloemendaal – Dag

Onder toezicht van hulpveldwachter Henri Declerck brengen drie bedienden van het kasteel allerlei aan voor een feestje in een bijgebouw: stoelen, tafels, een platendraaier, gordijnen. Henri Declerck kijkt bekommerd toe, als hij ziet dat Reynaert door twee Duitse soldaten wordt opgeleid.

202 – Exterieur – Station Ouden-Bosch – Dag

Eugène Mertens loopt op straat en ziet hoe Reynaert opgeleid wordt door twee Duitse soldaten.

Eugène Mertens

Mijnheer Reynaert! Wat gebeurt er?
Naar waar doen ze u?

Constant Reynaert

Naar Duitsland.

Duits soldaat (Tot Mertens) Weg!

Constant Reynaert

Verwittig mijn vrouw, en Gerard. Zeg dat hij naar Holland gaat, dat hij daar 't Getrouwe uitgeeft.

De soldaten duwen Reynaert hardhandig door het hekken van het stationsgebouw. Eugène Mertens kijkt toe hoe Reynaert in een wagon geleid wordt. De trein vertrekt. Reynaert en Eugène Mertens wisselen bezorgde blikken.

203 – Interieur – Wijnkelder Rozendaal – Dag

De rekken in de wijnkelder zijn leeg. De Bellicourt kijkt toe hoe Cesar Priem vanuit een gat in de muur flessen wijn aanreikt. Vader Priem plaatst ze in een kist. De Bellicourt bekijkt een fles.

de Bellicourt Een ordinair jaar. Goed genoeg voor Duitse kelen.

Cesar Priem blijft maar flessen aanreiken.

de Bellicourt Niet meer dan vijftwintig, Cesar.
Dan gaat de muur weer dicht.
(Tot vader Priem) Is 't bijgebouw in orde?

Vader Priem Ja.

De kist is ondertussen vol. Cesar Priem kruipt uit het gat en begint het dicht te metselen.

de Bellicourt Goed, want in mijn salons komen ze niet.

204 – Interieur – Bijgebouw Rozendaal – Dag

Er worden flessen wijn op een toog geplaatst door vader Priem. De toog bevindt zich in een als feestzaal ingericht bijgebouw. Aan de toog staan vader Priem, Von Donnersbach en de Bellicourt. Verderop staan een viertal Duitse officieren. Apart zitten vier vrouwen, aan hun vrijmoedige houding te zien, kunnen het hoeren zijn.

Von Donnersbach

(Tot de Bellicourt) Wat is dit? Uw wijnkelder was toch leeg?

de Bellicourt (Gemaakt vriendelijk) Niet helemaal. Een goed jaar.

Von Donnersbach bekijkt het etiket van een fles.

Von Donnersbach

Mmm.

(Blik naar de vrouwen) En wat is dit? Dat zijn geen boerinnen uit uw dorp.

de Bellicourt Ze zijn uit de stad. Om te serveren...

Von Donnersbach

(Heeft de Bellicourt door) En wat is de reden van dit alles?

de Bellicourt (Zo luchtig mogelijk) Er moet toch niet altijd een reden zijn, Kommandant.

Von Donnersbach

Ik ken uw zwak punt, ridder. Dat baronesje, dat ge niet meer ziet. Ge wilt nog altijd die pas.

de Bellicourt (Hartelijk lachend) Nee, gewoon uit vriendschap, mensen van onze stand...

Von Donnersbach

(Lacht cynisch) Het is al goed. Ge moogt morgen eens gaan, ridder.

de Bellicourt Dank u, Kommandant.

Von Donnersbach begeeft zich naar de vrouwen.

De Bellicourt verlaat het bijgebouw met vader Priem.

de Bellicourt (Mompelend slim) Ik ken uw zwak punt ook, Wein und Weib.

De Bellicourt glimlacht en droomt reeds van zijn weerzien met Marie-Ange Van Hoeylandt. Hij hoort reeds haar stem.

Stem Marie-Ange Van Hoeylandt

Natuurlijk houd ik van u. Ge zijt een echte man: paarden, jagen...

205 – Exterieur – Noorderkasteel – Dag

Close op het hoofd van Marie-Ange Van Hoeylandt.

Marie-Ange Van Hoeylandt

... jonger dan 25 en groter dan één meter tachtig.

We zien Marie-Ange het donkere haar strelen van Ritmeester Von Ansfelden. Zij zit tegen een grote boom geleund, hij ligt languit in het gras, zijn hoofd op haar schoot. Hij richt zich op en kust haar in de hals. Marie-Ange produceert haar lichtjes, hysterische, kokette lach. Ze schenkt Von Ansfelden champagne bij uit de fles die in een ijsemmer te koelen staat naast hen. Von Ansfelden drinkt.

Von Ansfelden

(Lachend) Ik voel me honderd! Oefeningen overdag, feesten 's avonds!

Marie-Ange Van Hoeylandt

Van mannen eis ik dat ze onvermoeibaar zijn.

Von Ansfelden overstelpt Marie-Ange speels met kussen. Zij laat haar hoge lach horen...

206 – Exterieur – Wegel park Noorderkasteel – Dag

Madame Scherpereel loopt wat ze kan, in de richting van de boom waar Marie-Ange en Von Ansfelden zich bevinden.

207 – Exterieur – Park Noorderkasteel – Dag

Madame Scherpereel komt buiten adem aan bij Von Ansfelden en Marie-Ange.

Madame Scherpereel

Madame Marie-Ange... ridder... de Bellicourt is er.

Marie-Ange Van Hoeylandt
(Opverend, in paniek) Waar?

Madame Scherpereel
Ik weet niet... ze hebben hem gezien...

Marie-Ange Van Hoeylandt
(Tot madame Scherpereel) Kom...

Von Ansfelden
Is er iets?

Marie-Ange Van Hoeylandt
Nee, nee.

Marie-Ange laat de verbouwereerde Von Ansfelden gewoon achter en gaat snel in de richting van het kasteel. Madame Scherpereel probeert haar te volgen.

208 – Exterieur – Park Noorderkasteel – Dag

Marie-Ange is er duidelijk niet gerust in, want ze holt in de richting van het kasteel, tot ze struikelt over de wortel van een boom. Er verschijnt een hand in beeld, die Marie-Ange recht helpt. Marie-Ange staat oog in oog met de Bellicourt, die half achter de boom verscholen was, en blijkbaar niets gemist heeft van het liefdestafereel dat zich afspeelde tussen Marie-Ange en Von Ansfelden, die in de verte zichtbaar is en langzaam op hen toekomt. Madame Scherpereel is even erg geschrokken als Marie-Ange en gaat nu in de richting van het kasteel.

de Bellicourt (Cynisch) Zo lopen. Ge moet daarmee oppassen. Ge kunt u pijn doen.

Marie-Ange Van Hoeylandt
(Angstig) Het is niets.

de Bellicourt (Koud) Is het voor hem dat ge zo liep?

De Bellicourt kijkt in de richting van Von Ansfelden.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Nee, nee... Ik...

Ze probeert zich te herpakken, ze speelt de troef van haar charme uit.

Marie-Ange Van Hoeylandt
... Oh, Joseph. Waarom zijt ge niet eerder gekomen? Het is zolang geleden.

de Bellicourt (Na een stilte, koud) Is dat daar die fameuze Von Ansfelden?

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ja, ja. Hij is hier ingekwartierd, samen met anderen.

de Bellicourt Ge schiet goed op met hem.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ach, het zijn nog kinderen. Moest ge weten hoe lastig ik het heb. Mijn man... en de Duitsers... We moeten iets doen om het wat leefbaar te houden.

de Bellicourt En wat doet ge dan?

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ze... te vriend houden.

de Bellicourt Oh.

(IJsoud) Ge doet dat niet slecht, heb ik gemerkt.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ach, Joseph!

Marie-Ange vindt er niets beters op dan zich in de armen van de Bellicourt te werpen, als het hulpeloze vrouwtje.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Waren ze maar in Duitsland gebleven, Joseph!

De Bellicourt loopt niet in de val en duwt haar rustig van zich af. Marie-Ange slaagt er in een paar bittere tranen te plengen. Er wordt haar een zakdoek aangereikt. De zakdoek is van Von Ansfelden.

Von Ansfelden

Wat is er, Marie-Ange?

Marie-Ange schudt moedig het hoofd en stelt de mannen aan elkaar voor.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ritmeester Von Ansfelden. Ridder de Bellicourt.

Von Ansfelden kijkt Marie-Ange vragend aan.

de Bellicourt Laten we zeggen dat ik een oude kennis ben.

Ouder dan 25 en kleiner dan één meter tachtig.

Een oude kennis die vanaf nu niet meer van het toneel zal verdwijnen.

De Bellicourt kijkt Von Ansfelden recht in de ogen, die voor de blik niet wijkt.

Von Postau (Buiten beeld) Komt ge nu, Karel?

De Bellicourt kijkt naar Von Postau, die een eindje verder klaar staat bij een auto.

Von Postau We kunnen vertrekken.

Von Ansfelden

Kom, Marie-Ange.

(Uit de hoogte) Het was mij een eer, ridder de Bellicourt.

Marie-Ange Van Hoeylandt

(Zich verontschuldigend) Ik... we moeten weg, Joseph. Ik kom u zelf opzoeken, zo rap mogelijk...

Marie-Ange en Von Ansfelden begeven zich naar de auto. De Bellicourt ziet hoe ze, samen met Von Postau, instappen en wegrijden. Er wordt een raam geopend op de bovenverdieping van het kasteel. De Bellicourt ziet hoe de Halleux hem treiterend toelacht.

209 – Exterieur – Barakken kamp Holzminden – Dag

Reynaert zit op een stoel voor een barak. Naast hem staat zijn schildersezel. Hij ziet er gezond uit en zijn uiterlijk steekt fel af met dat van zijn eenvoudige medegevangenen, die heen en weer lopen en hun tijd verdoen met spelletjes, schoenen poetsen etc. Zoals altijd heeft Reynaert zijn witte gilet aan met zijn laverdiere. Hij draagt een breedgerande hoed, die hem er als een artiest laat uitzien. Reynaert schrijft een brief.

Stem Reynaert

... En verder trek ik hier goed mijn plan. Ik verdien mijn kost met tekenen en schilderen. Het eten is natuurlijk maar magertjes, maar ge moogt me niets opsturen, alleen...

210 – Exterieur – Prikkelraad Nederlandse grens- Nacht

Op Belgisch grondgebied staan vrouw Reynaert en Eugène Mertens, die een steekkarretje bijheeft. Aan de andere kant van de prikkeldraad bevindt zich Gerard Reynaert, naast een fiets met aanhangwagentje, dat vol ligt met 't Getrouwe Meerse.

Vrouw Reynaert

Hij vraagt alleen een 't Getrouwe Meerse van vorig jaar, die met zijn foto op de voorpagina. Verstaat gij dat nu?

Gerard Reynaert

Nee...

Vrouw Reynaert

Hoe zit het in Holland? Wordt het niet gevaarlijk?

Gerard Reynaert

In Holland zitten toch geen Duitsers. Ik heb een goede drukmachine gehoord, en...

In de verte is een naderend licht zichtbaar.

Eugène Mertens

We moeten opschieten.

Gerard Reynaert werpt pakken 't Getrouwe Meerse over de prikkeldraad.
Eugène Mertens stapelt ze in zijn steekkar.

Gerard Reynaert

Wees voorzichtig, moeder.

Eugène Mertens en vrouw Reynaert verwijderen zich.

211 – Exterieur – Oprijlaan – Noorderkasteel – Dag

De Bellicourt stapt met energieke pas naar de hoofdingang. Hij is in een niet al te beste stemming. Een drietal Duitsers in uniform lopen rond het kasteel.

212 – Interieur – Salon Noorderkasteel – Dag

De Bellicourt staat voor madame Scherpereel.

Madame Scherpereel

Ik weet niet of mevrouw Marie-Ange er is.

de Bellicourt Roep haar.

Madame Scherpereel

Ze is ziek.

de Bellicourt Ze zou me komen opzoeken. Ze is niet geweest.

Madame Scherpereel haalt voorzichtig de schouders op, de onschuld zelve.

de Bellicourt Meld me aan. Ik wacht.

De Bellicourt gaat verbolgen plaats nemen in een zetel. Madame Scherpereel verlaat het salon. De Halleux komt binnen, met zijn vlindercollectie onder de arm.

de Halleux (Verbaasd, gespeelde jovialiteit) Ridder de Bellicourt! Wat een aangename verrassing! Sigaar?

De Halleux biedt de Bellicourt een sigaar aan. Deze schudt nurks het hoofd. De Halleux gaat zich installeren met zijn albums.

de Halleux Ge zult me wel excuseren. Geïnteresseerd?

De Bellicourt blijft nors zwijgen.

de Halleux En ik die altijd hoop op bezoekers die mijn liefdes met me willen delen.

De Halleux strijkt liefkozend over een prachtige vlinder.

de Halleux Kan ik u plezier doen met iets? Port, een glas wijn?

de Bellicourt Dank u.

De Halleux bewondert zijn vlinders.

de Halleux De natuur zit toch prachtig in elkaar. Dat fladdert en fladdert maar. Ongrijpbaar! Maar vroeg of laat gaan ze op hun vaste takje zitten, en...

De Halleux doet alsof hij een vlinder vangt met een net.

de Halleux ... ze zitten vast.

De Halleux speldt op een ietwat sadistische wijze een vlinder vast.

de Halleux Of laat ik koffie bestellen?

de Bellicourt Ik heb gezegd: dank u.

De Halleux geniet ervan dat de toon van de Bellicourt reeds agressiever wordt. Een korte stilte, tot er een aankomende auto hoorbaar is, buiten.

de Halleux Oh. Kwaamt ge soms voor mijn vrouw?

de Bellicourt (Ingehouden agressief) Zou wel kunnen, ja.

De Halleux staat op.

de Halleux Hadt ge dat eerder gezegd! Kom eens.

De Halleux leidt de onwillige de Bellicourt naar het raam. Ze zien hoe Von Ansfelden en Von Postau uit hun auto stappen.

de Halleux Ritmeester Von Ansfelden en prins Von Postau, één frank zestig.

De Bellicourt kijkt de Halleux vragend aan.

de Halleux Een grote en een kleine, één frank zestig. Zo noemen de mensen hen. Omdat ze altijd te samen zijn. En kijk eens...

Ze zien hoe Marie-Ange het volgend moment uit het kasteel komt en op de auto toeloopt. Ze stapt lachend in, samen met Von Ansfelden en Von Postau.

de Halleux ... daar is ze al! Ziet ge, ik kan de toekomst voorspellen de laatste tijd.

De auto rijdt weg. De Halleux gaat terug plaatsnemen bij zijn vlindercollectie. De Bellicourt kijkt, inwendig kokend, de auto na.

de Halleux Een cognacje, dat hebt gij nu nodig, mijn waarde.

de Bellicourt Ze was ziek, zei...

de Halleux (Snel, zijn jaloesheid afreagerend op de Bellicourt) Vrouwen! Het ene moment ziek, er komt een auto aan, en ze zijn springlevend. Maar er zit geen kwaad in, af en toe een uitstapje, zoals met u vroeger. Ach, met ouder worden gaat dat speelse er wel uit. Ik heb geduld.
(Ineens quasiluchtig) En hoe gaat het op Rozendaal? Het moet niet gemakkelijk zijn voor u, als weduwnaar.

de Bellicourt (Log) Weduwnaar zijn heeft één voordeel, men kan geen horens gezet worden.

de Halleux Ah nee?

De Bellicourt en de Halleux staan tegenover elkaar. De gemaakte glimlach van de Halleux wordt door de Bellicourt beantwoord met een staalharde agressieve blik. De hand van de Halleux beeft een beetje.

de Bellicourt Treiteren gaat u niet goed af, mijn beste. Uw hand beeft.

De Bellicourt neemt de vlinder uit de hand van de Halleux en legt hem zorgvuldig neer op tafel.

de Bellicourt (Gevaarlijk) En treiteren moet men met mij niet proberen.

De Bellicourt verlaat de kamer. De Halleux gaat naar het raam en kijkt doodongelukkig naar buiten.

213 – Interieur – Salon Rozendaal – Nacht

De Bellicourt en Von Donnersbach zijn aan het schaken. Een dienstmeisje schenkt wijn bij. Von Donnersbach houdt heel even haar pols vast. Het meisje glimlacht en verwijdert zich. Het is duidelijk dat de twee elkaar al "beter" kennen. Von Donnersbach neemt met een pion een paard van de Bellicourt.

Von Donnersbach

Ge zijt een uitstekend gastheer en ge zorgt voor goed personeel... En hoe gaat het met uw baronesje?

de Bellicourt Goed... alleen... er is een klein probleempje met die Von Postau en Von Ansfelden die bij haar ingekwartierd zijn.

Von Donnersbach

Ah?

de Bellicourt (Quasiterloops) Ze permitteren zich nogal wat, en ze babbelen veel.

Von Donnersbach

Waarover?

de Bellicourt Oh, over uw feestje laatst, met die dametjes uit de stad. Zeker jaloers omdat ze niet geïnviteerd waren.

Von Donnersbach

Wat vertellen ze wel?

de Bellicourt Oh, iets als: moesten ze ervan horen in Berlijn...

Von Donnersbach

(Lacht) Berlijn! Ze hebben pretentie. Dat ze maar oppassen, cavaleristen met pretentie zijn in trek aan het Oostfront, tegenwoordig.

de Bellicourt (Nog steeds vol geveinsde aandacht voor het schaakspel) Tja...

Von Donnersbach

Schaak.

de Bellicourt Ge zijt een slimme vos, Kommandant. Schaakmat.

De twee mannen tikken met hun glazen, elkaar pas nu in de ogen kijkend. De glimlach van twee sluwe mannen.

214 – Exterieur – Noorderkasteel – Dag

Vroege morgen. Von Postau en een drietal andere officieren zitten te paard en salueren Von Ansfelden, die in het gezelschap is van de Bellicourt. Von Ansfelden geeft Marie-Ange Van Hoeylandt een handkus. Het ontgaat de Halleux, die dichtbij Marie-Ange staat, niet dat dit afscheid iets te lang duurt. Von Ansfelden en Marie-Ange kijken elkaar in de ogen, het lijkt wel of ze elkaar toeknikken, of er iets afgesproken is tussen die twee. Tenslotte stijgt Von Ansfelden ook op zijn paard. De Halleux legt een arm om het middel van Marie-Ange, terwijl de ruiters zich verwijderen.

de Halleux Vaarwel ritmeester, vaarwel prins! Op de lange reis die u te wachten staat. Hasselt, daarna het oostfront.
(Binnensmonds smalend) Eén frank zestig...

Marie-Ange probeert niet te wenen.

de Bellicourt (Tot de Halleux) Er komt weer plaats vrij in uw kasteel, baron.

De Bellicourt lacht naar Marie-Ange, maar die merkt dit niet en begeeft zich naar binnen.

de Bellicourt (Tot Von Donnersbach) En zo komt er stilaan rust in de streek, Kommandant. Langzaam maar zeker.

215 – Exterieur – Bossen van Vlaanderen – Dag

Regen boven de bossen van Vlaanderen.

216 – Exterieur – Hoofdingang Noorderkasteel – Dag

De koetsier langs de trappen van het kasteel. Ineens ziet hij een rode personenwagen in volle vaart de dreef oprijden. Hij trekt zich terug achter een haag en kijkt toe. De auto remt bruusk voor de trappen. De chauffeur stapt uit. Hij is gekleed in het kostuum van autobestuurder en is onherkenbaar achter zijn grote stofbril. Hij gaat de trappen op.

217 – Exterieur – Trappen Noorderkasteel – Dag

De chauffeur wacht bovenaan de trappen, voor de hoofdingang. Hij heeft blijkbaar al aangebeld, is ongeduldig en net op het moment dat hij nog eens wil aanbellen, wordt de deur geopend door de tafelnacht.

Chauffeur (In vloeiend Frans) Ik zou de baron willen spreken.

Tafelnacht De baron slaapt nog.

Chauffeur Maak hem dan wakker.

De chauffeur stapt ongenood binnen.

218 – Exterieur – Hoofdingang Noorderkasteel – Dag

De koetsier loert vanachter de haag. Hij kan zijn nieuwsgierigheid niet bedwingen en gaat de auto bekijken. Het is een roodgeverfde personenwagen zonder nummerplaat, die qua model lijkt op de auto van kasteelheer de Castille. De jongen wil in de auto kijken, maar door de gele gordijnen kan hij niets zien. Plots springen een lange en een kleinere man uit de wagen. Zonder dat we hun gezichten zien, merken we dat ze zijn gekleed in een Duits soldatenuniform zonder distinctieven. De koetsier loopt geschrokken weg.

219 – Interieur – Hal Noorderkasteel – Dag

De chauffeur wacht beneden aan de trap. De Halleux komt de trap af, in peignoir.

de Halleux Waarmee kan ik u van dienst zijn?

Chauffeur (In het Frans) U wordt ontboden op de Ortskommandantur in Tielt.

de Halleux Waarvoor?

Chauffeur Voor inlichtingen. U moet direct meekomen.

Marie-Ange verschijnt bovenaan de trap, ook in peignoir.

de Halleux (Tot Marie-Ange) Het is niets. Tegen de middag ben ik wel terug.
Ga maar weer slapen.
(Tot de chauffeur) Ik kleeft me direct aan.

De Halleux begeeft zich naar boven. Halfweg de trap houdt hij een moment halt, bekijkt de chauffeur ietwat achterdochtig, maar gaat dan verder de trap op.

220 – Interieur – Slaapkamer Marie-Ange Van Hoeylandt – Dag

Madame Scherpereel staat naast Marie-Ange, die argwanend door het raam kijkt. Ze ziet hoe de Halleux samen met de chauffeur in de auto stapt.

221 – Exterieur – Landweg – Dag

De geblindeerde auto rijdt snel in de richting van de bossen. De auto verdwijnt tussen de bomen.

222 – Interieur – Salon Noorderkasteel – Nacht

Op een staande klok zien we dat het twee uur is. Twee slagen weerklinken. Marie-Ange Van Hoeylandt, die wezenloos voor zich zit uit te staren, kijkt even op naar madame Scherpereel.

Madame Scherpereel
Ga nu slapen, madame Marie-Ange.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Ik heb een raar gevoel, Anna. Het is allemaal voorspeld...

Madame Scherpereel
Maar in Tielt...?

Marie-Ange Van Hoeylandt
Ze wisten van niets. Mijn man is daar niet op de Kommandantur geweest, zegden ze...

Madame Scherpereel
We moeten iets doen. Het zijn rare tijden. Morgen zoekt ge hem. Dat ze u later geen verwijt kunnen maken.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Waar moet ik zoeken?

Madame Scherpereel
Morgen gaan we naar ridder de Bellicourt. Die weet wel raad.

223 – Exterieur – Inrijpoort domein Rozendaal – Dag

Een koets rijdt onder lijfspreuk "Pro Regi en Patria" door. De koetsier, een jonge kerel, kijkt geïntrigeerd naar de inzittenden achter hem. Het zijn Marie-Ange Van Hoeylandt, die er bang uitziet, en madame Scherpereel, die een geruststellende hand op de arm van Marie-Ange heeft gelegd.

224 – Extérieur – Kasteel Rozendaal – Dag

De Bellicourt en Hilaire Priem, die een stapeltje documenten bij zich heeft, zijn in gesprek en willen zich naar binnen begeven. Hij ziet dat Marie-Ange uit de koets stapt en op hem toe rent, gevolgd door madame Scherpereel. De Bellicourt gaat naar Marie-Ange toe. De koetsier slaat het gebeuren nieuwsgierig gade. Hij ziet dat Hilaire Priem zich naar madame Scherpereel begeeft, met wie hij rustig praat, terwijl Marie-Ange, die over haar toeren is, gekalmeerd wordt door de Bellicourt. Dan ontstaat er tussen de Bellicourt en Marie-Ange iets als een discussie, tot Marie-Ange uiteindelijk instemmend knikt. De nieuwsgierige koetsier ziet hoe de Bellicourt iets zegt tot Hilaire Priem, die naar de koets stapt.

Hilaire Priem Rij maar terug. De barones blijft hier.

Koetsier Wanneer kom ik haar halen?

Hilaire Priem Ge wordt verwittigd.

De koetsier kijkt nog even in de richting van het kasteel, waar de Bellicourt Marie-Ange naar binnen leidt.

Hilaire Priem Vooruit, man.

De koets zet zich in beweging.

225 – Interieur – Café De Wandelaar – Dag

Valavond.

Koetsier Ge wordt verwittigd, zei hij...

De koetsier kijkt veelbetekenend naar het groepje toehoorders rond hem: Victor De Jonghe, Eugène Mertens, Karel Tanghe en de cafébazin. De cafédochter staat achter de toog. Gentiel Smessaert neemt niet deel aan het gesprek, hij staat apart aan de toog, in zichzelf gekeerd.

Koetsier ... Maar ik heb nog niets gehoord. Dat is nu bijna een week dat ze bij de Bellicourt zit, en dat terwijl haar man spoorloos is. Wat moet een mens daarvan denken?

Cafébazin De Wandelaar
Ze laat zich troosten zeker.

Victor De Jonghe

Zal ik u een keer troosten?

Koetsier Ze zeggen dat de Duitsers wapens gevonden hebben in 't Noorderkasteel, dat de Halleux al een week onder de aarde zit. Tegen de muur gezet als een spion.

Victor De Jonghe

Misschien zit Von Ansfelden er achter. De Halleux is handig "verschwunden" en na de oorlog komt Von Ansfelden terug voor de witte geit. Typisch iets voor de adel.

Eugène Mertens

Kan niet. Von Ansfelden zit aan het Oostfront.

Koetsier

Nog niet. Hij zit nog in Hasselt.

Victor De Jonghe

Hij zal het hoe dan ook niet zelf gedaan hebben. Zo 'n mannen werken met betaalde handlangers.

(Ineens tot Gentiel Smessaert) Wat denkt gij, Sassen?

Gentiel Smessaert

Wat?

Gentiel Smessaert drinkt zijn glas leeg.

226 – Exterieur – Kamp Holzminden – Dag

Constant Reynaert zit voor een Rode Kruisbarak. Hij leest een krant, die over zijn schouders meegelezen wordt door zijn medegevangenen. Naast Reynaert ligt een map en een exemplaar van een 't Getrouwe Meerse met zijn foto op de voorpagina. Reynaert leest geboeid een artikel rond een foto van de Halleux, dat als kop heeft: "De verdwijning van Baron de Halleux".

Gevangene 1 Wat denkt mijnheer Reynaert? Vermoord of gevlucht?

Constant Reynaert

Ze weten het niet. De Duitsers stellen een onderzoek in.

Gevangene 2 Pff. Als een baron verdwijnt komt zijn foto in de gazet. Als wij verdwijnen in een kamp, kraait er geen haan naar.

Een derde gevangene komt uit de Rode Kruisbarak.

Gevangene 3 Het is aan u, mijnheer Reynaert.

Constant Reynaert

Gelukt?

Gevangene 3 Nee, godverdomme.

Reynaert staat op. Begerige handen nemen hem de krant uit handen. Iemand wil ook het exemplaar 't Getrouwe Meerse nemen.

Constant Reynaert

Nee, nee. Heb ik nodig. Mijn pasje voor Zwitserland.

Reynaert neemt 't Getrouwe Meerse en zijn map op en gaat de Rode Kruisbarak binnen.

227 – Interieur – Rode Kruisbarak – Dag

Twee Duitse militairen zitten achter een tafel. Een Rode Kruisdokter en verpleegster staan ernaast. Constant Reynaert, die zijn krant en map bijheeft staat voor de tafel.

Duits militair (Wantrouwig, een beetje smalend) Gij zijt dus ook ziek en ge wilt dus ook uitgewisseld worden met Duitse krijgsgevangenen.

Constant Reynaert

Natuurlijk.

Duits militair En ge wilt dus ook naar het vrije Zwitserland.

Constant Reynaert

Als zieke kom ik in aanmerking.

Duits Militair (Verveeld) Eens kijken. Difterie?

Constant Reynaert

Neen.

Duits militair Tuberculose?

Constant Reynaert

Neen.

Duits militair Syfilis?

Constant Reynaert

Neen.

Duits militair Algemene verzwakking?

Constant Reynaert

Ja.

De militair kijkt verwonderd op.

Duits militair Dat zou men niet zeggen.

Reynaert neemt het exemplaar van 't Getrouwe Meerse met zijn foto uit zijn map en legt het op de tafel.

Reynaert (De datum en foto aanwijzend) Dit is een editie van één jaar geleden. Zo zag ik er één jaar geleden uit.

De Duitsers en de dokter vergelijken de foto met Reynaert die voor hem staat. Het verschil is groot. Op de foto ziet Reynaert er tien jaar jonger uit, niet kalend en grijs zoals nu.

Constant Reynaert

In zes maanden ben ik hier tien jaar ouder geworden.
(Wijzend op het bord) Punt vier. Algemene verzwakking.

De dokter begint reeds bevestigend te knikken. De Duitse militairen blijven ongelovig de foto en de "oudgeworden" Reynaert vergelijken.

Duits militair 1

Tja. Tja.
(Ineens) De krant is één jaar oud. De foto ook?

Constant Reynaert

(Alsof hij het zelf gelooft) Dat spreekt. Ik ben journalist, mijnheer! En journalisten hebben een beroepscode. In mijn krant zijn foto's altijd recent!

De twee Duitsers kijken elkaar twijfelend aan. Reynaert hoest.

Constant Reynaert

En dit is voor u, als afscheid.

Reynaert legt een stapel tekeningen op de tafel. Het zijn mooi getekende koppen van de twee militairen, de dokter, de verpleegster, en knappe schetsen van de barakken, waaronder geschreven is: "Souvenir de Holzminden". De Duitsers kijken verrukt toe.

Duits militair 1

Dat zijt gij, Rudolf!

Duits militair 2

En dat zijt gij, Wolfgang!

Duits militair 1

Mooi. Zeer mooi.

Constant Reynaert

(Bescheiden) Elk heeft zo zijn gave. Neem maar.

Duits militair 1

Dank u. Dank u.

De Duitse militair 1 neemt formulieren en begint ze te bewerken met een handvol stempels.

Duits militair 1

Punt vier. Algemene verzwakking!

Constant Reynaert groet diep.

Constant Reynaert

Een nederig, verzwakt kunstenaar dankt u.

228 – Interieur – Koestallen Reigerlo – Nacht

Eugène Mertens en Victor De Jonghe staan klaar om een koe uit de stal te leiden. Moeder Mertens kijkt toe. De Jonghe slaat op de rug van de koe.

De Jonghe Vooruit Mara, gij zijt er alvast een die niet in Duitse magen belandt.

Moeder Mertens

Langs waar gaat ge?

Eugène Mertens

We komen samen met de Viane's aan 't kapelletje. Dan gaan we samen.

Eugène Mertens en Victor De Jonghe verlaten met de koe de stal.

Moeder Mertens

Voorzichtig, jongen.

229 – Exterieur – Bossen – Nacht

Eugène Mertens en Victor De Jonghe komen met de koe langs een kapelletje, waar ze opgewacht worden door twee mannen die eveneens een koe bij hebben. De mannen knikken elkaar toe.

Eugène Mertens

Vooruit.

De mannen leiden de twee koeien stilzwijgend door de donkere bossen.

230 – Exterieur – Sluikslachterij – Nacht

Een open hok midden de bossen. Twee sluikwachters hakken stilzwijgend, ononderbroken werkend midden het slachtafval, het kadaver van een versgeslachte koe in stukken. Eugène Mertens en Victor De Jonghe komen binnen.

Victor De Jonghe

We zijn er.

Sluikslachter Geen Duitsers tegen het lijf gelopen?

Victor De Jonghe
Nee.

Sluikslachter En de garde-chasse?

Eugène Mertens
Sassen Smessaert? Die doet niets.

De sluikslachter gaat met hem naar buiten en ziet de mannen en de twee koeien.

Sluikslachter We gaan mogen doorwerken.

Eugène Mertens
Ja.

Eugène Mertens trekt zijn hemdsmouwen op. Cesar Priem die in burger is en een geweer bijheeft vervoegt hen. Hij en de andere mannen knikken elkaar kort toe.

231 – Exterieur – Noorderkasteel – Dag

Marie-Ange Van Hoeylandt en madame Scherpereel komen buiten adem naar het kasteel gelopen. De koetsier gaat hen tegemoet.

Koetsier Maar madame... wat is er gebeurd? Ze hadden gezegd dat ik u zou komen halen. Ge zijt toch niet te voet gekomen?

Marie-Ange Van Hoeylandt
Alle... alle ramen en deuren moeten dicht!
Ge laat niemand binnen. Niemand!

Koetsier Maar...

Twee keukenmeiden komen er bij staan.

Marie-Ange Van Hoeylandt
En ge moet allemaal rouwkleren aantrekken.

Koetsier Is mijnheer de baron...?

Marie-Ange laat zich door Anna naar binnen leiden.

Keukenmeid 1
Rouwkleren? Waarom? Is de baron dan dood?

Keukenmeid 2
En waarom moeten we ons hier opsluiten?

Koetsier Vraag het haar zelf. Ik versta het ook niet.

232 – Exterieur – Noorderkasteel – Dag

De koetsier die in rouwkleren is, nagelt planken op een kapot luik. Dan gaat hij naar binnen. Alle luiken zijn dicht, het kasteel is compleet van de buitenwereld afgesloten.

233 – Interieur – Vertrek Noorderkasteel – Dag

Met langzame trekken werkt een hand aan een rebusachtig schilderij. Het is Marie-Ange Van Hoeylandt, die, in rouwkleren gehuld, aan het schilderij werkt. De gordijnen zijn dicht, de kamer is verlicht met kaarslicht. Marie-Ange ziet er niet te best uit, ze heeft iets onevenwichtigs in haar blik. Madame Scherpereel staat naast haar. Ook zij is in de rouw.

Madame Scherpereel

Maar ge moet toch iets eten. Er is gedekt. Uw lievelingsgerecht...

Marie-Ange Van Hoeylandt

Nee. Ik moet dit afmaken. Alles wat gebeurd is, ga ik op doek zetten.

Er wordt aangeklopt. De tafelknecht komt binnen. Ook hij heeft rouwkleren aan.

Tafelknecht Pardon, madame, maar gravin Ruyssveldt is er, en...

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ik wil niemand zien.

234 – Exterieur – Noorderkasteel – Dag

Gravin Ruyssveldt komt buiten en begeeft zich naar haar koets, waar Gentiel Smessaert op haar wacht. Ze stapt in en kijkt nog even bezorgd om naar het kasteel, waar alle luiken dicht zijn. De koets zet zich in beweging.

235 – Exterieur – Boswegel – Dag

De koets met Gentiel Smessaert en gravin Ruyssveldt rijdt weg van 't Noorderkasteel.

Gravin Ruyssveldt

Ik versta het niet, Gentiel. Ze sluit zich op en ze lopen daar in rouwkleren.

Gentiel Smessaert

Is zijn lijk dan gevonden?

Gravin Ruyssveldt

Lijk? Weet gij van een lijk?

Gentiel Smessaert schudt het hoofd, te heftig.

Gravin Ruysseveldt

(Indringend) Is baron de Halleux dood? Weet gij iets, Gentiel?

Gentiel Smessaert

Nee, nee.

Gravin Ruysseveldt

Stop eens.

Gentiel Smessaert brengt de koets tot stilstand. Gravin Ruysseveldt kijkt hem recht in de ogen. Hij ontwijkt haar blik.

Gravin Ruysseveldt

Gij weet iets, Gentiel. Op mij kunt ge vertrouwen.

Gentiel Smessaert

Ik... ik kan niet spreken... er zijn vreselijke dingen gebeurd...

Gravin Ruysseveldt

Welke vreselijke dingen?

Gentiel Smessaert schudt het hoofd.

Gravin Ruysseveldt

Ik heb het recht het te weten. Ge zijt dertig jaar in mijn dienst, ge zijt een rechtschapen man en ik ben altijd goed voor u geweest... Met mij kunt ge spreken, Gentiel.

Gentiel Smessaert

Na de oorlog ga ik spreken. Nu moet ik zwijgen. Ik heb het beloofd.

Gravin Ruysseveldt

Aan wie?

Gentiel Smessaert

(Na een aarzeling) Aan... een belangrijk persoon, bij wie ik te rade ben gegaan. We moeten zwijgen, zegt hij, het zijn gevaarlijke tijden. Na de oorlog gaat hij alles oplossen.

Gravin Ruysseveldt

Wat oplossen?

Gentiel Smessaert

Ik kan niet spreken, madame.

Hij blijft de blik van gravin Ruysseveldt ontwijken.

236 – Extérieur – Bossen van Vlaanderen – Nacht

Algemeen beeld op de bossen.

237 – Interieur – Slaapkamer Gentiel Smessaert – Nacht

Gentiel Smessaert schiet wakker, badend in het zweet.

Vrouw Smessaert

Wat hebt ge toch, Gentiel? Kunt ge weer niet slapen?

Gentiel Smessaert

Het is niets.

Vrouw Smessaert

Wat is er toch?

Gentiel Smessaert

Ik weet het niet... Slaap nu.

Vrouw Smessaert draait zich op haar zijde. Gentiel blijft met wijdopen ogen naar het plafond staren.

238 – Extérieur – Kasteel Ruysseveldt – Dag

De avond valt. De boomsnoeiers Odiel Cocquyt en Alfons Tanghe, die hun snoeimessen bij zich hebben, wachten leunend tegen een muurtje op de komst van Gentiel Smessaert. Alfons Tanghe steekt een pijp op.

Odile Cocquyt

Ah! Eindelijk!

Ze zien Gentiel Smessaert, Prins Von Wilhelmsburg en een tweede Duits officier uit de bossen komen, richting kasteel. Prins Von Wilhelmsburg is druk in gesprek met Gentiel Smessaert.

Odiel Cocquyt

(Grinnikend) Prins Von Wilhelmsburg is weer zijn Vlaams aan het oefenen. Ex-koning Albanië! Ha! Hij denkt zeker dat hij koning van Vlaanderen gaat worden, als Duitsland de oorlog wint.

Prins Von Wilhelmsburg en Gentiel Smessaert naderen de boomsnoeiers.

Prins Von Wilhelmsburg

Tot morgen, Gentiel.

Gentiel Smessaert

Tot morgen, prins.

Prins Von Wilhemsburg en de officier gaan het kasteel binnen, Gentiel Smessaert gaat naar de boomsnoeiers.

Odiel Cocquyt

We hebben gedaan bij de Beekkant.

Gentiel Smessaert

Morgen gaat ge terug.

Odiel Cocquyt

Maar Sassen....

Gentiel Smessaert

Ge hebt me gehoord.

Alfons Tanghe

Maar dat bos is proper. Daar valt geen boom meer te snoeien.

Gentiel Smessaert

Ge gaat morgen terug. En als 't nodig is overmorgen en de dag erna. Desnoods de hele week, tot ik zeg dat 't gedaan is.

Alfons Tanghe

En de andere bossen?

Gentiel Smessaert

Ge gaat morgen naar de Beekkant. En laat mijn kop nu gerust. Ik ga nog een ronde doen en ik wil om tien uur thuis zijn.

Gentiel Smessaert laat de verbouwereerde boomsnoeiers achter. Hij begeeft zich naar de bossen.

239 – Exterieur – Bossen – Nacht

Gentiel Smessaert baant zich met behulp van zijn gaanstok rustig een weg door het struikgewas. Na een poos meent hij voetstappen te horen. Hij staat stil en luistert gespannen toe. Wat verderop zijn vaag stemmen te horen. Hij gaat omzichtig in de richting van de stemmen. Hij ziet onherkenbare schimmen en kijkt scherp toe.

Stem Eugène Mertens

(Onherkenbaar ineens) Niet doen! 't Is Sassen! Niet doen!

Gentiel Smessaert staat aan de grond genageld. Close op zijn schrikogen.

240 – Exterieur – Ingang kasteel Ruysseveldt – Dag

Vrouw Smessaert bonkt op de deur. Ze wordt geopend door de geprikkelde tafelknecht.

241 – Interieur – Hal kasteel Ruysseveldt – Dag

Gravin Ruysseveldt staat bij de ontredderde vrouw Smessaert. De tafelknecht staat nog bij de deur en Prins Von Wilhemsburg daalt de trappen af.

Gravin Ruysseveldt

... vannacht niet thuisgekomen?
Er moet iets gebeurd zijn.

Vrouw Smessaert

Hij zou nog een ronde doen in de bossen, gisteravond.

Gravin Ruysseveldt

(In gedachten verzonken) Gentiel...

Von Wilhemsburg

Is er iets?

Gravin Ruysseveldt hoort in gedachten de stem van Gentiel Smessaert.

Stem Gentiel Smessaert

Ik kan niet spreken... Er zijn vreselijke dingen gebeurd.

Von Wilhemsburg

Gravin?

Gravin Ruysseveldt herpakt zich.

Gravin Ruysseveldt

Ik laat de bossen uitkammen.

Von Wilhemsburg knikt.

Von Wilhemsburg

Ik geef u een paar van mijn mannen mee.

242 – Exterieur – Bossen kasteel Ruysseveldt – Dag

Een vijftiental mannen, waaronder vier Duitse soldaten, kammen systematisch een stuk bos uit.

243 – Interieur – Keuken kasteel Ruysseveldt – Dag

Vrouw Smessaert zit voor een kom soep, die ze niet aanraakt. Gravin Ruysseveldt staat bezorgd naast haar.

Gravin Ruysseveldt

(Voorzichtig) Heeft... heeft uw man niets gezegd, de laatste dagen?

Vrouw Smessaert kijkt verwonderd op.

Gravin Ruysseveldt

Hebt ge niets raars bemerkt?

Vrouw Smessaert

Nee... alleen, hij sliep slecht 's nachts.

Gravin Ruysseveldt

(Niet overtuigend) Ge moet u geen zorgen maken.

244 – Exterieur – Bossen kasteel Ruysseveldt – Nacht

Valavond. Een eerste groep die gevormd wordt door een zestal mannen uit scène 239 zijn aan de rand van het bos gekomen. Voor hen strekt zich een grote weide uit, met daarachter nog meer bossen.

Man 1 Niets.

De Duitsers en de rest van de mannen komen uit de andere richting.

Man 1 Wel?

Man 2 Niets. Geen spoor. We moeten terug. Het wordt donker en we zijn aan de grens met Ouden-Bosch.

Man 1 wijst naar het bos aan de overkant van de weide.

Man 1 De bossen van de Beekkant zijn ook van gravin Ruysseveldt.

Man 2 Zover deed Sassen zijn ronde niet. Daarbij, dat is grondgebied Ouden-Bosch.

Man 1 We gaan terug.

Man 2 Wat kan er toch gebeurd zijn?

Man 1 Stropers. Waarschijnlijk stropers die de boswachter gepakt hebben.

Man 2 Maar dan hadden we hem toch gevonden.

245 – Exterieur – Kerk Ouden-Bosch – Dag

Na de hoogmis. Verscheidene mannen en vrouwen staan samenzweerderig te fluisteren. Ook de cafébazin van De Wandelaar bevindt zich onder hen.

Man 1 Moest ge weten wat er allemaal gebeurt in zijn bossen. Sluikslachters, stropers, smokkelaars... Die hebben hem voor eeuwig doen zwijgen.

Man 2 Het heeft te maken met die baron die verdwenen is in de Broekhout.

Vrouw Hij is misschien naar Holland.

Man 1 Belachelijk.

Man 2 Het moet iets zijn. Niemand verdwijnt zo maar vier dagen.

Cafébazin De Wandelaar

Ja, laatst deed hij ook al zo raar in mijn café. Hij zat daar met zo 'n gezicht, zonder een woord te zeggen.

De Bellicourt komt uit de kerk. Hij wordt begeleid door de suisse. De gesprekken verstommen.

246 – Exterieur – Bossen Beekkant – Dag

Zonnig weer. Alfons Tanghe en Odiel Cocquyt zitten met hun rug tegen een boom, hun snoeimessen naast zich. Ze eten een boterham en drinken van hun drinkbus.

Odiel Cocquyt

Een slok? Dit is geen koffie, hoor.

Alfons Tanghe drinkt van de drinkbus van Odiel Cocquyt.

Alfons Tanghe

Mm. Wat een leven, hè. Terwijl ze aan de IJzer in de modder zitten, in de loopgraven.

Odiel Cocquyt

We zitten hier voor de rest van de zomer zeker, zolang Sassen niet opduikt.

Alfons Tanghe

Ik denk dat die in een zothuis zit, bomen laten snoeien die al gesnoeid zijn!

Odiel Cocquyt

Hij daagt wel op. Ondertussen voel ik me goed. Geen werk, het zonnetje dat schijnt, een slok jenever.

Odiel Cocquyt drinkt.

Alfons Tanghe

(Ineens luchtig) Kijk eens, Odiel, daar blinkt iets.

Beiden kijken naar een verhevenheid in de grond, waar geen gras groeit, en waar iets fel schittert in de zon.

Odiel Cocquyt

Goud zeker. 't Is zeker daarvoor dat we hier moesten komen, om goud te delven, zoals in Amerika.

Karel Tanghe Als 't geld is, verdwijnt het in mijn zak.

Tanghe staat lachend op.

Odiel Cocquyt

Een soldatenknop, dat ja!

Tanghe is bij de kale plek grond gekomen en ziet tot zijn ontzetting een hand met een ring uit de grond steken.

Karel Tanghe Odiel!

247 – Exterieur – Kasteel Ruysseveldt – Dag

De twee boomsnoeiers staan, nog nahijgend van het lopen, naast gravin Ruysseveldt.

Gravin Ruysseveldt

Op grondgebied Ouden-Bosch? Verwittig burgemeester de Bellicourt.

De boomsnoeiers knikken en begeven zich op weg.

248 – Exterieur – Boswegel – Dag

Er wordt flink doorgestapt door Ridder de Bellicourt, Hilaire en Cesar Priem en de twee boomsnoeiers. Cesar Priem heeft een schop bij.

249 – Exterieur – Kale verhevenheid bos – Dag

Het groepje houdt halt op de plaats waar de hand uit de grond steekt.

de Bellicourt Allez.

Cesar Priem legt met behulp van zijn schop het lijk een klein beetje bloot. Het gezicht van de onherkenbare baron de Halleux wordt zichtbaar. In de mond en in de handen bevindt zich aarde. De Bellicourt bekijkt het hoofd onbewogen. De blikken van de anderen zijn op hem gericht.

de Bellicourt Ga naar de gravin en zeg haar dat we haar garde-chasse gevonden hebben.

Ondertussen bukt Cesar Priem zich over het lijk.
Het lijkt wel of hij iets verwijdert van het lijk.

Alfons Tanghe

Maar mijnheer de Bellicourt... dat is Sassen niet. Sassen droeg nooit een ring.

De Bellicourt gaat terug naar het lijk, gevolgd door de boomsnoeiers. Er is geen ring meer te zien.

de Bellicourt Ik zie geen ring.

Alfons Tanghe

En Sassen had een lange baard.

de Bellicourt Daar zal het parket over oordelen. Ga nu.

(Tot Hilaire Priem) Wij hebben Von Donnersbach nodig.

250 – Interieur – Bureau Von Donnersbach – Dag

Von Donnersbach zit achter zijn bureau. Ervoor staan de Bellicourt en Hilaire Priem.

Von Donnersbach

Jaja, verwittig de Belgische instanties maar. Dat die zaak van de baan is.

Von Donnersbach verdiept zich al weer in zijn papieren.

de Bellicourt Dank u, Kommandant.

De Bellicourt en Hilaire Priem verlaten het bureau.

de Bellicourt (Tot Hilaire Priem) Bel mijn schoonzoon op.

251 – Exterieur – Kale verhevenheid bos – Dag

Het groepje houdt halt bij het half ontgraven lijk.

de Bellicourt (Tot de Nerval) Dat is het. Benoit.

(Tot Henri Declerck) Ge kunt beginnen.

Henri Declerck begint het lijk helemaal te ontgraven. Een schotwonde is duidelijk zichtbaar op de rug.

de Nerval Mm.

Het lijk is helemaal ontgraven nu.

de Nerval Dokter...

Wetsdokter Verfaillie buigt zich over het lijk

Hij haalt een borstel uit zijn tas en wrijft het gelaat van het lijk schoon.

de Bellicourt (Tot de Nerval, geamuseerd fluisterend) Is dat een wetsdokter? Het lijkt wel een barbier.

Het gelaat van het lijk is nu duidelijk herkenbaar als dat van de Halleux.

Henri Declerck

(Met ingehouden adem) Baron de Halleux van 't Noorderkasteel.

de Bellicourt Stil.

Wetsdokter Verfaillie heeft zijn onderzoek beëindigd. Hij richt zich tot de Nerval.

wetsdokter Verfaillie

(Plechtig) Ziehier mijn constataties, mijnheer de onderzoeksrechter. Op de rug een kogelwonde. Rode plek in de aarde, dus is de man onder de grond doodgebloed. Mond onnatuurlijk geopend. Aarde tot in de strot. De man is geschoten en dan levend begraven. Heeft geprobeerd uit zijn graf op te staan, is niet verder gekomen dan zijn rechterhand.

de Bellicourt Bedankt. De man is erg toegetakeld. Niet te identificeren.

De Nerval kijkt de Bellicourt verwonderd aan. Ook Henri Declerck gelooft de Bellicourt niet.

Henri Declerck

Maar...

de Bellicourt Stil.

(Snel fluisterend tot de Nerval) Zie dat er niemand van de gemeente bij betrokken is, Benoit.

Benoit de Nerval aarzelt, maar knikt dan.

de Bellicourt (Luider, tot de anderen) Een onbekend persoon. Verstaan!

252 – Exterieur – Gemeentehuis Ouden-Bosch – Dag

Stem de Bellicourt

Overlijdensakte nummer 45 – 1915. Onbekend persoon van het mannelijk geslacht, schijnende vijfendertig jaren oud te zijn, dragende bleekgroene klederen, zwarte bottinen...

253 – Interieur – Bureau gemeentesecretaris Ceuppens – Dag

De Bellicourt, die zijn ruiterskleren aanheeft, dicteert aan gemeentesecretaris Albert Ceuppens, die ijverig in de registers noteert.

de Bellicourt ... hebbende kleine bokkebaard, zonder andere inlichtingen.

Albert Ceuppens heeft gedaan met noteren.

de Bellicourt Voilà.

De Bellicourt klapt het boek dicht.

de Bellicourt Nu heb ik eindelijk eens tijd voor mezelf.

254 – Exterieur – Noorderkasteel – Dag

Alle luiken zijn dicht. De kokkin en het ander personeel verlaten, in rouwkleren en valies in de hand, de kasteeldreef. Een bedrukte Marie-Ange en madame Scherpereel, beiden in rouwkleren, stappen haastig in een wachtende auto, die volgestouwd is met valiezen. De chauffeur start de motor. De auto verlaat het domein, nagekeken door de koetsier. Op dat moment komt, uit de andere richting, de Bellicourt te paard aangereden. Hij houdt halt bij de koetsier en stijgt af.

de Bellicourt Meld me aan bij de barones.

Koetsier Maar... mijn meesteres heeft juist het kasteel verlaten.

de Bellicourt Ik wacht op haar. Roep een stalknecht.

Koetsier Voorgoed verlaten. Ze komt niet meer terug.

de Bellicourt Wat? Wat?

Koetsier Iedereen is weg. Ik ben de enige die blijft, om op het kasteel te passen.

de Bellicourt Naar waar is ze?

Koetsier Niemand weet het.

de Bellicourt (Woedend) Zeg het me?

De koetsier maakt een hulpeloos gebaar. Het zweepje van de Bellicourt gaat dreigend de hoogte in.

255 – Interieur – Café De Wandelaar – Nacht

De koetsier wijst naar zijn hals.

Koetsier Hier! Met zijn zweep.

De koetsier is omringd door Spinel, de twee boomsnoeiers, de cafébazin en haar dochter en een aantal klanten.

Klant 1 Ik zie niets.

Alfons Tanghe

En hebt ge gezegd waar ze naar toe zijn?

Koetsier Maar nee. Dat weet niemand. Zelfs de Bellicourt niet.

Klant 2 Waarom zou ze weg zijn?

Odiel Cocquyt

Dat weet toch iedereen. Haar man is vermoord.

Misschien heeft ze iets te maken met die moord.

Klant 1 Moord, moord. Dat lijkt dat gevonden is, is van een onbekende.

De boomsnoeiërs en de koetsier werpen elkaar een veelbetekende blik toe.
Korte, geladen stilte.

Klant 1 Wat is er?

Odiel Cocquyt

(Fluisterend) ... zoals mijn baas, de baron.
(Nog stiller fluisterend) Daarbij, vraag het maar eens aan Henri Declerck, de
hulpveldwachter, die heeft het lijk ontgraven, die weet dat 't lijk van geen
onbekende was.

Spinel 't Is één vuile boel met die adel. Dat ze hun plan trekken. Het is veel erger dat
Sassen Smessaert nog niet uitgekomen is.

Klant 1 Die zal niet uitkomen ook. Als wij verdwijnen, gaan ze ons ook niet zoeken.
Wij zijn maar gewoon volk.

Klant 2 Was Constant Reynaert van 't Getrouwe Meerse nog maar hier.

256 – Exterieur – Ingang uitgeverij Genève – Dag

Constant Reynaert en een collega van de pers lopen onder het uitgangsbord van
de "Courrier de Genève" naar binnen. Reynaert is zo verdiept in een krant, dat
hij bijna tegen iemand aanloopt. Reynaert en zijn collega spreken Frans.

Collega (Lachend) Constant, pas op! Is het zo interessant?

257 – Interieur – Hal uitgeverij Genève – Dag

Een paar mensen lopen door de hal. Een van hen groet Reynaert.

Constant Reynaert

... Er gebeuren rare dingen in mijn dorp. Ge kunt geen Belgische krant
openslaan of er is iemand verdwenen. Een vriend van me. Een boswachter.

Collega België is in oorlog. Tot op de redactievergadering?

Reynaert knikt, in gedachten verzonken.
Reynaert en zijn collega gaan uit elkaar.

258 – Interieur – Bureau hoofdredacteur uitgeverij – Dag

De hoofdredacteur bekijkt de kopij van Reynaert. De mannen spreken Frans.

Hoofdredacteur

Vlamingen hebben discipline. Gij zijt tenminste op tijd met uw artikels, mijnheer Reynaert. En de vertalingen zijn ook klaar.

Constant Reynaert

Bekijkt ge dit ook eens?

Hoofdredacteur

(Leest) "Met vijftig terug naar school".

Constant Reynaert

Persoonlijke ervaringen. Ik volg "médecine legale" op de universiteit.

Hoofdredacteur

Ik ga het eens bekijken.

Constant Reynaert

Zeker doen. Het is een humoristische benadering.

(Lachje) Ik zit daar tussen kerels die mijn zonen kunnen zijn.

De docent is jonger dan ik.

Hoofdredacteur

(Lachje) Ge verliest hier uw tijd niet, mijnheer Reynaert.

Constant Reynaert

Ge weet nooit dat het nog van pas komt.

259 – Interieur – Kerk Ouden-Bosch – Dag

Pastoor Gantois richt zich vanop de preekstoel tot de vele gelovigen die de zondagse hoogmis bijwonen. In het koor zitten drie misdienaars en twee onderpastoors, waaronder E.H. Pieters. De Bellicourt zit in zijn privé bank.

Pastoor Gantois

... En laat ons tot slot bidden voor de nagedachtenis van Honorine Logghe, alhier schielijk overleden... en voor de nagedachtenis van baron de Halleux, heer van het Noorderkasteel te Broekhout, alhier op wreedaardige wijze om het leven gebracht. Onze vader die in de hemelen zijt Geheiligd zijn uw naam Uw rijk kome Uw wil geschiede op aarde als in de hemel...

Close op onderpastoor Pieters die bang in de richting kijkt van de Bellicourt. Ook de boomsnoeiers en Henri De Clerck houden de adem in. Cesar en Hilaire Priem blijven kalm. Ineens staat de Bellicourt op en verlaat de kerk.

Pastoor Gantois

Wees gegroet Maria

Vol van gratie

Gebenedijt zij Uw naam...

260 – Interieur – Bureau Kommandant Von Donnersbach – Dag

De pastoor is omringd door Von Donnersbach en de Bellicourt.

Von Donnersbach

(Snauwend) Het gerecht heeft vastgesteld dat het lijk van een onbekende was.
Hoe zoudt gij weten dat het om baron de Halleux gaat.

Pastoor Gantois

Bah. Iedereen weet het. Zelfs mijn misdienaars. En het staat in de krant.

Von Donnersbach

In welke krant?

Pastoor Gantois

In 't Getrouwe Meerse.

Von Donnersbach

(Tot de Bellicourt) Die verschijnt toch niet meer. Die Reynaert zit toch in
Duitsland.

de Bellicourt Zijn zoon drukt het in Nederland. Het wordt hier illegaal verspreid.

Von Donnersbach

Dat zal niet lang meer duren.
(Tot de pastoor) Gij krijgt voor uw ijver drie dagen gevangenis.

261 – Exterieur – Prikkeldraad grens Nederland – Nacht

Gerard Reynaert staat naast zijn fiets met aanhangwagentje. Hij kijkt
ongeduldig uit naar de Belgische kant van de grens.

Gerard Reynaert

(Sakkerend) Waar blijft die nu?

Gerards geduld is op. Hij legt een deken over de Getrouwe Meerse's in zijn
wagentje en kruipt over de prikkeldraad.

262 – Exterieur – Hofstede Mertens – Nacht

Gerard Reynaert loopt behoedzaam naar de boerderij. De waakhond blaft. In de
woning wordt een gordijntje opzij geschoven. Gerard gaat verder en klopt aan.
Er wordt opengedaan door moeder Mertens, die in de deuropening blijft staan.

Gerard Reynaert

Ik kom voor Eugène.

Moeder Mertens

Hij is er niet.

Gerard Reynaert

De vorige keer was hij er ook al niet. Ik heb hem nodig. We hadden toch afgesproken.

Moeder Mertens

Hij heeft te veel werk hier. Hij kan u niet meer helpen, Gerard.

Gerard Reynaert

Is er iets met hem?

Moeder Mertens

Nee, nee.

Gerard Reynaert

Goed dan...

Moeder Mertens doet de deur reeds een beetje dicht.

Gerard Reynaert

Wel, doe hem de groeten...

Moeder Mertens knikt en doet de deur dicht. Gerard gaat dan maar weg. In het woonhuis wordt een gordijntje opzij geschoven, het is het hoofd van Eugène Mertens dat verschijnt.

263 – Exterieur – Woning Reynaert – Nacht

Gerard Reynaert wil naar binnen sluipen, maar hij ziet Duitse militairen de woning verlaten. Hij verbergt zich snel.

264 – Interieur – Achterkamer woning Reynaert – Nacht

Vrouw Reynaert, die in peignoir is, hoort dat er zacht wordt aangeklopt. Ze doet voorzichtig open. Gerard komt binnen.

Gerard Reynaert

Wat gebeurt er moeder? Iets met vader?

Vrouw Reynaert

Nee, nee. 't Was voor 't Getrouwe. Ze noemen het een anti-Duitse gazet met spionageberichten van achter het front... Het moet ophouden met verschijnen.

Gerard Reynaert

Ze kunnen mij niets doen, in Holland.

Vrouw Reynaert

(Stil) Anders gaan ze mij gevangen zetten.

Gerard Reynaert

U?

Vrouw Reynaert

Als het verder verschijnt komen ze me halen, zeggen ze.

Gerard Reynaert

Wat?

(Korte pauze) Ik houd er mee op, moeder! Alles, maar dat niet. Ik houd er mee op!

265 – Interieur – Salon kasteel Rozendaal – Dag

De Bellicourt leest een document, dat hem overhandigd is door de Nerval.

de Bellicourt (Woedend) Wat? Waar halen ze het?

de Nerval (Zich bijna verontschuldiging) Het is een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg. De acte moet gewijzigd worden. Onbekend persoon moet veranderen in de Halleux.

de Bellicourt En dat na al die moeite.

de Nerval Maar zo erg is dat toch niet.
(Voorzichtig) Maar papa... waarom mag het niet bekend zijn dat het 't lijk is van de Halleux?

De Bellicourt maakt een pathetisch armgebaar.
Hij zoekt naar een passende verklaring.

de Nerval Ik weet het, ge zijt bang dat er mensen van uw bevolking mee gemoeid zijn...

de Bellicourt Ah ja! Dit moet een rustige gemeente blijven. Ook al is het oorlog en gebeuren er rare zaken.

de Nerval Ge moet geen schrik hebben. Het Belgisch gerecht stelt geen onderzoek in. De Duitsers hebben het in handen genomen.

De Bellicourt tracht zijn schrik te verbergen. Hij is een en al oor.

de Nerval ... En die zoeken niet in Ouden-Bosch.
(Lacht) Ze weten niet wat ze willen. Ze verdenken die boswachter van Broekhout die verdwenen is, maar ook die twee officieren die op 't Noorderkasteel ingekwartierd waren.
(Lachend) Passioneel drama!

De Bellicourt moet dit even verwerken.

de Bellicourt Zo, zo.

de Nerval Ge zult hier dus geen last hebben.

de Bellicourt 't Is te hopen.

266 – Interieur – Bureau gemeentesecretaris Ceuppens – Dag

De Bellicourt dicteert.

de Bellicourt Baron Henri Marie Joseph Alfred Ghislain de Halleux.

Albert Ceuppens noteert dit in de rand van het register. De Bellicourt klapt het register dicht.

267 – Exterieur – Kasteel Rozendaal – Dag

Vrouw Smessaert begeeft zich naar het kasteel. Ze wendt zich tot een stalknecht die ze tegenkomt. Deze wijst in de richting van de paardestallen.

268 – Exterieur – Paardestallen Rozendaal – Dag

Vrouw Smessaert is een nietig figuurtje naast de Bellicourt, die in ruitruijstrusting is.

de Bellicourt U helpen?

Vrouw Smessaert

Nu mijn man verdwenen is, heb ik geen kostwinner meer. En er is een koe ziek. Ik moet ze verkopen voor 600 frank, en een nieuwe kost duizend frank.

de Bellicourt Ja, en dan?

Vrouw Smessaert

Gravin Ruysseveldt heeft me gezegd dat gij iets zoudt kunnen doen, uit de gemeentekas. Ik...

de Bellicourt Luister vrouwtje. Ik zou u met alle plezier helpen. Met mijn persoonlijk geld. Maar ik mag de familie van een misdadiger niet helpen.

Vrouw Smessaert

Misdadiger...?

de Bellicourt Hebt ge de nieuwe affiches van de Duitsers nog niet gezien?

Vrouw Smessaert schudt het hoofd.

de Bellicourt Loop dan eens door de straten van het dorp.

De Bellicourt verdwijnt in de stallen.

269 – Exterieur – Blinde muur straat Ouden-Bosch – Dag

Vrouw Smessaert bekijkt tot haar ontzetting een affiche van 1 maart 1916 waarop om de opsporing wordt verzocht van haar man, als moordenaar van baron de Halleux. Er wordt een beloning van duizend mark uitgelooft.

Vrouw Smessaert

Gentiel!

Ze vervolgt verslagen haar weg.

Er geen jaren voorbij. Dat zien we doordat de affiche natgeregend wordt, verbleekt en onleesbaar wordt. Dan plakken handen tot viermaal toe nieuwe affiches tegen de blinde muur, telkens met verordeningen van de Duitse overheid. De verordeningen zijn gedateerd op 10 januari 1917, 20 juli 1917, 3 februari 1918 en 6 oktober 1918.

270 – Exterieur kasteel Rozendaal – Dag

De Duitse cavaleristen, met aan het hoofd Von Donnersbach, verlaten het kasteel.

271 – Exterieur – Kasteel gravin Ruysseveldt – Dag

De Duitse cavaleristen, met aan het hoofd Von Wilhemsburg, verlaten het kasteel.

272 – Exterieur – Noorderkasteel – Dag

Duitse cavaleristen passeren voorbij het hermetisch afgesloten kasteel.

273 – Interieur – Woonkamer Reynaert – Dag

Gerard en vrouw Reynaert zitten zwijgend aan tafel. Gerard kijkt naar de staande klok. Het is elf uur. De slagen weerklinken.

Gerard Reynaert

Het is zover. Elf uur, elf november 1918.

Wapenstilstand.

Vrouw Reynaert

(Bedrukt) 't Is te hopen dat vader goed thuis komt.

274 – Interieur – Bureau de Bellicourt gemeentehuis – Dag

Elf uur. De klokslagen weerklinken. De Bellicourt heft het glas naar Hilaire Priem en Cesar Priem en Albert Ceuppens.

de Bellicourt Op de overwinning! Op koning en vaderland!

We gaan de hele gemeente bevlagen.

Buiten zijn kreten hoorbaar als "Leve de Koning" en "Nooit meer oorlog".
Hilaire Priem kijkt naar buiten.

Hilaire Priem Ze zijn al bezig.

275 – Interieur – Café De Wandelaar – Dag

Elf uur. De laatste klokslagen weerklinken. Onder de talrijke uitbundige aanwezigen bevinden zich Victor De Jonghe, Spinel en Karel Tanghe. De cafédochter doet goed mee aan de feestvreugde. Allerlei kreten:

Spinel e.a. Op de vrede! Nooit meer oorlog!
Daar drinken we op! We zijn ze kwijt!

Oudere vrouw
(Stiller tot de cafébazin) Hoe velen van de onzen gaan we terugzien?

Cafébazin De Wandelaar
Ja, dat weten we binnen 'n paar dagen.

Stem Constant Reynaert
Diploma van "médecine legale".

276 – Interieur – Woonkamer Reynaert – Dag

We zien het diploma dat getoond wordt door Constant Reynaert die samen met zijn vrouw en Gerard net een maaltijd beëindigd heeft.

Constant Reynaert
Maar ik heb er niet alleen les gevolgd. Ik heb er ook les gegeven! Er werd me een leerstoel aangeboden. Ik heb er journalistiek gedoceerd aan de universiteit van Genève!
(Fier, luimig) Wel?

Vrouw Reynaert
't Voornaamste is dat ge terug zijt, in goede gezondheid.

Constant Reynaert
Ja, maar wie wegblijft, is Sassen. Sassen spoorloos. Sassen beschuldigd van moord op baron de Halleux. Onmogelijk.

Gerard Reynaert
Er wordt veel gefluisterd. Maar zij die 't echt weten, zullen wel zwijgen. De vrouw van Sassen is hulp gaan vragen bij de Bellicourt. Die doet natuurlijk niets.

Reynaert Ik wel.

Reynaert schiet zijn jas aan.

Vrouw Reynaert

Ge gaat toch niet weg? Ge zijt nog maar terug.

Constant Reynaert

Ik heb aan journalistiek gedaan in 't buitenland, ik heb er journalistiek onderwezen, nu speel ik journalist in eigen streek.

Vrouw Reynaert

Rust eerst een paar dagen.

Constant Reynaert

Ik heb genoeg gerust op de schoolbanken. Ik ben terug om te werken, Honorine.

277 – Exterieur – Erf Mertens – Dag

Constant Reynaert stapt uit zijn auto en wuift joviaal naar Agnes en Maria Mertens, die met emmers en kruiwagens aan het werk zijn.

Constant Reynaert

Dag meisjes...

Agnes Mertens

Mijnheer Reynaert!

Constant Reynaert

... Waar zit onze Eugène?

Eugène Mertens komt het erf op. Hij leidt een paard naar de stallen. Reynaert gaat naar hem toe en slaat hem joviaal op de schouder.

Constant Reynaert

Eugène! Hoe is 't met u?

Eugène Mertens

(Koeler dan anders, onwennig) Eh... goed, mijnheer Reynaert. En met u?

Constant Reynaert

Met mij is alles in orde.

(Ernstig) Maar wat is dat met Sassen? Zo maar verdwenen?

Eugène Mertens

Ja...

Constant Reynaert

En niet eens een serieus onderzoek, zegt mijn vrouw.

Moeder Mertens komt uit de woning. Ze stapt naar Reynaert en haar zoon toe. Twee van haar andere dochters staan in de deuropening.

Moeder Mertens

Dag mijnheer Reynaert.

Constant Reynaert

Vrouw Mertens...

(Tot Eugène Mertens) We gaan dat toch niet zo laten, Eugène?

Eugène Mertens

Hij heeft het over Sassen Smessaert, moeder.

Moeder Mertens

Oh.

Moeder Mertens en haar zoon kijken elkaar aan. Het lijkt wel of ze bang zijn voor iets, of ze iets te verbergen hebben.

Constant Reynaert

Wat is er?

(Tot Eugène Mertens) Sassen is een vriend van ons. Hij verdwijnt zo maar. Wij gaan dat onderzoeken.

Eugène Mertens

Wat kan een mens doen?

Constant Reynaert

Ga mee. We gaan eens spreken met zijn vrouw.

Eugène Mertens

Ik heb nog van alles te doen...

Constant Reynaert

't Is avond. Doe uw paard op stal en we zijn weg.

Moeder Mertens

Nee, nee. Eugène kan hier niet weg.

Constant Reynaert

Voor een uurtje.

Moeder Mertens

(Hem resoluut onderbrekend) Het zijn zaken waar wij onze neus niet moeten in steken.

Constant Reynaert

Waarom niet? Welke zaken?

Moeder Mertens

Luister, mijnheer Reynaert. Gij hebt tijd voor zo 'n dingen en Eugène heeft dikwijls met u opgetrokken voor de oorlog. Maar hij is een man nu, de enige man op de boerderij. Er is werk te doen, hier.

Constant Reynaert
Oh.

Reynaert kijkt hen onderzoekend aan. Hij hoopt dat Eugène Mertens zich tegen zijn moeder zal verzetten, maar merkt alleen een schaapachtig lachje op zijn gezicht.

Eugène Mertens
(Zich verontschuldigend) Als ik eens tijd heb, kom ik zelf langs.
Op een zondag.

Eugène Mertens verwijdert zich met het paard.

Moeder Mertens
Dag mijnheer Reynaert.

Moeder Mertens begeeft zich naar de woning. Reynaert staat perplex. Hij stapt dan maar in zijn auto.

278 – Interieur – Keuken Gentiel Smessaert – Dag

's Avonds. Constant Reynaert zit naast vrouw Smessaert. Hij bekijkt een foto waarop Gentiel Smessaert fier als boswachter poseert, met een zware gaanstok in de hand.

Vrouw Smessaert
Die is genomen een maand voor hij... verdwenen is. Wapendracht was verboden door de Duitsers, hij had zich een zware gaanstok gemaakt.

Constant Reynaert
Maar weet ge echt niets meer?

Vrouw Smessaert
Nee. Het was een gewone ronde die hij deed.

Constant Reynaert
Hebt ge niets raars gemerkt, heeft hij niets gezegd, de dagen voor hij...?

Vrouw Smessaert
Gentiel was geen man van veel woorden.

Constant Reynaert
En hoe zit dat met de Mertens? Gentiel was toch goed bevriend met Eugène.
En nu doen ze zo koel. Ze gedragen zich als mensen die van meer weten.
Hebben ze ruzie gehad met Gentiel?

Moeder Smessaert
Niet dat ik weet. Waarom?

Constant Reynaert

Ik zeg het, ze doen precies zo raar.

Reynaert bekijkt de foto nog eens.

Vrouw Smessaert begint stilletjes te wenen.

Reynaert neemt haar beide handen vast.

Constant Reynaert

(Vastberaden) Ik ga uw man vinden. Ik ga niet slapen voor ik het fijne van de historie weet. Al moest ik gans Ouden-Bosch onderste boven keren. Van de koewachters tot de kasteelheren. Ze zullen mij een antwoord geven. Gij zult weten wat er met uw man gebeurd is. Dat beloof ik u.

279 – Exterieur – Gemeenteplein Ouden-Bosch – Dag

Constant Reynaert staat rechtop in zijn auto, waarop een groot bord bevestigd is met de tekst "Koop 't Getrouwe Meerse". Samen met Gerard verkoopt hij een nieuwe editie van zijn weekblad aan de omstanders.

Constant Reynaert

Moord en verdwijning te Ouden-Bosch. Koop 't Getrouwe Meerse!

Verdoezelde moord en mysterieuze verdwijning in uw eigen gemeente!

De Bellicourt komt met Albert Ceuppens uit het gemeentehuis. Reynaert gaat rustig naar hem toe. De Bellicourt kan hem niet ontlopen.

Constant Reynaert

Ik kom de mensen van uw gemeente goeiedag zeggen, burgemeester. Dat ze weten dat ik terug ben... en mijn gazetje ook.

Hij wil de Bellicourt een exemplaar van 't Getrouwe in handen stoppen, maar de Bellicourt verwijdert zich grommend. Reynaert kijkt de Bellicourt zelfverzekerd na.

De Bossen van Vlaanderen

Aflevering 3

Rudy Geldhof

301 – Interieur – Bureau de Bellicourt Rozendaal – Dag

De Bellicourt is omringd door Albert Ceuppens, Hilaire, Cesar en vader Priem. Hij buigt zich over een groot plan, waarop een kolom met H. Hartbeeld is afgebeeld. De Bellicourt geeft uitleg.

de Bellicourt Een gedenksteen! Omdat de gemeente gespaard is van de oorlogsgruwels. 72 meter hoog. Hier de namen van de gesneuvelden. Daarbovenop een H. Hartbeeld. 15 meter hoog. Binnen de kolom een trap, kapel en grafkelder.

De omstanders zijn onder de indruk. De Bellicourt grijnst tevreden.

Vader Priem Waar komt het?

de Bellicourt Voor mijn gemeentehuis. Uw familie heeft de oorlog goed overleefd. Er is een onderbreking geweest met die Von Donnersbach, nu kunnen we schoon schip maken. Alles wordt weer als voor de oorlog. Albert, gij gaat na wat die Reynaert van plan is, die zal wel niet content zijn met zijn vakantie in Duitsland. Cesar, gij zijt mans genoeg om op uw eentje voor rust en orde te zorgen. Roep Henri De Clerck bij me. Ik vind hem maar een pottenkijker. En gij, Hilaire, zoek 'ns uit waar barones de Halleux woont, dat kan toch niet zo moeilijk zijn. Ik wil haar terugzien. Afgesproken?

Allen verlaten het bureau, buiten Albert Ceuppens. Op de gang staat Jules Ceuppens te wachten, onwennig.

Albert Ceuppens
Mijnheer de burgemeester...

de Bellicourt Ja?

Albert Ceuppens
Ik... wil u om een gunst vragen, mijnheer de...

de Bellicourt Zeg het maar, Albert.

Albert Ceuppens

Voor mijn broer Jules. Ge weet, hij is bij ons grootgebracht en... hij vindt zo zijn draai niet. Moest hij een goed werk vinden, dan...

de Bellicourt Roep hem maar binnen.

Albert Ceuppens laat Jules binnen. De Bellicourt bekijkt Jules.

de Bellicourt Mmm. Wat kunt gij?

Jules Ceuppens

Ik...

Albert Ceuppens

Hij is goed voor werk buiten, in de hof of met de paarden...

de Bellicourt De paarden. We gaan met onze tijd mee, hè Albert. Ik ga me een automobiel kopen.

(Tot Jules) Chauffeur. Zou dat gaan?

Jules Ceuppens

(Kinderlijk blij) Een automobiel besturen? Ja, mijnh...

de Bellicourt Voilà.

De Bellicourt doet teken dat Jules mag gaan.

Albert Ceuppens leidt Jules naar buiten.

Albert Ceuppens

(Bij de deur) Dank u, dank u, mijnheer de...

de Bellicourt Ik help de familie. De familie helpt mij.

Albert Ceuppens knikt onderdanig en gaat naar buiten. De Bellicourt gaat naar de plannen van zijn H. Hartbeeld. Hij is een en al zelfgenoegzaamheid.

302 – Interieur – Salon pastoor Gantois – Dag

Een klein H. Hartbeeld op de schouw wordt bekeken door Reynaert. De pastoor komt binnen.

Pastoor Gantois

(Vriendelijk) Mijnheer Reynaert...

Constant Reynaert

Mijnheer pastoor... De bescheidenheid siert u.

Pastoor Gantois

Hoe zo? Ga zitten.

Constant Reynaert

Uw H. Hartbeeld. Er zijn er die het groter zien.

Constant Reynaert en de pastoor gaan zitten. De pastoor schenkt een glas wijn in.

Pastoor Gantois

De Bellicourt? Ja, die denkt dat zijn gemeenteplein de Grote Markt van Brussel is en hijzelf...

Constant Reynaert

... de koning?

Beide mannen glimlachen. Ze weten dat ze hier allusie maken op de zogezegd vorstelijke afkomst van de Bellicourt.

Pastoor Gantois

Hij zou mijn kerk beter eens wat cadeau doen. Rare adel is dat hier in de streek. De prachtigste kastelen, en de armste kerken. Het enige wat hij ooit geschonken heeft, was zo 'n klein brandglaasje: pro regi en patria.

De mannen lachen.

Pastoor Gantois

En wat verschaft mij de eer?

Constant Reynaert

Tijdens de oorlog zijn hier rare dingen gebeurd, mijnheer pastoor. Baron de Halleux, Sassen Smessaert... Ik heb veel vragen, ik...

Pastoor Gantois

Waarom komt ge daarvoor naar mij?

Constant Reynaert

Gij zijt geen slippendrager van de Bellicourt. Ge hebt u gesteld tegen hem, vanop uw spreekstoel. Gij wist dat het lijk bij de Beekkant van geen onbekende was, maar van de Halleux.

Pastoor Gantois

Ja, ik heb er drie dagen voor vastgezeten.

Constant Reynaert

Vanwaar had ge die informatie?

Pastoor Gantois

Van Sassen weet ik niets. Maar die historie van de Halleux, dat wist iedereen.

Constant Reynaert
Iedereen?

Pastoor Gantois
De twee boomsnoeiers wisten dat 't de Halleux was, en Henri De Clerck, de hulpveldwachter. Die waren bij de opgraving.

Constant Reynaert
Toch raar dat dat lijkt als onbekend moest doorgaan. Waarom?

Pastoor Gantois
Dat weet ik ook niet. De Bellicourt zal wel zijn redenen gehad hebben, zeggen de mensen.

Constant Reynaert
En de weduwe van de baron, daar wordt ook zo over geroddeld. Weet gij waar die nu woont?

Pastoor Gantois
Nee. Haar koetsier zal dat weten. Die zit nog op 't Noorderkasteel.
(Half schertsend) Wat zijt ge van plan? Gaat ge al die rare toestanden oplossen?

Constant Reynaert
(Ernstig) Ja.

303 – Interieur – Bureau de Bellicourt Rozendaal – Dag

De Bellicourt bevindt zich in de kamer met Albert Ceuppens en Hilaire Priem. Het plan van het H. Hartmonument hangt mooi ingekaderd aan de muur.

de Bellicourt Reynaert gaat dus zich weer bemoeien, hij gaat erover schrijven? Hilaire, als uw vader de pachten gaat innen, geeft hij de mensen verbod Reynaert te woord te staan. Geen inmenging van vreemden in mijn gemeente.

Cesar Priem en Henri De Clerck komen binnen. Henri De Clerck heeft zijn armband van hulpveldwachter aan.

de Bellicourt Ah. Henri De Clerck. Hebt ge nu al ander werk?

Henri De Clerck
(Verwonderd) Nee... Ik heb toch werk. Ge hebt me toch aangesteld als hulpveldwachter.

de Bellicourt De oorlog is gedaan. Ik heb ander werk voor u, in de Walen. Bij een schoonzoon van me. Boswachter.

Henri De Clerck
Boswachter?

de Bellicourt Ja. En later misschien opzichter van de domeinen.

Henri De Clerck
Ik?

de Bellicourt Gij, ja.

Henri De Clerck
De Walen? Dat is zo ver. En waarom?

De Bellicourt neemt Henri De Clerck gemaakt-vriendelijk zijn armband af.

de Bellicourt Omdat ge goede diensten bewezen hebt tijdens de oorlog. Dat moet beloond worden. Morgen vertrekt ge.

Henri De Clerck
Morgen? Wel... Bedankt, mijnheer de burgemeester, bedankt...

de Bellicourt Voilà.

304 – Exterieur – Noorderkasteel – Dag

Constant Reynaert kijkt geïntrigeerd naar het Noorderkasteel, dat hermetisch gesloten is.

305 – Interieur – Salon Noorderkasteel – Dag

Alle meubels zijn bedekt met lakens. Er heerst een doodse sfeer. De koetsier en Reynaert lopen door het salon.

Constant Reynaert
Ge zit hier alleen?

Koetsier Ja.

Constant Reynaert
En de barones? Waar woont ze nu?

Koetsier Ik weet het niet.

Constant Reynaert
Dat kan niet.

Koetsier Ik mag het niet zeggen. Ik wil mijn werk niet verliezen.

Constant Reynaert
(Lachje) Dat is het laatste wat ik wil, iemand zijn werk afpakken. Ik vind haar adres wel.

Reynaert opent de deur naar de feestzaal. De koetsier durft Reynaert niet tegen te houden.

306 – Interieur – Feestzaal Noorderkasteel – Dag

Alle meubels zijn bedekt met lakens. Reynaert loopt gefascineerd over de dansvloer. De koetsier volgt hem.

Constant Reynaert

Gij waart hier koetsier tijdens de oorlog? Wat is hier gebeurd? Hebt gij die fameuze rode auto gezien?

Koetsier Ik weet niets.

Constant Reynaert

Wie weet wel iets?

Koetsier Wel... men zegt dat Henri De Clerck een en ander weet, maar die zit nu in de Walen.

Constant Reynaert

Waar ergens?

Koetsier Dat weet niemand.

Constant Reynaert knikt, de koetsier in de ogen kijkend. Hij beseft dat hij hier niet wijzer gaat worden.

307 – Exterieur – Bos bij Beekkant – Dag

Constant Reynaert en de twee boomsnoeiers Odiel Cocquyt en Alfons Tanghe gaan naar de plek waar het lijk van de Halleux ontdekt werd.

Odiel Cocquyt

En Alfons lachte er nog mee. Hij zei: kijk daar blinkt iets. Ik dacht: een soldatenknoop. Het was wat anders! Een ring, met iets eraan!

Constant Reynaert

Wat hebt ge dan gedaan?

Odiel Cocquyt

We zijn naar hier gekomen met de Bellicourt.

Constant Reynaert

Kondt ge 't lijk herkennen?

Alfons Tanghe

Het was de Halleux.

Odiel Cocquyt

Natuurlijk.

Constant Reynaert

Maar de Bellicourt...

Odiel Cocquyt

Ja, eerst zei hij dat 't lijk van Sassen was, dan van een onbekende.

Alfons Tanghe

't Was raar. Priem stond één moment bij het lijk, en de ring was verdwenen.

Constant Reynaert

De Bellicourt wou dus perse verzwijgen dat het 't lijk van de Halleux was.
Waarom?

Alfons Tanghe

Dat weten wij ook niet.

Reynaert loopt rond, de plaats onderzoekend, nadenkend.

Odiel Cocquyt

Weet ge wat wij ook niet verstonden, mijnheer Reynaert? Sassen deed ons hier telkens terugkeren, om te snoeien. Precies of hij wist dat er hier een lijk lag, precies of hij wou dat wij het ontdekten.

Constant Reynaert

Maar... als Sassen wist dat hier een lijk lag, waarom sprak hij dan zelf niet?

Odiel Cocquyt

Weet ik niet.

Constant Reynaert

Was hij bang voor iets?

Alfons Tanghe

Ze zeggen dat Sassen vermoord is door stropers... of door smokkelaars.

Constant Reynaert

Sassen moet iets geweten hebben. Misschien was hij wel getuige van de moord op de Halleux.

Op de weg dichtbij de plek waar Reynaert en de twee boomsnoeiers staan, passeert een auto. Jules Ceuppens zit achter het stuur. Odiel Cocquyt verbergt zich achter een boom.

Constant Reynaert

Wat is er?

Alfons Tanghe

Een auto van 't kasteel. Ik wil niet dat die van 't kasteel me hier zien rondneuzen. We zijn weg, Odiel, kom.

308 – Interieur – Salon kasteel Rozendaal – Dag

De Bellicourt en de Castille zitten aan een tafeltje, bij een glas wijn. Verderop in het salon zit, met neergeslagen ogen, een onaantrekkelijke dame van een jaar of vijftig. Ze doet geen moeite om te horen wat de heren, die met gedempte stem praten, bespreken.

de Castille En verder beschikt mijn nicht over talrijke bezittingen. Zelfs aan de kust heeft haar man zaliger haar grote domeinen nagelaten.

de Bellicourt Ge hebt gelijk. Dit kan een zeer solide huwelijk worden...

Hij kijkt even in de richting van de ietwat verzuurde dame.

de Bellicourt ... Ik vind haar trouwens zeer... minzaam.

Hij heft zijn glas omhoog.

de Bellicourt Ik heb de titel, zij heeft de grond, de ideale alliantie.

de Castille (Glimlachend) Als ge maar niet denkt dat ik u in de politiek ga ontzien, omdat ge nu aangetrouwde familie van me wordt.

de Bellicourt (Opstaand, breed glimlachend) Politiek en liefde, dat moet men gescheiden houden, mijn waarde.

De Bellicourt en de Castille begeven zich naar de nicht van de Castille. Ze staat op en de Bellicourt leidt haar naar de deur. Hij geeft haar een handkus.

de Bellicourt Aldus afgesproken, madame. Een datum stellen we later vast. Maar morgen neem ik al contact op met mijn notaris.

Nicht de Castille

Aldus afgesproken.

De nicht van de Castille verlaat met de Castille het salon. Door de deuropening zien we hoe een huisknecht hen door de gang leidt. De Bellicourt gaat terug naar het tafeltje en drinkt tevreden van zijn glas, in gedachten verzonken.

Via een zijdeur is ondertussen Julia Goegebuer, een dienstmeisje, het salon binnengekomen.

Julia Goegebuer

Mag ik afruimen, mijnheer?

de Bellicourt (Uitgelaten) Dat moogt ge, Julia.

Het meisje treuzelt.

de Bellicourt Is er wat?

Julia Goegebuer

Nee, nee, mijnheer.

de Bellicourt Ik ben in een goeie stemming, kind.

Julia Goegebuer

(Na een korte pauze) Mijnheer gaat hertrouwen...?

de Bellicourt Ja, mijnheer gaat hertrouwen...

De Bellicourt grijpt Julia beet en trekt haar op zijn schoot.

de Bellicourt ... maar dat gaat hier niets aan de toestand veranderen. Als dat maar duidelijk is.

De Bellicourt begint Julia te bepotelen, ze laat lijdzaam begaan. Ondertussen horen we reeds de stem van Marie-Ange Van Hoeylandt:

Stem Marie-Ange Van Hoeylandt

Alle heilige Maagden en Weduwen,
Alle Heiligen van God,
Weest onze voorsprekers.
Wees genadig, spaar ons, Heer...

309 – Interieur – Woonkamer burgerwoning Marie-Ange – Dag

Marie-Ange Van Hoeylandt is geknield aan het bidden op een luxueuze bidstoel. Uit een misboek leest ze de litanie van alle heiligen. In de kamer bevinden zich ook haar schildersezels en schilderijen. In een hoek staat het Boeddhabeeld.

Marie-Ange Van Hoeylandt

... Van alle kwaad, verlos ons Heer.
Van alle zonden, verlos ons Heer.

Madame Scherpereel

(Buiten beeld) Madame...

Marie-Ange Van Hoeylandt hoort haar niet.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Dat Gij ons wilt sparen, wij bidden U, verhoor ons. Dat Gij ons genadig wilt zijn, dat Gij U gewaardigt, ons tot een ware boetvaardigheid te brengen...

Madame Scherpereel

Madame, er is bezoek...

Marie-Ange schrikt op uit haar gebed en ziet dat Hilaire Priem naast madame Scherpereel staat. Ze maakt een kruisteken en staat op.

Marie-Ange Van Hoeylandt

(Tot Hilaire Priem) Ik bid om vergiffenis voor de zondaars.

Ze maakt een gebaar dat Hilaire Priem mag gaan zitten. Zijzelf gaat ook zitten. Het is duidelijk dat ze af en toe voeling met de werkelijkheid verliest. Madame Scherpereel blijft achter de zetel van haar meesteres staan.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ik vind troost in het gebed.

Hilaire Priem Ja, natuurlijk. Zoals iedereen. Ik... ik kom met de groeten van ridder de Bellicourt.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ridder de Bellicourt!

Voor hem bid ik ook. En voor u, voor uw vader, uw broer.

Hilaire Priem (Voorzichtig) Madame, ridder de Bellicourt zou u graag nog eens ontmoeten.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Geen sprake van! Ik heb het veel te druk. Mijn schilderijen, mijn gebeden! Ge weet toch dat mijn echtgenoot vermoord is. Ik bid voor de moordenaars... Dat ze zouden gestraft worden.

Hilaire Priem Maar madame, Von Ansfelden en Von Postau zijn veroordeeld tijdens de oorlog, door een militaire rechtbank.

Marie-Ange Van Hoeylandt

(Onverwacht nuchter) Dat helpt mij niet verder.

Marie-Ange Van Hoeylandt lijkt nu wel in gedachten verzonken.

Hilaire Priem Wilt ge... dat ik ridder de Bellicourt aanspreek?

Marie-Ange Van Hoeylandt

Nee! Ik wil dat de moordenaars gestraft worden!

Hilaire Priem (Denkt snel na, sluw) Maar dat kan. Wend u tot het Belgische gerecht. Die kan de veroordeling van de twee Duitsers bekrachtigen. Dan is uw man officieel een oorlogsslachtoffer en krijgt ge een ruim pensioen.

Marie-Ange Van Hoeylandt

(Plots met een heldere blik) Pensioen?

Hilaire Priem Ja. Ik kan u daarbij helpen.

Marie-Ange Van Hoeylandt
Ik zal voor u bidden.

Marie-Ange knielt neer op haar bidstoel, sluit de ogen en begint binnensmonds te bidden.

310 – Extérieur – Burgerwoning Marie-Ange Van Hoeylandt – Dag

Hilaire Priem staat in de deuropening en neemt afscheid van madame Scherpereel.

Hilaire Priem Ik zorg dat alles geregeld wordt. En hou kasteel Rozendaal op de hoogte...

Hilaire Priem stopt madame Scherpereel discreet wat geld in de handen.

Hilaire Priem ... moest er iets te melden zijn of zo...

Madame Scherpereel aarzelt. Maar ze kijkt naar het geld en bezwijkt. Ze knikt sluw. Hilaire Priem steekt tevreden de straat over. Hij gaat naar de auto van de Bellicourt, waar Jules Ceuppens in het uniform van autobestuurder staat te wachten.

311 – Interieur – Bureau Hilaire Priem – Dag

De Bellicourt staat voor Hilaire Priem, die nog in zijn reiskostuum van scène 309 is.

de Bellicourt Ah, ze wil me niet meer zien! Ah, ze doet niets dan bidden! Verstandig! En ze gaat een proces inspannen tegen Von Ansfelden en Von Postau. Nog verstandiger! Zo zal ze eindelijk eens weten wie haar man vermoord heeft.
(Ineens) Ik zal moeten getuigen, natuurlijk.
(Brede grijns) Mijn beste Hilaire, ik ga daar een getuigenis afleggen, dat ze zo 'n pensioen krijgt. En bel nu mijn schoonzoon op.

312 – Interieur – Keuken Reynaert – Dag

Constant Reynaert en zijn vrouw zitten aan tafel voor het middagmaal.
Constant Reynaert eet niet van zijn soep.

Vrouw Reynaert
Smaakt het niet?

Constant Reynaert
(In gedachten verzonken) Ja, ja...

Vrouw Reynaert
't Gaat koud worden.

Constant Reynaert
Mmm.

(Ineens) De mensen zijn bang. Ze durven niet echt spreken. Ze zien een auto van 't kasteel en ze lossen geen woord meer. Wat is hier toch allemaal gebeurd tijdens de oorlog?

Vrouw Reynaert

Maar dat weten we toch. Het staat toch allemaal in dat boekje van die Duitse officier, "Etappeleven te Gent".

Constant Reynaert

Onderofficier. Ik geloof er niets van.

Vrouw Reynaert

Maar waarom zijt gij zo koppig? Het zou kunnen: Von Ansfelden komt in ruzie met baron de Halleux, omwille van de barones. Er volgt een duel. Von Ansfelden schiet de Halleux dood. En Von Ansfelden wordt veroordeeld door de Duitsers.

Constant Reynaert

Ja, ja. En dan heeft hij de eer van zijn regiment gered door zelfmoord te plegen. Mooi verhaal, maar ik vertrouw de schrijver niet. Hij is een communist en communisten werpen graag met slijk naar de adel. Waardeloos...

Vrouw Reynaert

En de auto waar de baron mee ontvoerd is, dat is toch ook raar. De Castille had zo 'n auto.

Constant Reynaert

Er was meer dan één auto in de streek. En een grote en een kleine die de baron ontvoerd hebben. Groten en kleinen vindt ge overal.

Vrouw Reynaert schudt het hoofd. Ze eet niet.

Constant Reynaert

Ge zegt het zelf, het gaat koud worden.

Constant Reynaert eet verder.

313 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Beelden van de lege bank van de jury, de lege bank van de beschuldigen en close-ups van Marie-Ange Van Hoeylandt, die nauwelijks durft op te kijken naar de Bellicourt, terwijl deze staat te orakelen in de getuigenbank. In de zaal zitten maar een paar nieuwsgierigen, waaronder Constant Reynaert en een collega van de pers.

de Bellicourt ... Iedereen wist dat zij de daders waren. Ik ook. Maar het was oorlog, ik kon niet spreken. Het waren vijanden van ons vaderland en slecht volk. Machtsmisbruik! Ze vielen onze vrouwen lastig, dienstmeiden, baronessen! Aan het front vermoordden ze onze jongens, achter het front onze mannen, zoals baron de Halleux.

Voorzitter Dank u, mijnheer de Bellicourt.

314 – Interieur – Gangen gerechtshof – Dag

Constant Reynaert en de journalist lopen door de gang. Een paar advocaten lopen voorbij. Een tweede journalist komt hen tegemoet.

Journalist 2 En?

Journalist 1 Ge hebt iets gemist. Von Ansfelden en Von Postau veroordeeld.

Constant Reynaert

De dood met de kogel. Op een openbaar plein in Brugge. Er is een deurwaarder aangesteld om hen op te sporen in Duitsland.

Journalist 2 Wel, barones de Halleux heeft wat ze wil: een oorlogspensioen.

Constant Reynaert

Mijn collega's van Genève hadden dit moeten meemaken! Rechtspraak op zijn Belgisch! Een assisenzaak zonder beklagden en zonder jury! Ha!

315 – Interieur – Bureau gemeentesecretaris Ceuppens – Dag

De Bellicourt staat naast Albert Ceuppens, die met een pen in de hand klaarzit voor het opengeslagen register.

de Bellicourt (Leest) Overlijdensakte nummer 45 - 1915. Baron Henri Marie Joseph Alfred Ghislain de Halleux. Schrijf bij: mort pour la patrie.

Ceuppens noteert dit, naast het overlijdensbericht van de Halleux.

de Bellicourt Merci Marie-Ange, dat is definitief van de baan.

316 – Interieur – Diensttrap Rozendaal – Nacht

Het dienstmeisje Julia Goegebuer, dat erg in de war is, komt de trap af.

317 – Interieur – Gang slaapkamer de Bellicourt – Nacht

Op de achtergrond horen we het geluid van deuren die gesloten worden. Julia Goegebuer aarzelt voor de deur van de Bellicourts slaapkamer, wil aankloppen, maar hoort de stem van de Bellicourt achter de deur. Ze loopt door.

318 – Interieur – Gangen kasteel Rozendaal – Nacht

Vader Priem sluit een deur af. Door een raam ziet hij Julia Goegebuer buiten lopen. Hij kijkt haar verwonderd na.

319 – Exterieur – Vaart – Nacht

Julia Goegebuer gaat hijgend zitten aan de rand van de vaart. Ze doet haar schoenen en kousen uit en laat haar voeten zakken in het koude water. Ze rilt van de koude, duffelt zich nog wat beter in in haar sjaal, neemt dan een jeneverfles van onder haar kleren en drinkt een grote slok. Ze mag het spul niet, maar ze neemt direct nog een grote slok.

320 – Exterieur – Struiken aan vaart – Nacht

Vader Priem, die warm ingeduffeld is, en een lantaarn bijheeft, zoekt naar Julia Goegebuer.

321 – Exterieur – Vaart – Nacht

Julia Goegebuer is ziek van de koude en de drank. Hoe ellendig ze zich ook voelt, ze wil nog een slok jenever nemen. Op dat moment valt het licht van de lantaarn van vader Priem op haar gezicht.

Vader Priem Wel?

Julia Goegebuer

(In paniek) Niets zeggen. Alstublieft. Niets zeggen.

322 – Interieur – Keuken kasteel Rozendaal – Nacht

Vader Priem geeft de huiverende Julia Goegebuer een dampende kom soep. De Bellicourt staat voor haar. Hij is in peignoir.

de Bellicourt Hoe lang al?

Julia Goegebuer

(Erg ontgaan) Vier maanden... denk ik.

de Bellicourt En ge denkt dat zoiets overgaat met de zot uit te hangen.

Geen antwoord.

de Bellicourt Wel?

Julia Goegebuer

(Snikkend) Ze hebben me gezegd: de voeten in koud, stromend water en een fles jenever leegdrinken.

De Bellicourt kijkt vader Priem ongelovig aan. Vader Priem haalt de schouders op.

Vader Priem Het enige dat ze er aan overhouden is een zieke maag en een longontsteking.

de Bellicourt (Tot Julia Goegebuer) Vier maanden. Waarom hebt ge niet eerder gesproken?

Julia Goegebuer

Ik was bang...

de Bellicourt We gaan dit oplossen. Insnoeren helpt niet. Seffens ziet iedereen dat ge een buik hebt. En we kunnen hier geroddel missen, nu ik op trouwen sta.
(Tot vader Priem) Staat dat huisje aan de Meersbeek nog leeg?

Vader Priem Ja, ja.

de Bellicourt Goed.

323 – Exterieur – Huisje aan Meersbeek – Dag

Druilerig weer. Vader Priem doet de deur open van het kleine huisje, middenin het bos.

Vader Priem (Tot Julia Goegebuer) Kom.

324 – Interieur – Huisje aan Meersbeek – Dag

Een zeer schaars gemeubileerd interieur. In een hoek staat een bed.

Vader Priem Ge hebt hier alles. Een bed. Een lamp.

Vader Priem plaatst voedsel in een kast.

Vader Priem Eten. Ge moet dus niet beginnen rondlopen in het dorp. Blijf binnen.

Julia Goegebuer

Maar...

Vader Priem Ik kom u om de week bevoorraden. En als 't zover is, komt er u iemand helpen om het kind te kopen.

Julia Goegebuer laat zich op een stoel zakken.

Julia Goegebuer

(Koppig, onverstaanbaar) Ik wil geen kind...

Vader Priem Wat?

Julia Goegebuer

Ik wil geen kind.

Vader Priem Ge zijt zenuwachtig. Hou u kalm en doe wat mijnheer zegt. Alles komt in orde.

In een opwelling van medelijden legt vader Priem een hand op de schouder van het meisje.

Vader Priem Ik moet weg, nu.

Julia Goegebuer knikt bitter. Vader Priem gaat naar buiten, de deur valt achter hem dicht. Julia Goegebuer zit daar maar.

325 – Exterieur – Open plek bos – Dag

Een zonnige dag. Constant Reynaert schetst het grafzerkje van de Halleux, dat zich bevindt op de plaats waar het lijk van de Halleux gevonden werd.

de Bellicourt (Ineens buiten beeld) Schoon.

Reynaert kijkt om, hij ziet de Bellicourt en Benoit de Nerval, die in jagerskostuum zijn. Ze zijn begeleid door Jules Ceuppens, die als drager fungeert.

de Bellicourt Voor uw gazet of om in uw "kasteeltje" te hangen, mijnheer Reynaert?

Constant Reynaert

Mijnheer de Bellicourt. Zo sportief.

Reynaert kijkt naar de Nerval.

de Bellicourt Mijn schoonzoon, Benoit de Nerval.

De Nerval knikt even met het hoofd. De Bellicourt bekijkt de tekening van dichtbij.

de Bellicourt Of is het te koop?

Constant Reynaert

Geïnteresseerd?

de Bellicourt Oh, ik heb gehoord dat uw gazetje geen oplage meer haalt...

Constant Reynaert

... en dat ik mijn kost verdien met schilderen?

Reynaert lacht.

de Bellicourt Zou kunnen. Een veelzijdig man... Vertel eens, wat is dat met uw gazetje? De mensen zeggen dat ge geen stof meer hebt, ge weet niet meer wat geschreven.

Constant Reynaert

Er zijn zo van die periodes.

de Bellicourt Ge valt mijn mensen anders genoeg lastig.

Constant Reynaert

Op een dag spreken ze wel meer. Ik heb geduld, mijnheer de Bellicourt.

De Nerval kijkt de hele tijd van de Bellicourt naar Reynaert. Hij begrijpt niet veel van het verbaal steekspel tussen de twee mannen.

de Bellicourt Geduld. Een gave van de schilders.

Constant Reynaert
En van de journalisten.

de Bellicourt Houd ik van, kunst en kunstenaars.

Constant Reynaert
Ja, hebben we gemerkt. Ge hebt barones de Halleux goed geholpen op het proces.

de Bellicourt Een mens is er om zijn evennaaste te helpen, nietwaar. Als gij ooit in nood zit...

Constant Reynaert
Vriendelijk, maar heb ik niet gehoord dat ge zelf wat geldproblemen hebt gehad?

De Bellicourt wisselt een geamuseerde blik met de Nerval, die zich maar onwennig voelt.

de Bellicourt Ah?

Constant Reynaert
Uw H. Hartbeeld komt er niet...

Reynaert maakt het geldgebaar met duim en wijsvinger.

Constant Reynaert
... te groots opgevat.

de Bellicourt (Op zijn teen getrapt) Natuurlijk komt het er!

Constant Reynaert
Ja, iets bescheideners, heb ik gehoord.

Reynaert maakt een vaag gebaar hoe klein het beeld wel zal worden.

de Bellicourt Dat zijn geen zorgen voor een gewone burger zoals gij, mijnheer Reynaert. Wees gerust, het monument komt er.

De Bellicourt staat bij de schets.

de Bellicourt Doe zo voort, geduldig...

De Bellicourt wil zich van Reynaert verwijderen.

Constant Reynaert

À propos, het schijnt dat de deurwaarder terug is uit Duitsland. Hij heeft niets gevonden.

de Bellicourt Heb ik gehoord, ja.

Constant Reynaert

Mooi plezierreisje voor de man. Duitsland... Prachtig! Ik denk dat ik ook een reisje ga maken, naar mensen die ik heb leren kennen in Zwitserland.

de Bellicourt Zijt gij in Zwitserland geweest?

Constant Reynaert

Ook in Holzminden, Westfalen.

de Bellicourt Dan hebt gij al een stuk van de wereld gezien.

Constant Reynaert

Misschien kom ik onze twee Duitsers tegen, heb ik meer geluk dan de deurwaarder.

de Bellicourt En hoe denkt gij hen te vinden, mijnheer Reynaert?

Constant Reynaert

Wie zoekt, die vindt.

326 – Exterieur – Kasteel Ruyseveldt – Dag

Stem Gravin Ruyseveldt

Natuurlijk stoort ge niet, mijnheer Reynaert. Ik zie al zo weinig mensen...

327 – Interieur – Salon kasteel Ruyseveldt – Dag

De verouderde gravin Ruyseveldt en Constant Reynaert drinken thee. Ze schieten goed met elkaar op.

Gravin Ruyseveldt

Het is het lot van de adel. We vereenzamen. Wie schiet er nog over in de streek? Ridder de Bellicourt? Heb ik nooit veel contact mee gezocht.

Reynaert knikt. In de blikken van Reynaert en gravin Ruyseveldt is te lezen dat ze de Bellicourt niet in hun hart dragen.

Gravin Ruyseveldt

Ge gaat dus op reis, mijnheer Reynaert?

Constant Reynaert

Ja, ik wil ritmeester Von Ansfelden opzoeken.

Gravin Ruyseveldt

Ge gelooft ook niet in die zelfmoord.

Constant Reynaert

Gij ook niet, gravin?

Gravin Ruysseveldt

Dat boekje van die communist en daarna dat proces, wat een komedie! De ritmeester was geen moordenaar.

Constant Reynaert

Gravin, hebt gij een idee waar ritmeester Von Ansfelden kan wonen?

Gravin Ruysseveldt knikt.

Gravin Ruysseveldt

Zijn familie is van Sankt Gilgen.

Constant Reynaert

Tirol?

Gravin Ruysseveldt

Ja. En ge gaat hem dus zoeken. Ik wens u veel succes.

Constant Reynaert

Er is nog iets wat me blijft bezighouden. Gentiel Smessaert, uw boswachter. Wat is er toch gebeurd.

Gravin Ruysseveldt

Ja, dat houd ook mij bezig...

Constant Reynaert

Sassen was een goede vriend. Als gij iets weet...

Gravin Ruysseveldt

Gentiel... Hij verdween in de periode dat ook baron de Halleux verdween. Het was alsof Gentiel iets wist...

Constant Reynaert

Wat dan?

Gravin Ruysseveldt

Hij weigerde te spreken, hij was bang voor iets.

Constant Reynaert

Of iemand?

Gravin Ruysseveldt

Ja, hij was getuige geweest van vreselijke dingen, zei hij. Hij was te rade gegaan bij een belangrijk persoon, die zou de zaak na de oorlog oplossen.

Constant Reynaert

Maar alles is in de doofpot gestopt...
Een belangrijk persoon, zei hij?

Gravin Ruysseveldt knikt. Zonder de naam uit te spreken, weten Reynaert en gravin Ruysseveldt over wie ze het hebben.

328 – Interieur – Café De Wandelaar – Nacht

Karel Tanghe en een jonge klant lachen om Spinel die, met een exemplaar van 't Getrouwe Meerse in de hand, de Bellicourt parodieert. De cafébazin en Alfons Tanghe glimlachen alleen maar. Odiel Cocquyt heeft geen deel aan de pret.

Spinel (Moeizaam lezend) Het waren vijanden van ons vaderland en slecht volk op de koop toe. Machtsmisbruik! Ze vielen onze vrouwen lastig, dienstmeiden, baronessen!

Spinel grijpt naar de cafébazin. Ze wipt achter haar toog.

Odiel Cocquyt

Zeg Spinel, zoudt ge durven voortdoen, moesten de veldwachter of Hilaire Priem binnenkomen?

Spinel (Treiterend) Gij niet hè, Odiel. Omdat ge uit de Bellicourt zijn hand eet, omdat ge werk gevonden hebt in zijn nieuwe brouwerij.

Odiel Cocquyt

Dat heeft er niets mee te maken. Waarom zit ge zo op de kop van de Bellicourt? Hij heeft baron de Halleux toch niet vermoord! Reynaert kan schrijven wat hij wil!

Karel Tanghe stapt naar Odiel Cocquyt.

Karel Tanghe Ga liever pinten drinken in één van zijn cafés. De smeerlap!

Alfons Tanghe leidt Karel weg van Odiel Cocquyt.

Karel Tanghe Laat me gerust, pa. 't Is niet omdat gij altijd voor de kasteelheren hebt gewerkt, dat ik ben zoals gij.

Alfons Tanghe

Ik heb nooit te klagen gehad van gravin Ruysseveldt.

Karel Tanghe Ik wel van de Bellicourt. Dit is van hem...!

Karel Tanghe wijst naar zijn litteken.

Karel Tanghe ... Gij zoudt beter vertellen wat ge weet. Ge hebt 't me zelf nog verteld dat Cesar Priem de ring weggenomen had. Wij socialisten durven tenminste onze mond open te doen.

Alfons Tanghe

Ik heb niets te vertellen.

Cafébazin De Wandelaar

Te veel vertellen kan gevaarlijk zijn, jongen.

Karel Tanghe Mijn eigen vader! Beven doet hij voor de Bellicourt. Allemaal beven ze voor hem. Maar ik niet!

329 – Exterieur – Chalet Von Ansfelden – Dag

Constant Reynaert wandelt met Von Ansfelden in de richting van Von Ansfeldens woning.

Constant Reynaert

Mijn complimenten, ritmeester. Ge woont hier prachtig. En gij ziet er ook goed uit voor iemand die twee keer ter dood is veroordeeld en zelfmoord heeft gepleegd.

Von Ansfelden

Ik zou baron de Halleux vermoord hebben. Belachelijk.

Constant Reynaert

Niemand gelooft het. Maar het Belgisch gerecht...

Von Ansfelden

Hebt ge daar soms bewijzen van? Documenten?

Constant Reynaert

Natuurlijk.

Von Ansfelden maakt een uitnodigend gebaar om naar binnen te gaan.

330 – Interieur – Salon chalet Von Ansfelden – Dag

Reynaert haalt krantenartikels uit een map. Hij laat Von Ansfelden even de tijd ze te bestuderen. Dan haalt hij een affiche uit de map.

Constant Reynaert

Schrik niet, ritmeester. Ik heb nog meer.

Von Ansfelden bekijkt de affiche waarop staat dat hij en Von Postau zullen terechtgesteld worden op een openbaar plein in Brugge.

Constant Reynaert

Dit werd overal uitgehangen in Brugge.

Von Ansfelden

Schandelijk! En mijn motief? Een passionele liefde voor de barones. Ridicuur!

Hij kijkt naar buiten. Een knappe jonge vrouw loopt door de tuin.

Von Ansfelden

U hebt kennis gemaakt met mijn echtgenote, mijnheer Reynaert. Ik was reeds voor de oorlog met haar verloofd, en ik zou de baron vermoord hebben om na de oorlog met de barones...! Ridicuur!

(Zachter) Ik had goede... vriendschapsbanden met de barones, als u me begrijpt. Maar iemand vermoorden! De baron met zijn bijtjes en vlindertjes! Hij liep niemand in de weg.

Reynaert knikt voortdurend. Von Ansfelden denkt een moment na.

Von Ansfelden

(Ineens) Trouwens, wanneer is de baron vermoord?

Constant Reynaert

Op 25 mei 1915.

Von Ansfelden

25 mei! Maar dan zat ik al in Rusland! Prins Von Postau ook.

Constant Reynaert

Ah. Mag ik u vragen, hebt u daar soms bewijzen van?

Von Ansfelden

Maar natuurlijk.

Von Ansfelden neemt documenten uit een kast en overhandigt ze aan Reynaert. Deze bekijkt ze en glundert.

Constant Reynaert

Hiervoor ben ik gekomen, ritmeester.

Von Ansfelden

U bent een merkwaardig man, mijnheer Reynaert. Al de moeite die u zich getroost voor een vreemde.

Constant Reynaert

Ik ben hoofdredacteur van mijn eigen krant. En in de journalistiek telt maar één ding: de waarheid!

Von Ansfelden kijkt Reynaert onderzoekend aan.

Constant Reynaert

En ik heb nog een rekening te vereffenen met iemand die waarschijnlijk niet zo gediend is met de waarheid.

331 – Interieur – Bureau Hilaire Priem – Nacht

De Bellicourt werpt woedend een exemplaar van 't Getrouwe Meerse op het bureau. Hij is omringd door Hilaire Priem en Cesar Priem en zijn schoonzoon Benoit de Nerval, die het exemplaar opneemt en leest.

de Nerval Wij beschikken op onze redactie over de bewijzen dat ritmeester Von Ansfelden en prins Von Postau onmogelijk de moordenaars van baron de Halleux kunnen zijn...
(Hij leest verder) ... Waarom is een gerechtsdeurwaarder de landschappen van Duitsland gaan bezichtigen, terwijl het voor ons een niemendalletje was om Von Ansfelden op te sporen?
(Hij leest verder) ... De Assisenzaak in Brugge, een vermakelijk circusnummer, met in de getuigenbank als clown een adellijke nar, die denkt dat hij met gerechtigheid en waarheid de spot kan drijven...

de Bellicourt Een adellijke nar!

de Nerval Niets van aantrekken, papa, hij wil dat er een nieuw onderzoek komt. Het gerecht houdt geen rekening met plaatselijke krantjes. Het lukt hem nooit.

Hilaire Priem Maar 't maakt wel de tongen van de mensen los.

Cesar Priem Ik ga mijn ronde doen.

332 – Interieur – Café Welkom – Nacht

De cafébaas en zijn zoon staan achter de toog. Het zijn beiden stoere knapen. Victor De Jonghe en Eugène Mertens zitten aan een tafeltje met twee cafébezoekers. Er is net een kaartspel beëindigd. De twee cafébezoekers drinken hun pint leeg. Ineens vliegt de deur open. Karel Tanghe komt binnen, dronken, agressief.

Karel Tanghe Hierzie, Eugène Mertens. Dat is lang geleden! Gij zijt toch niet van de clan van de Bellicourt en ge zit in één van zijn cafés.

Cafébaas Ge komt hier nooit, Karel, als 't maar is om boel te maken blijft ge beter buiten.

Karel Tanghe Een druppel! Ik word ziek van de Bellicourts bier.

Cafébaas (Dreigend) Karel!

Karel Tanghe En voor Eugène ook iets.

Eugène Mertens

Nee, nee. Ik ga naar huis.

De twee andere kaartspelers gaan naar buiten. Eugène Mertens en Victor De Jonghe staan bij de deuropening.

Karel Tanghe (Tot Mertens) Ik heb anders goed nieuws. Reynaert wil dat er een nieuw onderzoek komt naar de moorden op de Halleux en Sassen Smessaert.
(Tot de cafébazen) En dat ge dan maar oplet! Ik ken er één die zijn kepie wel eens zou kunnen kwijtraken. Uw baas de Bellicourt zal nog raar opkijken. Geef Eugène een druppel!

Maar Tanghe ziet dat Eugène Mertens en Victor De Jonghe het café reeds verlaten hebben.

Cafébaas Ge zijt zat, Karel. Ga slapen.

Karel Tanghe En ik ga Reynaert helpen. Henri De Clerck moest weg, hij wist te veel. Maar Priem is mogen blijven, hè. Dat ga ik allemaal vertellen aan Reynaert. Waar blijft mijn druppel?

Karel Tanghe grijpt de fles jenever, die op de toog staat, beet.

Cafébaas Blijf daaraf!

Karel Tanghe luistert niet.

Cafébaas Zet die fles terug en ga naar buiten.

Karel is niet van plan de fles terug te plaatsen, hij kijkt de cafébazen agressief aan. Zij komen dreigend op hem af.

333 – Exterieur – Straat – Nacht

Eugène Mertens en Victor De Jonghe verwijderen zich van café Welkom.

Victor De Jonghe

Karel was weer goed zat. Daar komt boel van.

Eugène Mertens

Dat ze hun plan trekken.

Victor De Jonghe

Gaan we nog een pint pakken in De Wandelaar?

Maar Eugène Mertens ziet dat Cesar Priem hen tegemoet komt.

Eugène Mertens

Nee, een andere keer.

Cesar Priem Goeieavond.

Victor De Jonghe

Dag veldwachter.

Eugène Mertens mompelt iets onvriendelijks. Cesar Priem gaat verder in de richting van café Welkom.

Victor De Jonghe
Wat is er?

Eugène Mertens
Moest ge 't weten, Victor.

Victor De Jonghe
Van de veldwachter? Wat?

Eugène Mertens
Niets.

334 – Exterieur – Bossen – Dag

De zon komt op boven de bossen van Vlaanderen.

335 – Exterieur – Straat café De Welkom – Dag

Vroege morgen. Een vijftienjarige jongen komt per fiets aangereden, knapzak op de rug. Hij passeert een ijzeren hek en schrikt op als hij een twintigtal meter verder een lichaam tegen een muur ziet liggen. De jongen stapt van zijn fiets, gaat bang het lichaam bekijken en deinst een stap terug als hij het vele bloed ziet. De jongen kijkt radeloos rond.

336 – Interieur – Café Welkom – Dag

De cafébaas loert vanachter het gordijn naar buiten. Hij doet het gordijn dicht en gaat naar buiten.

337 – Exterieur – Straat café Welkom – Dag

De cafébaas en zijn zoon staan met de jongen rond het lijk. De cafébaas draait het lijk dat met zijn gezicht naar de grond lag om. We herkennen Karel Tanghe.

Jongen Wie is het? Is hij dood?

Cafébaas Ja.

Jongen Moet ik de veldwachter halen?

De cafébaas leidt de jongen reeds naar zijn fiets.

Cafébaas Ge moet niets doen. Ga naar uw werk. Wij doen het nodige. Vooruit.

De jongen gaat aarzelend naar zijn fiets en rijdt weg.

338 – Exterieur – Woning Cesar Priem – Dag

De cafébaas belt gejaagd aan. Er wordt opengedaan door de vrouw van Cesar Priem.

Cafébaas Het is voor de veldwachter.

Cesar Priem (Buiten beeld) Wat is er, Clara?

Cesar Priem komt in de deuropening staan, hij doet de knopen van zijn uniformjas dicht. Zijn vrouw gaat terug naar binnen.

Cafébaas Er ligt een dode aan ons café. Karel Tanghe.

Cesar Priem Karel Tanghe, die socialist?

Cafébaas Ja. Luister, Cesar. Ik...

Cesar Priem Ja, wat is er?

Cafébaas Ik... mijn zoon en ik, wij hebben er niets mee te maken. Alleen...

Cesar Priem Ja?

Cafébaas Hij was gisteren in 't café. En hij was dronken. Hij viel de hele tijd de burgemeester aan... een u ook. Hij liet verstaan dat gij meer weet van het geval de Halleux en Sassen Smessaert. Hij zei dat ge wel eens uw kepie zoudt kunnen kwijtraken.

Cesar Priem kijkt de cafébaas een moment aan.

Cesar Priem Ik begrijp het. We gaan dat eens bekijken.
(Roept) Clara, verwittig de burgemeester. Er is een dode aan 't café.

Cesar Priem zet zijn kepie op.

339 – Exterieur – Straat café Welkom – Dag

Er staan nogal wat nieuwsgierigen rond het lijk van Karel Tanghe. Ook Victor De Jonghe, die in werkkleren is en zijn timmergerief bij zich heeft, bevindt zich onder hen. Cesar Priem en de twee cafébazen kijken toe hoe dokter Lefèvre het lijk onderzoekt.

Cesar Priem Wel?

Dokter Lefèvre

Die alcohol! Die eeuwige alcohol! Doodgestuikt.

Cesar Priem Is ook mijn gedacht. Doodgestuikt. Het is simpel, hij was zat...

Cesar Priem begeeft zich in de richting van het hekken, wat verderop.

Cesar Priem ... en wou over dat hekken kruipen. Bloed...

Er zijn bloedsporen op het hekken.

Cesar Priem ... Hij is er van gevallen en is doodgestuikt.

De Jonghe wisselt een blik vol ongeloof met een omstander, verzamelt al zijn moed en doet een stap in de richting van Cesar Priem.

Victor De Jonghe

Waarom had hij over dat hekken willen kruipen? Dat kan niet.

Cesar Priem Zat zijn hè. Zat zijn.

Constant Reynaert komt toe in zijn auto. Spinel zit naast hem en wijst naar het lijk. Reynaert stapt uit en vervoegt de omstanders.

Victor De Jonghe

't Moet toch fel gewaaid hebben, veldwachter. Hij ligt tien meter verder.

Cesar Priem Geen commentaar. Doodgestuikt, zeg ik.

Victor De Jonghe

Hij... hij had gisteren ruzie met de cafébaas. Ik was er getuige van en Eugène Mertens ook.

Cesar Priem En dan? Dat soort heeft altijd ruzie: leeglopen, drinken...

Er stopt een auto. Hilaire Priem en de Bellicourt stappen uit. Jules Ceuppens blijft achter het stuur zitten. De omstanders kijken toe hoe Cesar Priem de Bellicourt met gedempte stem en veel armgezwaai uitleg verschaft. De Bellicourt knikt voortdurend. De mensen kijken gespannen toe. Cesar Priem keert tenslotte terug naar De Jonghe en de anderen.

Cesar Priem Gaat naar huis, mensen. Een spijtig ongeval...

De Jonghe kijkt Priem recht in de ogen. Hij schudt het hoofd.

Cesar Priem Hebt gij iets te zeggen?

Victor De Jonghe

(Meer tot Reynaert naast hem) Hij was gisteren alleen met de cafébazen en ze hadden ruzie.

Cesar Priem Iedereen naar huis!

(Tot de cafébazen) Neemt dat lijk op.

Constant Reynaert

Vindt ge 't niet nodig dat 't parket er bij komt, veldwachter?

De mensen knikken reeds. Reynaert geniet van zijn bijval. De Bellicourt komt dichterbij.

de Bellicourt Ik ben hier nog altijd burgemeester, mijnheer. Gaat gij maar mensen ophitsen in uw eigen gemeente. Mannen, gaat naar uw werk.

De omstanders willen zich verwijderen en de cafébazen gaan naar het lijk, maar allen blijven staan als ze zien dat Alfons Tanghe komt aangefietst. Hij buigt zich over het lijk van zijn zoon.

Alfons Tanghe

(Na een poos) Jongen toch. Ik had u nog zo gezegd te zwijgen.

Reynaert kijkt naar de Bellicourt, die zich naar zijn auto begeeft.

340 – Interieur – Woonkamer Marie-Ange Van Hoeylandt – Dag

Marie-Ange ligt in een zetel. De deur naar de hal staat open. Marie-Ange luistert met schrikogen naar de ruwe vrouwenstem die uit de hal weerklinkt.

Stem schoonmaakster

Jaja, het staat in de gazet. Hij is vermoord door een cafébaas, maar de burgemeester treedt niet op.

341 – Interieur – Hal woning Marie-Ange Van Hoeylandt – Dag

Een struise schoonmaakster, die de vloer aan het dweilen is, vertelt met luide stem aan madame Scherpereel.

Kuisvrouw ... Die weet ook van de moorden die tijdens de oorlog gepleegd zijn, zeggen ze in Ouden-Bosch.

Madame Scherpereel

Niet zo luid.

Kuisvrouw (Luid) Ik weet waarover ik spreek. Ik ken iemand in Ouden-Bosch, en die is de schoonzuster van mijn aangetrouwde... Nee, ze is aangetrouwd aan de zuster van...

Madame Scherpereel

Sst!

De schoonmaakster probeert stiller te praten, maar ze kan het niet laten: haar stemvolume gaat crescendo.

Kuisvrouw En ze zeggen dat de veldwachter de beschermeling is van de burgemeester, omdat hij een bastaard van hem is. En de burgemeester is op zijn beurt een bastaard van...

Madame Scherpereel
Sst!

Madame Scherpereel kijkt bezorgd naar de deur van de woonkamer en doet ze dicht.

342 – Interieur – Woonkamer Marie-Ange Van Hoeylandt – Dag

Marie-Ange Van Hoeylandt luistert aan de deur.

Stem kuisvrouw

En zo gaat het moorden door in Ouden-Bosch. Er zal pas een einde aan komen, als de burgemeester met zijn muil omhoog ligt...

(Korte poos, lachend) Allez, verstaat ge dat niet? Als hij in een kist ligt.

De deur gaat open en de verwarde Marie-Ange Van Hoeylandt vlucht direct naar haar bidstoel. Madame Scherpereel komt binnen.

Madame Scherpereel

Ge moet niet luisteren naar die onzin, madame.

Uit de hal weerklinkt een populair deuntje, geneuried door de schoonmaakster.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ik wil een priester. Ik wil biechten. Nu. Haal mijn mantel.

Madame Scherpereel

Ja, natuurlijk. Morgen.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ik ben ook schuldig! Mijn man is ook vermoord. Ik moet biechten. Ik heb Ricky en zijn vriend onschuldig laten veroordelen.

Madame Scherpereel

We gaan morgen biechten. Nu moet ge rusten.

Madame Scherpereel neemt een doosje met pillen van een kast, neemt een karaf en giet water in een glas.

Madame Scherpereel

Ge weet wat de dokter gezegd heeft.

Marie-Ange laat zich naar de sofa leiden en neemt de pil.

Madame Scherpereel

Ge zult er goed van slapen.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ja, slapen, eeuwig slapen.

Madame Scherpereel

Ik moet weg voor boodschappen... Heeft die kuisvrouw nu nog niet gedaan?

Marie-Ange sluit de ogen.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ge zijt goed voor me, Anna.

Madame Scherpereel kijkt Marie-Ange Van Hoeylandt aan. De blik waar voordien bezorgdheid in te lezen was, wordt harder.

343 – Exterieur – Woning Marie-Ange Van Hoeylandt – Dag

De schoonmaakster, die een grote tas bijheeft, verlaat de woning. Madame Scherpereel houdt de deur voor haar open.

Schoonmaakster

(Met luide stem) ... En zoals wij kuisvrouwen zeggen: houd het niet te schoon, of de kuisvrouwen zitten zonder loon. En de beterschap voor madame.

Maar de deur gaat al achter haar dicht. De schoonmaakster haalt de schouders op en begeeft zich, goedgeemutst neuriënd op weg. Ze is nog maar net de hoek om, of madame Scherpereel verschijnt in de deuropening. Ze heeft mantel en hoed aan en een groot pak onder de arm. Ze wil haastig de straat oversteken, maar Constant Reynaert houdt haar tegen.

Constant Reynaert

Heeft mevrouw mijn brief ontvangen?

Madame Scherpereel

Eh... het spijt me, madame is niet thuis. Ze wil niemand zien en beantwoordt geen brieven.

Constant Reynaert

Maar...

Madame Scherpereel

Dag mijnheer Reynaert.

Madame Scherpereel verwijdert zich van de woning.
Reynaert gaat naar zijn auto.

344 – Interieur – Bureau Hilaire Priem – Dag

We zien een rebusschilderij van Marie-Ange Van Hoeylandt. Het bevindt zich in de handen van de Bellicourt. Naast hem staat madame Scherpereel. Hilaire Priem houdt zich discreet op de achtergrond. De Bellicourt bekijkt het schilderij langdurig, grommend.

de Bellicourt En wat moet dat allemaal voorstellen?

Madame Scherpereel
Ik weet het niet.

de Bellicourt Ge begrijpt het ook niet? Begrijpt ze het zelf wel?

Madame Scherpereel
(Aarzelend, bang voor de Bellicourt) Madame zegt dat het de moordenaars van de baron voorstelt, dat het duidelijk is voor al de... betrokkenen.

De Bellicourt kijkt even geringschattend op, bij het horen van het woord "betrokkenen".

de Bellicourt Niet voor mij. Het is het werk van een gekkin. Spijtig, zo 'n elegante vrouw, maar de dood van haar man heeft haar uit haar evenwicht gebracht.

Hij bekijkt het schilderij nog eens.

de Bellicourt En niet eens goed geschilderd. Maar het is goed dat ge me op de hoogte houdt. Mensen die zwakzinnig zijn, kunnen gevaarlijk zijn. En ik heb al genoeg aan mijn hoofd.

De Bellicourt legt het schilderij weg.

Madame Scherpereel
En ze zegt ook altijd dat ze met de gazetten gaat praten.

de Bellicourt Heeft ze dat al gedaan?

Madame Scherpereel
Nee, maar mijnheer Reynaert is al komen aankloppen.

de Bellicourt Opstellers zijn bloedhonden. Die Reynaert moet ge zeker bij haar weg houden.

Madame Scherpereel
Ja, natuurlijk, mijnheer de burgemeester.

De Bellicourt bekijkt haar grondig en stelt tevreden vast dat hij haar in zijn macht heeft. Hij lacht haar bemoedigend toe en gaat dan naar Hilaire Priem. Hij fluistert iets in zijn oor. Madame Scherpereel kijkt toe, onder de indruk. De Bellicourt verwijdert zich van Hilaire Priem.

de Bellicourt Mijn secretaris regelt het met u. Zorg goed voor uw meesteres en vergeet haar meesterwerk niet.

De Bellicourt staat nog even stil bij het schilderij. Hij schudt het hoofd.

de Bellicourt Spijtig. Spijtig. Zo 'n schone vrouw.

De Bellicourt verlaat de kamer.

Hilaire Priem Kom eens.

Madame Scherpereel gaat naar het bureau, waar Hilaire Priem heeft plaats genomen. Hilaire Priem overhandigt haar wat bankbiljetten.

Hilaire Priem Voor uw reisonkosten.

Madame Scherpereel
Dank u, mijnheer. Dank u...

Hilaire Priem, die anders een toonbeeld van ernst is, heeft zowaar een brede glimlach om de mond, als heeft hij madame Scherpereel zeer goed nieuws te vertellen.

Hilaire Priem Kent gij ridder de Bellicourt goed?

Madame Scherpereel
Wel...

Hilaire Priem Hoge bomen vangen veel wind. Maar als er één rechtschapen mens is...! De goede, oude waarden van ons land zijn in hem vertegenwoordigd. En hij weet wat erkentelijkheid is tegenover mensen die hem steunen.

Madame Scherpereel knikt, niet helemaal begrijpend, afwachtend.

Hilaire Priem (Korte poos, gewichtig) In zijn testament komen alle mensen in wie hij vertrouwen heeft. Ge hebt gezien dat hij mij iets in het oor fluisterde?

Madame Scherpereel
Ja...

Hilaire Priem Ik mag het u verklappen. Ge zijt één van hen.

Madame Scherpereel
Oh.

Hilaire Priem Ge moet alleen zorgen dat ge de barones goed in 't oog blijft houden.

Madame Scherpereel
(Ontdaan) In het testament...?

Hilaire Priem (Brede glimlach) Ge zijt niet de enige.

Madame Scherpereel
Oh. Oh.

Hilaire Priem Is dat goed te verstaan?

Madame Scherpereel

Ge kunt op me rekenen.

Hilaire Priem Dat is goed.

345 – Exterieur – Huisje aan Meersebeek – Nacht

Er brandt licht achter de ramen.

346 – Interieur – Huisje aan Meersebeek – Nacht

Julia Goegebuer is hoogzwanger. Ze heeft net haar avondmaal beëindigd, en wil haar bord op de gootsteen plaatsen. Ineens kreunt ze. Ze heeft een pijnscheut in de buik en wankelt. Ze laat zich op de grond zakken.

Julia Goegebuer

(Kreunend) Help me! Help me!

Maar Julia is blijkbaar alleen. Ze sleept zich naar het bed en gaat liggen. Haar gezicht is vertrokken van angst.

347 – Exterieur – Meersebeek – Dag

Leonie, de cafébazin van De Wandelaar loopt giechelend door de struiken. Ze wordt achtervolgd door Victor De Jonghe. Leonie heeft een grote boodschappentas bij, en haar jeugdig gedartel heeft iets lachwekkends. Victor haalt Leonie in. Ze valt gewillig neer. Victor laat zich op haar vallen en overlaadt haar met kussen.

Cafébazin De Wandelaar

Ai! Lijn rug! Gij bruut, ik lig op een tak!

Victor De Jonghe

Jonge gasten zot maken! Het zal u leren. Iedere woensdag naar de markt! Ja, ja...

Cafébazin De Wandelaar

Kom, het is al laat. Daar is het beter.

Ze neemt Victor De Jonghe mee naar een zachter plekje, waar gras groeit. Door de bomen is het huisje aan de Meersebeek zichtbaar. Leonie strekt zich uit en schort haar rokken wat op.

Cafébazin De Wandelaar

Kom...

Victor De Jonghe

(Schertsend) Als ge een streep trekt door mijn caféschulden.

Cafébazin De Wandelaar

Ge komt direct, of ik schrijf met dubbel krijt.

Victor De Jonghe lacht en laat zich op haar neervallen. Het gevrij begint.
Leonie wil Victor uit zijn broek helpen en richt zich daarbij half op.

Victor De Jonghe

Niet zo geweldig! Niet zo geweldig!

Door de struiken ziet Leonie ineens een gestalte die zich naar het huisje begeeft.

Cafébazin De Wandelaar

Victor!

Leonie richt zich paniekerig op, en doet haar rok snel omlaag.

Cafébazin De Wandelaar

Daar loopt iemand! Doe uw broek aan!

Victor De Jonghe

Waar?

Victor De Jonghe doet zijn broek weer aan. Leonie en hij richten zich half op en loeren door de struiken.

Cafébazin De Wandelaar

Ik wil niet gezien worden. Het zou de ondergang van mijn café zijn.

Victor De Jonghe

Ik zie niemand.

Cafébazin De Wandelaar

Daar!

Ze zien Julia Goegebuer, die niet meer in zwangere toestand is, het huisje binnengaan.

Cafébazin De Wandelaar

Maar dat meisje die is toch op Rozendaal?
Wat doet die hier?

Victor De Jonghe

Misschien hetzelfde als gij. Ik ken haar, het is Julia Goegebuer.

Cafébazin De Wandelaar

Sst!

Ze kijkt scherp toe. Julia Goegebuer komt uit het huisje. Ze heeft een mantel aan. Ze verdwijnt uit het gezicht.

Cafébazin De Wandelaar
Ik ben hier weg!

Victor De Jonghe
Ik niet. Ik wil weten wat daar gaande is.

Cafébazin De Wandelaar
Ge doet maar. Tot in 't café.

Victor begeeft zich naar het huisje, de cafébazin verwijdert zich.

348 – Interieur – Huisje aan Meersebeek – Dag

Victor De Jonghe komt binnen. Hij kijkt verwonderd rond. Hij neemt een tas op, een bord. Hij ziet dat het haardvuur nog aan is. Dan ziet hij een hoopje doeken in een hoek. Hij gaat kijken en stelt met ontzetting vast dat ze met bloed doordrenkt zijn. De deur vliegt open. Julia Goegebuer komt binnen, ze wil naar de bebloede doeken, maar ze schrikt als ze Victor De Jonghe ziet.

Julia Goegebuer
Victor?

Victor De Jonghe
Julia...

Julia Goegebuer
Ik... ben iets vergeten. Ik...

Beiden kijken naar het bebloed linnen.

Julia Goegebuer
Wat doet gij hier, Victor? Zijt ge gestuurd door de Bellicourt?

Victor De Jonghe
De Bellicourt? Woont gij hier, Julia? Werkt ge niet meer op Rozendaal?

Hij kijkt nog eens naar het bebloed linnen.

Victor De Jonghe
Wat is hier gebeurd? Ge ziet er ziek uit. Wat is er toch?

Julia Goegebuer
Ik heb niets gedaan. Het is allemaal zijn schuld.
Het was doodgeboren.

Julia huilt.

Victor De Jonghe
(Na een poos) Hebt gij... hier een kind gekocht?

Geen antwoord.

Victor De Jonghe
Waar is het?

Julia Goegebuer
Weg...

Victor De Jonghe
Ge hebt toch niets doms gedaan?
(Pauze) Van wie was het kind?

Geen antwoord.

Victor De Jonghe
Was het van de Bellicourt?

Julia Goegebuer knikt, heftig wenend.

Julia Goegebuer
Hij zou me iemand sturen, om me te helpen.
Ik was alleen...

Victor De Jonghe
Ik ga u helpen. Ge gaat naar uw thuis, naar uw moeder.

Julia Goegebuer
Nee! Ze slaat me dood.

Julia Goegebuer loopt naar buiten.

Victor De Jonghe
Julia!

Maar ze is al weg. Victor twijfelt of hij haar zal achtervolgen. Dan neemt hij de bebloede doeken en verbergt ze onder het aanrecht.

349 – Exterieur – Landweg – Nacht

Julia Goegebuer loopt langs de weg. Ze krijgt het koud. Ze neemt een stuk brood van onder haar mantel en eet wat. Ze kijkt hulpeloos rond en bemerkt een kleine boerderij. Ze gaat in de richting van de boerderij.

350 – Exterieur – Schuurtje boerderij – Nacht

Julia Goegebuer gaat naar het schuurtje. Er weerklinkt geblaf van een hond. Julia Goegebuer aarzelt, maar gaat toch het schuurtje binnen. In de woning naast het schuurtje gaat het licht aan.

351 – Interieur – Bureau Gendarmerie – Dag

Julia Goegebuer zit tegenover twee gendarmes.

Gendarme 1 Waarom hebt ge ingebroken?

Geen antwoord.

Gendarme 1 Hebt ge geen thuis? Hoelang loopt ge zo al rond?

Geen antwoord.

Gendarme 1 Er is geen woord uit te krijgen.

Gendarme 2 reikt Julia een kop koffie aan.

Gendarme 2 Ze is uitgeput.
(Tot Julia) Hoe heet ge, kind?

Julia Goegebuer
Julia... Julia Goegebuer.

Gendarme 1 Goegebuer? Werkt gij niet op Rozendaal?

Julia kijkt bang op.

Gendarme 1 Kom, we gaan dat eens onderzoeken. We gaan naar 't kasteel.

Julia Goegebuer
Niet naar 't kasteel! Ik woon daar niet meer.
Ik woon aan de Meersebeek.

352 – Exterieur – Meersebeek – Dag

Spinel en een viertal andere nieuwsgierigen kijken van op een open plek toe hoe de twee gendarmes en de wenende Julia Goegebuer voor het huisje staan. De cafédochter Julienne komt de nieuwsgierigen vervoegen.

Julienne Ik mocht niet komen van mijn moeder. Ik ben weggelopen. Wat gebeurt er?

Spinel Ze hebben een kinderlijkje gevonden.
Van een pasgeborene.

353 – Exterieur – Huisje aan Meersebeek – Dag

Gendarm 2 Hoelang hebt ge hier gewoond?

Julia Goegebuer antwoord niet.

Gendarme 1 Waart ge hier alleen?

Geen antwoord. Gendarme 2 en Julia Goegebuer gaan naar binnen.

354 – Interieur – Huisje Meersebeek – Dag

Op de tafel liggen de bebloede doeken.

Gendarme 2 Wat kunt ge hier over zeggen?

Geen antwoord.

Gendarme 2 Het wordt tijd dat ge uw mond eens open doet, Julia Goegebuer.

Julia Goegebuer

Ik heb niets gedaan. Het was dood geboren!

Ik heb het niet vermoord!

Gendarme 1 komt binnen.

Gendarme 1 Fons!

Gendarme 1 wijst naar het raam. De gendarmes zien dat de Bellicourt naar het huisje komt toegestapt. Hij is vergezeld door vader Priem en veldwachter Priem.

355 – Exterieur – Meersebeek – Dag

Spinel, Julienne en de vier andere nieuwsgierigen zien de Bellicourt en de twee Priems aankomen.

Spinel (Op sensatie uit) Oh! De Seigneur Diable in persoon!
Een kinderlijkje, de Bellicourt. Ziet ge het verband? Wat heb ik altijd gezegd, mensen! Oh!

Hij ziet de gendarmes met Julia naar buiten komen.

356 – Exterieur – Huisje Meersebeek – Dag

Cesar gaat in zijn volle waardigheid naar de gendarmes. De Bellicourt en vader Priem volgen.

Cesar Priem Dit is mijn grondgebied. Hier ben ik bevoegd, onder het gezag van de burgemeester.

Gendarme 2 Het is ook ons grondgebied. Onder het gezag van de Rijkswachtcommandant.

Cesar Priem Dit is een eigendom van de burgemeester. Gij hebt hier geen zaken.

De Bellicourt komt er bij, een beetje buiten adem.

de Bellicourt (Kalmerend) Rustig, rustig, Cesar. Wat is er aan de hand, mannen?

Gendarme 2 We... we hebben een lijk van een pasgeborene gevonden, burgemeester.

De Bellicourt verbergt zijn ontsteltenis.

de Bellicourt Het kind is van haar?

Gendarme 2 Ja.

de Bellicourt Zo, zo... Doe uw plicht, mannen. Ik wil haar alleen spreken. Ze heeft nog gediend op mijn kasteel.

Gendarme 2 Tot uw dienst, burgemeester.

De Bellicourt neemt Julia Goegebuer mee naar het huisje. Vader Priem kijkt bekommerd toe.

357 – Interieur – Huisje aan Meersebeek – Dag

De Bellicourt laat Julia uithuilen. Tenslotte:

de Bellicourt Rustig, Julia. Ge hebt iets onherroepelijks gedaan, maar ik ben hier om u te helpen.

Julia Goegebuer

Ik was alleen, en...

de Bellicourt Ik kon vader Priem toch niet ieder uur van de dag sturen. Wat hebt ge verklaard aan de gendarmes?

Julia Goegebuer

Niets, niets...

de Bellicourt Wie weet hier nog van?

Julia Goegebuer

Niemand... Victor De Jonghe heeft me hier gezien.

de Bellicourt Wie is dat?

Julia Goegebuer

Een jongen die ik ken.

de Bellicourt Weet hij iets?

Julia Goegebuer

Nee, nee.

de Bellicourt Zijt ge dat zeker.

Julia Goegebuer

Ja.

de Bellicourt Hebt ge 't kind vermoord? Julia.

Julia Goegebuer begint opnieuw te wenen. Ze is niet in staat te antwoorden, maar uit haar houding blijkt duidelijk dat ze het kind vermoord heeft.

de Bellicourt Hebt ge dat bekend aan de gendarmes?

Julia Goegebuer

Nee... Ik heb gezegd dat het... dood geboren is.

de Bellicourt Dat moet ge blijven zeggen. Het is ook doodgeboren. Verstaat ge mij?

Julia Goegebuer

Ja...

de Bellicourt En als ze u vragen wie de vader is, dan weet ge 't niet. Ge zijt verkracht door zigeuners. Daarom heb ik u hier geplaatst, om u de schande te besparen.

Julia Goegebuer

Ja...

de Bellicourt Als ge niet oplet, kunt ge twintig jaar krijgen. Als ge de goede verklaringen aflegt, komt ge rap vrij. Ik zorg voor een goed advocaat.

Julia Goegebuer

Ja...

358 – Exterieur – Huisje aan Meersebeek – Dag

De Bellicourt komt uit het huisje. Hij doet teken naar Cesar Priem, die direct begrijpt wat de Bellicourt bedoelt. Cesar Priem gaat naar de nieuwsgierigen, terwijl de gendarmes in het huisje gaan.

Cesar Priem Maakt dat ge wekomt. Ga naar uw werk.

de Bellicourt (Tot vader Priem) Sensatie, dat is alles wat ze willen, sensatie.

359 – Interieur – Bureau Reynaert – Dag

Victor De Jonghe zit tegenover Constant Reynaert.

Victor De Jonghe

Ik heb het uit haar eigen mond gehoord: de Bellicourt is de vader.

Constant Reynaert

Mm. Zij vliegt de gevangenis in, en hij gaat vrijuit.

Victor De Jonghe

Ja, en daarom wil ik dat ge er over schrijft.
Het is niet eerlijk. En over Karel Tanghe moet ik ook nog iets zeggen.

Constant Reynaert

Wat?

Victor De Jonghe

Ik heb gezwegen... uit schrik voor Cesar Priem... Maar de nacht dat Karel Tanghe "doodgestuikt" is, liep Priem daar rond.

Constant Reynaert

Waar?

Victor De Jonghe

Rond 't café. Ik zeg niet dat hij... Maar Tanghe en Priem... Zijn litteken, zijn verhalen over de verdwenen ring...

360 – Interieur – Bureau de Bellicourt Gemeentehuis – Dag

De Bellicourt leest vol ingehouden woede voor uit een exemplaar van 't Getrouwe Meerse. Cesar Priem luistert.

de Bellicourt ... Julia Goegebuer, een arm volksmeisje, in de klauwen verzeild van haar adellijke werkgever... wanhoopsdaad... veroordeeld terwijl de grote schuldige vrijuit gaat...

(Tot Cesar Priem) En over die Karel Tanghe schrijft hij ook.
Mijnheer Reynaert twijfelt of het wel een ongeval was.

Cesar Priem wijst een passage aan in het artikel.

Cesar Priem Dat hier interesseert me.

de Bellicourt (Leest) Onze bron... een jongen wiens naam we wensen te verzwijgen. Ouden-Bosch is een gevaarlijke gemeente...

De Bellicourt kijkt Cesar Priem vragend aan.

Cesar Priem Victor De Jonghe deed lastig, toen Tanghe gevonden is.

de Bellicourt (Herinnert zich) Victor De Jonghe... Victor De Jonghe.
Julia noemde die naam... Ah, mijnheer Reynaert, uw roddelaars moeten anoniem blijven! Gij gaat dit onderzoeken, Cesar. En uw familie gaat daar werk van maken.

Cesar Priem knikt.

361 – Interieur – Woonkamer Albert Ceuppens – Dag

De tafel is feestelijk gedekt. Aan tafel zitten Albert Ceuppens en zijn vrouw Martha Priem, vader Priem, Hilaire Priem, Cesar Priem, die niet in uniform is, zijn vrouw Clara en Jules Ceuppens, een niet zo snuggere jonge kerel met een ruw uiterlijk. Hilaire Priem brengt een heildronk uit.

Hilaire Priem Dat is het goede aan zo 'n feest, de familie verenigd, zonder pottekijkers, gewoon onder ons...

Cesar Priem knikt beamend. Vader Priem is wat meer terughoudend.

Hilaire Priem (Tot Martha Priem) Nog eens Martha, een dikke proficiat met uw tienjarig huwelijk.
(Tot Albert Ceuppens) Albert! Op de volgende tien jaar!

Hilaire Priem gaat zitten.

Albert Ceuppens
Dank u. Dank u.

Martha Priem En dank de burgemeester van ons, voor zijn schoon cadeau.

Jules Ceuppens
(Tot Albert) Wat hebt ge gekregen?

Albert Ceuppens
Ge zijt veel te curieus, broer.

Martha Priem (Fluistert in het oor van Jules) Een envelop met inhoud.

Hilaire Priem Ridder de Bellicourt weet zijn mensen te waarderen.

Hilaire kijkt daarbij zelfgenoegzaam naar de anderen. Vader Priem glimlacht zwakjes.

Jules Ceuppens
Hij zou beter mij wat meer geven. Het is volgende week kermis in Bosbrugge. Mijn vrienden zwemmen allemaal in 't geld. Victor De Jonghe heeft zelfs al honderd frank. Ik heb geen cent.

Er valt een stilte. De anderen kijken elkaar aan.

Jules Ceuppens
Wat is er?

Cesar Priem (Zo onschuldig mogelijk) Met wie gaat ge naar de kermis?

Jules Ceuppens
Met Victor De Jonghe en Jan Sap en...

Hilaire Priem Waar haalt Victor De Jonghe zoveel geld?

Jules Ceuppens

Van Reynaert van Meerse. Hij heeft daar rekken gemaakt.

Cesar en Hilaire Priem kijken elkaar aan.

Jules Ceuppens

Heb ik iets verkeerd gezegd?

Hilaire Priem (Voorzichtig) Luister, Jules. Mensen als wij gaan beter niet om met iemand als Victor De Jonghe.

Jules Ceuppens kijkt de anderen verwonderd aan.

Jules Ceuppens

(Tot vader Priem) Waarom niet.

Vader Priem Wel, eh...

Cesar Priem (Lomp) Ze zijn van het soort dat gaat roddelen bij kranteschrijvers.

Jules Ceuppens

Ja, zeg...

(Tot vader Priem) Dat versta ik niet, hoor.

Vader Priem Luister...

Vader Priem wil het voorzichtig uitleggen. De sluwe Hilaire Priem neemt hem het woord af.

Hilaire Priem Ge kent burgemeester de Bellicourt en ge kent onze familie...

Jules Ceuppens

Natuurlijk. Wat vraagt gij nu?

Hilaire Priem De enen zijn voor ons, de anderen tegen ons. Mensen als Reynaert en De Jonghe zijn tegen ons. En waarom, denkt ge?

Jules Ceuppens haalt de schouders op.

Hilaire Priem Omdat ze jaloers zijn. Wij... genieten de bescherming van de burgemeester, wij hebben allemaal een mooie post. De mensen benijden ons.

Jules Ceuppens

En dan?

Hilaire Priem Wij zijn beter niet te intiem met onze vijanden.

Jules Ceuppens

Vijanden? Ik versta het al. Ik mag niet naar de kermis met Victor.

Cesar en Hilaire Priem kijken elkaar aan.

Hilaire Priem Dat zeggen we niet... Ge gaat juist wel met hem. En ge gaat niet voor hem onderdoen.

Hilaire Priem legt een briefje van vijftig frank op tafel. Cesar Priem en Albert Ceuppens leggen ook geld op tafel. Vader Priem aarzelt. Maar als hij ziet hoe Hilaire en Cesar Priem hem ongeduldig aankijken, haalt hij ook geld boven. Jules Ceuppens kijkt verwonderd naar het vele geld en de ernstige gezichten.

Jules Ceuppens

Is dat allemaal voor de kermis?

Hilaire Priem Ja. We spreken er nog over.

362 – Exterieur – Kermiskramen – Dag

De kleine dorpskermis is in volle gang. Veel lawaai. Veel volk. Jules Ceuppens, die twee flessen wijn bij heeft en wat dronken is, en zijn vriend Jan Sap lopen langs een kraam.

Jules Ceuppens

Waar zitten de anderen?

Jan Sap wijst naar een schiettent, verderop. Ze gaan naar de schiettent, waar twee van hun vrienden zorgvuldig hun karabijnen richten. Jan Sap geeft een van hen een duwtje. Het schot gaat af.

Jongen met karabijn

Zeg! Gij betaalt me een nieuwe beurt.

Jan Sap

Midden in de roos. Kijk!

De jongen met het karabijn kijkt en ziet dat hij beetgenomen is. De anderen lachen.

Jules Ceuppens

Waar zit Victor?

Jongen met karabijn

Zijn toekomst laten voorspellen.

De jongens aan de schiettent leggen hun karabijnen neer en volgen Jules en Jan naar het hokje van de waarzegster.

Jan Sap

Hé, hé, hij is aan 't vragen hoe dikwijls hij nog naar de markt zal moeten.

Victor De Jonghe komt uit het hokje.

Jan Sap En?

Victor De Jonghe

Het wordt iets van zo groot, goed mals hier en goed mals daar, pikzwart haar en donkere ogen.

Jan Sap Een zigeunerin!

Victor De Jonghe

En we gaan zeven kinderen krijgen en we worden samen oud.

Jan Sap Dat zal de cafébazin van De Wandelaar graag horen!

Allen lachen, buiten Jules Ceuppens.

Jules Ceuppens

(Somber) Wie gaat er mee een pint pakken?

Jan Sap Ja, ergens waar ze van die zwarte zigeunerinnetjes hebben.

364 – Interieur – Volkscafé – Dag

De avond valt. De vijf jonge mannen zitten hier blijkbaar al een tijdje, want er staan nogal wat lege flessen bier op hun tafeltje. Het café loopt leeg. Victor fluit naar twee meisjes die naar buiten gaan. Jan Sap dreigt in slaap te vallen.

Jan Sap Ik ben moe. Ik ga naar huis.

Hij staat op, zijn twee vrienden ook.

Jules Ceuppens

Wij drinken er nog een, Victor.

Victor De Jonghe kijkt verwonderd op.

Jan Sap Ge moet het zelf weten.

Victor De Jonghe

We zouden beter meegaan. Het wordt donker.

Jules Ceuppens

(Roept) Twee pinten!

Jan Sap Salut!

Jan Sap en zijn twee vrienden verlaten het café. Jules Ceuppens drinkt somber en gulzig zijn pint leeg. Een serveuse zet twee verse glazen bier neer.

Victor De Jonghe

Wat hebt gij? Gaat het niet?

Jules antwoordt niet, hij neemt een grote slok van zijn verse pint.

Victor De Jonghe

Waarom drinkt ge u zat? Het is een heel eind naar huis.

Jules Ceuppens

Ach, Victor...

Victor De Jonghe

Wat is er? Ge kunt het mij gerust zeggen.

Jules Ceuppens

Maar jongen, moest ge 't weten...

364 – Exterieur – Steenweg – Nacht

Jules Ceuppens heeft een fles wijn in de hand, hij drinkt er van en kijkt somber naar Victor De Jonghe, die voor hem loopt en van de andere fles wijn drinkt. Victor neuriet een melodietje. Jules drinkt zijn fles leeg en werpt ze weg. Hij gaat aan de kant van de weg zitten.

Victor De Jonghe

Allez kom.

Jules Ceuppens

Ik ben moe. We hadden toch beter de fiets genomen.

Victor De Jonghe

Kom, we zijn er bijna.

Jules Ceuppens

We gaan langs de vaart, dat is korter.

365 – Exterieur – Vaart – Nacht

Jules en Victor lopen langs de vaart. Victor zingt half brallend, terwijl hij stenen in het water werpt. Ceuppens volgt hem, neerslachtig. Ze komen aan een alleenstaande woning.

Jules Ceuppens

Stil! Ge gaat de mensen wakker maken.

Victor luistert niet en zingt brallend verder. Achter de jongens gaat een zwak licht aan op de verdieping van het huis.

Jules Ceuppens

(Sissend) Stil, zeg ik!

Uit de tegenovergestelde richting komt een onherkenbaar persoon.

366 – Interieur – Slaapkamer huisje vaart – Nacht

Een oude vrouw ligt in bed. Haar man loert door het raam, hij heeft een lamp in de hand. Buiten weerklinkt het gebral.

Vrouw Doe de lamp uit. Ik ben er niet gerust in.

De man dooft de petroleumlamp.

Man Zatlappen.

De man kruipt in bed. De vrouw ligt nog te luisteren.

Man Slaap nu.

Maar de ogen van de vrouw blijven open. Ineens gaat het gebral over in iets als een kreet. De man en de vrouw verstijven van angst.

367 – Interieur – Drukkerij Reynaert – Dag

Constant Reynaert probeert een defect aan zijn drukpers te herstellen. Tegen een muur zijn zijn nieuwe houten rekken te zien. Gesar Reynaert komt binnengelopen.

Gerard Reynaert
Vader! Vader!

Constant Reynaert
Wat is er?

Gerard Reynaert
Ze hebben Victor zijn lijk gevonden.

Constant Reynaert
Victor? Waar?

Gerard Reynaert
Aan de vaart.

368 – Exterieur – Vaart – Dag

De auto van Constant Reynaert komt aan bij de vaart. Er valt blijkbaar niet veel meer te beleven op de plaats waar het lijk van Victor De Jonghe gevonden is, want de meeste nieuwsgierigen verwijderden zich reeds van de vaart. De auto van Constant Reynaert kruist de auto van de Bellicourt.

Constant Reynaert
We zijn te laat.

Constant Reynaert brengt zijn auto tot stilstand. Hij en Gerard stappen uit.
Constant ziet alleen een groepje van drie man, waaronder Odiel Cocquyt. Hij gaat naar hen toe.

Constant Reynaert
Wat is er gebeurd?

Odiel Cocquyt
Victor De Jonghe. Weeral een "spijtig" ongeval.

Constant Reynaert
Waar is... het lijk?

Odiel Cocquyt
(Veelbetekenend) Al weg.

Constant Reynaert kijkt nerveus rond.

Constant Reynaert
Heeft iemand iets gezien?

Odiel Cocquyt
Natuurlijk niet. Maar het schijnt dat Jules Ceuppens bij Victor was.

Constant Reynaert
De broer van de gemeentesecretaris. Iemand van de clan de Bellicourt dus.

Constant Reynaert ziet de man en de vrouw van scène 366 naar hun woning stappen. Hij haast er zich heen.

Constant Reynaert
Hebt gij iets gezien? Gehoord?

De man en de vrouw kijken elkaar aan, bang.

Man
Nee.

Constant Reynaert
Maar ge woont hier. Hebt ge niets gemerkt?

Man
Het is vannacht gebeurd. Wij sliepen.

De man en de vrouw verdwijnen in hun huis. Vertwijfelde blik van Reynaert, die rondkijkt, terwijl Gerard en Odiel Cocquyt staan te praten. Ineens bemerkt Constant Reynaert de cafébazin van De Wandelaar, die achter een boom staat. Hij gaat haastig naar haar toe.

Constant Reynaert
Weet gij wat er gebeurd is?

Cafébazin De Wandelaar

(Haar tranen verdringend) Ja! Gij hebt hem de dood ingejaagd. Gij hebt hem doen praten. Als uw gazet maar verkoopt, hè. De bende heeft hem vermoord, maar gij hebt zijn dood op uw geweten, "mijnheer" Reynaert.

De cafébazin kijkt hem vol ellende en haat aan en loopt dan snikkend weg. Constant Reynaert is erg onder de indruk.

369 – Interieur – Woonkamer Albert Ceuppens – Nacht

Jules Ceuppens ziet er erg geschrokken uit. Hij heeft twee valiezen naast zich staan en is gekleed om op reis te gaan. Rond hem staan Albert Ceuppens, Martha Priem, Hilaire Priem en vader Priem.

Albert Ceuppens

't Is voor uw bestwil, Jules. Wij weten dat we 't gelijk aan onze kant hebben, maar men weet nooit. Ge zult daar goed zitten.

Jules Ceuppens

Ja.

Martha Priem En als 't God belieft, dan komen we u ooit bezoeken.

Jules Ceuppens valt in de armen van Martha Priem, daarna in die van vader Priem, die erg ontroerd is. Hilaire neemt de valiezen van Jules in de hand en maakt een hoofdbeweging naar Albert Ceuppens. Deze verwijderd zijn broer zacht uit de armen van vader Priem.

Hilaire Priem, Albert Ceuppens en Jules gaan naar buiten. Er valt een onwennige stilte tussen vader Priem en Martha Priem. Tenslotte:

Vader Priem (In zichzelf) Ge ziet wat er van komt.

Martha Priem Van wat?

Vader Priem Denken dat alles toegelaten is. Hier worden grenzen overschreden.

Martha Priem Maar vader, Jules is onschuldig, dat weten we toch. Albert zegt...

Vader Priem Albert ja... maar Cesar en Hilaire? Zij regelen alles. Achter mijn rug. Schone familie, een familie die uiteen valt. Jules weg... Onze hovaardij, we zullen er nog voor boeten.

Martha Priem Hovaardij?

Vader Priem knikt veelbetekenend, bitter.

370 – Interieur – Auto Albert Ceuppens – Nacht

Albert Ceuppens zit achter het stuur. Zijn medepassagiers zijn Jules Ceuppens en Hilaire Priem.

Albert Ceuppens
Hoe laat gaat het schip?

Hilaire Priem We zijn goed op tijd.

Albert Ceuppens
Zorg goed voor uw geld, Jules, en schrijf ons.

Jules Ceuppens
Ja...

Albert Ceuppens
En doe de groeten aan nonkel Fons.

Jules knikt.

Albert Ceuppens
Ge zult er vrij zijn, jongen. Amerika is een schoon land.
Een land zonder tralies.

371 – Interieur – Gevangenis – Dag

Tralies. Erachter zien we Julia Goegebuer, die het bezoek ontvangt van vader Priem. Een cipier blijft in de nabijheid.

Vader Priem Nog vijf dagen en ge zijt vrij, Julia. Content?

Julia Goegebuer
Ja. Wat gebeurt er met mij als ik vrijkom?

Vader Priem Ge komt terug op 't kasteel. Ridder de Bellicourt beloont nog altijd de mensen die... aan zijn kant staan...
(Nogal triest) ... die zijn spelregels volgen.

Julia Goegebuer
(Zonder enthousiasme) Ja...

Vader Priem (Bekommerd) Ge hebt veel meegemaakt, Julia... Ik ook...

Julia Goegebuer
Hebt ge last gekregen, sedert ik...?

Vader Priem Nee, nee. Maar... het is lang geleden. Er was... een vrouw, ze was me zeer dierbaar, en de Bellicourt...

Julia Goegebuer

Maar gij hebt toch niet te klagen, mijnheer Priem. Opzichter van de domeinen.
En uw zonen en dochter...

Vader Priem Ja, dat is dan de beloning, omdat men in het gareel loopt.
(Geforceerd opgewekt) Maar...! Ik moest zeggen van mijnheer de Bellicourt
dat ge gaat kunnen taart eten. Ge gaat juist terug zijn voor zijn trouwfeest.

Julia Goegebuer
(Droef) Bedankt. Maar...

Vader Priem Ja?

Julia Goegebuer
Ik ga met de vinger gewezen worden. Wat ik meegemaakt heb, heeft in de
gazet gestaan.

Vader Priem De gazet! Niets van aantrekken! Gazetteschrijvers hebben geen macht.
Mijnheer de Bellicourt krijgt u vrij, die heeft macht, meer dan honderd
Reynaerts!

Julia probeert te lachen.

372 – Interieur – Bureau Reynaert – Nacht

Constant Reynaert zit te piekeren. Zijn vrouw komt binnen, ze heeft een
peignoir aan.

Vrouw Reynaert
(Zacht) Constant...

Constant Reynaert kijkt op, triest, zwijgend.

Vrouw Reynaert
Kom slapen, Constant.

Constant Reynaert
Ik kan niet slapen.

Vrouw Reynaert
Hoelang is dat nu al aan de gang? Ge gaat ziek worden.

Constant Reynaert
Oh, ik blijf in leven!

Vrouw Reynaert
Ik weet wat er scheelt. Ge hebt wroeging.

Constant Reynaert
Ja, zeg het maar. Het is mijn schuld dat Victor dood is... vermoord.

Vrouw Reynaert ontwijkt de blik van haar man niet. Ze is van plan haar gedacht te zeggen, maar pakt het qua toon zo voorzichtig mogelijk aan.

Vrouw Reynaert

Vermoord, dat is niet zeker. Maar uw artikel, ge hebt de Bellicourt zo hard aangepakt, alsof...

Constant Reynaert

Alsof?

Vrouw Reynaert

Is het u wel te doen om nieuws, of om...

Constant Reynaert

Het is me te doen om de waarheid!

Vrouw Reynaert

Ja, de waarheid. Maar als men daarbij over lijken moet gaan...

Constant Reynaert

Ik ben even gevaarlijk als de Bellicourt. Is het dat? Ik ben geen haar beter dan hem. Hij laat anderen de kastanjes voor hem uit het vuur halen. Ik ook. Zeg het maar.

Vrouw Reynaert

Nee... maar... de oorlog is gedaan, ge komt terug, en alles waar uw hoofd op staat is de verdwijning van uw vriend Gentiel Smessaert. Dat zoudt ge oplossen. En waar staat ge nu? Er is niets opgelost, er heerst alleen een... klimaat waarin nog meer doden vallen.

Constant Reynaert

En dat "klimaat" komt van mij?

Vrouw Reynaert

Zoudt ge 't niet beter uit uw hoofd zetten, Constant. Hou op met vechten. Ge kwelt u zelf maar... We zijn niet jong meer. Vergeet alles.

Constant Reynaert

Ophouden? Alles vergeten?

Reynaert kijkt zijn vrouw twijfelend aan.

Constant Reynaert

Al die doden... Nee... Ik kan ze niet uit mijn kop zetten.

De Bossen van Vlaanderen

Aflevering 4

Rudy Geldhof

401 – Interieur – Woonkamer Mertens – Dag

Eugène Mertens is gekleed om uit te gaan. Hij neuriet opgewekt een liedje, terwijl hij voor de spiegel zijn haar kamt. Hij maakt er zijn werk van. Zijn jongste zus Maria staat achter hem.

Maria (Plagerig) Het is al goed, het is al goed. Ge zijt bezig lijk een stadsmadam.

Eugène Mertens

Ge zoudt u beter ook opsteken, Maria. En meegaan naar de kermis.

Maria Naar het bolspel zeker. Dat is iets voor mannen.

Eugène Mertens

Er staat een danstent. Ge zoudt er een lief kunnen opdoen.

Eugène doet een kort danspasje met zijn zuster.

Maria

Ge kent moeder. Ik ben te jong, zegt ze.

(Lachend) Zorgt liever dat gij eens een vast lief vindt.

Eugène Mertens

Vast? Nee, merci.

Eugène laat Maria los en doet de knopen van zijn jas dicht.

Eugène Mertens

Voilà...

Moeder Mertens komt binnen. Eugène controleert of hij genoeg geld meeheeft in zijn portefeuille.

Moeder Mertens

Uw verstand gebruiken, hè jongen.

Eugène Mertens

Verstand heeft een mens niet nodig op een kermis, alleen geld.

Stem Maurice (Buiten) Eugène!

Eugène Mertens kijkt door het raam en ziet Maurice, hun hoeveknecht staan.
Ook hij is gekleed om uit te gaan.

Eugène Mertens

Minuut, Maurice. Ik kom.

Moeder Mertens

Gaat de knecht met u mee?

Eugène Mertens

Ja, maar niet voor het bolspeel. Bollen doe ik met René van hiernaast. En we gaan winnen!

402 – Exterieur – Balbaan – Dag

Een krulbol schiet met volle kracht een andere bol, die tegen de stek aangeleund ligt, weg.

Stem René Dedoncker

(Juichend) Gewonnen, Eugène!

René Dedoncker grijpt Eugène Mertens enthousiast bij de schouders. De mannen bevinden zich op de bolbaan van café De Wandelaar. Er zijn nogal wat belangstellenden, die onder elkaar bewonderend commentaar leveren. De meesten hebben een glas bier bij de hand. Ook Spinel en de knecht Maurice uiten hun bewondering. De cafédochter, die heeft staan toekijken, begint lege bierglazen op te halen. Albert Ceuppens en Valère Blanckaert, beiden in hemdsmouwen, komen René Dedoncker en Eugène Mertens feliciteren.

Valère Blanckaert

Mooi schot.

Albert Ceuppens

Proficiat, het heeft niet veel gescheeld, maar...

René Dedoncker

Gij zijt te licht voor ons, zoals ik kan plaats en Eugène kan schieten!

Flora Dedoncker komt naar René Dedoncker en Eugène Mertens.

Flora Dedoncker

Allez kampioenen, op de foto. Ge kunt in 't Getrouwe Meerse.

Constant Reynaert staat bij zijn fototoestel.

Constant Reynaert

(Schertsend) Ja, want ik moet weg. Gij kunt kermis vieren, mijn werk wacht.

René Dedoncker

Oh, eerst willen we onze prijs, hè Eugène. Waar blijft die verdomde veldwachter?

Cesar Priem, die in uniform is en in het gezelschap van zijn vrouw Clara Dedoncker, komt naar hem toe.

Cesar Priem (Vriendelijk) Op uw gemak, hè René. 't Is niet omdat ge mijn schoonbroer zijt... Hier, trek uw buik liever in.

Cesar Priem hangt een erelint over de nek van René Dedoncker.

Cesar Priem Proficiat. In naam van de burgemeester.

De omstanders applaudisseren, Spinel niet. Cesar Priem gaat naar Eugène Mertens en hangt hem met geforceerde jovialiteit eveneens een lint om. Mertens tracht zijn weerzin voor Cesar Priem te verbergen. De gezichten van de twee mannen komen dicht bij elkaar, hun vijandige blikken kruisen elkaar een kort moment. Het lijkt wel een judaskus. De omstanders applaudisseren. Het incident tussen Cesar Priem en Eugène Mertens ontgaat Reynaert niet.

Cesar Priem Proficiat Eugène.

Eugène Mertens

Merci.

Flora Dedoncker

En nu allemaal op de foto.

Flora Dedoncker trekt ook Cesar Priem mee. Er wordt geposeerd door Eugène Mertens, René Dedoncker, Albert Ceuppens, Valère Blanckaert die een arm om zijn vrouw Flora Dedoncker slaat en Clara Dedoncker die naast haar man Cesar Priem staat. Allen hebben een brede glimlach, buiten Eugène Mertens.

Constant Reynaert

Eugène! Lachen!

Flora Dedoncker

(Lachend) Eugène kan niet lachen. Hij is de enige die niet van de familie is.

Eugène Mertens probeert te lachen. Constant Reynaert neemt de foto.

Constant Reynaert

Bedankt.

Flora Dedoncker

En nu gaan we dansen!

Flora en Clara Dedoncker verlaten gearmd en samen met Cesar Priem en Valère Blanckaert de bolbaan. In de achtergrond zien we dat Albert Ceuppens zijn vest aandoet en samen met zijn vrouw Martha Priem weg gaat. Constant Reynaert gaat naar Eugène Mertens.

Constant Reynaert

De held van de dag, zo 'n gezicht. Hebt gij problemen met de veldwachter, Eugène?

Eugène Mertens

Nee. En al is er iets, ik ben mans genoeg om het zelf op te lossen.

Constant Reynaert

Wat op te lossen?

Maar er passeert een meisje langs Eugène Mertens, dat flirterig, bewonderend, over zijn erelint strijkt. Mertens maakt daar gebruik van om van Reynaert af te raken.

Eugène Mertens

Ik moet naar de danstent. Dag, mijnheer Reynaert.

Eugène Mertens loopt van Reynaert weg, die zo goed als alleen achterblijft en zijn apparatuur bijeenneemt.

403 – Interieur – Danstent – Dag

Er is volop ambiance. Achter de toog werken een man en twee vrouwen. Een van hen is Alice Landuyt. Twee mannen bedienen het draaiorgel. Veel dansende koppels, hoofdzakelijk jonge mensen. Flora en Clara Dedoncker dansen samen. Ook Valère Blanckaert en Cesar Priem bevinden zich in de danstent. Eugène Mertens, Maurice en René Dedoncker, die al wat zat is, staan aan de toog.

Maurice Dansen! Ik ga een kaartje leggen in de Welkom.

Eugène Mertens

Ge blijft daar?

Maurice Ja.

Eugène Mertens

Laten we daar afspreken om naar huis te gaan.

Maurice knikt en gaat naar buiten. Een jonge kerel die juist pinten bier in ontvangst neemt aan de toog, komt op Eugène Mertens af.

Jonge kerel Proficiat Eugène. Dorst?

De jonge kerel reikt Eugène Mertens een pint aan. Hij blijft naast hem staan.

Jonge kerel Schoon volk, vanavond.

Eugène Mertens knikt, lachend. René Dedoncker kijkt op naar de dansers en bemerkt zijn zusters Clara en Flora Dedoncker op de dansvloer.

René Dedoncker

Ge moet dat zien. Mijn zusters! Tussen al dat jong volk, dat is toch geen gezicht.

(Tot Eugène Mertens en de jonge kerel) Allez, gaat dat eens uit elkaar halen, gaat daar eens mee dansen.

Jonge kerel Waarom?

René Dedoncker

Om hun mannen jaloers te maken!

René Dedoncker wijst lachend naar Cesar Priem en Valère Blanckaert.

Eugène Mertens

(Nogal droogjes) Laat maar, René.

René Dedoncker gaat naar Cesar Priem en Valère Blanckaert.

René Dedoncker

De jonge kerels willen niet dansen met uw vrouwen.

Clara en Flora Dedoncker komen bij hun mannen staan.

Clara Dedoncker

Wij hebben genoeg gedanst. Ik heb er dorst van gekregen. Iedereen bier?

De drie mannen knikken.

Flora Dedoncker

Ik ga mee.

Clara en Flora Dedoncker gaan naar de toog, waar ze hun bier bestellen en waar Eugène Mertens zich verbergt achter omstanders. Als Cornelia Engels voorbijloopt, grijpt hij haar ineens vast.

Cornelia Engels

Oh! Eugène!

Eugène Mertens

(Lachend) Wanneer gaat ge nu met me trouwen, Cornelia? Ik zie u nog altijd gaarne. Ik kan er niet van slapen, 's nachts.

Cornelia Engels

(Koket) Te laat. Ik trouw binnen twee maanden met een ander. Gij zijt toch veel te oud voor mij, Eugène.

Eugène Mertens

Ik heb nog altijd uw foto.

Cornelia Engels

Ja, tussen die van uw andere oude liefs, zeker.

Eugène Mertens

De uwe ligt van boven. Kom, we gaan dansen.

Cornelia Engels

Nu niet. Mijn lief wacht.

Eugène Mertens

Vanavond danst ge met me en dit jaar trouwen we. Anders...!

Cornelia Engels ontsnapt lachend uit zijn greep.

Cornelia Engels

Wat anders? Gaat ge u in de vaart smijten?

Cornelia loopt naar de dansvloer.

Eugène Mertens

(Roept, schertsend) Ja! In de vaart! Vannacht nog!

Flora en Clara Dedoncker en ook Alice Landuyt, die achter de toog staat, hebben het tafereeltje gadeslagen. Flora en Clara Dedoncker begeven zich met hun handen vol met glazen bier naar hun mannen en broer. Ineens loopt het jonge meisje uit scène 402 langs Eugène. Ze kijkt hem verliefd aan.

Eugène Mertens

Kom Marie! De vaart zal moeten wachten.

Eugène Mertens sleurt het meisje mee naar de dansvloer.
Ze mengen zich tussen de dansende koppels.

404 – Exterieur – Danstent – Nacht

Heel wat mensen verlaten de danstent. De lichtjes aan de ingang van de tent worden gedoofd.

405 – Interieur – Danstent – Nacht

De dansvloer is bijna leeg. Eugène Mertens danst nog met Cornelia Engels. Hij is in hemdsmouwen en zijn haar is wat in de war. Hij heeft blijkbaar zijn best gedaan op de dansvloer.

Man aan draaiorgel

Pak ze maar goed vast, Eugène. Het is de laatste dans.

Eugène Mertens

Moest ik durven, ja! Haar lief staat te wachten.

Eugène Mertens danst lachend verder met Cornelia. De muziek stopt.

Cornelia Engels

Ik moet naar huis.

Cornelia Engels maakt zich los uit de armen van Eugène en loopt naar de uitgang, waar haar lief wacht. Cornelia draait zich nog even om naar Eugène Mertens.

Cornelia

(Plagend, roept) Eugène! 't Schijnt dat het water koud is, vannacht.

Eugène Mertens lacht, neemt zijn vest en gaat naar de uitgang, waar hij René Dedoncker op een stoel ziet zitten, glas bier in de hand en versuft.

Eugène Mertens

Moe, René?

René Dedoncker

Wie? Ik?

Eugène Mertens

We gaan er nog een pakken in De Wandelaar, kom.

René Dedoncker springt op, springlevend.

René Dedoncker

Ja...!

406 – Interieur – Café De Wandelaar – Nacht

René Dedoncker

(Uitgelaten) Geef er ons nog een, Leonie, voor gans 't café.

Hij maakt een gul gebaar in de richting van de aanwezigen, waaronder Spinel en een drietal mannen, die rond Eugène Mertens en de cafédochter Julienne geschaard staan. Eugène Mertens toont een truc met de kaarten aan Julienne, die hoog giechelt als Eugène een kaart uit haar mouw te voorschijn tovert. Algemeen gelach.

René Dedoncker

Leonie!

Maar de cafébazin is er blijkbaar met haar gedachten niet bij, ze begeeft zich naar de keuken.

Spinel Ze vindt haar draai niet meer, sedert Victor De Jonghe dood is.

René Dedoncker

(Dronken, lomp) Natuurlijk, ze had te doen met hem. Een oude schuur die in brand schiet...! Julienne, bestelt gij ons.

Cesar Priem en Valère Blanckaert zijn met hun vrouwen binnengekomen.

Cesar Priem Het zal voor een andere keer zijn, René. Eén uur, sluitingsuur.

René Dedoncker

Ge gaat toch niet lelijk doen, schoonbroer. Een laatste!

Flora Dedoncker

We gaan bij ons thuis nog iets eten, René. Komt ge?

Een paar mannen staan reeds op en gaan naar buiten.
Spinel blijft treuzelen.

Flora Dedoncker

Gaat ge ook mee, Cesar? Het is maar één keer statiekermis.

Valère Blanckaert knikt.

Eugène Mertens

(Koeltjes) Ik heb geen hoger.

René Dedoncker

Wel dorst zeker. Flora heeft ook drank in huis hoor.
Hé Flora?

Flora Dedoncker

Natuurlijk. Kom.

Spinel

Ik ga niet mee.

Flora en Clara Dedoncker lachen.

Clara Dedoncker

Zijt gij gevraagd, misschien?

Spinel

Gaat gij met hen mee, Eugène?

René Dedoncker leidt Eugène Mertens naar de voordeur.

René Dedoncker

Natuurlijk gaat hij mee. Na al dat bier. Een schel hesp zal smaken.

Eugène Mertens

Niet voor lang, hè.

407 – Interieur – Café Welkom – Nacht

De cafébaas bedient drie klanten aan de toog. De zoon van de cafébaas speelt op de toptafel met Maurice, de knecht van Mertens.

Zoon cafébaas

360! Ik win!

Hij windt opnieuw de tol op, terwijl Maurice de neergevallen kegeltjes op hun plaats zet.

Zoon cafébaas

Nog een spel?

Maurice

Ja. Ik moet toch wachten.

408 – Interieur – Keuken woning Blanckaert – Nacht

Flora Dedoncker bedient Cesar Priem, Valère Blanckaert, Clara Dedoncker, René Dedoncker die aan tafel zitten. Allen eten flink door van het brood en de hesp, buiten René Dedoncker, die half ligt te slapen boven zijn bord en Eugène Mertens die er wat nukkig bijzit.

Cesar Priem (Bazig) Dat is kermis, zie. Een goede pint bier, een dikke schel hesp. (Tot Valère Blanckaert en Flora Dedoncker) Volgende week moet ge eens bij ons komen eten... Familie onder elkaar... (Tot Eugène Mertens) ... en vrienden.

Eugène Mertens kijkt op. Hij stelt de lompe, opdringerige jovialiteit van Cesar Priem niet erg op prijs.

Cesar Priem Vrienden... ja!

Eugène Mertens

(In zichzelf mompelend) Vrienden...

Cesar Priem Al die dingen van vroeger, vergeet die, jongen. Het is stil waar 't niet eens waait. Het is kermis nu, een kermis zonder baldadigheden.

Flora Dedoncker

(Lachend, tot René Dedoncker) Buiten wat openbare dronkenschap, hè broer.

René Dedoncker schiet half wakker.

René Dedoncker

Is er iemand dronken?

Allen schieten in de lach, buiten Eugène Mertens.

Flora Dedoncker

Zeg, Eugène, we hebben u meegevraagd om te lachen, hè.
Om te kermissen.

Clara Dedoncker

Hij heeft last van liefdesverdriet. Al die oude vriendinnen die hij gezien heeft,
vandaag.

Allen kijken hem aan.

Eugène Mertens

(Na een poos) Ik denk aan een oude vriend, één die verdwenen is tijdens de
oorlog.

Cesar Priem (Dreigend) Niet beginnen, hè. Ge zijt hier om leute te maken.

René Dedoncker

(Wakker schietend) Ja... leute...

Maar niemand lacht. Allen kijken naar Eugène Mertens en Cesar Priem die
elkaar meten met de blik, langdurig.

Valère Blanckaert

Dat is hier mijn huis. Er gaat hier geen boel gemaakt worden.

Cesar Priem (Tot Eugène Mertens) Hebt gij iets te zeggen, misschien?

Eugène Mertens

Ik kan niet veel zeggen, dat weet ge.

Beide mannen blijven elkaar ijszig aankijken.

409 – Café Welkom – Nacht

De cafébaas spoelt zijn glazen. Maurice is de enige klant in het café. Hij drinkt
zijn pint leeg.

Maurice Hoe laat is het?

Cafébaas Drie uur.

Maurice Ik wacht niet langer. Eugène zal al naar huis zijn. Hoeveel is 't?

De cafébaas neemt zijn lei.

410 – Exterieur – Erf Mertens – Dag

Vroege morgen. Moeder Mertens komt met emmers uit de stallen. De jongste dochter Maria komt uit de woning.

Moeder Mertens

Is Eugène al op?

Maria

Ik heb hem nog niet gezien.

Moeder Mertens

Maak hem maar wakker. Wie kan kermessen, kan werken.

Maria gaat terug naar de woning.

411 – Interieur – Overloop woning Mertens – Dag

Maria sluipt naar de slaapkamer van Eugène, een kommetje met water in de hand en een ondeugende blik in de ogen. Ze stoot de deur open.

Maria

Opstaan, luilak! Geen compassie met...

Maar Maria ziet dat het bed leeg is. Het is blijkbaar zelfs niet beslapen.

412 – Interieur – Koestal – Dag

Maria is omringd door haar moeder, haar oudste zuster Agnes en de knecht Maurice.

Maria

... en zijn bed is nog opgemaakt.
Hij heeft er precies niet geslapen.

Moeder Mertens

Dat is zijn gewoonte niet. Weet gij iets, Maurice?

Maurice

Bah, hij is meegegaan met René Dedoncker, naar de danstent. We hadden afgesproken in de Welkom. Ik heb zitten wachten tot drie uur. Ik dacht dat hij de afspraak vergeten was.

Moeder Mertens

René Dedoncker... Neem uw fiets en ga eens kijken, Agnes.

413 – Exterieur – Woning René Dedoncker – Dag

René Dedoncker staat in de deuropening.

René Dedoncker

Eugène?

Agnes

Ja, hij is vannacht niet thuisgekomen. Ge waart met hem samen, gisteren.

René Dedoncker

We... we zijn samen naar Blanckaert gegaan. Hij is daar zeker blijven slapen.

Agnes Bij Valère Blanckaert...

Agnes wipt al op haar fiets.

414 – Exterieur – Woning Blanckaert – Dag

Agnes plaatst haar fiets tegen de gevel van het grote hoekhuis, dat van café De Wandelaar gescheiden is door twee kleine rijwoningen. Ze belt aan. Er wordt niet opengedaan. Agnes kijkt door het raam naar binnen. Het lijkt wel of ze beweging ziet achter de gordijnen. Ze belt nog eens aan, zonder resultaat. Agnes gaat naar het ijzeren hekken, naast het huis.

415 – Exterieur – Hekken woning Blanckaert – Dag

Agnes kijkt door het hekken naar de koer. Ze ziet geen beweging, maar haar aandacht wordt getrokken door het nat plankier bij de achterdeur van het huis. Het lijkt wel of er net geschuurd is.

416 – Exterieur- Woning Blanckaert – Dag

Agnes belt ongeduldig aan. Er wordt opengedaan.

Flora Dedoncker

(Haar nervositeit verbergend) Agnes! Ge zijt er vroeg bij! 't Was gisteren kermis, hoor. Kom binnen.

417 – Interieur – Keuken woning Blanckaert – Dag

Agnes staat naast Valère Blanckaert die met zijn hoofd in zijn handen aan tafel zit, zijn haar is niet gekamd. Hij komt ogenschijnlijk recht uit zijn bed. Zijn vrouw Flora geeft hem een kop koffie.

Valère Blanckaert

(Zijn nervositeit verbergend) Ah, koffie! Ik heb een kop van al dat feesten. Uw Eugène... (Geeuwend) ... hij is hier weggegaan met de veldwachter en zijn vrouw, rond een uur of twee. Nee, twintig over twee, hè Flora? Ons verstand werkt nog niet, we zijn nog maar op.

Agnes kijkt naar de vloer die blijkbaar geschuurd is, hij is nog niet helemaal droog. In een hoek staan emmer en een schuurborstel.

Agnes (Ietwat argwanend) De veldwachter dus.

418 – Exterieur – Woning Cesar Priem – Dag

Agnes staat bij de deur. In de deuropening staan Cesar Priem en zijn vrouw Clara.

Cesar Priem Hoe zou ik dat weten? Aan het kruispunt zijn we uit elkaar gegaan. Tegen drie uur lagen we in ons bed. Hij komt wel terecht. Niets van aantrekken.

419 – Interieur – Woonkamer Mertens – Dag

Agnes heeft verslag uitgebracht bij haar moeder en haar zuster.

Moeder Mertens

Niets van aantrekken! Veldwachter Priem! Op zijn hulp zullen we niet moeten rekenen.

Maria Mertens

Waarom niet?

Moeder Mertens wuift dit weg, ze wenst er niet op in te gaan.

Agnes

Wat doen we?

Moeder Mertens

We gaan hem zoeken! Trommel de familie op, de knechten, de burenen...

Moeder Mertens trekt haar voorschoot uit.

420 – Exterieur – Bossen – Dag

Een tiental mannen lopen samen met moeder Mertens, de dochters Maria en Agnes door de bossen.

421 – Exterieur – Velden – Dag

Een tiental andere mannen, waaronder Maurice, zoeken langs sloten en hagen.

422 – Exterieur – Bossen – Nacht

Schimmige figuren zoeken in het licht van hun lantaarns verder de bossen af.

423 – Interieur – Woonkamer Mertens – Dag

Het wordt dag. De jongste dochter Maria zit dicht aangeleund tegen haar moeder. Maurice en Agnes komen binnen. Ze zijn warm ingeduffeld en plaatsen hun lantaarns op de tafel.

Agnes

Niets.

Maurice gaat zich warmen aan de Leuvense stoof. Agnes schenkt twee koppen koffie in.

Maurice De mannen zijn naar huis. We hebben alles uitgekamd, tot aan de vaart.

Moeder Mertens
Zover kan Eugène nooit gelopen zijn.

Maurice Iedereen is een paar uur gaan slapen. Daarna zoeken we verder.

Moeder Mertens
Ga ook wat slapen, Maurice. Maar eet eerst wat.

Maurice Seffens. Ik val om. Tot subiet.

Maurice gaat naar buiten. Agnes en haar moeder kijken elkaar bezorgd aan.

424 – Exterieur – Erf Mertens – Dag

Prudent Wittevrongel, een oud mannetje, komt het erf op.

Agnes (Buiten beeld) Ge komt voor uw karnemelk, Prudent?

Prudent Wittevrongel schrikt op.

Prudent Wittevrongel
Ja. Nee.
(Stotterend, toch beslist) Uw Eugène is verdwenen. Breng me bij uw moeder...

Agnes kijkt verwonderd op.

425 – Interieur – Woonkamer Mertens – Dag

Prudent Wittevrongel staat bedremmeld voor moeder Mertens en Agnes.

Moeder Mertens
Zeg het maar, Prudent.

Prudent Wittevrongel
(Aangedaan) Ik heb hier altijd goed gevaren. Ge zijt goede mensen. Ik kan er niet tegen dat ge in onrust blijft leven...

Moeder Mertens
Wat weet ge, Prudent?

Prudent Wittevrongel
Uw Eugène zal niet weerkeren. Hij is... dood.

Moeder Mertens en Agnes luisteren verbijsterd toe.

Prudent Wittevrongel
Hij werd zondagnacht in Blanckaerts huis doodgeslagen. Men zegt dat ze zijn lijk in een mestkar naar de vaart gebracht hebben.

Moeder Mertens

Maar Prudent, dat zijn geen dingen om... Hebt gij dat gezien?

Prudent Wittevrongel

Een soldaat heeft het gezien. Iedereen in mijn straat fluistert erover, maar niemand durft spreken. Maar laat mij er buiten, ik ben maar een oud man... Ik moest het u zeggen...

Moeder Mertens moet gaan zitten. Prudent Wittevrongel is zelf even aangedaan, hij maakt een hulpeloos gebaar en sloft naar buiten.

Agnes (Na een poos) Blanckaert! Dat kan toch niet. Dat zijn daar serieuze mensen. En toch deden ze raar, gistermorgen.

Moeder Mertens

Waarom?

Agnes Ze zegden dat ze juist opstonden en er was al geschuurd.

426 – Interieur – Bureau Rijkswachtkommandant – Dag

Moeder Mertens staat voor het bureau van Kommandant Casiers, aan wie ze haar hele verhaal gedaan heeft.

Kommandant Casiers

... Juist, juist. Goed. Ik doe het nodige. Vandaag nog vertrekt er een brief naar het parket in Brugge.

Moeder Mertens

Zal er snel een antwoord op komen, kommandant?

Kommandant Casiers

Ik hoop het.

Moeder Mertens is niet helemaal overtuigd.

Moeder Mertens

Ik kan geen week zitten wachten. Ik verdraag het niet. We... blijven zelf ook zoeken.

De Kommandant knikt begrijpend.

427 – Exterieur – Vaart – Dag

Van op het jaagpad kijken moeder Mertens, Agnes en een talrijke schare nieuwsgierigen toe hoe de vaart met sleepnetten wordt afgedregd. Moeder Mertens schudt het hoofd.

Moeder Mertens

Ze vinden niets. Gelukkig...

Omstander (Met ontzag) Reynaert van 't Getrouwe Meerse.

De omstanders kijken om en zien dat Constant Reynaert op moeder Mertens toe stapt. Zijn auto staat boven op de berm.

Constant Reynaert

Dag vrouw Mertens.

Moeder Mertens knikt even met het hoofd. Reynaert overschouwt de werkzaamheden.

Constant Reynaert

(Luid genoeg dat iedereen hem kan horen) Dat is de taak van het parket. Waarom doet het parket niets?

Moeder Mertens

Er zijn al twee brieven vertrokken. Ze antwoorden niet eens.

Constant Reynaert

Dan moet ge zelf zoeken.

Moeder Mertens

We zijn toch bezig.

Constant Reynaert schudt het hoofd. Hij weet het allemaal beter.

Constant Reynaert

Tzigane! Die hebt ge nodig, Tzigane.

Moeder Mertens

Wie?

Constant Reynaert

Tzigane is een speurhond. De beste van het land.

Moeder Mertens kijkt Reynaert aan. In haar ogen is iets te lezen tussen twijfel en hoop.

Constant Reynaert

Als ge dat wilt, is Tzigane morgen in Ouden-Bosch.

428 – Exterieur – Erf Mertens – Dag

De hond Tzigane komt het huis uit. Hij wordt aan de leiband gehouden door zijn trainer, Omer Pintelon. Moeder Mertens, Agnes en Constant Reynaert volgen. De knecht Maurice en Maria kijken de groep, die het erf oversteekt, na.

429 – Interieur – Café De Wandelaar – Dag

In het café bevinden zich de cafébazin en haar dochter en zes klanten die geïntrigeerd toekijken hoe Tzigane snuffelt aan de stoel aan de toog, Pintelon, moeder Mertens, Agnes en Reynaert bevinden zich uiteraard ook in het café.

Klant (Fluisterend) Dat is juist. Hier heeft Eugène zitten kaarten.

Cafébazin En hier heeft hij gestaan.

De hond twijfelt nog wat tussen de stoel en de toog en wil dan naar buiten. Pintelon volgt. Alle andere aanwezigen ook, buiten de cafébazin.

430 – Exterieur – Straat – Dag

De hond, die gevolgd wordt door het hele gezelschap, gaat naar de woning van Blanckaert. Uit twee huizen komen mensen.

431 – Exterieur – Woning Blanckaert – Dag

De hond krabt aan de deur, die direct opengaat. Blanckaert kijkt vol verbazing naar het schouwspel voor zijn deur.

Valère Blanckaert

Wat is dat hier?

Constant Reynaert

Niets. Gewoon. Moeder Mertens heeft een speurhond gevraagd. Om eens te zien waar Eugène zoal geweest is, zondagnacht.

Valère Blanckaert

Ja, maar...

Constant Reynaert

De hond mag toch even binnen. Hij is zo weer weg.

Valère Blanckaert

Wel...

Constant Reynaert

Merci.

Reynaert geeft Pintelon reeds een duwtje. De hond schiet naar binnen. Blanckaert volgt de hond, alsook Reynaert, moeder Mertens en Agnes. De anderen blijven buiten staan.

432 – Interieur – Keuken Blanckaert – Dag

De hond snuffelt aan de stoel waar Eugène Mertens heeft gezeten.

Constant Reynaert

(Minzaam) Heeft Eugène hier gezeten?

Valère Blanckaert
Ja...

De hond snuffelt aan een zetel, dan op de vloer. Flora, de vrouw van Blanckaert komt via de achterdeur binnen.

Flora Dedoncker
Valère! Wat heeft dit te betekenen?

Valère Blanckaert
Wel, eh...

Tzigane baant zich ineens een weg tussen de benen van de mensen en loopt naar de achterdeur.

433 – Exterieur – Achterkoer Blanckaert – Dag

De hond loopt recht naar de mesthoop en begint er in te krabben. De nieuwsgierigen komen door het open hekken toekijken.

Flora Dedoncker
Valère! Ge moet optreden!

Valère Blanckaert
Luister, mensen. Nu is het genoeg. Ik heb hier geen hond gevraagd.

Flora Dedoncker
En al die mensen hebben wij ook niet gevraagd. Mijn vloer smerig maken, zomaar mijn hof opkomen. Het moet gedaan zijn.

Valère Blanckaert
Hoort ge niet? Allemaal naar huis! Van mijn hof!

Sommigen druipen reeds af. Valère Blanckaert trekt aan de mouw van Pintelon.

Valère Blanckaert
Vooruit! Doe uw hond mee.

Blanckaert verwijdert de hond van de mesthoop. Allen gaan nu naar het hekken, buiten Constant Reynaert en moede Mertens.

Valère Blanckaert
Gij ook.

Moeder Mertens blijft een moment staan, ten prooi aan hevige gevoelens. Ze zou evengoed in tranen kunnen uitbarsten als Blanckaert in de haren vliegen. Reynaert leidt haar weg, terwijl hij het niet kan laten Blanckaert met een

gemaakt vriendelijke blik, kort maar veelbetekenend toe te knikken. Reynaert en moeder Mertens zijn de laatsten die de koer verlaten.

434 – Exterieur – Hekken woning Blanckaert – Dag

De belangstellenden blijven buiten het hekken staan. Ze zien hoe Blanckaert het hekken afgrendelt, onder de verwijtende blikken van zijn vrouw. Constant Reynaert ondersteunt moeder Mertens.

Constant Reynaert

Kom, kom...

Moeder Mertens

(Erg aangedaan) Ik... vrees het ergste.

Pintelon is met zijn hond bezig, terwijl hij naar Blanckaert kijkt.

Pintelon

Als het zo gaat... Zo kan ik niets meer voor u doen, mijnheer Reynaert.

Constant Reynaert

Ge zijt bedankt, Omer.

(Tot vrouw Mertens) Dit is een zaak voor 't parket.

435 – Exterieur – Station Ouden-Bosch – Dag

Gerechtsofficier Saelens, een sloom man, stapt uit. Hij botst op veldwachter Priem.

Cesar Priem Gerechtig officier Saelens?

Saelens Jaja...

Cesar Priem Het is mij een eer. Eerste veldwachter Priem. Tot uw dienst.

Saelens Jaja...

436 – Interieur – Keuken Blanckaert – Dag

Saelens doet zich te goed aan de spijzen op de rijkelijk gedekte tafel, waar ook Blanckaert, zijn vrouw Flora, Cesar Priem en zijn vrouw Clara en René Dedoncker aanzitten.

Flora Dedoncker

(Aarzelend) Is het in orde, mijnheer de officier?

Saelens

Mmm! Mmm! Zo 'n koteletten, die vindt ge alleen waar ze zelf slachten.

Flora Dedoncker

Ik bedoel... het onderzoek.

Saelens (Met volle mond) Ja, ja. Wat kan er nog gezegd worden? Gij zat hier en hij daar en de eerste veldwachter daar en de anderen daar.
(Tot Cesar Priem) En gij hebt om 2h20 samen met uw echtgenote en de vermiste deze woning verlaten. En aan een wegkruising zijt ge uit elkaar gegaan. Om 2h30.

Cesar Priem Ja. Om drie uur sliep ik.

Flora Dedoncker legt nog een kotelet op het bord van Saelens.

Saelens Mmm.

Ze schenkt zijn glas nog eens vol. Saelens boert er zowaar bij.

Saelens Mmm.

437 – Exterieur – Erf Mertens – Dag

Saelens en Cesar Priem komen het erf op.

438 – Interieur – Woonkamer Mertens – Dag

Saelens is omringd door moeder Mertens en haar vijf dochters. Op tafel staat een koekjeströmmel. Saelens drinkt koffie en stopt gretig koekjes in zijn mond.

Saelens Uw zoon zal wel boven water komen. Ofwel is er een ongeluk gebeurd. En wat de mensen van het nachtelijk gezelschap betreft, ik heb ze ondervraagd. Deftig volk en hun verklaringen kloppen perfect. En ge moet oppassen.

Moeder Mertens

Waarvoor?

Saelens kijkt door het raam naar buiten, waar Cesar Priem naar de voordeur stapt.

Saelens Zo 'n mensen kunnen u ruïneren.

Moeder Mertens

Is dat alles wat ge te vertellen hebt?

Cesar Priem komt binnen.

Saelens Mijn trein... Het belangrijkste is: de moed niet verliezen.

Saelens en Priem gaan naar buiten, een ontredderde moeder Mertens achterlatend.

439 – Exterieur – Bossen – Dag

Beeld op de uitgestrekte bossen van Vlaanderen.

440 – Exterieur – Vaart – Dag

Aan de vaart, ter hoogte van de Meersbeek waar maar een paar huizen staan, zijn zes scheepslossers een schip aan het lossen. Ze laden zakken op een vrachtwagen. Een van hen blaast even uit. Hij veegt het zweet van zijn voorhoofd en kijkt naar het water. Zijn aandacht wordt getrokken door iets wat op het water drijft. Hij gaat rechtop staan en ziet een lijk in het water drijven.

Scheepslosser (Tot de anderen) Hei! Hei! Kom eens!

Twee andere scheepslossers komen naast hem staan en bemerken ook het drijvende lijk.

Scheepslosser Haal de burgemeester.

441 – Exterieur – Meersbeek – Dag

Op de brug staan drie scheepslossers en de brugwachter, die met een lange stok het lijk voorzichtig naar de oever duwt, waar het door de drie andere scheepslossers aan wal getrokken wordt.

442 – Exterieur – Oever vaart – Dag

De brugwachter staat over het lijk gebogen. Hij is omringd door de zes scheepslossers.

Brugwachter Niet de minste twijfel. Dit is Eugène Mertens.

De brugwachter onderzoekt het lijk. Hij stelt een gescheurde mouw en afgerukte zak vast.

Brugwachter Kijk eens hier. Gescheurd.

Hij wijst naar een korst gestold bloed op het voorhoofd van Eugène Mertens.

Brugwachter Een wonde...

Hij merkt dat er stalmest zit in de mond, de oren en de neus van het lijk.

Scheepslosser 1

Van war komt die stalmest?

Brugwachter Ja, ja. Ge kent dat verhaal van die speurhond hè, en van de mesthoop.

Scheepslosser 1

De veldwachter moet komen.

Scheepslosser 2

Welke? Die van Ouden-Bosch of die van Sleine? We zitten hier op de grens.

Brugwachter Die van Sleine.
(Slim) Die woont dicht.

De scheepslossers knikken.

443 – Exterieur – Weg – Dag

Een scheepslosser duwt een steekkar, waarop het lijk van Eugène Mertens ligt.
Hij is vergezeld door de veldwachter van Sleine.

Scheepslosser
Naar waar moet het lijk?

Veldwachter Sleine
Naar 't Oudemannenhuis.

444 – Interieur – Dodenhuisje Klooster – Dag

Dokter Lefèvre onderzoekt het lijk van Eugène Mertens. Naast het lijk liggen een Paternoster, een identiteitskaart, foto's van meisjes en 259 frank. Ietwat apart staan de veldwachter van Sleine, de scheepslosser, zuster Angelica en een tweede non.

Veldwachter Sleine
Wie gaat het melden aan de familie?
(Tot de scheepslosser) Kunt gij dat doen?

Zuster Angelica
Dat is geen werk voor hem, veldwachter.
(Tot de scheepslosser) Ga naar de pastoor of de onderpastoor van Ouden-Bosch.

De scheepslosser knikt en gaat naar buiten. Dokter Lefèvre heeft zijn onderzoek beëindigd.

Dokter Lefèvre
Hij is dood...

Dokter Lefèvre steekt een pijp op.

Dokter Lefèvre
... door verdrinking. Natuurlijke dood door verdrinking.

Veldwachter Sleine
Dat bestaat niet. Gescheurde kleren, stalmeest, een hoofdwonde.

Dokter Lefèvre heeft weer last van hardhorigheid.

Dokter Lefèvre

Ja, het is zonde. Zo 'n jonge kerel.

Veldwachter Sleine

(Roept in zijn oor) Ik zeg: ik betwist uw vaststelling!

Dokter Lefèvre

Oh. Ik wist niet dat champetters ook medicijnen studeren tegenwoordig.

Veldwachter Sleine

Ik verwittig het parket. Ik wil hier zo snel mogelijk een wetsdokter.

445 – Exterieur – Hofsteden Mertens – Dag

Er is geen mens te zien op het erf. Alles lijkt rustig, tot er een luide gil weerklinkt.

446 – Interieur – Woonkamer Mertens – Dag

Maria gilt hysterisch. Moeder Mertens neemt haar in haar armen. Agnes en onderpastoor Pieters staan er machteloos bij.

Maria Eugène! Eugène!

Moeder Mertens slaagt er niet in Maria tot bedaren te brengen.

Moeder Mertens

Sst kindje, sst...

In de ogen van moeder Mertens is een grote wanhoop te lezen.

447 – Interieur – Dodenhuisje – Dag

Wetsdokter Verfaillie legt een laken over het lijk van Eugène Mertens. Moeder Mertens weent stilletjes. Ze wordt getroost door onderpastoor Pieters.

Onderpastoor Pieters

Sterkte, vrouw Mertens, sterkte. De wegen van Ons Heer zijn ondoorgrondelijk. Ons Heer geeft en neemt...

Op de achtergrond staat Verfaillie te fluisteren met Hilaire Priem. De veldwachter van Sleine slaat hen ietwat argwanend gade. Zuster Angelica legt de kleren van Eugène Mertens op een hoopje. Verfaillie gaat naar moeder Mertens.

Wetsdokter Verfaillie

(Tot moeder Mertens) Ik beaam de bevindingen van mijn confrater Lefèvre...
... Een spijtig geval van verdrinking.

Moeder Mertens

Eugène, verdronken? Zo 'n goed zwemmer. En die hoofdwonde?

Verfaillie doet reeds zijn jas aan.

Wetsdokter Verfaillie

Veroorzaakt door de schroef van een schip?

Ondertussen verlaat zuster Angelica, die de kleren van Eugène Mertens in haar armen draagt, het dodenhuisje. Hilaire Priem volgt haar.

448 – Exterieur – Dodenhuisje klooster – Dag

Zuster Angelica en Hilaire Priem komen uit het dodenhuisje.

Hilaire Priem Ge hebt het dus goed verstaan, zuster?

Zuster Angelica

Ja, bedankt, mijnheer. We hebben nooit kleren genoeg voor onze oude mannen.

Hilaire Priem Ge moet niet wachten om ze te wassen.

Zuster Angelica

Ik doe het vandaag nog.

Hilaire Priem knikt tevreden. Wetsdokter Verfaillie en de veldwachter van Sleine komen uit het dodenhuisje.

449 – Exterieur – Kerkhof Houtegem – Dag

De teraardebestelling van Eugène Mertens loopt ten einde. Men laat de kist zakken en de pastoor besprenkelt ze met wijwater. De pastoor en zijn gevolg verwijderen zich. De mannelijke familieleden, een aantal ooms en neven, lopen langs het graf en laten wat aarde op de kist vallen. Dan volgen een aantal mannelijke bekenden, met op kop Constant Reynaert. Dan is het de beurt aan de vrouwelijke familieleden. Moeder Mertens passeert als eerste. Ze wordt ondersteund door Agnes. De andere zusters volgen, uitgezonderd Maria. Het gelaat van de vrouwen is verborgen achter zwarte rouwsluiers.

Wat verderop staan Constant en Gerard Reynaert, omringd door een vijftal Houtegemnaars. Ze kijken toe hoe moeder Mertens, vergezeld door haar dochters, het kerkhof verlaat, en hoe onderpastoor Pieters moeder Mertens opwacht en dan naast haar meeloopt en haar nerveus aanspreekt.

Gerard Reynaert

Wat een begrafenis. De kerk heeft nog nooit zo vol gezeten.

Constant Reynaert uit daar zijn twijfel over met een gegrom, terwijl hij onderpastoor Pieters kritisch in het oog blijft houden.

Close op moeder Mertens en onderpastoor Pieters, die het kerkhof verlaten.

Onderpastoor Pieters

(Zalvend) Misdadig opzet? Zet het uit uw hoofd, vrouw Mertens. Blanckaert, veldwachter Priem, René Dedoncker, allemaal goede katholieken. Het is een spijtig geval van verdrinking.

Vrouw Mertens

Eugène, zo 'n goed zwemmer. En die hoofdwonde?

Onderpastoor Pieters

Veroorzaakt door de schroef van een schip? Ge hebt de wetsdokter toch gehoord? Een beëdigd persoon. Ge moet de overheid vertrouwen.

Vrouw Mertens weent stilletjes.

Onderpastoor Pieters

De wegen van Ons Heer zijn ondoorgrondelijk. Ons Heer geeft en neemt. Ik zal u bijstaan zoveel ik kan...

Vrouw Mertens knikt, stilletjes wenend.

Close op Constant Reynaert, die nog steeds omringd is door Gerard en de vijf Houtegemnaars.

Constant Reynaert

(In zichzelf) Ze mag zich niet laten doen.

Gerard kijkt Constant Reynaert vragend aan.

Constant Reynaert

(Tot Gerard) Er is veel volk, maar er zijn er drie te kort... Eugène's vrienden van de kermis.

De Houtegemnaars knikken veelbetekenend.

Constant Reynaert

Als 't parket niets doet, ga ik zelf voor onderzoeksrechter spelen.

450 – Exterieur – Vaart – Dag

Constant Reynaert bevindt zich op het schip, notaboekje in de hand. Hij luistert naar de scheepslossers, die hem met veel gebaren uitleg verschaffen.

451 – Exterieur – Meersbrug – Dag

Constant Reynaert luistert naar de uitleg van de brugwachter en de veldwachter van Sleine.

452 – Interieur – Washuis klooster – Dag

Constant Reynaert luistert minzaam, notaboekje in de hand, naar de uitleg van zuster Angelica, die naast een grote wastobbe staat.

453 – Interieur – Woonkamer Reynaert – Nacht

Constant Reynaert bladert in zijn notitieboekje. Zijn vrouw, die met een handwerkje bezig is en Gerard luisteren toe.

Constant Reynaert

En de non heeft tot zevenmaal toe de kleren gewassen. Als het parket ze ooit opvraagt, krijgen ze een schilderij zonder verf.

Hij schudt het hoofd en staart voor zich uit, in gedachten verzonken. Hij neemt vellen papier en begint koortsachtig te schrijven.

Gerard Reynaert

Wat doet ge?

Constant Reynaert

We gaan in de aanval.

Vrouw Reynaert kijkt ongerust op.

Constant Reynaert

We gaan een paar vraagjes stellen in 't Getrouwe.

Gerard Reynaert

Wat?

Constant Reynaert

(Noterend) Eén. Waarom gaf Hilaire Priem opdracht de kleren te wassen? Twee. Waarom waren de drie zogenaamde vrienden van Eugène niet op de begrafenis? Drie. Heeft de wetsdokter de maag wel opengedaan?

Constant Reynaert is niet te stuiten. Zijn vrouw kijkt hem bezorgd aan, ze heeft er haar handwerkje bij neergelegd.

454 – Interieur – De Bellicourt – Dag

Hilaire Priem leest voor uit de nieuwe editie van 't Getrouwe Meerse. Hij is omringd door de Bellicourt, vader Priem, Cesar Priem en Albert Ceuppens.

Hilaire Priem (Leest) Vier. Wat met de stalmest in de mond en de oren van Eugène? Vijf. Wat met de hond Tzigane? Zes. Waarom liet gemeentesecretaris Ceuppens op de doodsprentjes Ouden-Bosch vermelden als plaats van overlijden, en niet Sleine?

(Tot de anderen) Hij wil daar antwoord op.

Allen kijken naar de Bellicourt, die nog kalm blijft.

de Bellicourt Hij kan het echt niet laten. Wel, we gaan hem 'ns serieus van antwoord dienen.
(Tot Hilaire Priem) Noteer.

455 – Interieur – Keuken Reynaert – Dag

Constant Reynaert en zijn vrouw zitten aan de ontbijttafel. Op tafel ligt een envelop, die afkomstig is van kasteel Rozendaal. Reynaert leest de brief.

Constant Reynaert

... dat u via uw weekblad valse vermoedens verspreidt. We zullen uw handelswijze voor het gerecht laten beoordelen. Ondertussen zijn wij zo vrij uw vragen onbeantwoord te laten. Met de nodige achting, Hilaire Priem.

Vrouw Reynaert

Kunnen ze u iets doen? Een proces wegens smaad?

Constant Reynaert haalt de schouders op.

Constant Reynaert

Ik weet hoe ik een artikel moet opstellen. Ah! Ik mag geen vragen stellen. Dan moet 't gerecht ook het bisdom aanvallen. Daar doen ze niets anders dan vragen stellen, in hun catechismus.

Reynaert bekijkt de envelop.

Constant Reynaert

(Grijzend) Rozendaal, hè. Ik ga er nog een klein onschuldig vraagje aan toevoegen.

456 – Interieur – Bureau Hilaire Priem – Dag

De Bellicourt komt het bureau binnengestormd. Hij heeft een nieuwe editie van 't Getrouwe Meerse in de hand, die hij in de handen van Hilaire Priem duwt.

de Bellicourt Hier!

Hilaire Priem (Leest) Door het lakse in het gerechtelijk onderzoek, is men beginnen spreken van een beschermende, hoge persoonlijkheid, die meent boven de gewone man te staan...

de Bellicourt (Woedend) Hij valt me persoonlijk aan! Hij maakt er een sociale kwestie van! Mijn pachters krijgen verbod dit snertblad te lezen!

Hilaire Priem Zijn oplage is nu al vervijfvoudigd.

de Bellicourt We moeten hem het zwijgen opleggen!

Hilaire Priem (Rustiger, sluw) Als u me toestaat, burgemeester. Het belangrijkste is dat het geroddel ophoudt tegen Cesar en de twee anderen. Er kunnen ook geruchten de ronde doen die in hun voordeel spreken.

de Bellicourt Hoe?

Hilaire Priem Er is meer dan één mogelijkheid.

De Bellicourt kijkt verrast op. Hij kalmeert wat.

457 – Exterieur – Woning Blanckaert – Dag

Flora Dedoncker, de echtgenote van Valère Blanckaert en haar meid Alice Landuyt staan in het open hekken te roddelen met drie vrouwen.

Flora Dedoncker

Ons Alice hier, die bij ons werkt, heeft het zelf gehoord. Cornelia Engels vertelt overal rond dat Eugène Mertens zelfmoord heeft gepleegd. Hij had het haar voorspeld in de danszaal.

Alice Landuyt

Ja, ja. Omdat ze hem afwees.

Vrouw 1 Oh. Wat erg.

Vrouw 2 Ja, Mertens heeft nog stapelzot gezeten van Cornelia Engels, dat is juist.

Twee van de drie vrouwen vervolgen hun weg. Ze komen een andere vrouw tegen. Het geroddel gaat zijn gang.

458 – Interieur – Café De Wandelaar – Dag

De cafébazin staat achter de toog. Vier klanten, onder wie Cyriel Blondeel, bevinden zich in het café.

Klant 1 (Treiterend lachend) Jaja, in 't water gesprongen uit liefdesverdriet.

Cafébazin De Wandelaar

(Bitter) Zoals Victor, die is ook in 't water gesprongen.

Klant 1 Ze proberen er een zelfmoord van te maken. Maar het zal niet lukken. Cyriel, kom eens.

Cyriel Blondeel komt bij de drie anderen staan.

Klant 1 (Tot de omstanders, fluisterend) De veldwachter beweert dat hij om drie uur in bed lag. Hij liegt. Cyriel woont naast hem, hij heeft hem om vijf uur zien thuiskomen.

Cyriel Blondeel

Ja, maar. Ja, maar. Ik zeg niets. Hier toch niet.

Klant 1 Broekschijter. Ge hebt het me zelf verteld.

Klant 2 Kan niet. Ze zeggen dat de bareelwachter Priem en zijn vrouw heeft zien naar huis gaan om half drie.

Klant 1 Wie zegt dat? De bende van Priem, zeker.

Klant 3 Ze zeggen, ze zeggen! Ik zeg, geef me nog een pint, Leonie.

459 – Interieur – Keuken woning Cornelia Engels – Dag

Hilaire Priem zit aan de keukentafel, aktetas op de schoot. Cornelia Engels staat aan de andere kant van de tafel.

Hilaire Priem (Zo minzaam mogelijk) Ge gaat het toch niet ontkennen?

Cornelia Engels
Wel...

Hilaire Priem Heeft hij het al dan niet gezegd: als ge niet met me trouwt, smijt ik me in de vaart?

Cornelia Engels
Hij zei het om te lachen.

Hilaire Priem Dat is uw persoonlijke interpretatie. Kijk...

Hilaire Priem haalt een voorgetikte brief uit zijn tas.

Hilaire Priem Dit is een precieze weergave van wat er in de danstent is gebeurd. Ik heb het voorgetikt. Als gij nu deze brief eigenhandig overschrijft, dan stopt het geroddel.

Cornelia Engels leest vluchtig de brief.

Hilaire Priem (Sympathiek) Ik hoor dat ge op trouwen staat, dat ge een huis zoekt. Als ik u kan helpen...

Cornelia Engels
Hij zei het al lachend.

Hilaire Priem Denk er goed over na.

460 – Exterieur – Bareelwachtershuis – Dag

Geluid van een trein in de verte, bareelwachter Urbain Droesbeke doet het bareel omhoog en wil zich naar zijn woning begeven. Hij botst op Cesar Priem, die in uniform is en van zijn fiets stapt.

Cesar Priem (Met gezag, toch joviaal) Ah, Urbain! 't Is u die ik nodig heb. 't Schijnt dat ge me gezien hebt, de nacht dat Mertens verdween.

Urbain Droesbeke

Eh... wie zegt dat?

Cesar Priem Iedereen. Ge hebt met hier met mijn vrouw naar huis zien gaan. Om half drie.

Urbain Droesbeke

(Niet op zijn gemak) Ik... ik heb niemand gezien. Ik sliep.

Cesar Priem We gaan niet moeilijk doen, hè Urbain. Wat is dat nu, man! Ge weet wie ik ben. Ge hebt me gezien om half drie, en daarmee uit.

Urbain Droesbeke

Ik weet niet. Ik...

Cesar Priem Ik weet dat ik hier gepasseerd ben om half drie. Gij moet dat alleen maar bevestigen, dat is al! Vraagt ge me niet binnen voor een jenevertje!

Urbain Droesbeke

Eh... ja.

Cesar Priem slaat een arm om de schouder van de bareelwachter. Beiden begeven zich naar het bareelwachtershuis.

461 – Interieur – Keuken Cornelia Engels – Dag

Saelens stopt snoepjes in zijn mond. Cornelia Engels wrijft nerveus haar handen schoon aan haar voorschoot.

Saelens ... Al lachend, al lachend. Het schijnt dat hij zo droefgeestig was.

Cornelia Engels

Dat is niet waar.

(Haar moed verzamelend) Ik kan u meer zeggen, mijnheer.

Cornelia Engels haalt de brief van Hilaire Priem uit een lade.

Cornelia Engels

De secretaris van de burgemeester is hier geweest. Hij wou me deze brief laten overschrijven.

Saelens Hilaire Priem? Ja, dat vertelt men. Ik heb met hem gesproken. Hij ontkent. Die brief kan van u zijn.

Cornelia Engels

Een getikte brief?

Saelens neemt de brief door.

Saelens Dat is anders een sluitende verklaring. Waarom verandert ge van gedacht?

Cornelia Engels

Ik verander niets. Ik blijf erbij. Hij zei het al lachend. Eugène heeft geen zelfmoord gepleegd.

Saelens trekt dit met een wijds gebaar in twijfel.

462 – Interieur – Woonkamer Mertens – Dag

Weduwe Mertens, haar oudste dochter Agnes en Constant Reynaert bevinden zich in de kamer.

Constant Reynaert

Nog niet beter met Maria?

Moeder Mertens schudt het hoofd.

Moeder Mertens

Ze krijgt kalmerende middelen.

Constant Reynaert

Wat gaat ge nu doen?

Moeder Mertens

Wat kunnen we doen? De zaak is geklasseerd. Officieel heeft Eugène zich... gezelfmoord.

Constant Reynaert

Ge kunt in beroep gaan, in Gent. In Brugge is 't gerecht een verziekte boel, maar Gent...!

Agnes

Daarmee krijgen we Eugène niet terug.

Constant Reynaert

Maar nu besmeuren ze zijn nagedachtenis. Een jongen als Eugène, zelfmoord!

Moeder Mertens knikt reeds.

Constant Reynaert

Gij beslist natuurlijk.

Moeder Mertens is bijna overtuigd.

Constant Reynaert

Ik zal u steunen zoveel ik kan.

Moeder Mertens

(Korte poos) We gaan in beroep.

463 – Exterieur – Hovingen Rozendaal – Dag

Hilaire Priem begeeft zich samen met garde Priem, Valère Blanckaert en René Dedoncker in de richting van de paardestallen, waar de Bellicourt in gesprek is met een stalknecht.

Hilaire Priem Wacht hier.

Hilaire en Cesar Priem gaan naar de Bellicourt.

464 – Exterieur – Stallingen Rozendaal – Dag

Op een afstand staan Blanckaert en Dedoncker braaf te wachten. De stalknecht verwijderd zich.

de Bellicourt Wat? In beroep? In Gent? Maar Gent, dat deugt niet. Het zijn er allemaal liberalen, socialisten, crapuul!

Hilaire Priem maakt een gebaar in de richting van Blanckaert en Dedoncker.

Hilaire Priem De anderen zijn er ook niet gerust in.

de Bellicourt Drie eerbare burgers lastig vallen! Heeft die vrouw niets anders te doen? Ge moet het uit haar hoofd praten.

Hilaire Priem Ze zal niet naar me luisteren.

De Bellicourt denkt een kort moment na. Zijn sluwe oogjes flikkeren.

de Bellicourt Ze is diep gelovig, zoals alle treffelijke mensen?

Hilaire Priem knikt.

de Bellicourt Stuur de pastoor op haar af. Of nee, de onderpastoor. Dat is een brave ziel. Dat de kerk ook eens haar plicht doet.

Hilaire Priem knikt. De Bellicourt geeft Cesar Priem een vaderlijk klopje op de schouder. Cesar Priem, Hilaire Priem, Blanckaert en Dedoncker verwijderen zich van de stallingen. Ze gaan in de richting van de bijgebouwen, waar vader Priem het hele gebeuren staat gade te slaan.

464 – Exterieur – Bijgebouwen – Dag

Cesar en Hilaire Priem en Blanckaert en Dedoncker lopen voorbij vader Priem.

Vader Priem Cesar...

Cesar Priem gaat naar vader Priem, de drie anderen vervolgen hun weg. Bij de stallingen is de Bellicourt nog te zien.

Vader Priem Kom eens binnen, Cesar.

Cesar Priem Ik heb geen tijd.

Vader Priem Cesar... hoe staat het er nu voor?

Cesar Priem Ze gaan in beroep.

Vader Priem Oh... Ge zijt naar de bareelwachter geweest.
Was dit wel verstandig?

Cesar Priem Ik weet wat ik doe.

Vader Priem Ik hoop het...
(Na een poos) Wat is er die nacht gebeurd bij Blanckaert, Cesar?

Cesar Priem Daar moet ge u geen zorgen over maken.

Vader Priem Natuurlijk maak ik me zorgen. Ik ben toch geen vreemde?

Cesar Priem reageert niet. Dit kwetst vader Priem.

Vader Priem Waarom spreekt ge niet met me, Cesar? Als ge hulp nodig hebt...

Cesar Priem Ik krijg al de hulp die ik nodig heb.

Vader Priem kijkt naar de Bellicourt in de verte. Hij knikt, onmachtig,
gekwetst.

465 – Interieur – Woonkamer Mertens – Dag

Moeder Mertens staat bij de Leuvense stoof. Ze roert in een grote ketel met karnemelkpap. Ze heeft een vastbesloten en ietwat bittere trek om de mond. Onderpastoor Pieters zit aan tafel, met een kop koffie voor zich.

Onderpastoor Pieters

Uw jongste dochter in een gesticht... Ik voel diep met u mee. De schok was te groot voor haar. Maar ge moet u hoeden voor verbittering, vrouw Mertens en... voor slechte raadgevers. Zonder redens kwaad van iemand vermoeden, is een zonde tegen het tweede gebod.

Moeder Mertens

Ik heb goed redens. Volgens mijnheer Reynaert...

Onderpastoor Pieters

Reynaert! De Rey...

De onderpastoor windt zich zo op bij het horen van de naam Reynaert, dat hij koffie morst op zijn soutane.

Onderpastoor Pieters

Oh!

Moeder Mertens

Het is niets. Wacht. Wilt ge in mijn pap roeren, mijnheer de onderpastoor? Ge weet, karnemelkpap...

Moeder Mertens gaat naar een belendende kamer. De onderpastoor gaat naar de Leuvense stoof en roert in de kom, terwijl hij met zijn vrije hand tegen zijn soutane wrijft.

Onderpastoor Pieters

(In de richting van de andere kamer) En voorzichtigheid is een goede deugd, vrouw Mertens! Blanckaert bijvoorbeeld, die is rijk...

Vrouw Mertens reikt Pieters een propere handdoek aan. Ze roert zelf verder in de kom. De onderpastoor veegt zijn soutane droog.

Onderpastoor Pieters

Zo 'n mensen hebben machtige vrienden.

Moeder Mertens is erg rustig, vergeleken met de nerveus wrijvende onderpastoor.

Moeder Mertens

Gij vindt mijnheer Reynaert een slecht raadgever?

Onderpastoor Pieters

Dat zeg ik niet, dat zeg ik niet.

Moeder Mertens

Hij zegt dat ik in beroep moet gaan. Hij kan het goed uitleggen. Ik niet. Spreek eens met hem.

Onderpastoor Pieters

Oh. Zo zit dat... En waarom niet? Ik ben niet bang van hem. Er moet vrede komen in deze parochie. Ik schrijf hem een brief!

Moeder Mertens knikt. Ze richt haar aandacht op haar karnemelkpap. Ze heeft een harde blik in de ogen.

466 – Interieur – Drukkerij Reynaert – Dag

Zoon Gerard maakt de drukpers schoon. Constant Reynaert loopt grinnikend over en weer, af en toe binnensmonds lachend om wat hij leest in de brief van onderpastoor Pieters.

Gerard Reynaert

Is 't zo plezant? Wat schrijft hij wel?

Constant Reynaert

Ach, we moeten het nachtelijk gezelschap met rust laten. We moeten vrede stichten. Liefde! Verbroedering! Vertrouwen! Hier, nog eens, voor de vijfde maal vrede stichten!

Gerard Reynaert

Wat gaat ge doen?

Constant Reynaert

Hij moet er ook aan geloven! De vrede stichter! We drukken zijn onnozele brief integraal af in 't Getrouwe.

467 – Exterieur – Vaart – Dag

De zes scheepslossers zijn een schip aan het lossen. Onderpastoor Pieters komt op hen toegestapt.

Onderpastoor Pieters

(Naïef, joviaal) Dag mannen. Een schip aan 't lossen.

Scheepslosser 1

(Mompelend) Nee, een onderzeeër, onnozelaar.

De lossers gaan gewoon door met werken.

Onderpastoor Pieters

Ik doe zo 'n beetje mijn toer om weer rust in de parochie te krijgen. Het schijnt dat gij dingen rondvertelt over stalmeest aan het lijk van Eugène Mertens en zo...

De lossers werken steeds door. De onderpastoor loopt van de een naar de ander.

Onderpastoor Pieters

Ge moet toch oppassen. Het tweede gebod zegt: zweer niet ijdel, vloek noch spot.

Scheepslosser 2

(Binnensmonds) Godverdomme...

Onderpastoor Pieters

(Een en al bereidwilligheid) Wablief?

Scheepslosser 2

Wij kennen maar één gebod, hè Gentiel! Eten op de plank!

De anderen lachen, terwijl ze doorwerken.

Onderpastoor Pieters

Wij zijn toch allemaal kinderen van Ons Heer.

Scheepslosser 2

Tiens. En de zondag preekt ge dat wij socialisten kinderen van de duivel zijn.

Van het woord socialisten schrikt de onderpastoor toch even. Toch blijft hij de over en weer stappende lossers maar nalopen.

Onderpastoor Pieters

Luister, mannen luister...

Scheepslosser 3

Pas op, eerwaarde. Ge loopt in de weg.

Een ander scheepslosser loopt tegen de onderpastoor aan, zodat hij wankelt en achterover in het water valt.

Scheepslosser 1

Maar eerwaarde! Wat doet gij nu?

Scheepslosser 2

Allez jongens. Help hem uit dat water. Hij kan niet zwemmen, hij heeft een rok aan.

De scheepslossers helpen de kletsnatte onderpastoor uit het water. Hij ziet er natuurlijk lachwekkend uit.

Scheepslosser 1

Geef eerwaarde eens iets om zich af te drogen.

Een scheepslosser reikt een smerige jutezak aan. De onderpastoor ziet de spottende gezichten en zet het ineens op een lopen, fel gehinderd door zijn natte soutane.

Scheepslossers

Vredestichter! Vredestichter!

468 – Exterieur – Straat Ouden-Bosch – Daag

Vier mannen in burger lopen met vastberaden stap in het midden van de straat. Het zijn de gerechtelijke officieren Busschaert, De Backer, Wijffels en Blondeel. Ze zijn vergezeld door vier rijkswachters. Een paar vrouwen komen uit hun huizen en kijken nieuwsgierig toe. Een fietser gaat voor de indrukwekkende groep opzij en stapt van zijn fiets.

Vrouw van Ouden-Bosch

Dat zien er geen gemakkelijke uit.

Man met fiets De mannen van Gent.

Vrouw van Ouden-Bosch

Ze gaan er hun werk van maken.

469 – Interieur – Bureau gemeentesecretaris Ceuppens – Dag

Gerechtigd officier Busschaert ondervraagt Karel Vandepitte.

Busschaert (Noteert de naam) Karel Vandepitte. Ik luister.

Karel Vandepitte

Ik passeerde voorbij het huis van Blanckaert, de kermisnacht, de nacht dat Eugène Mertens verdwenen is.

Busschaert Hoe laat?

Karel Vandepitte

Laat. Rond drie uur misschien. Ik heb daar horen roepen.

Busschaert Wat juist?

Karel Vandepitte

"Ai, ai! Moeder, help!"

470 – Interieur – Bureau 2 gemeentehuis Ouden-Bosch – Dag

Gerechtigd officier Blondeel zit tegenover Omer De Muynck.

Blondeel Ge moogt gaan.

Omer De Muynck gaat naar buiten.

Blondeel Clarisse van de Veegaete!

Een rijkswachter laat Clarisse van de Veegaete binnen, een zwaarlijvige vrouw van een jaar of vijftig.

Blondeel Clarisse van de Veegaete, gij zijt een buur van Valère Blanckaert?

Clarisse van de Veegaete

Ja.

Blondeel Ge hebt aan kennissen verteld dat ge iets gehoord hebt, de nacht van 7 op 8 november.

Clarisse van de Veegaete

Ja. Het was laat in de nacht. Er was een afschuwelijk lawaai bij Blanckaert. Stoelen werden verschoven. Kabaal, kabaal tot iemand om hulp riep naar zijn moeder.

Blondeel Hebt ge de stem herkend?

Clarisse van de Veegaete

Het was de stem van Eugène Mertens.

471 – Interieur – Bureau 3 gemeentehuis Ouden-Bosch – Dag

Een getuige verlaat het bureau. Alida Cosyns, een weinig opgewekte, magere vrouw van middelbare leeftijd, wordt door een rijkswachter binnengelaten. Ze gaat naar het tafeltje waar gerechtelijk officier Wijffels zit.

Wijffels Gij zijt Alida Cosyns en ge woont in de buurt van Valère Blanckaert?

Alida Cosyns Ja, mijnheer.

Wijffels Wat hebt gij te verklaren?

Alida Cosyns (Nerveus, liegt) Ze zeggen dat er lawaai was in het huis van Blanckaert, de kermisnacht. Dat... is niet waar. Ik ben een slecht slaper, ik was de hele nacht wakker en ik heb niets gehoord, buiten wat dronkaards op straat.

Wijffels zoekt in zijn papieren.

Wijffels Zijt gij familie van de verdachte René Dedoncker?

Alida Cosyns Eh... niet rechtstreeks. René is aangetrouwde familie.

Wijffels kijkt de vrouw recht in de ogen.
Haar zenuwen begeven het bijna.

472 – Exterieur – Plein gemeentehuis – Dag

Constant Reynaert en moeder Mertens bevinden zich onder de nieuwsgierigen die het komen en gaan op het plein gadeslaan: voor het gemeentehuis staan rijkswachters. Drie getuigen die zich naar het gemeentehuis begeven worden aangeklampt door onderpastoor Pieters. Twee getuigen komen uit het gemeentehuis.

Constant Reynaert

(Tot moeder Mertens) De zaak draait goed. Ze zijn al drie keer ter plaatse geweest bij Blanckaert...

Moeder Mertens

Wat is de onderpastoor zich toch aan 't moeien?

Constant Reynaert

Vrede aan 't stichten, natuurlijk.

Hij ziet dat Hilaire Priem zich in het gezelschap van een rijkswachter naar het gemeentehuis begeeft.

Constant Reynaert

Oh! Oh! Zelfs Hilaire Priem moet gaan biechten. Ze gaan er met de grove borstel door!

Moeder Mertens kan er niet om lachen. Ze ziet er moe uit.

Moeder Mertens

Ik ga naar huis. Kunt ge me terug brengen?

Reynaert zou liever nog wat blijven genieten van het schouwspel.

Constant Reynaert

Oh. Goed, ge hebt gelijk. We kunnen hier anders nog uren staan. Dagen! Ik ken er alleszins drie die slecht zullen slapen.

473 – Interieur – Bureau Ceuppens, bureau 2 en 3 – Dag

Afwisselend in het bureau van Ceuppens en de twee andere bureaus, krijgen we close-ups te zien van verschillende personen die getuigenis afleggen, zoals Alice Landuyt, zuster Angelica, een scheepslosser, de brugwachter, bareelwachter Droesbeke, Blondeel, Hilaire Priem en Cornelia Engels. Tussendoor close-ups van de ondervragende officieren De Backer, Busschaert, Blondeel en Wijffels. In het slotbeeld zien we hoe Wijffels en Busschaert elkaar moe maar tevreden toeknikken en hun mappen dichtdoen.

474 – Exterieur – Woning René Dedoncker – Dag

Vroege morgen. Twee gerechtelijk agenten bellen aan.
Er wordt opgedaan door René Dedoncker.

Gerechtelijk agent

René Dedoncker?

René Dedoncker

Ja?

Gerechtelijk agent

René Dedoncker, ge zijt onder arrest.

475 – Exterieur – Woning Valère Blanckaert – Dag

Vroege morgen. Valère Blanckaert komt het huis uit tussen twee gerechtelijk agenten. Zijn vrouw Flora is compleet over haar toeren en loopt hem na.

Flora Dedoncker

Volhouden, Valère! Volhouden!

476 – Exterieur – Woning Cesar Priem – Dag

Clara Dedoncker komt het huis uit. Ze heeft een grote boodschappentas bij. Ze schrikt op als ze haar man, Cesar Priem, in volle vaart naar hun woning ziet fietsen.

Clara Dedoncker

Wat is er?

Cesar Priem (Buiten adem) Valère en René zijn gearresteerd!

Clara Dedoncker

Komen ze naar hier ook?

Cesar Priem Voor mij is een speciale procedure nodig. Voorlopig blijf ik vrij.

Clara kijkt haar man met grote angstogen aan.

477 – Interieur – Woonkamer Reynaert – Dag

Moeder Mertens ziet er erg teleurgesteld uit. Constant Reynaert helpt haar uit haar mantel.

Constant Reynaert

Vrij? Ook Blanckaert en Dedoncker? Hoe kan dat?
Ze zijn pas aangehouden en ze zijn al vrij!

Moeder Mertens

De voorzitter van de raadkamer was de Nerval.

Constant Reynaert

De schoonzoon van de Bellicourt.

Reynaert gaat er moedeloos bij zitten. Hij zucht diep. Dan herpakt hij zich, hij staat op.

Constant Reynaert

Ga in beroep.

Moeder Mertens

De procureur-generaal heeft hoger beroep aangetekend.

Constant Reynaert

't Is niet waar! De procureur-generaal zelf? Maar daarmee stelt hij het Brugse parket compleet in 't ongelijk. Wat een blamage!

Moeder Mertens

Mijn advocaat heeft een nieuwe lijkschouwing gevraagd. Vooral in verband met die wonde op het voorhoofd.

Constant Reynaert

Dat blijft maar aanslepen en aanslepen. Maar ge houdt u sterk, ik zie het.

Moeder Mertens glimlacht zwakjes.

478 – Interieur – Zaal hospitaal – Nacht

Professor Vandelanotte, dokter Brandt en gerechtelijk officier Busschaert bekijken de afgezaagde schedel van Eugène Mertens, die een diepe inkerving vertoont.

Professor Vandelanotte

(Monotoon) Schedelwonde met beenachtige inzinking, twee en een halve centimeter lang, kwetsieus beenvlak ingedrukt, gedeeltelijk onthecht door cirkelvormige scheur, boorden zwartachtig afgerond...

Busschaert Excuseer, professor Vandelanotte...

Professor Vandelanotte kijkt verbaasd op.

Busschaert Kan deze wonde veroorzaakt zijn door de schroef van een schip!

Professor Vandelanotte is geërgerd door zoveel onwetendheid.

Professor Vandelanotte

Natuurlijk niet. Dit is het gevolg van een slag met een stomp voorwerp, een hamer bijvoorbeeld.

479 – Exterieur – Koer woning Blanckaert – Dag

Door het hekken kijken nieuwsgierigen toe hoe rijkswachters en de vier gerechtelijke officieren over de koer lopen en alles onderzoeken: de woning, koterijen, de stallen.

480 – Interieur – Stal Blanckaert – Dag

De gerechtelijke officieren Wijffels en Busschaert bekijken bloedvlekken op een muur.

Busschaert Bloed. Analyse maken. Voorlopig bedekken met een verzegelde lap.

Stem rijkswachter

Mijnheer Busschaert!

Wijffels en Busschaert begeven zich naar buiten.

481 – Interieur – Kot woning Blanckaert – Dag

Doordat de tussendeur openstaat zien we dat het kot gelegen is naast de keuken. Een rijkswachter staat bij een rek waar enig alaaam ligt. Wijffels en Busschaert komen binnen. De rijkswachter wijst zwijgend naar een grote klauwhamer die half verborgen is op het rek.

Wijffels en Busschaert kijken elkaar veelbetekenend aan. Busschaert neemt de hamer in zijn handen, als was het een kleinood. Hij bekijkt de hamer een poos, hij broedt op iets.

Busschaert (Ineens) We gaan de veldwachter een bezoek brengen.

482 – Interieur – Keuken Cesar Priem – Dag

Cesar Priem zit op een stoel. Voor hem staan Busschaert en Wijffels, die een zak bijheeft. Twee rijkswachters staan bij de deur. Priem voelt zich niet op zijn gemak, onder de niet te stuiten woordenvloed van Busschaert.

Busschaert ... Gij behoort tot de openbare macht en het is uw plicht te zeggen wie het gedaan heeft, Blanckaert of Dedoncker. Wij weten dat één van de twee de schedel van Eugène Mertens ingeslagen heeft met een hamer.

Wijffels graait ondertussen in de zak. Hij houdt Priem de afgezaagde schedel van Eugène Mertens en de klauwhamer voor de neus. Cesar Priem schrikt zich een aap.

Cesar Priem Als... het gebeurd is, was Dedoncker al weg.

Busschaert Als het gebeurd is?

Cesar Priem Ik wil zeggen, ik wil zeggen...

Busschaert knikt tevreden.

483 – Interieur – Woonkamer Reynaert – Dag

Vrouw Reynaert is bezig met een handwerkje. Constant Reynaert ijsbeert door de kamer. Vrouw Reynaert kijkt naar hem op.

Vrouw Reynaert
(Tenslotte) Maar zit toch eens een minuut stil, Constant.

Constant Reynaert blijft door de kamer lopen.

Vrouw Reynaert
Constant...

Constant Reynaert
Waar blijft Gerard toch?

Vrouw Reynaert
Wat hebt gij toch?

Constant Reynaert

Wat ik heb? De drie komen vandaag voor de kamer van inbeschuldigingstelling. Als ze nu niet vastzitten, met al dat bewijsmateriaal, dan weet ik het niet meer.

Vrouw Reynaert

Ge wilt ze zien hangen, hè.

Constant Reynaert

Ja, en niet ik alleen. Waarom is de oplage van 't Getrouwe vertienvoudigd? Omdat de mensen lezen over de moorden, ze willen ze opgelost zien... Ah, wat zei de Bellicourt me ooit, dat ik een snertkrantje had.

Vrouw Reynaert

Ge wilt de Bellicourt treffen.

Constant Reynaert

Ik wil alleszins zijn macht breken.

Vrouw Reynaert

(Voorzichtig) Soms maakt ge me bang, Constant. Soms denk ik dat het u alleen te doen is om... macht.

Constant Reynaert

Ik wil gerechtigheid.

Gerard Reynaert stormt binnen.

Gerard Reynaert

Ze zijn vrij! Alle drie!

Constant Reynaert

Opnieuw vrij? Hoe kan dat? Hoever reikt die invloed van de Bellicourt wel?

Vrouw Reynaert

De Bellicourt, de Bellicourt...

Constant Reynaert slaat met zijn vuist optafel. Zijn vrouw schrikt er van op.

Constant Reynaert

Ja, het is de Bellicourt die er achter zit, met zijn macht. Ja, dat is het wat men nodig heeft: invloed, macht! Maar nu is 't genoeg. Ik ga pok grove middels gebruiken.

Constant Reynaert denkt na, nerveus zijn voorhoofd masserend.

Vrouw Reynaert

Welke grove middels? Toch niets onwettelijks?

Constant Reynaert

(Denkt na) De parlamentsverkiezingen staan voor de deur. Ik stel mij kandidaat.

Gerard Reynaert

Ge meent het.

Constant Reynaert

Ik maak een kans met al die lezers van 't Getrouwe.

Vrouw Reynaert

Maar Constant...

Constant Reynaert

(Haar onderbrekend) Met één programmapunt heb ik genoeg: opheldering van de moorden van Ouden-Bosch. En ondertussen vechten we terug. Ik ga naar moeder Mertens.

Constant Reynaert neemt zijn jas.

484 – Interieur – Woonkamer Mertens – Dag

Agnes schenkt koffie in voor vrouw Mertens en Constant Reynaert.

Moeder Mertens

Terugvechten! Terugvechten! Dat is rap gezegd.

Agnes Mertens

Wij hebben het niet gemakkelijk, mijnheer Reynaert. Eugène die er niet meer is, hij was de enige man in huis. Maria in een gesticht. Drie van mijn zusters studeren nog.

Moeder Mertens

Het werk begint eronder te lijden. En het blijft maar aanslepen. En terugvechten kost geld, veel geld.

(Bitter) We kunnen natuurlijk altijd een stuk grond verkopen.

Constant Reynaert

Niets gaat ge verkopen! Geen koe! Daar zorg ik voor. Ik richt een steunfonds op! Via 't Getrouwe! Het Sint-Antoniusfonds. Sint-Antonius, de heilige van de onopgeloste zaken. Tegen dat 't zijn feestdag is, wil ik 10.000 frank verzameld hebben. En de mensen mogen bij hun geld een wens of een gedichtje voegen. Ge zult zien dat ge niet alleen staat, vrouw Mertens.

485 – Interieur – Café De Wandelaar – Dag

Een groepje klanten verdringen zich samen met de cafébazin rond Spinel en een jonge kerel die een exemplaar van 't Getrouwe Meerse in de handen heeft.

Spinel

Hoeveel hebben ze al?

- Klant 1 Genoeg om u van tien jaar drank te voorzien.
- Klant 2 't Schijnt dat er een gedeelte van de opbrengst gaat naar mensen die de moord helpen oplossen.
- Cafébazin Maar lees toch verder.
- Jonge kerel (Leest) Ursel. Van een moeder omdat de Brugse zotten met Sint-Antonius spotten. 20 frank. Ardooië. H. Antoon, doe het schoon. Van een koewachterke. Twee frank. Vlissingen. De boeren van 't noorden die houden van geen moorden. 20 frank. Doomkerke. Om de dokters 't verschil te leren tussen vermoord en versmoord. 25 frank. Antwerpen. In Engeland is 't de galg in Frankrijk het schavot en België houdt met ons de zot. 50 frank.

486 – Interieur – Bureau de Bellicourt – Dag

De Bellicourt, die een grimmige trek om de mond heeft, en Cesar Priem staan rond Hilaire Priem, die een exemplaar van 't Getrouwe Meerse in de handen heeft.

Hilaire Priem (Leest) De Vlinder van Ursel. De veloclub geeft ook niet minder. Tien frank.

de Bellicourt De veloclubs interesseren me niet. Kijk eens naar serieuze namen.

Hilaire Priem (Zoekt) Notaris Baeyens, Bosbrugge, vijftig frank.

de Bellicourt (Grommend) En dat noemt zich katholiek.

Hilaire Priem (Leest) Namur. Henri Declerck, gewezen hulpveldwachter. Twee frank.

De Bellicourt gromt smalend.

Hilaire Priem Ouden-Bosch. Een geestelijke. Tien frank.

de Bellicourt De pastoor. We zullen hem niet vergeten.

Hilaire Priem Meerse. 't Is ons alles waard wij stemmen voor Reynaert. Twintig frank. Ouden-Bosch. Reynaert in 't parlement dan zijn wij content. Tien frank.

de Bellicourt (Uitschietend) Dat is zijn enige doel! Eigen glorie! In 't parlement komen. De hypocrisie!

487 – Interieur – Woonkamer Mertens – Dag

Constant Reynaert, moeder Mertens, Agnes en de drie andere dochters heffen 't glas.

Constant Reynaert

Op ons succes!

Mertens (Minder uitbundig dan Reynaert) Op het succes.

Ze drinken... Op de tafel liggen exemplaren van 't Getrouwe en stapels brieven. De dochters nemen ze nieuwsgierig door.

Constant Reynaert

(Triomfantelijk) Wat had ik voorspeld? Tienduizend frank tegen Sint-Antonius. 43971 frank hebben we nu! De Mertens hebben vrienden, veel vrienden.

Agnes kijkt in de brieven die tot een apart stapeltje behoren.

Agnes Hebt ge die gelezen, mijnheer Reynaert? Wat die durven schrijven!

Constant Reynaert

Nee, nee, die moet ik nog censureren. Ja, de mensen laten zich hoe langer hoe meer meeslepen. Beledigingen, bedreigingen. We moeten opletten voor processen.

Agnes Hier. Dit is over de gemeentesecretaris.

Reynaert neemt de brief.

Constant Reynaert

Die komt er zo niet in. Luister eens. Eugène Mertens is vermoord. Maar dat was Victor De Jonghe ook, de dader zit nu in een ver oord. Hij is voor ons een onvindbaar spook. Maar zijn broer voerde hem aan boord. Vroeg of laat gaat de grote eraan, hij ook. De wrekers.

Allen zwijgen, onder de indruk.

Moeder Mertens

Albert Ceuppens... Dat is een regelrechte doodsbedreiging.

Constant Reynaert

(Stil) Ja, de oude wonden gaan weer open.

(Luchtiger) Maar voor zo 'n rijmpjes heb ik een groot rood potlood.

Reynaert neemt een stapel brieven vast.

Constant Reynaert

Het volk staat achter ons. We moeten het ijzer smeden terwijl het heet is. We gaan een bedevaart organiseren, om Sint-Antonius te bedanken en omdat we gelijk hebben natuurlijk.

Agnes Een bedevaart? Naar waar?

Constant Reynaert

Ik zal dat moeten vragen aan de bisschop.

Pastoor Gantois en Constant Reynaert zitten rond het salontafeltje, waar port klaarstaat. De pastoorsmeid verlaat de kamer.

Pastoor Gantois

(Hartelijk lachend) Het verwondert me niets! Niets! Geen toestemming! Ge weet toch dat de Bellicourts macht reikt tot 't bisdom Brugge.

Constant Reynaert

Zonder toestemming waag ik het niet.

Pastoor Gantois

(Fluisterend) Maar man, ga naar bisdom Gent. Kleenkamp! De pastoor is een vriend van me. En hij heeft een groot plein voor zijn kerk. Krijgt ge nooit vol.

Reynaert knikt.

Pastoor Gantois

En de verkiezingen?

Constant Reynaert

Ge gaat toch voor me stemmen, hè.

Pastoor Gantois reikt Reynaert een brief aan.

Pastoor Gantois

Gezien?

Reynaert neemt de brief vluchtig door.

Pastoor Gantois

Ja, ja. Al de pastoors van de streek spannen tegen u samen.

(Quasi-berispand) Ge zijt een antikatholiek, ge pakt de stemmen af van de enige ware Katholieke Partij, en uw lijst is maar een scheurlijst. Dit wordt overal voorgelezen op de preekstoel, de zondag voor de verkiezingen.

Constant Reynaert

En gij?

Pastoor Gantois

Ik preek goed, maar brieven lezen?

Mijn ogen...

Constant Reynaert

Weet ge wat ik nog te kort heb voor mijn bedevaart? Een goede predikant.

Pastoor Gantois

Hela, hela. Ge moet niet alles willen, hè. Maar ik heb iemand voor u, een Augustijn, pater Norbertus. Verleden jaar heeft hij hier gepreekt, mijn

parochianen beven er nog van... Hij beschrijft de hel, precies of hij er drie keer per dag in- en uitloopt. En hij is een kampioen in de rechtstreekse aanspraak.

Constant Reynaert

Wat is dat voor iets?

Pastoor Gantois

(Lachje) Dat ziet ge dan wel.

489 – Exterieur – Kerkplein Kleenkamp – Dag

Een enorme massa volk op het plein. Men hoort de laatste gezangen van een lofplechtigheid die plaatsheeft in de kerk. Er is een kraam, waarboven een bord hangt: "Reliquies van Sint-Antonius". Achter het kraam staan een drietal jonge priesters, die de handen vol hebben met het verkopen van relikwieën. Aan een ander kraam verkopen nonnetjes kaarsen, met succes. Gerard Reynaert verkoopt kaartjes met de foto's en de namen van Eugène Mertens en Gentiel Smessaert, met de tekst: "Slachtoffers van de moord van Ouden-Bosch" en "Verdwenen boschwachter van Ouden-Bosch".

490 – Exterieur – Ingang kerk – Dag

Naast de ingang van de kerk staat een verhoog. Zowel in de kerk als er buiten is het een gedrum van bedevaarders.

Bedevaarder 1

Het lof is gedaan. Eindelijk.

De bedevaarder en zijn gezelschap steken een sigaret op.

Bedevaarder 2

Hij is daar!

Constant Reynaert komt uit de kerk. Hij bestijgt in al zijn waardigheid het podium. Het geroezemoes gaat crescendo. Reynaert bezweert met een wijds armgebaar de menigte. Het is stil nu.

Constant Reynaert

(Vol pathos) Vrienden! Vrienden! Het kost me moeite mijn tranen te bedwingen als ik zie hoe talrijk ge opgekomen zijt. Dit is de schoonste dag van mijn leven. De grootste bedevaart ooit gezien in Vlaanderen en misschien tot ver buiten onze grenzen. En ge weet, vrienden, waarom wij hier verzameld zijn: om de Heilige Antonius te danken voor het welslagen van het Steunfonds door ons opgericht voor de familie Mertens. Moeder Mertens, wiens zoon haar zo lafhartig werd ontrukkt, zal geen koe moeten verkopen!

Er weerklinken kreten van bijval. Reynaert heft de armen omhoog. Het wordt stil.

Constant Reynaert

Maar we zijn hier niet om de massa op te ruïen. Dat is onze aard niet. Kalmte en sereniteit en godsvrucht, dat staat in ons blazoën. Maar ook...
gerechtigheid! Wie liegt, begaat een zonde, wie steelt, doet kwaad, maar wie moordt, begaat een misdaad tegen het leven! Het leven ontnemen aan een jonge, onschuldige boerenzoon... Eugène. En voor hem Victor, Karel, Sassen, en om helemaal terug te gaan baron de Halleux. Ongestraft blijven al die moorden. Er zijn heren die denken dat ze het volk met de voeten kunnen treden. Heren in kastelen, in gerechtshoven, heren die niet inzien dat het volk de slavernij allang ontgroeid is. Maar het staat hier, het volk, in al zijn grootsheid. En het volk vraagt gerechtigheid. De schuldigen zullen gestraft worden! Leve het volk!

Er breekt een daverend applaus los. Het kost Reynaert veel moeite om opnieuw wat stilte te verkrijgen.

Constant Reynaert

Vrienden, ik ben niet gekomen om te prediken, ik ben maar een eenvoudig man onder de eenvoudigen, het prediken laten we over aan iemand die dichter bij de hemel staat dan wij.

Reynaert maakt een uitnodigend gebaar. Pater Norbertus bestijgt het podium. De vlammende ogen, de bezeten gelaatstreken wijzen er direct op dat deze man zijn vak kent. Het wordt erg stil onder de bedevaarders.

Pater Norbertus

Broeders, zusters! Gelovigen en zondaars!
(Pauze, losbarstend) Iedereen kent de vier wraakroepende zonden: vrijwillige doodslag, onkuisheid tegen de natuur, verdrukking van armen, weduwen en wezen en achterhouding van het loon der werklieden.

Reynaert baant zich een weg door de menigte.

Pater Norbertus

Wie oren heeft ore: de eerste wraakroepende zonde is volgens onze Heilige Moeder de Kerk: vrijwillige doodslag!
Met het kaaksbeen van een ezel, vermorzelde Kaïn de schedel van zijn broeder Abel. Vervloekt... werd hij door God, zijn Schepper, verjaagd uit de hof van Eden...

491 – Exterieur – Kerkplein – Dag

Constant Reynaert heeft zich een weg gebaand door de dichte massa. Hij gaat naar zijn open auto, waarin moeder Mertens en vrouw Smessaert, die beiden in rouwkleren zijn en gesluierd, zitten te wachten. Reynaert neemt plaats achter het stuur.

492 – Exterieur – Ingang kerk – Dag

Pater Norbertus staat nog steeds op het podium. Hij is aan zijn climax toe. De massa luistert ademloos toe.

Pater Norbertus

... tot de wormen het zwakke vlees, de ontuchtige huid en het misdadige beendermerg zullen verorberd hebben!

Met een ruk trekt hij het zwarte doek weg dat tot op manshoogte naast hem is opgespannen. Er gaat een gehuiver door de menigte als men een open, rechtstaande doods-kist ziet. Pater Norbertus laat zijn publiek even de tijd om dit te verwerken. Dan slaat hij de armen en de ogen ten hemel. Men houdt de armen in.

Pater Norbertus

Heilige Antonius, maak ze bekend, de moordenaars van Eugène de boerezoon en van Gentiël de boswachter! Heilige Antonius! Ik ben in nood! Aanhoor mij! Maak ze bekend, Heilige Antonius...!

Bedevaarder 3

(Fluisterend) Maak ze bekend, maak ze bekend. Iedereen kent de moordenaars, maar 't gerecht wil ze niet kennen.

Pater Norbertus maakt een omslachtig kruisteken en verlaat het podium. Spanders, de volkszanger, springt op het podium en zet een lied in, zichzelf begeleidend op zijn accordeon.

Spanders

(Op de melodie van "Les Bateliers de la Volga"
... en toch vindt men geen moordenaar
Die u als martelaar
Heeft neergeveld
Gaf God dat gij nog voor me stond
Weerom aan ons gezond
Alles vertelt...
Als moeder voor het laatste nu
'k Zweer op het graf van u
mijn lieve zoon
Zij die u moordend sloegen neer
Vinden geen ruste meer
In hunne woon.

Ondertussen zijn ook de zoon en dochter van Spanders het podium opgeklommen. Ze verkopen liedjesteksten aan de toehoorders. Het geld rolt.

493 – Exterieur – Kerkplein Kleenkamp – Dag

De mensen maken plaats voor de langzaam vorderende auto, waarmee Reynaert zich een weg baant. Achter hem staan moeder Mertens en vrouw Smessaert, nog steeds gesluierd, rechtop in de wagen. De omstanders kijken gefascineerd toe.

494 – Exterieur – Ingang kerk – Dag

Spanders zet een nieuw lied in, namelijk "De wrede zaak Mertens", maar houdt op met zingen als hij ziet hoe Constant Reynaert het podium opkomt. Spanders gaat opzij staan. Constant Reynaert helpt vrouw Smessaert en moeder Mertens op het podium. Er stijgt geroezemoes op uit de menigte. Reynaert houdt bezwerend de armen in de hoogte.

Constant Reynaert

Goede christenmensen! Twee personen stonden er op u persoonlijk te bedanken voor uw opkomst. Ook zij zijn slachtoffers van de gruwelijke misdaden...

Constant Reynaert heft de sluiers op van moeder Mertens en vrouw Smessaert.

Constant Reynaert

De moeder van Eugène, weduwe Mertens en de vrouw van Sassen, vrouw Smessaert!

Het publiek dat nog onder de indruk is van de donderpreek, kan zich nu ontladen. Het geroep begint voorzichtig, maar gaat crescendo.

Stemmen

De moordenaars moeten gestraft! Priem, Blanckaert, Dedoncker in de bak! Leve Constant Reynaert! Leve 't Getrouwe Meerse! Wraak! Wraak! Reynaert in 't Parlement! Stem voor Reynaert! Reynaert in de kamer!

495 – Interieur – Bureau de Bellicourt – Dag

De Bellicourt is omringd door vader Priem, Hilaire Priem, Martha Priem en Albert Ceuppens.

de Bellicourt De bohemer is verkozen! C'est une honte! Hij heeft het plebs misbruikt op die bedevaart! Een volkstribuun, un marabout, een duivelse Messias die simpele zielen verleidt met mysticisme! Zijn eigen profijt, ja! Zijn krant, geld, politieke carrière. Een steunfonds? Ja, voor zijn kiescampagne.

Hij is rood aangelopen en wankelt een beetje. Bereidwillige handen helpen hem in een zetel.

de Bellicourt (Met zwakke stem) En de eenentwintigste een nieuwe uitspraak door de kamer van inbeschuldigingstelling, Cesar... mijn Cesar...

Hilaire Priem Cesar zal vrijgesproken worden, mijnheer de burgemeester. Cesar is onschuldig...

De Bellicourt knikt, moe, bijna verslagen.

496 – Exterieur – Woning Cesar Priem – Dag

Spinel staat, zwaaiend met een koebel, te roepen in de richting van de woning. Een paar voorbijgangers kijken toe.

Spinel En hier woont de grote smeerlap. De bastaard van de bastaard. De moordenaar van Sassen Smessaert en Eugène Mertens!

Omstander Doe dat niet, Spinel. Ge zijt zat, ze gaan u in de bak draaien.

Spinel Ja, ik ben zat. Ik heb gedronken van het bier van de Bellicourt en ik pis al bloed.

Spinel merkt niet dat de omstanders opzij zijn gegaan. Hij wordt gegrepen door twee sterke handen. Twee rijkswachters leiden hem weg.

Rijkswachter Ge moogt alles eens herhalen voor de rechtbank. Laster. Dat kost u zeker drie maanden.

Omstander (Misprijzend) Tegen Reynaert kunnen ze 't niet halen. Ze wreken zich op een simpele dronkaard.

497 – Interieur – Café De Wandelaar – Dag

Het café zit vol.

Klant 1 Waar blijft hij toch?

Klant 2 Hij heeft gezegd: van zodra ik nieuws heb over de uitspraak, kom ik het melden.

Klant 3 Tenminste een politieker die zijn kiezers niet vergeet als hij verkozen is. Hij zei eenentwintig december is donkerste dag van het jaar, laat het de klaarste zijn voor Ouden-Bosch.

Cafébazin De Wandelaar
(Nogal bitter) Hij kan het goed zeggen, dat is waar.

Stem klant Hij is daar!

De klanten verdringen zich voor het raam. Ze zien dat de auto van Reynaert nadert. Moeder Mertens blijft zitten, Reynaert stapt uit en komt naar het café. De aanwezigen wachten. Alle blikken zijn gericht op de deur. Reynaert komt binnen. Hij kijkt eerst eens goed rond, om de spanning er in te houden. De cafébazin bekijkt Reynaert nogal sceptisch.

Constant Reynaert
Vrienden. De kamer van inbeschuldigingstelling bij het Hof van Beroep in Gent heeft uitspraak gedaan. René Dedoncker is vrij...

Gemor in het café.

Constant Reynaert
... omdat Cesar Priem zei: "Dedoncker was al weg toen 't gebeurde". Maar eerste veldwachter Priem en Valère Blanckaert zijn aangehouden.

Er weerklinkt reeds hoera-geroep. Reynaert maant tot stilte.

Constant Reynaert

Zij worden beschuldigd van vrijwillige doodslag met het oogmerk te doden.

Geroep in 't café.

Constant Reynaert

Zij worden verwezen naar het Assisenhof van Antwerpen omdat in de Vlaanders geen onpartijdige jury meer kan gevonden worden.

Klant

Geeft niet. Levenslang krijgen ze!

Stemmen

Levenslang! Levenslang!

De vreugde bereikt haar hoogtepunt. Men omstuwt Reynaert. Reynaert geniet van het succes.

De Bossen van Vlaanderen

Aflevering 5

Rudy Geldhof

501 – Exterieur – Gerechtsgebouw – Dag

Een stralende zomerdag. Een hoop volk heeft zich voor de ingang verzameld. Geroezemoes van stemmen. Rijkswachters hebben bij de gesloten deuren post gevat, maar ook verder naast het voetpad, waar een indrukwekkende rij nieuwsgierigen staat te dringen, waaronder zich zowel Antwerpenaars als inwoners van Ouden-Bosch bevinden. De Antwerpenaars zijn gekleed in lichte, modieuze kleding. Veel strohoeden. De kleding van de meeste inwoners van Ouden-Bosch verraaft hun landelijke afkomst. Onder de inwoners van Ouden-Bosch bevinden zich nogal wat klanten uit café De Wandelaar. Moeder Mertens, die in rouwkleren is, en haar dochter Agnes zijn vergezeld door Constant Reynaert, die een krant en map met tekenpapier bijheeft. Er is geduw tussen Antwerpenaars en inwoners van Ouden-Bosch om een goede plaats in de rij te bemachtigen.

Antwerpenaar

Zeg, boer.

Man uit Ouden-Bosch

Dit is ons proces, meneerke!

Er wordt nog meer geduwd. Sommige mensen staan zelfs op straat. Twee rijkswachters komen tussenbeide.

Rijkswachter Kalm, hè.

Reynaert stoort zich daar niet aan. Hij neemt moeder Mertens en Agnes bij de arm en loopt met hen voorbij de andere wachtenden.

Constant Reynaert

Pers! En dit is moeder Mertens.

Rijkswachters

Oh.
(Tot omstanders) Maak plaats!

De rijkswachter leidt Reynaert en de twee vrouwen tot vooraan in de rij. De Antwerpenaars maken plaats.

Antwerpenaars

(Fluisterend, met ontzag) Weduwe Mertens... De moeder van de vermoorde...

Reynaert, vrouw Mertens en Agnes staan nu bij de ingang. Iemand slaat joviaal op de schouder van Reynaert.

Stem journalist

Constant!

Reynaert draait zich om.

Constant Reynaert

August!

Hij geeft de man een hand. Het is een journalist, die een fototoestel op een driepikkel bijheeft. Achter de journalist verschijnen nog meer journalisten, gewapend met notaboekjes en fototoestellen. Ze vatten post bij de ingang. Een paar van hen zetten hun fototoestellen op en nemen foto's van de lange rij nieuwsgierigen en vooral van Reynaert en moeder Mertens.

Constant Reynaert

De voltallige nationale pers is er, zie ik.

Journalist Nationaal? Het buitenland is er ook. Het is een hoogdag voor u, hè Constant.

Constant Reynaert

Vandaag nog niet. De eerste zitdag valt er nooit iets te beleven.

Moeder Mertens

Wat doen ze vandaag?

Constant Reynaert

Formaliteiten: opsomming van de getuigen, voorlezing van de acte van beschuldiging.

De deuren van het gerechtsgebouw gaan open. De mensen beginnen te dringen. De journalisten gaan het eerst naar binnen, met Reynaert op kop.

Constant Reynaert

(Tot rijkswachters) Pers!

502 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Een groot schilderij dat de terechtstelling van een man die meeneed pleegde voorstelt, hangt boven het hof, dat bestaat uit raadsheer De Vos, voorzitter, zijn twee bijzitters, substituut Ost, openbaar ministerie, hoofdgriffier Maeyer, en de helper van de griffier. We krijgen verder een overzicht van al wie zich in de gerechtszaal bevindt: aan weerszijden van het hof zien we de twaalf juryleden met hun twee vervangers en de beschuldigten Cesar Priem en Valère Blanckaert, met hun drie raadsheren: de meesters Viane, Serruys en De Jaeghere. Priem is uiteraard in burgerkleren. Hij kijkt onbewogen voor zich uit. Blanckaert is een ietsje onder de indruk. Beide betichten zijn geflankeerd door rijkswachters. Voor het hof staat een tafel waarop dozen waarin bewijsstukken liggen, alleen de hamer van Blanckaert is zichtbaar.

Verder zitten, voor de bank, voorbehouden voor de pers, de drie advocaten van de burgerlijke partij: meesters Beckers, Huddens en Van Hee. Zaalwachters staan bij de verschillende deuren, onder andere de deur naar de getuigenkamer. Achter een smalle, lange lessenaar zitten de mensen van de pers, met in het midden de imposante Reynaert. Achter de pers zit de openbare tribune afgeladen vol met nieuwsgierige Antwerpenaars en inwoners van Ouden-Bosch, waaronder moeder Mertens en haar dochter Agnes. Rijkswachters staan bij de ingang.

Journalisten gaan naar de reeds opgestelde fototoestellen en nemen foto's van de jury, de betichten, de advocaten, het hof.

Ondertussen deelt de hulpgriffier plattegronden van Ouden-Bosch uit aan de juryleden, die deze reeds met aandacht bestuderen. In de publieke tribune is moeder Mertens nogal onder de indruk van de plechtstatigheid van het gebeuren. Meester Beckers knikt haar toe. Een journalist is bezig met het schetsen van de koppen van de voorzitter, het openbaar ministerie en de betichten. Ondertussen leest de griffier de namen af van de personen die als getuige zullen moeten verschijnen.

Griffier

Alice Landuyt, Ouden-Bosch
Clarisse van de Veegaete, Ouden-Bosch
Omer De Munyck, Ouden-Bosch
Alida Cosyns, Ouden-Bosch
Van Daele van de Moerbrugge,
Quintyn, Sleine,
Geirlandt, Ouden-Bosch,
Van Driessche, Ouden-Bosch,
Gilbert Schollaert, Ouden-Bosch,
de heren Alfons Lafaille en Jules van Daele, Ouden-Bosch,
mevrouw Marie Demeyere, Ouden-Bosch,
Leon Gobert, Ouden-Bosch,
Achiël Strubbe en Maurice Thys, Ouden-Bosch,
Leon Monballieu, Ouden-Bosch,
Emilie Lemaire, kloosterzuster te Sleine,
Omer Pintelon, Sleine,
Dokter Lefèvre, Ouden-Bosch,
Karel D'Hooge, Ouden-Bosch.

Constant Reynaert zit ondertussen te glunderen.

Journalist (Tot Reynaert) Gans Ouden-Bosch moet zeker komen getuigen.

Reynaert ziet hoe iedereen omkijkt naar de Bellicourt, die de gerechtszaal binnenkomt. Hij is in het gezelschap van Albert Ceuppens en neemt plaats in de publieke tribune. De blikken van Cesar Priem en de Bellicourt kruisen elkaar.

Constant Reynaert luistert opnieuw naar de griffier.

Griffier (Verder lezend) En verder worden als getuige opgeroepen:
Renè Dedoncker, Ouden-Bosch,
Eerwaarde Heer Pieters, Ouden-Bosch,
Hilaire Priem, Ouden-Bosch...

Reynaert grijnst tevreden op, terwijl de griffier gaat zitten.

Viane Mijnheer de voorzitter, getuige Reynaert zal de zaal moeten verlaten.

Constant Reynaert
Maar ik ben hier als journalist.

Viane (Sluw lachje) Wij als verdediging roepen u op als getuige ten onlaste!

Constant Reynaert
Maar ik ben niet gedagvaard.

Viane Dan weet ge 't nu.

Voorzitter (Knikt) Het is de wet. Een getuige kan niet in de zaal blijven.

Constant Reynaert
Mijnheer de voorzitter, op de Hogeschool van Genève hebben we geleerd dat een wet moet gezien worden als een weldaad voor het volk, niet als een plagerij. De verdediging wil me buiten omdat ze mijn standpunt kent in deze zaak.

Voorzitter (Nog steeds minzaam) Weigert ge te getuigen?

Constant Reynaert
Dat wel niet...

Voorzitter (Streng) Verlaat dan de zaal.

Reynaert staat morrend op. Onder zijn collega's zijn er die hem een bemoedigend schouderklopje geven, anderen glimlachen geamuseerd. Reynaert gaat naar de uitgang. Hij loopt langs de Bellicourt, die hem spottend toelacht.

503 – Exterieur – Café de la Justice – Dag

Een paar journalisten gaan naar binnen.

Constant Reynaert

Een schurkenstreek! Is er nog gerechtigheid?

504 – Interieur – Café de la Justice – Dag

Reynaert staat te orakelen, omringd door de journalisten en inwoners van Ouden-Bosch. Vrouw Mertens zit met Agnes apart aan een tafeltje.

Constant Reynaert

Een journalist beletten zijn beroep uit te oefenen!

Journalist Het is een handige zet van de verdediging. Dat belooft.

Constant Reynaert

Een zet van de Bellicourt! Proper proces gaat dat hier worden. Zoals die hele acte van beschuldiging: niets over de motieven, niets over Sassen Smessaert, niets over het gekonkel van de Bellicourt.

Maar de pers laat zich niet muilbanden!

Morgen heb ik een vervanger!

505 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

De twee zittingsdag is in volle gang. Gerard Reynaert zit in de persbank. De publieke tribune zit vol met Antwerpenaars en inwoners van Ouden-Bosch, waaronder de Bellicourt, moeder Mertens en Agnes. Onderzoeksrechter Swinnen getuigt. Zijn karikatuur met daaronder "Onderzoeksrechter Swinnen" wordt getekend door een journalist naast Gerard Reynaert.

Swinnen In mijn hoedanigheid van onderzoeksrechter heb ik dan gerechtelijk officier Saelens aangesteld.

Voorzitter En wat maakte gij op uit zijn verslag?

Swinnen Eh... Zelfmoord, of ongeval.

Voorzitter Mm. Hebben het openbaar ministerie of de burgerlijke partij vragen?

De vinnige meester Beckers van de burgerlijke partij gaat direct in de aanval. Dumon van het openbaar ministerie wacht rustig af.

Beckers Waarom zijt ge niet direct ingegaan op het verzoek van de Rijkswachtcommandant Baetens om een onderzoek in te stellen?

Swinnen Mijn diensten waren onderbezet.

Beckers Toen het lijk werd opgevist, hebt gij dan de kleren aangeslagen?

Swinnen Nee, er was geen vermoeden van moord.

Beckers In welke toestand waren de kleren?

Swinnen Ik weet het niet.

Beckers Ge zijt toch wel ter plaatse geweest?

Swinnen Nee... gerechtelijk officier Saelens deed het onderzoek.

Beckers En zelf zijt ge niet ter plaatse geweest? Geen enkele keer?

Swinnen Nee.

Openbaar Ministerie

Hadt ge dan zo'n vertrouwen in Saelens?

Swinnen Natuurlijk.

Beckers Als Saelens zo competent was, waarom is hij dan vervangen door gerechtelijk officier Busschaert van Gent?

Geen antwoord.

Beckers Is het waar dat ge verveeld zat met de aanstelling van Busschaert?

Swinnen (Onzeker) Nee...

Openbaar Ministerie

Ge kreeg een lijvig dossier van Busschaert. Alles wees op moord. De verdachten waren bekend. Toch hebt ge ze vrijgelaten.

Swinnen Inderdaad, de zaak werd mij ontnomen door de procureur des konings en toebedeeld aan onderzoeksrechter de Nerval.

Beckers De schoonzoon van de Bellicourt.

Viane Dat heeft er niets mee te maken.

Beckers Ik heb geen vragen meer.

Voorzitter (Tot Swinnen) Ge kunt beschikken. Misschien kan gerechtelijk officier Saelens ons wijzer maken.

506 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Saelens getuigt.

Saelens ... Ik heb me dan direct ter plaatse begeven. Ik heb de echtparen Priem en Blanckaert ondervraagd. En René Dedoncker.

Voorzitter Ge zijt ook bij de familie Mertens geweest?

Saelens Natuurlijk.

Voorzitter Hebt gij vrouw Mertens gezegd: een onderzoek zal niets opleveren, want er zitten mensen met geld achter en die kunnen u ruïneren?

Saelens Nooit! Ik heb haar gezegd dat ik niet geloofde in moord.

Voorzitter Gij moet niet "geloven". Een gerechtelijk officier werkt met feiten.

 De voorzitter maakt een gebaar naar het openbaar ministerie en de burgerlijke partij.

Voorzitter Zijn er vragen?

Beckers Door wie was de heer Saelens vergezeld bij zijn onderzoek in Ouden-Bosch?

Saelens Door veldwachter Priem.

Beckers Door veldwachter Priem, die zelf een verdachte was. En waar heeft de heer Saelens zijn maaltijden gebruikt?

Saelens In... het huis van Blanckaert.

Beckers In het huis van Blanckaert, die zelf een verdachte was.

Saelens Luister 'ns. Ik heb die mensen ondervraagd. Ze hadden sluitende verklaringen. Er was trouwens nog geen lijk.

Voorzitter Maar nadien was er wel een lijk. Ge zijt dan een tweede keer naar Ouden-Bosch geweest.

Saelens Ja. Er deden geruchten de ronde over zelfmoord.

Voorzitter Wie hebt ge dan ondervraagd?

Saelens Cornelia Engels. Eugène Mertens zou zich gezelfmoord hebben omdat ze hem afwees.

Voorzitter Was daar geen sprake van een brief?

Saelens Ja. Een getikte brief, niet ondertekend afkomstig van Hilaire Priem, beweerde Cornelia Engels.

Voorzitter Wat stond er in die brief?

Saelens De brief bevestigde de zelfmoordgeruchten.

Voorzitter Waarom hebt ge de brief niet bij het dossier gevoegd?

Saelens Ik heb Hilaire Priem ondervraagd. Hij had een sluitende verklaring voor de brief. De brief leek me niet belangrijk voor het onderzoek.

Voorzitter Zo.

Beckers En ge stopte uw onderzoek.

Saelens Ah ja.

Beckers En ge zijt weer gaan eten bij Blanckaert?

Saelens Eh... ik denk het.

Openbaar Ministerie
Gij vindt de brief waardeloos. Maar hij werd wel bij het dossier gevoegd door gerechtelijk officier Busschaert die het onderzoek van u overnam. Hebt ge daar een verklaring voor?

Saelens Ik heb in eer en geweten mijn plicht gedaan.

Beckers Zijt ge in de loop van het onderzoek op kasteel Rozendaal geweest?

Saelens Ik ben er geweest. Maar... dat had niets te maken met het onderzoek.

Viane Een gerechtelijk officier doet in zijn vrije tijd wat hij wil.

Beckers Is hij niet op Rozendaal geroepen door burgemeester de Bellicourt?

Viane Insinuaties!

Beckers Kunt ge verzekeren dat de Bellicourt u niet onder druk heeft gezet?

Viane Mijnheer de voorzitter!

Voorzitter (Vermanend) Meester Beckers...

Saelens Ik weet het weer. Ik ben naar het kasteel geweest om Hilaire Priem te verhoren. Hij werkt daar.

Beckers Ge ondervraagt in uw vrije tijd! En hebt ge er niet gesproken met de Bellicourt?

Viane Maar dat is ongehoord! Het proces van de Bellicourt wordt hier gemaakt, in plaats van...

Voorzitter Het gaat hier niet over de Bellicourt.
(Tot Saelens) Ge kunt beschikken.
(Tot deurwachter) Laat gerechtelijk officier Busschaert binnen.

In de publieke tribune kijkt de Bellicourt onverstoord voor zich uit. Hier en daar geven de toeschouwers hun gefluisterd commentaar.

507 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Gerechtelijk officier Busschaert zit in de getuigenstoel.

Voorzitter Kunt gij zeggen, mijnheer Busschaert, wat uw vaststellingen waren in Ouden-Bosch?

Busschaert Ik stelde direct vast dat de mensen niet durfden spreken. Maar dat veranderde snel toen wij het onderzoek overnamen.

Voorzitter Kunt ge dit verklaren?

Busschaert De mensen zegden dat ze geen vertrouwen hadden in het gerecht van Brugge, wel in ons, omdat we van Gent zijn.

Viane Belachelijk! Dat doet hier niets terzake! Ge maakt er een middeleeuws gevecht tussen twee steden van. We leven in de twintigste eeuw.

De voorzitter maakt een kalmerend gebaar in de richting van de verdediging.

Voorzitter Mijnheer Busschaert...

Busschaert De getuigenissen volgden elkaar op. Tientallen. Wij verhoorden dag en nacht.

Voorzitter Wat was het resultaat?

Busschaert Alles wees in de richting van de woning van Blanckaert. Verschillende burens hadden er hevig lawaai gehoord, de bewuste nacht.

Viane Anderen hebben niets gehoord!

Busschaert Ik heb dan een huiszoeking gedaan bij Blanckaert. Ik heb er bloedvlekken gevonden op een stalmuur, een bebloede broek en hamer.

Voorzitter Mijnheer Busschaert...

De voorzitter doet met een handgebaar teken dat Busschaert zich tot de jury mag wenden. Busschaert gaat naar de jury en toont op de plannen van het huis van Blanckaert, die ze in de handen houden, waar de bloedvlekken werden aangetroffen.

Busschaert Hier stelden wij bloedvlekken vast en de hamer werd daar gevonden.

Busschaert gaat naar het tafeltje met de bewijsstukken en toont de hamer.

Voorzitter Dit is wel uw hamer, nietwaar Blanckaert?

Viane Jaja, ik ken hem.

Beckers Gij moet hem niet kennen, men vraagt dat niet aan u.

Gelach in de zaal.

Voorzitter Ge hebt proefnemingen gedaan in verband met het lawaai bij Blanckaert?

Busschaert Ja. Ik heb vastgesteld dat men bij verschillende burens lawaai kan horen uit het huis van Blanckaert.

Voorzitter Ge hebt Priem geconfronteerd met de hamer. Wat zei hij dan?

Busschaert Ik zei hem dat 't vaststond dat de hamer het moordwapen was. Ik vroeg: "Wie is 't geweest, gij, Blanckaert of Dedoncker? Wie heeft de slag gegeven?" Onmiddellijk zei Priem: "Als 't gebeurd is, was Dedoncker al weg"...

Cesar Priem schudt het hoofd. In de publieke tribune luistert men gespannen toe.

Busschaert Ik zei hem: dat lijkt op een bekentenis. Priem werd bloedrood en wist niet waar gekropen van de zenuwen.

Viane Ik zou u eens willen zien, als ze u zeggen: ge doet daar een halve bekentenis!

Voorzitter (Sussend) Meester...

Busschaert Priem heeft dan gezegd: "Ik heb u misverstaan. Ik bedoelde: Dedoncker was al weg, toen we gegeten hadden." Later verklaarde hij dat hij wilde zeggen dat Dedoncker weg was, toen hij met Mertens wegging.

Voorzitter Wat hebt gij daarop te zeggen, Priem?

Priem Het was een misverstand.

Voorzitter Dat is onmogelijk. Zeg de waarheid.

Priem Er is daar niets gebeurd.

Voorzitter Spreek, in uw belang. Gij hebt een familie. Ge hadt een glas te veel op, ge zijt opvliegend van karakter. Gij, Blanckaert of Dedoncker kunnen geslagen hebben. Spreek!

Priem lijkt te aarzelen, Blanckaert kijkt hem aan. In de zaal houdt men de adem in.

Priem (Tenslotte) Er is daar niets gebeurd.

Voorzitter De jury zal oordelen.

Veel geroezemoes in de zaal.

508 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Wetsdokter Verfaillie getuigt.

Verfaillie Het lijk was in staat van ontbinding. Toch heb ik een wonde kunnen vaststellen, een hoofdwonde.

Viane Kan de wonde veroorzaakt zijn door de schroef van een schip?

Verfaillie Het kan. Er was geen bloed rond de wonde. Dus is ze veroorzaakt na de dood... Al is dat niet zeker.

Beckers Niet zeker! Ge zijt een wetsdokter!

Viane Kan de wonde veroorzaakt zijn door een val?

Verfaillie Ja.

Openbaar Ministerie
Of door een slag?

Verfaillie Misschien. Alles is mogelijk. Het lijk was in staat van ontbinding...

Beckers Een slag voor de dood?

Viane De dood is veroorzaakt door verdrinking!

Voorzitter Ge kunt niet antwoorden in de plaats van de getuige.
(Tot Verfaillie) Antwoord.

Verfaillie Het kan. Het is moeilijk uit te maken.

Voorzitter Veel hebt ge ons niet te vertellen, hè dokter.

Beckers Op Rozendaal is hij welbespraakter. Hij is al jaren bevriend met de Bellicourt.

Viane Hij herbegint weer! Ik protesteer, mijnheer de voorzitter.

Voorzitter Laten we eens luisteren naar professor Vandelanotte.

In de zaal is enig geroezemoes hoorbaar. Op de persbank tekent een journalist een karikatuur van Verfaillie die de voeten kust van de Bellicourt.

509 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

In de getuigenstoel zit professor Vandelanotte, die droog, zelfzeker relaas uitbrengt.

Vandelanotte Ik heb de schedel onderzocht, daartoe moesten de weke delen weggenomen worden...

In de publieke tribune moet moeder Mertens even slikken.

Vandelanotte Ik stelde een lijnvormige, beenachtige inzinking vast van 2,50 cm. De wonde kwam duidelijk voort van een kneuzend werktuig. Men zou meer dan acrobaat moeten zijn om in verticale stand op zijn hoofd in het water terecht te komen. Een val of zelfmoord zijn totaal uitgesloten.

Voorzitter Dit is regelrecht in tegenspraak met de bevindingen van dokter Verfaillie.

Viane Als men de verklaringen samentelt, blijft een val niet uitgesloten.

510 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

De oude dokter Lefèvre getuigt.

Dokter Lefèvre

Mijn geheugen... Kan men mijn verklaring eens voorlezen?

Voorzitter Daar is geen tijd voor, dokter Lefèvre. Hebt gij de kleren van de drenkeling onderzocht?

Dokter Lefèvre

Ik weet niet goed meer. De kleren... jaja, natuurlijk.

Voorzitter Hebt ge scheuren vastgesteld?

Dokter Lefèvre

Nee. Ik heb ze ook niet echt onderzocht.

Voorzitter Maar ge deed de lijkschouwing, en ge zegt juist...

Dokter Lefèvre

Ik moest ze niet grondig onderzoeken. Er was nog geen sprake van moord.

Beckers Heeft hij het lijk wel onderzocht?

Dokter Lefèvre

(Hand aan oor) Wat? Wat?

Beckers (Roept) Hebt ge het lijk wel bekeken?

Dokter Lefèvre

(Beledigd) Mijnheer de voorzitter men roept hier tegen me.

Voorzitter Antwoord.

Dokter Lefèvre

Natuurlijk heb ik het lijk onderzocht.

Openbaar Ministerie
Was er bloed?

Dokter Lefèvre
Ja, maar meer water dan bloed.

Hilariteit in de zaal.

Voorzitter Wat hebt ge nog vastgesteld?

Dokter Lefèvre
Een zwart vlekje op de schedel, maar zeker geen schedelbreuk. Iedereen was 't met mij eens.

Beckers Wie is iedereen?

Dokter Lefèvre
Ah. Hilaire Priem was erbij, en...

Beckers (Triomferend) Hilaire Priem! Heeft Hilaire Priem misschien de schedel onderzocht in uw plaats?

Dokter Lefèvre
(Beledigd) Ikzelf, mijnheer. Met dit hier!

Lefèvre haalt iets uit zijn zak. Het is een pijpdoorsteker.
In de publieke tribune gaat gegiechel op.

Man uit Ouden-Bosch
Zijn pijpekuiser, kijk.

Lefèvre bemerkt zijn vergissing, stopt de pijpdoorsteker weg en haalt een
gruwelijke tang te voorschijn.

Dokter Lefèvre
Pardon... Met dit instrument heb ik de huid van de schedel opgelicht.

In de publieke tribune lacht men om het instrument. Ook de bijzitters en de
griffier kunnen een glimlach niet onderdrukken.

Man uit Ouden-Bosch
(Fluisterend) Een foltertuig.

Dokter Lefèvre
Ik wil dat ge optreedt, mijnheer de voorzitter. Men drijft de spot met mij.

De voorzitter maant met zijn hamertje tot stilte.

Dokter Lefèvre

Ik ben een bevoegd dokter. Ik heb generaties zieken geholpen in mijn dorp. Ik heb mijn dorp jaren gediend!

Beckers

Uw dorp en de Bellicourt. Kunt ge ons iets vertellen over uw lijkschouwingen van Victor De Jonghe en Karel Tanghe?

Er weerklinkt rumoer in de zaal.

Viane

(Roept) Een schande! Het is een schande! Dit heeft niets met dit proces te maken.

De voorzitter blijft maar kloppen met zijn hamertje.

511 – Interieur – Treincoupé derde klas – Dag

Close op pijp waarmee op het plankje bij het raam gehamerd wordt en waarmee het gehamer van de voorzitter geparodieerd wordt door een man uit Ouden-Bosch.

Man uit Ouden-Bosch 2

(Hand aan oor) Wat? Wat?

Er wordt gelachen door de mensen van Ouden-Bosch, die hem omringen. Een paar reizigers die niet van Ouden-Bosch zijn kijken verwonderd toe. Constant Reynaert en Gerard zitten wat verderop, druk pratend en zich verdiepend in de nota's van Gerard.

Man uit Ouden-Bosch 2

Dan heb ik de schedel onderzocht, edelachtbare, met dit instrument...

Man uit Ouden-Bosch 2 neemt een pijpdoorsteker uit zijn zak.

Man uit Ouden-Bosch 2

Met uw permissie, edelachtbare.

Man uit Ouden-Bosch 2 neemt de pijp uit de hand van man uit Ouden-Bosch 1 en reinigt ze.

Man uit Ouden-Bosch 2

Voilà. Tabak, maar nog meer speeksel. Ik bedoel bloed maar nog meer water.

De omzittenden lachen.

Vrouw uit Ouden-Bosch

Lefèvre moet toch ook op de trein zitten.

Man uit Ouden-Bosch 1

Ja, maar die reist geen derde klas.

Vrouw uit Ouden-Bosch

Gaan we hem eens zoeken?

Mannen uit Ouden-Bosch

Ja.

Een paar mannen uit Ouden-Bosch staan al op.

Constant Reynaert

Laat hem gerust, hij is zo al belachelijk genoeg. Laten we blij zijn dat de dokters achter de rug zijn. Morgen krijgen we echte getuigen.

512 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Zuster Angelica getuigt. Ze is een schuchter, braaf nonnetje dat te stil spreekt.

Voorzitter ... En wie was er allemaal aanwezig toen het lijk in het klooster gebracht werd?

Zuster Angelica

(Stil) Zuster Georgina, de veldwachter van...

Voorzitter Ge moogt gerust wat luider spreken, zuster. Dit is geen kerk.

Zuster Angelica

(Luider) Zuster Georgina, de veldwachter van Sleine en dokter Lefèvre. Later kwam er een wetsdokter uit Brugge...

Voorzitter Dokter Verfaillie.

Zuster Angelica

... en een heer die ik niet kende. Iemand van het parket, dacht ik. Hij was het die zei dat ik de kleren mocht wassen.

Voorzitter Ge kende hem niet? Ge weet, Emilie Leroy, eh, zuster Angelica, ook in een ongewijde plaats als dit, telt een eed.

Zuster Angelica

Ik kende hem niet.

Voorzitter Men mag vragen stellen.

Openbaar Ministerie

Wij wensen getuige te confronteren met Hilaire Priem.

Voorzitter Haal Hilaire priem.

In de publieke tribune gaat men op het puntje van de stoel zitten. De zwaarlijvige overste van het klooster van Sleine, die in het gezelschap is van zuster Angelica, kijkt star voor zich uit. Zoals gewoonlijk bevinden zich ook

moeder Mertens en ridder de Bellicourt in de zaal. Hilaire Priem gaat naast zuster Angelica staan.

Beckers Was dit de man van het parket?

Zuster Angelica
Ja.

Hilaire Priem Ik heb nooit beweerd dat ik van het parket was.

Voorzitter Zuster Angelica, spreek de waarheid.

Zuster Angelica
Hij heeft het niet gezegd. Ik dacht het.

Openbaar Ministerie
Hilaire Priem, waarom hebt gij dit nonnetje de opdracht gegeven de kleren te wassen?

Hilaire Priem De opdracht, dat is te sterk uitgedrukt.

Beckers Hoeveel keer zijn de kleren gewassen?

Zuster Angelica
(Stil) Zeven keer.

Voorzitter Spreek luider, zuster.

Zuster Angelica
(Luider) Zeven keer.

Geroezemoes in de zaal.

Beckers Die kleren waren het eigendom van de familie Mertens en ze moesten ter beschikking blijven voor het onderzoek. Waar haalde Hilaire Priem het recht om ze weg te schenken?

Hilaire Priem Volgens wetsdokter Verfaillie was er sprake van een ongeval, niet van moord. In de streek is het de gewoonte om oude kleren te schenken aan het oudemannenhuis. De familie Mertens is zeer katholiek, ze zou zeker geen bezwaar hebben.

Beckers Wat nobel van u! En hoe wist ge zo rap dat het lijk van Eugène Mertens in het klooster was?

Hilaire Priem Ik had het gehoord.

Beckers Van wie? Van de H. Geest?

Voorzitter (Berispend) Meester...

(Tot Hilaire Priem) Van wie wist ge het, Hilaire Priem?

Hilaire Priem (Na een aarzeling) Van dokter Verfaillie.

Beckers (Triomferend) Ah! Ik heb geen vragen meer. De banden van de clan zijn duidelijk voor mij.

Viaene (Tot Beckers) En voor mij is het duidelijk dat gij een ziekelijke verbeelding hebt.

Voorzitter Ge moogt u verwijderen, Hilaire Priem. We zullen u morgen verder aanhoren, over andere zaken.

513 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Cornelia Engels staat voor de getuigenstoel. Ze ziet er allesbehalve aantrekkelijk uit in haar grijze kleren.

Voorzitter Ik zweer de waarheid te zeggen en niets dan de waarheid. Zo helpe mij God.

In de publieke tribune wendt een lelijke, opgedirkte Antwerpse dame zich tot haar vriendin.

Antwerpse dame

(Smalend) Dat is dus het soort vamp waar ze in de buiten zelfmoord voor plegen.

Haar vriendin snuift misprijzend. Een vrouw uit Ouden-Bosch die voor hen zit, heeft het gehoord, draait zich om en bekijkt de Antwerpse dame van kop tot teen, heel misprijzend.

Voorzitter De laatste maal dat gij Mertens ontmoette, was in een danszaal, nietwaar?

Cornelia Engels
Ja.

Voorzitter Hij vroeg om opnieuw kennis aan te knopen.

Cornelia Engels

Ik heb nooit kennis gehad met hem. Daarbij, hij meende het niet. Het was om te lachen.

Voorzitter Zei hij niet: "Als ge niet met me trouwt, smijt ik me in de vaart"?

Cornelia Engels

Al lachend, ja.

Voorzitter Ge waart in de danszaal met uw verloofde?

Cornelia Engels

Ja.

Viaene Hebt ge uw verloofde gekust, onder de ogen van Mertens?

Cornelia Engels
Nee.

Voorzitter Ge moet niet verlegen zijn. Dat is niet verboden, hoor.

Cornelia Engels
Ik heb hem niet gekust.

Viaene Er zijn getuigen die het wel gezien hebben.

Beckers En wat dan nog? Dat zou het einde van de wereld zijn hè, een kusje in een danszaal.

In de publieke tribune wordt er gelachen.

Voorzitter Hoe kwam Mertens aan uw portret, als ge niet verloofd waart?

Cornelia Engels
Ik heb het hem eens gegeven, zomaar.

Viaene (Smalend) Al lachend. En al lachend is hij dan in de vaart gesukkeld, zeker.

Voorzitter Er bevindt zich een getikte, niet ondertekende brief in het dossier, waarin gij verklaart dat Mertens uit liefdesverdriet zelfmoord pleegde. Kunt gij daar iets over zeggen?

Cornelia Engels
Hilaire Priem kwam bij mij thuis met die brief. Ik moest hem overschrijven en terug bezorgen. Maar ik heb geweigerd.

Voorzitter We zullen Hilaire Priem daar ten gepasten tijde over ondervragen. Gij hebt de eed afgelegd, Cornelia Engels. Kunt gij in eer en geweten verklaren dat gij nooit rondverteld hebt dat Mertens om uwentwille zelfmoord pleegde?

Cornelia Engels.

Ik zweer het.

Viaene Dat kan niet! Er zijn te veel getuigen die het tegendeel beweren. Deze getuige is onder druk gezet. Het is niet Hilaire Priem die haar voor een huis gezorgd heeft, maar Constant Reynaert.

Voorzitter We zullen die getuigen horen.

514 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Voorzitter Blanckaert, sta recht.

Valère Blanckaert staat op.

Voorzitter (Vriendelijk) Hoe komt het, Blanckaert, dat gij alleen gij, uw familieleden en uw werknemers gezien hebben dat Mertens droefgeestig was?

Blanckaert Ik heb het toch gezien.

Voorzitter Dat kan. Ge moet mij eens uitleggen, gij zijt een man van aanzien in uw gemeente, een rustig man. En ge had goede betrekkingen met de familie Mertens.

Blanckaert Natuurlijk.

Voorzitter En gij Priem - sta recht - gij toch ook?

Cesar Priem Ja.

Voorzitter Er is nooit een geschil geweest tussen uw familie en de Mertens.

Cesar Priem Nee.

Voorzitter En Eugène was uw vriend.

Cesar Priem Ja.

Voorzitter Ook uw vriend, nietwaar, Blanckaert?

Blanckaert Ja.

Voorzitter Goede vrienden dus.
(Ineens gevaarlijk) Waarom waart ge dan beiden niet op de begrafenis van uw vriend? Gans Ouden-Bosch was er, buiten gij.

Opschudding in de publieke tribune. Blanckaert aarzelt, hij kijkt even naar Priem, die ook om een antwoord verlegen zit.

Cesar Priem (Tenslotte, onverstoorbaar) Ik moest werken.

Voorzitter En gij, Blanckaert?

Blanckaert Ik ook.

Voorzitter Ge moogt neerzitten.

De voorzitter glimlacht fijntjes. Hij kijkt in de richting van de publieke tribune. Toeschouwers fluisteren elkaar toe. Twee inwoners van Ouden-Bosch halen hun boterhammen boven.

Voorzitter Ik zie dat men honger krijgt. We hervatten om één uur dertig.

515 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Onderpastoor Pieters getuigt. Hij voelt zich niet op zijn gemak.

Voorzitter Ook gij hebt dus overal rondverteld dat Mertens zelfmoord pleegde.

Pieters Ik had het horen zeggen.

Voorzitter Ja, ja. Maar wat belangrijker is, gerechtelijk officier Busschaert verklaart dat gij ook hebt rondgelopen om getuigen te beïnvloeden.

Pieters Ik heb mijn parochianen aangedrongen om de waarheid te zeggen. Ik was overtuigd van de onschuld van de betichten. Ik ken hen goed.

Beckers Ge kent vooral de Bellicourt goed.

Viaene Het begint tegen te steken. Ik val erbij in slaap.

Meester Beckers kijkt naar de publieke tribune, waar iedereen gespannen toekijkt.

Beckers Ge zijt blijkbaar de enige.

Voorzitter Busschaert beweert dat gij wist wat er in de dossiers stond. Is dat zo?

Pieters Eh... ja.

Voorzitter Van wie hadt ge die dossiers?

Viaene Dat heeft geen belang.

Voorzitter (Scherp) Voor mij wel. Getuige?

Pieters Ik heb ze mogen inzien van Hilaire Priem, geloof ik.

Openbaar Ministerie

Zo. Hilaire Priem had een dossier! Dat gaan we hem straks eens vragen.

Viaene Is dat nu zo speciaal?

Beckers Ja. De privésecretaris van de Bellicourt heeft een dossier. Zijn privéonderpastoor heeft er inzage van en gaat dan getuigen beïnvloeden. Wat een boeltje.

Viaene Uw insinuaties zijn een boeltje. Ze hebben niet de minste grond.

Beckers Is het waar, "eerwaarde", dat ge het zo bont gemaakt hebt bij uw "parochianen", dat ze u in de vaart gesmeten hebben?

Pieters Leugens. Ik ben er in gestruikeld.
 Gelach in de publieke tribune.

Beckers En is het waar dat de bisschop u dan heeft overgeplaatst, maar dat ze een beerkar voor uw nieuwe pastorie hebben geledigd?
 Gelach in de publieke tribune.

Viaene Dit doet niets terzake!

Beckers En dat de bisschop u dan nog eens heeft overgeplaatst, naar zijn verste parochie, tegen de Franse grens, waar niemand u kent?
 Gelach in de publieke tribune. De voorzitter klopt met zijn hamertje.

Voorzitter Meester Beckers, ge moet er geen circus van maken.

Pieters (Stikkend van woede) Dit is een aanslag op mijn geestelijke waardigheid. Ik eis respect!

Openbaar Ministerie
(Rustig) Die zult ge moeten zelf verdienen, eerwaarde.

Pieters (Kwaad) Kan ik gaan?

Voorzitter Ge moogt u voor immer verwijderen...

516 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Hilaire Priem getuigt.

Voorzitter Zijt gij naar Cornelia Engels geweest met een getikte brief die zij moest overschrijven?

Hilaire Priem Eh... ja.

Beckers Beïnvloeding van getuigen.

Hilaire Priem Nee... ik had gehoord dat Cornelia Engels overal rondvertelde dat Eugène omwille van haar zelfmoord had gepleegd. Dus dacht ik het onderzoek te helpen als ze dit op papier wou zetten.

Beckers Ge wou het onderzoek niet helpen, maar uw broer.

Voorzitter Maar Cornelia Engels weigerde dus.

Hilaire Priem Ja, zo is men op de buiten. Men heeft een grote mond, maar als men zijn handtekening onder iets moet plaatsen...

- Voorzitter Ge hebt uw voorgetikte brief dan teruggevraagd.
- Hilaire Priem Nee, ach ik weet het niet meer. Waarom zo 'n belang hechten aan een niet ondertekende brief?
- Voorzitter (Kribbig) Dat zal ik wel uitmaken. Doet gij uw werk op Rozendaal, ik doe het mijne hier, mijnheer. En de dossiers die ge hebt mogen inzien, daar hebt ge allicht ook een verklaring voor?
- Hilaire Priem Natuurlijk.
- Voorzitter (Sarcastisch) Dacht ik al. Van wie hebt ge ze gekregen?
- Hilaire Priem Van de verdediging.
- Beckers Ah! Ah!
- Viaene (Opverend) Ik had dat recht!
Meester Beckers lacht honend.
- Voorzitter Rustig, rustig.
(Tot Hilaire Priem) Heeft uw familie ooit ruzie gehad met Eugène Mertens?
- Hilaire Priem Nee.
- Voorzitter Waarom is de familie Priem dan niet naar zijn begrafenis geweest?
- Hilaire Priem Wij hadden geen rouwbrieven ontvangen...
De voorzitter lijkt niet voldaan met deze uitleg.
- Hilaire Priem ... en de ochtend van de begrafenis ontvingen wij een naamloze brief, waarin mijn broer van de moord beschuldigd werd.
- Voorzitter Blanckaert, Priem, sta recht.
Cesar Priem en Blanckaert staan op.
- Voorzitter Ge zei dat ge moest werken. Nu komt de waarheid aan het licht. Waarom hebt ge gelogen?

517 – Interieur – Bureau de Bellicourt Rozendaal – Dag

Hilaire Priem, die er bezorgd uitziet, is omringd door de Bellicourt, vader Priem, Albert Ceuppens en Martha Priem.

- de Bellicourt Er is toch niets om te panikeren. In een assisenzaak zijn er altijd getuigen ten laste, maar ook ten onlaste.

518 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Omer De Muynck zit in de getuigenstoel.

Voorzitter Wat hebt gij gehoord, Omer De Muynck?

Omer De Muynck

Ik woon twee huizen van Blanckaert af. Om tien voor drie schoot ik wakker van lawaai, ik sliep nog maar juist. Eerst dacht ik dat er volk voorbijging. Maar toen hoorde ik tweemaal om hulp roepen: Ai! Help! Ai!

Voorzitter Uit welke richting kwam het gerucht?

Omer De Muynck

Uit het huis van Blanckaert.

Viaene Ge waart gaan kermisvieren. Ge waart dus dronken?

Omer De Muynck

Als 't kermis is, kan ik wel vijf liter meester, ik ben daarom niet zat.

Viaene Vijf liter bier. Ik heb geen vragen meer.

Omer De Muynck

Het lawaai kwam uit Blanckaerts' huis, zeg ik u!

519 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Voorzitter Het lawaai kwam dus niet uit Blanckaerts huis?

Kamiel Van De Pitte getuigt.

Van De Pitte Nee. Uit zijn hof. Het was rond half drie als ik naar huis ging. Ik kwam ter hoogte van de hof van Blanckaert en moest dringend eh... mijn water maken. En als ik daar zo stond...

Van De Pitte gaat er zowaar bij staan.

Van De Pitte ... hoorde ik ineens roepen: Ai! Moeder! Help!

Voorzitter Hebt ge iets gezien?

Van De Pitte Ah nee. Wateren doet men niet zomaar in 't vrije. Ik stond tegen een dichte haag.

Gelach in de openbare tribune.

Viaene Waarom hebt ge zolang gewacht om te spreken?

Van De Pitte Ja! Wij hadden allemaal schrik, hè.

520 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Clarisse Van De Veegaete, een zwaarlijvige vrouw, legt de eed af.

Clarisse Van De Veegaete

Ik zweer de waarheid te zeggen en niets dan de waarheid. Zo helpe mij God.

Voorzitter Clarisse Van De Veegaete, gij zijt een buur van Blanckaert. Er is nogal wat tegenstrijdigheid in uw verklaringen. Eerst hebt ge gerucht gehoord, dan niet meer.

Clarisse Van De Veegaete

Er was daar niets te horen.

Voorzitter Waarom hebt ge dan eerst verklaard dat er wel lawaai was?

Clarisse Van De Veegaete

Ik werd onder druk gezet door gerechtelijk officier Busschaert. Ze hebben me in de bak gestoken. Ik mocht er maar uit als ik wou tekenen dat ik wel gerucht gehoord had.

Voorzitter Ah.

Er valt een stilte in de zaal. De juryleden kijken elkaar verwonderd aan en in de publieke tribune houdt men de adem in. Clarisse Van De Veegaete kijkt de voorzitter ongegeneerd in de ogen.

Voorzitter Is gerechtelijk officier Busschaert in de zaal?

Busschaert komt uit de publieke tribune en gaat naast Clarisse Van De Veegaete staan.

Voorzitter Ge hebt de beschuldiging gehoord, mijnheer Busschaert?

Busschaert Het zit zo, mijnheer de voorzitter: mijn collega's en ik hadden de indruk dat getuige de waarheid niet sprak. Daarom hebben we haar tot 1 u 30 's nachts weerhouden.

Viaene Gij mocht dat niet doen!

Busschaert (Rustig) Dat is mijn recht. Ik wou getuige confronteren met een andere getuige.

Viaene Dat is uniek in de rechtspraak!

Voorzitter Van De Veegaete, Busschaert is toch ook bij u thuis geweest om proeven te doen of men bij u lawaai van bij Blanckaert kon horen.

Clarisse Van De Veegaete

Men kon niets horen.

Busschaert We hoorden zeer duidelijk stoelen verschuiven. Dat gaf getuige toe.

Clarisse Van De Veegaete
Onder druk, ja. Ik werd bedreigd.

Beckers Wanneer hebt gij uw verklaringen veranderd? Nadat uw man werk vond bij de Bellicourt?

Viaene Dat heeft niets met de zaak te maken.

Beckers En uw huis is eigendom van Blanckaert, hè. Dat zal het zijn, lawaai dringt niet door in de eigendommen van Blanckaert.

Hier en daar gelach in de publieke tribune.

Voorzitter Clarisse Van De Veegaete, gij beweert dus dat minstens twee gerechtelijke officieren liegen.

Openbaar Ministerie
En de onderzoeksrechter ook.

Voorzitter Spreek de waarheid, Van De Veegaete. Ge hebt de eed afgelegd!

De voorzitter wijst naar het schilderij boven zijn hoofd.

Voorzitter Meined, daar wordt men tegenwoordig niet meer voor onthoofd, maar de straffen zijn nog steeds zwaar.

Clarisse Van De Veegaete schudt koppig het hoofd.

Voorzitter Moogt ge niet spreken? Zijt ge onder druk gezet door iemand?

Clarisse Van De Veegaete
Ja, door de Gentenaars.

Ze wijst naar Busschaert.

Openbaar Ministerie
Wij wensen getuige te confronteren met vrouw Plompen.

521 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Vrouw Plompen staat naast Clarisse Van De Veegaete en getuigt.

Vrouw Plompen
Het was na de vroegmis. Clarisse Van De Veegaete vertelde me wat ze de nacht voordien, de kermisnacht, gehoord had bij Blanckaert: lawaai als van een gevecht, en hulpgeroep.

Clarisse Van De Veegaete

Ik ga nooit naar de vroegmis. En wat zou ik met u gesproken hebben? Ik ga alleen om met mensen van mijn soort.

Vrouw Plompen

Ge hebt met mij gebabbeld zoals ge met iedereen babbelt. Ge zijt gekend voor uw babbelen.

Beckers

Maar als 't nodig is, kan ze ook goed zwijgen.

Voorzitter

Clarisse Van De Veegaete, volgens u lieten niet alleen de gerechtelijke officieren en de onderzoeksrechter maar ook deze vrouw.

Clarisse Van De Veegaete

Ja!

Voorzitter

Ge kunt gaan. Blijf wel ter beschikking.

522 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Alida Cosyns, een magere vrouw met ingevallen schouders, getuigt.

Voorzitter

Alida Cosyns, gij woont dicht bij Blanckaert. Ge hebt aan gerechtelijk officier Busschaert verklaard dat ge niets hebt gehoord, de nacht van 7 op 8 november 1926.

Alida Cosyns (Stil) Ja.

Openbaar Ministerie

Busschaert had de indruk dat getuige iets verborgen hield.

Voorzitter

Er zijn meerdere getuigen die u hebben horen zeggen dat ge wel iets gehoord hebt, maar dat ge zoudt zwijgen omwille van René Dedoncker.

Openbaar Ministerie

Men mag niet vergeten dat René Dedoncker aangetrouwde familie van haar is. En toen Busschaert getuige ondervroeg, was René Dedoncker nog verdacht.

Voorzitter

Maar nu niet meer, Alida Cosyns! Dedoncker zit niet op de beklaagdenbank. Spreek de waarheid, wat hebt gij gehoord, die nacht?

Alida Cosyns is erg in de war. Ze is niet in staat een woord uit te brengen.

Voorzitter

(Mild) Laat uw geweten spreken. Ge hebt gezworen. Wat hebt ge gehoord?

Alida Cosyns (Bijna onhoorbaar) Gerucht.

Voorzitter

Spreek luider.

Alida Cosyns (Iets luider) Gerucht.

Voorzitter Bepaal dat nader.

Alida Cosyns Het was gerucht.

Voorzitter Wat voor gerucht? Ge moet niet bang zijn.

Alida Cosyns Stemmen. Op het hof van Blanckaert. Hulpgeroep.

Voorzitter Hoe laat was dat?

Alida Cosyns Rond drie uur.

Voorzitter Is dit nu de waarheid, Alida Cosyns, de enige waarheid?

Alida Cosyns Ja...

Dit heeft haar veel moeite gekost, ze dreigt in elkaar te storten.

Voorzitter Ge kunt gaan.

De voorzitter doet teken naar een zaalwachter. Deze helpt Alida Cosyns naar de publieke tribune.

Voorzitter Blanckaert, Priem, sta recht!

Priem en Blanckaert staan op.

Voorzitter Gij blijft erbij dat er niets gebeurd is in uw huis, de kermisnacht, Blanckaert? Ook geen ongeluk?

Blanckaert Er is niets gebeurd.

Voorzitter Priem?

De aandacht van de voorzitter wordt afgeleid door rumoer in de publieke tribune, waar Alida Cosyns bevend zit te wenen. Ze lijkt wel hysterisch. Een paar vrouwen van Ouden-Bosch ontfermen zich over haar. Een fotograaf neemt een foto.

523 – Interieur – Café de la Justice – Dag

Constant Reynaert kijkt door een raam naar het gerechtsgebouw. Hij ziet dat het publiek naar buiten komt. Alida Cosyns wordt weggeleid en ook Clarisse Van De Veegaete komt naar buiten. Die wordt direct omringd door de inwoners van Ouden-Bosch. Er schijnt zoiets als een opstootje plaats te vinden. Reynaert haast zich naar buiten.

524 – Exterieur – Gerechtshof – Dag

Constant Reynaert komt naar de groep inwoners van Ouden-Bosch die Clarisse Van De Veegaete omringen en haar scheldwoorden naar het hoofd slingeren.

Man uit Ouden-Bosch
Leugenaarster!

Vrouw uit Ouden-Bosch
Hoeveel hebt ge gekregen van de Bellicourt?

Clarisse Van De Veegaete baant zich een weg door de dringende groep van inwoners van Ouden-Bosch.

Man uit Ouden-Bosch
Ge zult niet veel hebben aan uw geld. Het openbaar ministerie zal u in de bak draaien. Wegens vals getuigenis.

Twee rijkswachters komen tussenbeide, terwijl Constant Reynaert naar zijn zoon Gerard gaat.

Rijkswachter Maak plaats! Uit de weg!

De inwoners van Ouden-Bosch wijken. Clarisse Van De Veegaete kan zich, beschermd door de rijkswachters, uit de voeten maken.

Man uit Ouden-Bosch
Bedriegster! Toneelspeelster!

Constant Reynaert
(Tot Gerard) Was het zo erg?

Gerard Reynaert
Ja, die liegt er maar op los.

Constant Reynaert
En hoe houden Priem en Blanckaert zich?

Gerard Reynaert
Die plooiën niet. Nog niet.

525 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Cesar Priem staat recht. Blondeel zit in de getuigenstoel.

Voorzitter Priem, gij hebt het huis van Blanckaert verlaten om twintig over twee, samen met uw vrouw en Eugène Mertens?

Cesar Priem Ja. Rond half drie namen wij afscheid van Eugène Mertens, aan de nieuwe huizen...

De juryleden bekijken het plan van Ouden-Bosch.

Cesar Priem ... en om drie uur lag ik in mijn bed.

Cyriel Blondeel veert op.

Blondeel Om vijf uur 's morgens liept gij nog op straat!
(Tot de voorzitter) Ik woon op vier huizen afstand van hem. Om vijf uur stond ik op om mijn water te maken en door de haag zag ik Priem en zijn vrouw thuiskomen.

In de persbank gniffelen de journalisten.

Journalist 1 (Fluisterend) Ze kunnen daar nogal plassen, in Ouden-Bosch.

Journalist 2 Ja, ieder jaar is er een overstroming.

Voorzitter Hoe herkende gij Priem?

Blondeel Aan zijn kepie.

Voorzitter Hoe wist ge dat 't vijf uur was?

Blondeel Ik hoorde de eerste trein vertrekken.

Voorzitter Zijn er vragen?

Viaene Ge zijt niet goed bevriend met Priem.

Blondeel Niemand is bevriend met Priem.

Viaene Ge zijt van een ander politiek gedacht.

Blondeel Wie zegt dat? Ik houd ieder jaar mijn Pasen.

Viaene Heeft Priem u niet in overtreding genomen, wegens dronkenschap?

Een paar juryleden halen de schouders op.

Blondeel Dat was tien jaar geleden. Ik heb maar twee dagen gezeten.
Het spreken niet waard.

Viaene Ge moest dus uw "water maken". Ge hadt dus veel gedronken op de kermis.

Blondeel Bah. Een kleinigheid, ja.

Viaene Ge hebt de naam een dronkaard te zijn.

Beckers Priem ook. Ge moet het proces van de getuigen niet maken.

- Viaene Gij doet niets anders. Hoe kan een dronkaard serieus getuigenis afleggen?
- Beckers Ja, er is maar één getuige die de waarheid spreekt: Clarisse Van De Veegaete.
- Voorzitter Zouden de heren niet beter vragen stellen?
- Viaene Bij het eerste onderzoek heeft getuige verklaard dat hij niet zeker was dat 't Priem was, die hij zag.
- Blondeel Wat hielp het om de waarheid te zeggen, toen. Dat was geen serieus onderzoek. Iedereen zei dat Eugène Mertens in de hof van de Bellicourt begraven lag en dat de zaak zou geklasseerd worden.
- Viaene Dwaze geruchten! Even dwaas als uw getuigenis.
- Openbaar Ministerie
Als een onderzoek zo lang aansleept, zijn geruchten niet te vermijden.
- Voorzitter Vergeet niet dat getuige nu onder eed spreekt.
- Viaene Men mag dus liegen als men niet onder eed spreekt.
- Voorzitter (Op zijn teen getrapt) Dat zeg ik niet! Zijn er nog vragen?
- Blondeel (Fel) Ik was niet dronken! Ik heb hem gezien. Om vijf uur!
- Voorzitter Ge moogt gaan, Blondeel.

526 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Urbain Droesbeke getuigt.

- Droesbeke Ik zweer de waarheid te zeggen en niets dan de waarheid. Zo helpe mij God.
- Voorzitter Urbain Droesbeke, gij zijt bareelwachter. Is Priem bij u gekomen om u een bepaalde verklaring te laten afleggen?
- Droesbeke Priem is verschillende keren gekomen. Hij wou dat ik verklaarde dat ik hem gezien had om 2 u 30 aan het bareel. Maar ik heb hem niet gezien.
- Voorzitter Toch hebt gij hem beloofd een vals getuigenis af te leggen.
- Droesbeke Ja. Maar ik heb het nooit gedaan.
- Voorzitter Waarom hebt ge 't hem dan beloofd?
- Droesbeke Ik had schrik.
- Voorzitter Waarom hadt ge schrik?

- Droesbeke Ik was bang dat hij me anders zou aanvallen, op een nacht.
- Viaene Onzin! Priem is veldwachter, veldwachters vallen geen mensen aan, veldwachters beschermen de mensen.
- Droesbeke Gij zijt niet van Ouden-Bosch. Gij kent Priem niet. Ik was veel op de baan voor mijn dienst, 's nachts. Ik was bang voor een overval.
- Viaene Een ziekelijke verbeelding noem ik dat. Priem werd door niemand gevreesd.
- Beckers Gans het dorp vreesde hem, met zijn invloed. Priem is de schoonbroer van de gemeentesecretaris, de broer van de onderwijzeres, de broer van de privésecretaris van de Bellicourt, de zoon van de toezienaar van de kasteelgoederen en... de vertrouwensman van burgemeester de Bellicourt.
- Viaene Hiermee toont gij alleen aan dat Priem tot een eerbare familie behoort. Daarbij, getuige heeft aan Priem verklaard dat hij hem gezien heeft.
- Beckers Maar niet aan het gerecht.
- Viaene Getuige legt dus tegenstrijdige verklaringen af.
- Beckers Dat is niet waar.
- Voorzitter Priem, sta recht.
- Cesar Priem staat op.
- Voorzitter Priem, hebt gij bij Droesbeke aangedrongen om een vals getuigenis te bekomen?
- Cesar Priem Nee.
- Openbaar Ministerie
Ge hebt toch verklaard dat ge naar Droesbeke gegaan zijt op aandringen van uw broer Hilaire Priem en uw schoonbroer Albert Ceuppens?
- Cesar Priem Ja. Het was hun idee om hem te vragen of hij me soms gezien had rond 2 u 30. Dat is mijn recht.
- Viaene Ik zou dat ook gedaan hebben.
- Voorzitter Ik geloof dat er een verschil is: gaan vragen of men u gezien heeft is niets, maar aandringen om te zeggen dat men gezien is, als het niet waar is, is iets anders. Blanckaert, sta recht.
- Blanckaert staat op.
- Voorzitter Blanckaert, kunt gij klaarheid brengen rond het alibi van Priem? Ge hebt de kans nu. Denk aan uw familie, uw reputatie.

Blanckaert (Korte pauze) Ik kan niets zeggen. Er is niets gebeurd.

527 – Interieur – Keuken Blanckaert – Nacht

Clara en Flora Dedoncker zitten er bedrukt bij. Ook René Dedoncker, Hilaire Priem en vader Priem bevinden zich in de kamer. Er liggen kranten op tafel.

Hilaire Priem Ge moet de moed niet verliezen. Ge zijt gezusters, ge moet blok blijven vormen. Uw broer René is nu al vrij. Met uw mannen loopt het ook goed af.

Flora Dedoncker
't Is te hopen.

Hilaire Priem Burgemeester de Bellicourt verzekert u dat alles in orde komt.

Flora Dedoncker
En die professor morgen? Het staat in alle kranten. Hij gaat bewijzen dat onze hamer het moordwapen is.

Hilaire Priem Hij gaat niets bewijzen. De burgemeester heeft een tegenexpert aangesteld, professor Lesaffre, uit Parijs!
Niet de eerste de beste.

Flora Dedoncker
(Nog steeds niet overtuigd) En het schijnt dat ze de fameuze onbekende soldaat aan het zoeken zijn.

Hilaire Priem En dan?

Flora Dedoncker
Hij gaat verklaren dat hij een mestkar van hier heeft zien vertrekken, in de richting van de vaart.

Hilaire Priem Heb toch vertrouwen.

Vader Priem kijkt Hilaire Priem aan. Het is duidelijk dat hij er niet gerust in is.

528 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Er is een hoogoplopende discussie, vol ingehouden woede, aan de gang tussen professor Vandelanotte en professor Lesaffre, in het Frans. De professoren staan, bewijsmateriaal in de hand, dichtbij de juryleden. Noch het hof, de advocaten, de jury of de toeschouwers zijn echt geboeid door dit technisch dispuut van twee pretentieuze professoren. De voorzitter kijkt geamuseerd.

Vandelanotte Al moet ik het duizend keer zeggen: dit is het bewijs...!

Vandelanotte toont de hamer, zinken platen en foto's aan Lesaffre en de juryleden.

Vandelanotte De hamer is zeker het moordwapen. De inkervingen in de hamer en de schedel komen overeen.

Lesaffre Ik zie geen gelijkenis.

Vandelanotte Met de hamer hebben wij proeven gedaan op deze zinken platen en op andere schedels.

Lesaffre Met een andere hamer zoudt ge hetzelfde resultaat bekomen hebben.

Vandelanotte Zijt ge geneesheer?

Lesaffre Ik ben hier niet uit Parijs gekomen om me te laten beledigen...

Lesaffre tekent met een pen streepjes op twee verschillende vellen papier.

Lesaffre ... Kijk, als ik hier streepjes teken en hier ook, dan komen die ook overeen. Uw bewijsvoering is waardeloos.

Een paar juryleden schudden het hoofd, ze hebben blijkbaar hun bedenkingen bij het betoog van Lesaffre.

Vandelanotte Waardeloos?

Op de persbank zit men te gniffelen, omdat de discussie zo hevig wordt.

Journalist Seffens slaan ze elkaar de kop in met die hamer.

Voorzitter Heren, heren... Met die foto's en die papiertjes kunt ge uw competentie allicht onvoldoende etaleren. Waarom neemt ge de schedel zelf niet.

Vandelanotte Met plezier.

Vandelanotte gaat reeds naar de tafel met de bewijsstukken.

Lesaffre Welja.

Lesaffre volgt Vandelanotte op de voet.

Voorzitter Priem, Blanckaert, wilt gij dichterbij komen?

Cesar Priem Neen.

Blanckaert schudt het hoofd. Vandelanotte neemt de afgezaagde schedel uit de doos en gaat er mee naar de jury. In de publieke tribune verbleekt moeder Mertens. Ze valt flauw in de armen van haar dochter Agnes. Rumoer in de zaal. Gerard Reynaert kijkt op. Moeder Mertens wordt naar buiten geleid.

René Dedoncker getuigt.

René Dedoncker

Ik zeg u toch: ik was zat.

Beckers En ge hebt niets gemerkt van een ruzie tussen de betichten en Eugène Mertens.

René Dedoncker

Nee. Ik ben naar huis gegaan. Langs waar weet ik niet, ik was zat.

Beckers Ge zult ook wel niet weten hoe laat ge zijt thuisgekomen?

René Dedoncker

Nee...

Beckers ... want ge waart zat. Handig, de zatterik uithangen, zo weet ge niets meer.

Viaene Bij u is 't nooit goed. Ge kunt niet verdragen dat wij uw getuigen verwijten voor dronkaards. En als één van ons het zelf toegeeft, zijt ge ook niet content.

Voorzitter (Moe) Zijn er nog vragen?

Beckers Nee.

Voorzitter Getuige kan gaan.

(Glimlachje) Meester Viaene, hebt gij uw onbekende soldaat, Victor Van Droogenbroeck, al gevonden?

Viaene Hij had hier moeten zijn.

Voorzitter Hij is er dus niet. Blanckaert, sta recht.

Blanckaert staat op.

Voorzitter Blanckaert, er zijn bloedvlekken geconstateerd op uw stalmuur. Kunt gij daar iets over zeggen?

Blanckaert Ik weet van niets.

Voorzitter En er is bloed gevonden op één van uw broeken.

Blanckaert Dat komt van een zakdoek. Ik heb soms last van bloedspuwingen.

Voorzitter Zijn daar getuigen van?

Blanckaert Iedereen weet dat.

Openbaar Ministerie

Uw familie en uw knechten, ja...

Viaene Dat is toch normaal. Dat zijn de mensen die met hem werken.

530 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Vermeulen, een zachtaardig man, getuigt.

Voorzitter Gij zijt cipier in de gevangenis van Antwerpen? Hebt gij Blanckaert al eens bloed zien spuwen?

Vermeulen Vier of vijf dagen geleden was er bloed op een zakdoek. Toen ik hem er naar vroeg, zei hij dat hij uit zijn neus had gebloed.

Beckers Zoals in de stal. Daar bloedde hij zo erg uit zijn neus, dat het op de muur spoot.

Voorzitter Heeft getuige ooit bloed aan een zakdoek van Blanckaert gezien, voor het proces begon?

Vermeulen Ik ben dat niet zeker. Het zou kunnen.

Voorzitter Ge hebt verklaard dat ge goed opschoot met Blanckaert, dat ge zowat bevriend geraakt zijt. Ge hebt Blanckaert leren kennen als een rechtvaardig, goed mens. En ge sprak dikwijls met hem. Wat vertelde hij u zoal?

Vermeulen aarzelt, hij werpt een bijna verontschuldigende blik naar Blanckaert.

Vermeulen Op een dag zat Valère... Blanckaert in de put. Hij had tranen in de ogen.

Voorzitter Zeg het maar.

Vermeulen Wel. Ik trachtte hem wat op te beuren. En toen zei hij: "We hebben het niet gedaan voor het geld" en "We konden ons toch niet laten slaan door een dronkaard".

Blanckaert laat het hoofd zakken, Cesar Priem bijt zich op de lippen en in de zaal ontstaat geroezemoes.

Voorzitter Stilte! Stilte! Of ik laat ontruimen.

Het tumult vermindert.

Voorzitter Getuige kan gaan.

Terwijl Vermeulen de getuigenstoel verlaat, wordt het in de publieke tribune opnieuw onrustig: rijkswachters laten een jongeman binnen.

Voorzitter Stilte heb ik gezegd!

Viaene kijkt in de richting van de publieke tribune en herkent de jonge kerel, die vooraan in de publieke tribune wil plaats nemen.

Viaene Mijnheer de voorzitter, getuige Van Droogenbroeck is er.

Voorzitter Wel, laat hem dan voorkomen.

Van Droogenbroeck begeeft zich naar de getuigenstoel. In de publieke tribune wordt druk gefluisterd.

Man uit Ouden-Bosch 1
De onbekende soldaat!

Man uit Ouden-Bosch 2
Die van de mestkar.

Men kijkt reikhalzend toe. De Bellicourt blijft er even onverstoord bij.

Voorzitter Zeg mij na. Ik zweer de waarheid te zeggen en niets dan de waarheid.
Zo helpe mij God.

Van Droogenbroeck
Ik zweer de waarheid te zeggen en niets dan de waarheid.
Zo helpe mij God.

Voorzitter Victor Van Droogenbroeck, gij waart onder de wapens en er werd verteld dat gij de nacht nadat een speurhond in de mesthoop van Blanckaert zocht, een mestkar van bij Blanckaert hebt zien rijden in de richting van de vaart. Ge hebt gezien dat de mest in de vaart werd geworpen, samen met het lijk van Eugène Mertens.

Van Droogenbroeck
(Korte pauze) Dat werd verteld, maar het is vals.

Enig rumoer in de publieke tribune.

Voorzitter Er zijn getuigen die verklaren dat ge hen dat zelf verteld hebt. Hebt ge erover gesproken?

Van Droogenbroeck
Ja, zoals iedereen. Ik had over een onbekende soldaat gelezen in de krant van die Reynaert. En omdat ik ook soldaat was, zal men gedacht hebben... tja...

Voorzitter Gij hebt dus niets gezien. Zijn er vragen?

Viaene Heeft getuige geen dreigbrief ontvangen?

Van Droogenbroeck
Ja, verleden week.

Voorzitter Waar is die brief?

Van Droogenbroeck
Ik heb hem naar u gestuurd.

Voorzitter Ik heb niets ontvangen. We zullen dit onderzoeken. Wat stond er in die brief?

Van Droogenbroeck
Het was een naamloze brief. Er stond in dat ik hier de waarheid moest komen vertellen. Ik had de indruk dat de brief van mensen kwam die perse wilden dat ik die leugens over de mestkar zou bevestigen.

Openbaar Ministerie
Aan wie hebt ge het verteld van die brief?

Van Droogenbroeck
Aan niemand.

Openbaar Ministerie
Hoe kan de verdediging dan op de hoogte zijn van de brief?

Er komt geen antwoord.

Voorzitter Spreek. Ge hebt gezworen de waarheid te zeggen.

Van Droogenbroeck
Ah, het schiet mij te binnen... Ik heb het aan Hilaire Priem verteld.

Beckers Ha!

Voorzitter Waarom?

Van Droogenbroeck
Omdat hij geleerd is. Ik vroeg wat ik moest doen met de brief.

Beckers Priem is alleen geleerd in Ouden-Bosch. Het was dus een dreigbrief, waarin stond dat ge de waarheid moest zeggen. Het dreigement kan ook zo geïnterpreteerd worden: zwijg over de mestkar, berokken de betichten geen nadeel!

Van Droogenbroeck haalt de schouders op.

Van Droogenbroeck
Ik kan u maar zeggen: ik heb geen mestkar gezien.

Beckers En ik kan maar zeggen: we danken de verdediging dat ze de brief ter sprake heeft gebracht. De brief zal nog in haar nadeel spelen. Ik ben een tevreden man.

Viaene Gans het proces zijt gij al een tevreden man. Ook zonder bewijzen.

- Beckers Ge zult het wel ondervinden in mijn pleidooi.
- Viaene En gij in het mijne!
- Voorzitter (Moe) Heren, heren... Overmorgen kunt ge pleiten. Voor morgen worden opgeroepen de getuigen vader en zoon Schoonacker, Seraphine Blanckaert, Constant Reynaert...
- Een bijzitter fluistert iets in het oor van de voorzitter.
- Voorzitter Ja. En op aanvraag van het openbaar ministerie: mijnheer de Bellicourt. De zitting is geheven.

531 – Exterieur – Bossen van Vlaanderen – Dag

De zon komt op boven de bossen van Vlaanderen.

532 – Exterieur – Kasteel Rozendaal – Dag

Enkel achter een raam, op een verdieping, brandt er licht.

533 – Interieur – Slaapkamer de Bellicourt – Dag

De Bellicourt kleedt zich met de hulp van een kamerbediende aan. Er is strijdlust in zijn ogen te lezen.

534 – Exterieur – Kasteeltje Reynaert – Dag

Enkel achter een raam, op een verdieping, brandt er licht.

535 – Interieur – Slaapkamer Reynaert – Dag

Constant Reynaert kleedt zich met de hulp van zijn vrouw aan. Hij ziet er strijdlustig uit.

536 – Interieur – Getuigenkamer – Dag

Constant Reynaert en de Bellicourt zitten te wachten tot ze opgeroepen worden. De Bellicourt heeft een wandelstok bij. Beide mannen zien er zelfverzekerd uit. In de kamer bevinden zich ook de Antwerpenaars vader en zoon Schoonacker en Seraphine Blanckaert, een opgetutte dame, wiens uiterlijk van valse chique getuigt. De deurwaarder komt binnen.

Zaalwachter Constant Reynaert.

Constant Reynaert staat op.

537 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Reynaert zit in de getuigenstoel. Viaene zit klaar voor de aanval.

Stem voorzitter

Heeft de verdediging vragen?

Viaene Meer dan één... Ontkent getuige dat hij verschillende keren naar Rijkswachtcommandant Cassiers is geweest om het onderzoek te beïnvloeden?

Constant Reynaert

Dat ontken ik, ja.

Viaene Gaat ge nu beweren dat ge niet bij hem zijt geweest?

Constant Reynaert

Dat zeg ik niet. De commandant is een vriend. Ik ga er vaak een glas wijn drinken.

Gelach in de publieke tribune. Reynaert geniet. Hij blijft de hele ondervraging door erg zeker van zichzelf. Hij praat luid, zich af en toe naar het publiek kerend. Hij weet zich populair en wil dat iedereen meegeniet van zijn show. Viaene zal geleidelijk aan bitsiger worden.

Voorzitter Getuige moet zich tot het Hof richten.

Viaene Ge zijt ook meer dan eens naar het klooster geweest. Was dat ook om wijn te drinken?

Constant Reynaert

Soms koffie.

Viaene neemt een exemplaar van 't Getrouwe Meerse.

Viaene Was het niet eerder om leugens in uw weekblad te kunnen schrijven. Ge schreef: "Ik ben naar het klooster geweest en vernam dat de zusters tot zevenmaal toe de kleren van Eugène Mertens gewassen hebben, zodat alle bloedvlekken wegwaren."
(Hij herhaalt) Alle bloedvlekken.

Jurylid Bloedvlekken, dat versta ik niet.

Viaene Voilà! Mijnheer de voorzitter, bloedvlekken, dat versta ik niet.

Constant Reynaert

Mijnheer de voorzitter, is het toegestaan...?

Reynaert wil opstaan en naar Viaene gaan.

Voorzitter (Streng) Getuige moet blijven zitten.

Constant Reynaert

Alle eventuele bloedvlekken. Eventuele is afgekort. E v punt: eventuele. Kunt gij niet lezen?

Viaene Ik ben hoogst tevreden dat het geacht jurylid het ook niet begreep. Dit is een handigheidje van getuige. Het woord eventuele wordt door niemand van zijn lezers verstaan en zeker niet afgekort. Dus leest men: zodat alle bloedvlekken wegwaren. Manipulatie van de man in de straat.

Constant Reynaert
Gij zijt aan het manipuleren.

Viaene Ik heb een proef gedaan. Ik heb dit artikel door mijn meid laten lezen. Ze las ook: zodat alle bloedvlekken verdwenen waren. Ze dacht dat die onnozele ev. een zetfout was.

Constant Reynaert
Met alle respect voor uw meid, maar misschien ligt het intellectueel peil van mijn lezers iets hoger.

Viaene Gij hebt tendentius geschreven. Gij hebt eerst geschreven en dan geloofend dat een soldaat, die langs de vaart voorbijkwam, een lijk in het water had zien werpen.

Constant Reynaert
Dat was een vergissing, ja. De enige in al die maanden.
Maar ik heb een recht op antwoord gepubliceerd, conform de wet.

Viaene Maar ondertussen had iedereen gelezen dat er bloedvlekken op de kleren zaten en dat er een lijk naar de vaart was gevoerd. Het is een schande om op die manier het volk op te hitsen.

Constant Reynaert
Ik wil niet dat mijnheer Viaene met verachting over de pers spreekt.

Viaene Ik heb eerbied voor de pers, de serieuze dan. Niet de pers die door middel van sensatie haar brood verdient.

Constant Reynaert
Ik heb er niet meer mee verdiend dan gij.

Viaene Ah???

Constant Reynaert
Had ik me niet achter de zaak gezet, het was hier nooit tot een proces gekomen. Gij zit hier nu uw brood te verdienen, mede dank zij mij.

Gelach in de publieke tribune.

Voorzitter Stilte! Stilte! Dit is hier geen vismarkt. Kunnen we niet beter ter zake komen?

Viaene Maar hier wordt de kern van de zaak juist blootgelegd. Getuige is een volksmenner, die met gratuite humor simpele zielen naar zijn hand weet te zetten. Hij heeft zich tot volksvertegenwoordiger laten kiezen, hij heeft zich verrijkt met zijn weekblad en hij heeft een hele hetze veroorzaakt tegen de betichten.
(Tot Reynaert) Hebt gij in uw blad geen steunfonds geopend?

Constant Reynaert
Dat weet zelfs een simpele ziel.

Viaene Hebt gij geen bedevaart ingericht?

Constant Reynaert
Iedereen heeft dat toch gelezen. Zelfs uw meid veronderstel ik.

Viaene (Met hoe langer hoe minder zelfbeheersing) Hebt gij daar de menigte niet toegesproken?

Constant Reynaert
Ja, om de gemoederen te bedaren.
(Sarcastisch) Soms moeten mensen gekalmeerd worden, nietwaar.

Gelach in de politieke tribune. Zelfs een paar juryleden glimlachen.

Viaene Ik wil dat de voorzitter optreedt. Dit sarcasme moet ik me niet laten welgevallen.

Voorzitter Getuige mag gerust wat eerbied betonen.

Constant Reynaert
(Luid) Ik betuig de verdediging evenveel eerbied als ik van haar ontvang.

Voorzitter Waarom spreekt gij toch zo luid? Wij zijn niet doof.

Reynaert keert zich half naar de publieke tribune.

Constant Reynaert
Ik wil door iedereen goed verstaan worden. Ik heb niets te verbergen.

Voorzitter (Half geamuseerd, half spottend) Zo... Zijn er nog vragen?

Viaene Nee. Getuige heeft voldoende aangetoond van wat soort allooi hij is.

Constant Reynaert
Ik dank u.

538 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Voorzitter Zeg mij na. Ik zweer de waarheid te zeggen en niets dan de waarheid.
Zo helpe mij God.

De Bellicourt getuigt. Hij ziet er oud en versleten uit, hij leunt op een wandelstok.

de Bellicourt Ik zweer de waarheid te zeggen en niets dan de waarheid. Zo helpe mij God.

Voorzitter Gij hebt tijdens het onderzoek verschillende brieven geschreven aan magistraten, ook aan de procureur, waarin ge beweerde dat Eugène Mertens zich had gezeftmoord omwille van Cornelia Engels.

De Bellicourt houdt een hand aan zijn oor, zoals een hardhorige. Hij knikt voortdurend, minzaam glimlachend, maar antwoordt niet.

Voorzitter Wel?

Viaene Mijnheer de Bellicourt hoort u niet goed.

Voorzitter Dan moet hij niet knikken alsof hij me verstaat.
(Tot de Bellicourt) In die brieven zegt ge dat vele getuigen die zelfmoordversie kunnen bevestigen, maar ge noemt geen namen.

de Bellicourt Wat? Wat? Ah, geen namen? Ah, ik gaf de algemene sfeer weer. Ik schreef die brieven om het onderzoek te helpen.

Voorzitter Op briefpapier van de senaat. Was dat om te imponeren?

de Bellicourt Deed ik dat? Ik weet het niet meer. Waarom zou ik imponeren, ik ben maar een onbelangrijk dorpsburgemeester.

Voorzitter Ge waart ook senator. En aan journalisten noemde uw vrouw wel namen van getuigen. Die hebben allemaal geloochend.

de Bellicourt Wat? Wat? Journalisten? Ja, die verdraaien alles.
Daarbij, mijn vrouw is het Vlaams niet goed machtig.

Openbaar Ministerie

Toen uw schoonzoon de Nerval onderzoeksrechter was, stond ge dan niet voortdurend in contact met hem?

de Bellicourt Met wie? Met mijn schoonzoon? Ik zeg u, mijnheer, ik heb familiebanden nooit misbruikt, voor niets!

Openbaar Ministerie

Hebt gij in de loop van dit proces getuigen bij u laten komen?

de Bellicourt Nee, nee.

Openbaar Ministerie

Clarisse Van de Veegaete ook niet?

In de publieke tribune kijkt Clarisse Van de Veegaete even op.

de Bellicourt Ik ken geen Clarisse Van de Veegaete. Of toch... ja, ja. Luister, ge moet weten, ik ben een paar dagen niet kunnen komen naar het proces, ik heb een hartaandoening gehad. Ik heb haar ontboden omdat ik benieuwd was naar het verloop van het proces.

In de zaal wordt treiterend gelachen.

Openbaar Ministerie
Gij geloofd dus in zelfmoord?

de Bellicourt Ja.

Openbaar Ministerie
Ge kende de familie Mertens goed?

de Bellicourt Zeer goed.

Openbaar Ministerie
Waarom zijt ge hen dan niet gaan verwittigen in verband met die zelfmoord, als een goede burgervader?

de Bellicourt Zo goed kende ik ze nu ook niet.

Gelach in de publieke tribune.

Openbaar Ministerie
Ge spreekt u zelf tegen.

Voorzitter Ge hebt hoe dan ook verkeerd gehandeld door te schrijven over zelfmoord. Hadt ge er voordeel bij?

de Bellicourt Die geruchten over moord konden niet waar zijn. Ik neem altijd treffelijke mensen onder mijn bescherming.

Beckers De familie Mertens was niet treffelijk?

de Bellicourt Wat? Wat? Het is alsof ik hier beschuldigd word.

Voorzitter Gij moet de vragen beantwoorden, meer niet.

de Bellicourt Mon Dieu! Ik zal het zeggen, maar het is uw schuld dat ik het moet uitbrengen: ik had vernomen dat Mertens de nacht van zijn verdwijning neerslachtig rondliep in verdachte en slechte herbergen.

Verontwaardigde reacties uit de publieke tribune.

Voorzitter Waarom zegt ge dit nu pas?

de Bellicourt Wat? Wat? Ik neem dit niet. De zaal jouwt mij uit en doet niets en ge beschuldigt me. Het komt allemaal door die vuilschrijverij die tegen me gericht was.

Voorzitter Van wie?

de Bellicourt Van Reynaert, natuurlijk! En dat, terwijl hij de grote deugniet is. Hij heeft dit proces beïnvloed, getuigen omgekocht!

Voorzitter Weet gij wel wat ge zegt?

de Bellicourt Getuigen omgekocht, zeg ik! Ik heb de bewijzen bij me!

De Bellicourt haalt een exemplaar van 't Getrouwe Meerse te voorschijn.

Voorzitter U hebt het recht niet, maar we zullen u confronteren. Haal getuige Reynaert.

Reynaert komt uit de publieke tribune en gaat naast de Bellicourt staan.

Voorzitter Getuige de Bellicourt, wij luisteren.

De Bellicourt slaat opgewonden op de krant die hij in zijn zak gestopt heeft.

de Bellicourt Er stond in dat er geld zou gegeven worden aan al wie kon helpen de daders te snappen, aan al wie getuigenis zou afleggen die zou bijdragen tot opheldering van de moord. Dat is omkoperij! Voor geld zouden mensen alle verklaren!

Constant Reynaert

Dat denkt gij, ja.

Openbaar Ministerie

(Tot de Bellicourt) Dat is wettelijk geen omkoperij.

de Bellicourt Ik noem dat beïnvloeding, omkoperij! Week op week heeft hij met deze gazet de orde in mijn gemeente verstoord.

Constant Reynaert

(Rustig) Uw orde, ja. Er verdwijnen mensen, er vallen doden. En er komt nooit een onderzoek. Ik ben content dat Het Hof mij teruggeroepen heeft. Het gaat hier om deze twee betichten - de jury zal oordelen - maar het gaat om veel meer. De Halleux, Gentiel Smessaert, Tanghe, De Jonghe. Ik vind het spijtig dat daar de link niet naar gelegd wordt, in dit proces. Daar was allicht het motief te vinden voor de moord op Eugène Mertens.

Voorzitter (Streng) Dit proces behandelt alleen de zaak Priem-Blanckaert. En gij moet het Hof niet de les spellen. Getuigen mogen gaan.

de Bellicourt (Kruiperig) We zijn het er toch over eens dat IK hier de waarheid gesproken heb?

Voorzitter Ge zijt gekomen als getuige, en ge moogt gaan als getuige.

De Bellicourt staat moeizaam op.

539 – Exterieur – Gerechtshof – Dag

De Bellicourt stapt flink door, omringd door Hilaire Priem, vader Priem en Albert Ceuppens. Het groepje baant zich een weg door inwoners van Ouden-Bosch, die de Bellicourt weinig vriendelijk aankijken. Persfotografen nemen foto's van de Bellicourt. Deze lacht en zet een neus naar de fotografen.

540 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Rudolphe Schoonacker, een nette jongeman, getuigt.

Rudolphe Schoonacker

Ik zweer de waarheid te zeggen en niets dan de waarheid. Zo helpe mij God.

Voorzitter Gij zijt van Antwerpen?

Rudolphe Schoonacker

Ja.

Voorzitter Samen met uw vader hebt gij de zuster van Blanckaert ontmoet. Wat heeft zij dan gezegd?

Rudolphe Schoonacker

Het was een half jaar geleden. Mijn ouders en ik zaten te Oostende in de herberg "De Vuurtoren". We hadden er kennis gemaakt met Seraphine Blanckaert, ze logeerde in hetzelfde pension. We begonnen over de zaak Ouden-Bosch. We vroegen haar: "Maar is uw broer wel schuldig?" - "Neen" zei ze, "Priem is de dader". We vroegen waarom ze dat niet had meegedeeld aan het parket. Ze zei: "Ik mag niet van mijn broer. Ze hebben samen iets gearrangeerd". We vroegen welk belang haar broer er bij had te zwijgen. Ze zei dat haar broer er gerust in was, ridder de Bellicourt zou alles regelen. De getuigen ten onlaste zouden geld krijgen van hem.

Tumult in de publieke tribune. De Bellicourt tracht kalm te blijven. Moeder Mertens kijkt gespannen toe. In de beklagdenbank slagen Blanckaert en Priem er grotendeels in hun schrik te verbergen.

Voorzitter Stilte! Zijt ge er zeker van dat ge die vrouw goed verstaan hebt?

Rudolphe Schoonacker

Natuurlijk.

Voorzitter Blanckaert, weet gij daar iets van?

Blanckaert Neen. Ik heb daar nooit met mijn zuster over gesproken. We spraken al jaren niet met elkaar. We lagen in ruzie.

Rudolphe Schoonacker

Ge begrijpt, mijnheer de voorzitter, dat ik dit getuigenis niet zou afleggen, als het niet waar was. Ik ken de beschuldigden niet.

Beckers Mag ik dan betichten vragen of ze twijfelen aan de eerlijkheid van getuige?

Blanckaert Ik ken getuige niet.

Cesar Priem Ik ook niet.

Viaene Niemand twijfelt aan zijn geloofwaardigheid, maar is de zuster van Blanckaert geloofwaardig?

Voorzitter Dat zullen we straks horen. Haal getuige Octave Schoonacker.

Rudolphe Schoonacker verlaat de getuigenstoel. Er wordt druk gefluisterd in de publieke tribune. Octave Schoonacker, een deftig heer, gaat naar de getuigenstoel.

Voorzitter Ik zweer de waarheid te zeggen en niets dan de waarheid. Zo helpe mij God.

Octave Schoonacker

Ik zweer de waarheid te zeggen en niets dan de waarheid. Zo helpe mij God.

Voorzitter Getuige, wij hebben juist uw zoon gehoord. Wilt gij nu vertellen wat Seraphine Blanckaert u vertelde in Oostende?

Octave Schoonacker

We zaten in een herberg in Oostende. Zij sprak over de zaak Ouden-Bosch. De vrouw beweerde dat haar broer onschuldig was, dat Priem de moordenaar was. Ze zei er zelfs bij dat Priem jachtwachter Smessaert om het leven had gebracht en zijn lijk in een put had verbrand.

Tumult in de zaal. De voorzitter maant tot stilte.

Voorzitter Wat zei de vrouw nog?

Octave Schoonacker

Ze zei: "Priem heeft de slag gegeven, omdat Mertens hem voor moordenaar verweet." Ze zei ook dat ze haar broer had gesmeekt de waarheid te zeggen, maar dat hij had geweigerd. Hij was bang voor Priem, omdat Priem een bastaardzoon is van de Bellicourt.

Tumult in de publieke tribune.

Voorzitter Stilte! Stilte!

Het wordt stil in de publieke tribune.

Voorzitter Priem, Blanckaert, hebt gij daar iets op te zeggen?

Cesar Priem Nee.

Blanckaert Neen.

Voorzitter Haal getuige Seraphine Blanckaert.

Octave Schoonacker verlaat de getuigenstoel. Opnieuw wordt er druk gefluisterd in de publieke tribune. Hilaire Priem werpt vader Priem een bekommerde blik toe. Albert Ceuppens en de Bellicourt geven geen krimp. Iedereen kijkt gespannen toe, als Seraphine Blanckaert aan de getuigenstoel plaatsneemt. Ze is een opgedirkte, pretentieuze volkswrouw, die damesmanieren probeert aan te nemen en haar dedain voor het gehele justitiële gebeuren nauwelijks verbergt.

Voorzitter Seraphine Blanckaert, kent gij vader en zoon Schoonacker?

Seraphine Blanckaert
(Lomp, hautain) Je les ai vus une fois, je crois, à Ostende.

Voorzitter Het is hier beleefd te zijn. Ik verwittig u.

Seraphine Blanckaert
Ja, mijnheer.

Voorzitter Wat is er in die herberg gezegd?

Seraphine Blanckaert
Cafépraat, zoals in alle cafés. De Schoonackers wilden me uithoren over de zaak Ouden-Bosch. Ik zei dat het hen niets aanging. Ne pourrions-nous pas continuer en Français?

Voorzitter Nee. Ik hoor dat uw Vlaams veel beter is dan uw Frans.
Hebt gij uw broer nooit in de gevangenis bezocht?

Seraphine Blanckaert
Non!

Voorzitter Ge liegt.

Seraphine Blanckaert
Oh ja. Eén keer, geloof ik. Ik herinner 't me niet.

Voorzitter Ge weet van de gerechtelijke officieren wat de heren Schoonacker verklaard hebben?

Seraphine Blanckaert
Ze hebben het natuurlijk allemaal uit hun duim gezogen.

Voorzitter Waarom zouden ze liegen?

Seraphine Blanckaert
Moet gij hen vragen. Dat is uw werk.

Voorzitter Als ge niet beleefd zijt, zal ik u er toe dwingen. Antwoord op mijn vraag.

Seraphine Blanckaert
Ik weet het niet.

Voorzitter Vader en zoon Schoonacker!

Vader en zoon Schoonacker komen uit de publieke tribune en gaan naast Seraphine Blanckaert staan.

Voorzitter Octave en Rudolphe Schoonacker, ge blijft bij uw verklaringen?

Octave Schoonacker
Ja, natuurlijk.

Rudolphe Schoonacker
Ja.

Seraphine Blanckaert
Ze kunnen zeggen wat ze willen.

Voorzitter Gij ook.

Seraphine Blanckaert
Ach, ne discutons plus loin, laat er ons mee gedaan maken.

Voorzitter Daar zal ik over oordelen. Blijft gij erbij, Seraphine Blanckaert, dat ge de Schoonackers niet gesproken hebt over de zaak Ouden-Bosch?

Seraphine Blanckaert
Naturellement.

Voorzitter De jury zal oordelen. Getuigen mogen gaan.

De Schoonackers en Seraphine Blanckaert gaan naar de publieke tribune.

Voorzitter Blanckaert, Priem, sta recht.

Blanckaert en Priem staan op.

Voorzitter Blanckaert, Priem, gij hebt vader en zoon Schoonacker gehoord. Hebt gij iets te zeggen?

Cesar Priem Neen.

- Blanckaert Neen.
- Voorzitter Blanckaert, ik herinner u aan de woorden van de gevangenisdiscipier. Hij getuigde dat gij hebt gezegd: "We hebben het niet gedaan voor 't geld" en "We konden ons toch niet laten slaan door een dronkaard".
- Blanckaert Ik heb dat nooit gezegd.
- Voorzitter Blanckaert, toen ge aangehouden werd, riep uw vrouw u toe: "Volhouden, Valère!" Wat bedoelde ze daarmee?
- Blanckaert (Aangedaan) Ik weet het niet.
- Voorzitter En gij, Priem, wat bedoelde gij met: "Als het gebeurd is, was René Dedoncker al weg"?
- Cesar Priem (Hoofd rechtop) Ze hebben me misverstaan.
- Voorzitter Dit is uw laatste kans om te spreken.
- Cesar Priem Ik heb niets te zeggen.
- Blanckaert Ik ben onschuldig.
- Voorzitter Morgen beginnen de pleidooien.

541 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Meester Beckers van de burgerlijke partij houdt zijn pleidooi. Hij is in volle actie. In de publieke tribune, die afgeladen vol zit, luistert men gespannen toe. Er is zoveel volk, dat velen moeten rechtstaan.

- Beckers Onschuldig? Neen, neen, neen! Denk aan de droefheid van moeder Mertens, toen zij het verminkte lijk van haar zoon, in lompen gehuld, thuis kreeg. De veroordeling van de betichten zal een zoete wraak zijn voor moeder Mertens, die niets ongedaan heeft gelaten, om het geheim op te klaren. De legende moet ophouden, dat haar zoon een verongelukte dronkaard of een zelfmoordenaar is...!

Het beeld van de pleitende meester Beckers gaat over in een beeld van de heer Dumon, openbaar ministerie, die zijn requisitorium houdt.

542 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

De heer Dumon houdt zijn requisitorium.

Openbaar Ministerie

En terwijl een van de mannen Mertens vasthield, heeft de andere de slag toegebracht. De dokters zeggen het duidelijk, dat de moordenaar voor zijn

slachtoffer stond, toen hij hem de slag toebracht. Mertens heeft de aanval dus zien aankomen.

Instinctmatig zou hij wel met zijn armen zijn hoofd beschermd hebben. Maar men hield hem vast...

Zo werd Mertens afgemaakt. En ik veronderstel dat het lijk wellicht nog dezelfde nacht in de vaart is geworpen. Daarom moest Priem voor een alibi zorgen. En het is in het huis van Blanckaert gebeurd. Waarom moest men er kuisen, middenin de nacht? Wat was er bevuild? De sporen van de misdaad en het bloed moesten verdwijnen...

Beeld gaat over in dat van de pleitende Viaene.

543 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

Meester Viaene van de verdediging houdt zijn pleidooi.

Viaene Ouden-Bosch is ook de gemeente waar haat en nijd heersen. De enen kunnen niet slikken dat de anderen welstand hebben. De familie Priem had zich opgewerkt tot een zekere rang. Dat kon men niet verkroppen. De familie Priem moest klein gemaakt worden. De familie beheert de brouwerij van ridder de Bellicourt. En zien we niet dat een concurrerende brouwer, uit persoonlijke haat tegen Priem, onmiddellijk zijn auto afstaat aan de gerechtelijke politie van Gent, om het onderzoek te doen? Het is kenschetsend. Ouden-Bosch was een gemeente, die rijp was voor avonturenromans. Daarbij komt nog een weekblad, dat week op week ophitst. Het blad zweept de lichtgelovige mensen op. Mensen worden gehypnotiseerd...
Wij vragen geen medelijden en nochtans hebben wij zwaar geleden. Wij werden als moordenaars aangezien, omdat met het zei. Wij werden geboeid door het dorp geleid, ten gevolge van een campagne van journalisten. Wij zijn onschuldig. Aan onze vingers kleeft geen bloed!

Voorzitter Ik verklaar de debatten voor gesloten. Hebt gij nog iets te zeggen, Blanckaert?

Blanckaert Neen.

Voorzitter En gij, Priem?

Cesar Priem Neen.

Voorzitter De jury zal op de volgende vragen moeten antwoorden:
Eén...

544 – Exterieur – Gerechtszaal – Dag

Een massa volk wacht gespannen af. Gedrum en geduw.

Stem voorzitter

Is Blanckaert schuldig ofwel als dader, ofwel als mededader, van doodslag op Mertens, met het inzicht te doden?

Twee. Is Blanckaert schuldig als dader of als mededader van doodslag op Mertens, zonder het inzicht te doden?

Drie. Is Priem schuldig ofwel als dader, ofwel als mededader, van doodslag op Mertens, met het inzicht te doden?

Vier. Is Priem schuldig als dader of als mededader van doodslag op Mertens, zonder het inzicht te doden?

545 – Interieur – Gerechtszaal – Dag

De juryleden nemen plaats. De voorzitter van de jury legt de rechterhand op het hart.

Voorzitter jury

(Luid) Het antwoord van de jury op de eerste vraag is: ja.

Op de derde vraag: ja.

In de publieke tribune laat Flora Dedoncker, die naast haar zuster Clara zit, het hoofd zakken.

Flora Dedoncker

Alle twee moord met voorbedachten rade...

Er ontstaat geroezemoes in de zaal.

Moeder Mertens begint te wenen. Blanckaert verbleekt. De blikken van Cesar Priem en de Bellicourt kruisen elkaar. Er is alleen een sterke verstandhouding in hun ogen te lezen.

546 – Exterieur – Gerechtszaal – Dag

Omringd door mensen uit de publieke tribune en de advocaten van de burgerlijke partij komen moeder Mertens en Constant Reynaert uit de gerechtszaal. Gelukwensen van alle kanten.

Constant Reynaert

Twintig jaar! Twintig jaar dwangarbeid! Eindelijk gerechtigheid!

(Tot de omstanders) En we gaan door! De vorige moorden worden ook opgehelderd!

De Bossen van Vlaanderen

Aflevering 6

Rudy Geldhof

601 – Interieur – Radio Brussel – Dag

Constant Reynaert wordt geïnterviewd. De laatste tonen van een populair liedje sterven weg.

Interviewer Na deze romantische klanken vallen we terug op de werkelijkheid. Bij ons in de studio zit nog steeds de heer Reynaert, volksvertegenwoordiger, met wie we het verder hebben over de assisenzaak in Antwerpen, de zaak van de vermoorde boerenzoon. Mijnheer Reynaert, bent u tevreden over het verloop van het proces?

Constant Reynaert

Ik ben tevreden dat het dit keer tenminste tot een proces gekomen is, tot een veroordeling. Maar er blijven veel vragen onbeantwoord.

Interviewer Welke?

Constant Reynaert

Bijvoorbeeld: waarom hebben de twee veroordeelden gezwegen? De fatale slag kan toch niet toegebracht zijn door één van hen! Werden ze beschermd, of beschermden ze zelf iemand? Men zegt... volgens sommigen kan één van de aanwezige vrouwen evengoed de dodelijke slag toegebracht hebben. Maar dat is niet eens ter sprake gekomen op het proces. Ook geen woord over het motief van de moord. Ook niets over de vorige moorden. Niets over Sassen Smessaert, dat is de verdwenen boswachter.

Interviewer ... en een vriend van u. U bent zelf dagbladschrijver, mijnheer Reynaert. Wat was de rol van de pers?

Constant Reynaert

Ah, ik... wij hebben gezorgd dat het tot een proces gekomen is. En tijdens het proces heb ik objectief verslag uitgebracht. En wij van de pers zijn het unaniem eens: er moet een nieuw onderzoek komen naar de verdwijning van

Sassen Smessaert. Daartoe heb ik mijn steentje - bescheiden steentje - bijgedragen in 't Getrouwe Meerse en het parlement. En niet zonder succes. Er komt een onderzoek. De moordenaars van Sassen zullen gevonden worden. En er zal misschien nog meer aan het licht komen.

Interviewer Wat?

Constant Reynaert

Zaken waar men in bepaalde hogere kringen niet gerust in is, en...

Interviewer (Reynaert de pas afsnijdend) U bent dus optimist. U denkt dat de zwijgzame bossen van Vlaanderen ooit hun geheimen zullen prijsgeven?

Constant Reynaert

De pers is een machtig wapen van het volk, en het volk wil klaarheid. De kleine man voelt dat hij nu een overwinning heeft behaald. De tijd dat men beefde voor de adel is voorbij, de tijd dat de adel ongestraft een neus kon zetten naar de pers behoort tot het verleden.

602 – Interieur – Café De Wandelaar – Dag

Veel volk in het café. Allen, ook de cafébazin, haar dochter, Spinel en Gerard Reynaert luisteren naar de radio.

Stem interviewer

Dank u, mijnheer de volksvertegenwoordiger.

Stem Constant Reynaert

Ik doe mijn plicht tegenover mijn kiezers.

De cafébazin zet de radio af.

Cafédochter Hij heeft het goed gezegd.
(Tot Gerard) Uw vader kan nogal praten.

Klant 1 Er zijn er nog die gaan praten. Ik heb een kozijn, die woont nu in het Brugse, maar die weet waar Sassen begraven ligt... in een beerput.

Klant 2 Nee, nee. Ik heb gehoord dat hij vermoord is door smokkelaars. Zijn lijk ligt in een bosje op het domein van gravin Ruysseveldt.

Cafébazin Ge moet dat gaan vertellen aan de gerechtelijke officieren.

Klant 1 't Zal niet lang meer duren of ze vinden zijn lijk. Iedereen durft spreken, nu.

Spinel (Drinkend) Ik niet. Ik heb al eens mijn mond opengedaan en ze draaiden me binnen. En de bak, dat is geen pretje... ge krijgt daar geen drank. Ik zwijg!

De omstanders lachen.

Klant 1 Dat is spijtig.
(Knipoog naar de anderen) Want Spinel zou de moorden zo kunnen oplossen.
Spinel weet veel.

Spinel schudt het hoofd.

Spinel Als er iemand iets weet, dan is 't de moeder van Eugène.

Gerard Mertens
Moeder Mertens?

Spinel Ik kwam daar veel over de vloer, tijdens de oorlog.

Gerard Reynaert
Dat zal mijn vader interesseren.

Spinel Ik zeg niets.

Gerard Reynaert
Ge zijt toch niet meer bang van de Bellicourt zeker?
Hij gaat aftreden als burgemeester.

Klant 1 (Lachend) Ja, om gezondheidsredenen.

Gelach bij de omstanders.

603 – Interieur – Salon de Bellicourt – Dag

De Bellicourt zit rechtop in een zetel, deken op de knieën. Hij ziet er oud en ziek uit, maar zijn ogen hebben hun vinnigheid nog niet verloren. Hij wordt een drankje aangereikt door een dienstmeisje en is omringd door vader Priem, Hilaire Priem, Martha Priem, Albert Ceuppens en Flora en Clara Dedoncker.

de Bellicourt Niet bang zijn. Ze willen mijn macht breken, dat lukt hen niet. Mijn jongste dochter gaat trouwen, en haar man volgt me op als burgemeester.

Clara Dedoncker
(Voorzichtig) Maar onze mannen zitten toch maar vast.

de Bellicourt Niet lang meer.

Clara Dedoncker
't Is te hopen.

de Bellicourt Heb vertrouwen, zeg ik u!

Clara en Flora Dedoncker knikken onderdanig, al zijn ze niet overtuigd.

Albert Ceuppens
Ik heb weer een dreigbrief ontvangen, burgemeester.

Anoniem, natuurlijk.

Ceuppens toont de brief aan de Bellicourt, die hem doorgeeft aan Hilaire Priem, die de brief snel doorneemt. Hilaire haalt de schouders op.

Hilaire Priem Nog altijd die affaire met die De Jonghe. Niets van aantrekken, Albert.

Clara Dedoncker

Het is hier geen leven meer voor ons, burgemeester. Sedert onze mannen vastzitten, keert het ganse dorp zich tegen ons. Ze noemen ons... de bende van de Bellicourt. Ze zeggen dat ze de moord op Sassen Smessaert in onze schoenen gaan schuiven.

de Bellicourt Laat ze proberen. Ze gaan allemaal iets weten, nu. Simpele zielen, hun verbeelding slaat op hol. Ah, ik beklag die socialisten van de gerechtelijke politie, ze gaan niet weten waar hun kop staat van de wilde verhalen die ze gaan horen.

Vader Priem keert zich, ietwat gedegouteerd af.

604 – Interieur – Bureau gemeentesecretaris Ceuppens – Dag

Busschaert zit achter het bureau en luistert naar een oud man die een verklaring aflegt.

Oud man Ik heb het lijk van Sassen gezien. Het werd vervoerd op een kar. Kort na zijn verdwijning.

Busschaert Naar waar reed de kar?

Oud man Naar het Ruysseveldt goed, waar ik woon.

Busschaert Wie begeleidde de kar?

Oud man Twee man. Het was donker. Ik dacht de veldwachter te herkennen, maar ik was niet zeker.

Busschaert Hoe kondt ge dan het lijk van Gentiel Smessaert herkennen?

Oud man Aan zijn baard, en zijn gouden tand.

Busschaert gelooft er niet veel van, maar hij blijft beleefd.

Busschaert Wat hebt ge nog gezien?

Oud man Ik? Niets meer. Maar mijn vrouw zei me de volgende morgen dat ze die nacht een paard en een kar gehoord had, bezuiden ons huis.

605 – Interieur – Bureau gemeentesecretaris Ceuppens – dag

Busschaert en Blondeel luisteren naar een vrouw uit Ouden-Bosch.

Vrouw uit Ouden-Bosch

Het zijn smokkelaars die Sassen vermoord hebben en veldwachter Priem zat in de combine, dat wist iedereen tijdens de oorlog. Het lijk van Sassen is ingemetseld in een deuropening.

Busschaert (Ongelovig) In een deuropening? Waar?

Vrouw uit Ouden-Bosch

Ik kan u het huis tonen. Het is een leegstaand krot van de Bellicourt.

606 – Interieur – Huisje in de bossen – Dag

Busschaert, Blondeel, Wijffels, een paar gendarmes en de vrouw uit Ouden-Bosch kijken toe hoe arbeiders de stenen uit een toegemetselde deuropening wegslaan. Ondertussen horen we reeds de stem van de man uit Ouden-Bosch uit scène 607.

Stem man uit Ouden-Bosch

Na de verdwijning van Sassen Smessaert kwamen wij wonen in een huisje, dichtbij dat van hem. Op een dag was ik brood aan het bakken. Een buurvrouw was op bezoek. Ze zei:

Het onderzoek in de deuropening heeft ondertussen niets opgeleverd. Iedereen verwijdert zich.

607 – Interieur – Bureau gemeentesecretaris Ceuppens – Dag

Busschaert en Wijffels luisteren naar de man uit Ouden-Bosch.

Man uit Ouden-Bosch

... "Ik zou voor geen geld van dat brood willen eten. Ze hebben Sassen verbrand in uw bakoven." Later werd verteld dat Sassen in onze beerput zou liggen.

608 – Interieur – Bakplaats – Dag

Busschaert, die in het gezelschap is van Blondeel en de man uit Ouden-Bosch en zijn vrouw, kijkt even in de bakoven. Hij haalt de schouders op en gaat naar buiten. De anderen volgen hem.

609 – Exterieur – Erf boerderijtje – Dag

Busschaert, Blondeel en de man uit Ouden-Bosch en zijn vrouw komen uit de bakplaats. Op het erf staan De Backer en Wijffels en een paar rijkswachters. Een rijkswachter kruipt uit de beerput.

Busschaert En?

Rijkswachter Niets.

De rijkswachter veegt verveeld de zolen van zijn schoenen schoon aan het gras.
De andere rijkswachters grinniken.

610 – Interieur – Bureau gemeentesecretaris Ceuppens – Dag

Busschaert, Blondeel en De Backer zien er verslagen en moe uit.

Busschaert Wat een gemeente! Bij de zaak Mertens moesten we het er uit sleuren, en nu...!

Blondeel Op Rozendaal amuseren ze zich met ons. 't Schijnt dat de Bellicourt ons een bijnaam gelapt heeft: de mannen van de beerkar.

Busschaert schenkt jenever in.

Busschaert Ja, gedolven op vier plaatsen, drie beerputten geleegd...

Wijffels komt binnen met een stapeltje brieven.

Busschaert En?

Wijffels Opnieuw de zotste verhalen. Toch misschien die. Uit Amerika, anoniem. De dader zou nu in Detroit wonen.

Wijffels reikt Busschaert de brief aan. Busschaert neemt hem door.
Er wordt aangeklopt.

Busschaert Ja.

Constant Reynaert komt binnen.

Constant Reynaert

Dag, heren.

Reynaert ziet het stapeltje brieven en glimlacht fijntjes.

Constant Reynaert

Een hele stapel, zie ik. Wel, ik heb nog iets voor u.

Reynaert overhandigt Busschaert een paar brieven.

Constant Reynaert

Een brief uit Amerika en één uit de Walen, van Henri Declerck, die was hulpveldwachter bij de Bellicourt tijdens de oorlog. Hij wil spreken. Alles wat ge moet doen, is zijn reiskosten vergoeden.

Busschaert (Ook fijntjes glimlachend) Moeten, moeten. Ge zit hier niet in het parlement, hè mijnheer Reynaert.

Constant Reynaert

Oh, maar als 't u niet interesseert, betaal ik zijn trein zelf.

Busschaert reageert daar niet op, hij neemt de brieven van Reynaert door.

Busschaert Wie is er de laatste jaren geëmigreerd naar Amerika?

Constant Reynaert

Sedert de oorlog? Te veel om op te noemen. Maar ik heb geen geloof in die brief. Dat de dader in Detroit zou wonen? Nee.

Busschaert Waarom niet?

Constant Reynaert

Volgens mij is de brief een zet van de ouders. Ze laten een familielid uit Amerika zo 'n anonieme brief schrijven, dan hoeft het gerecht niet verder te zoeken, hier.

Busschaert (Lichtjes geamuseerd) En wie zou dat familielid kunnen zijn?

Constant Reynaert

Jules Ceuppens, de broer van de gemeentesecretaris bijvoorbeeld. Of zo vele anderen. Ook Blanckaert heeft een broer in Amerika.

Busschaert (Denkt na) Stel dat ge gelijk hebt, dan kunnen de brieven zich tegen de echte ouders keren.

Busschaert drinkt zijn glas leeg.

611 – interieur – Woonkamer Blanckaert – Dag

Wijffels en Blondeel vergelijken brieven, die hen aangereikt worden door vrouw Blanckaert, met de brief uit Amerika. Wijffels schudt het hoofd.

612 – Interieur – Woonkamer Ceuppens – Dag

Busschaert en De Backer vergelijken de handschriften op verschillende brieven. Albert Ceuppens en zijn vrouw Martha Priem kijken bezorgd toe. Busschaert schudt het hoofd.

613 – Interieur – Keuken Sassen Smessaert – Dag

Vrouw Smessaert zit, warm ingeduffeld bij de Leuvense stoof. Ze ziet er oud en afgeleefd uit. Constant Reynaert staat bij haar.

Vrouw Smessaert

... het is de ouderdom, mijnheer Reynaert.

Constant Reynaert

Gij wordt honderd, vrouw Smessaert. Hier...

Reynaert geeft haar discreet wat geld.

Constant Reynaert

... is er nog over van het steunfonds van weduwe Mertens.
Zij heeft het niet meer nodig nu.

Vrouw Smessaert

(Nogal bitter) Merci.

Constant Reynaert

En dit heeft mijn vrouw zelf gemaakt.

Reynaert neemt een kommetje hoofdvlees uit een doek.

Vrouw Smessaert

Ge zijt een goed mens, mijnheer Reynaert.

Constant Reynaert

Alles komt in orde.

Vrouw Smessaert kijkt Reynaert onverwacht indringend aan.

Vrouw Smessaert

Gelooft ge dat zelf?

Constant Reynaert

Natuurlijk. Het gerecht zoekt, tot ze vinden.

Vrouw Smessaert schudt het hoofd.

Vrouw Smessaert

Iedereen praat, maar zij die 't echt weten, zwijgen.

614 – Exterieur – Erf Mertens – Dag

De auto van Reynaert rijdt het erf op. Constant en Gerard Reynaert stappen uit.
Ze gaan naar Agnes Mertens, die over het erf loopt.

Constant Reynaert

Is uw moeder thuis, vandaag?

Agnes Mertens

(Ligt) Nee, nee. Ze is naar familie... er is iemand ziek.

Constant Reynaert

En gisteren was ze er ook niet.

Agnes Mertens

Kom later eens terug, mijnheer Reynaert.

Agnes verijdert zich. Gerard en Constant Reynaert stappen naar hun auto.

Gerard Reynaert

Hier worden we ook niet wijzer.

Constant Reynaert

Spinel zwijgt, Victor is 't zwijgen opgelegd.

Maar er zijn er nog!

615 – Exterieur – Station Ouden-Bosch – Dag

De trein houdt halt. Henri Declerck stapt uit. Hij kijkt zoekend rond, maar ziet, buiten de oude stationschef, niemand op het perron, tot Constant en Gerard Reynaert haastig het perron komen opgestapt.

Constant Reynaert

(Buiten adem) Henri Declerck?

Henri Declerck

Ja. Mijnheer Reynaert?

Constant Reynaert

Ja.

Ze geven elkaar een hand.

Constant Reynaert

Ik ben benieuwd. Kom.

Reynaert neemt Declerck bij de arm en verlaat haastig het perron.

Henri Declerck

Ge zijt de eerste die benieuwd is. Op het proces Mertens moesten ze niets van me weten...

Declerck wordt bijna meegesleurd door Reynaert.

616 – Interieur – Salon Reynaert – Dag

Reynaert en Declerck zitten tegenover elkaar. Er staat een fles wijn op tafel. De mannen drinken. Gerard noteert.

Constant Reynaert

Ik luister.

Henri Declerck

Wel... tijdens de oorlog was ik dus aangesteld als hulpveldwachter in Ouden-Bosch. Kort na de verdwijning van Sassen Smessaert gaf de Bellicourt me de opdracht Eugène Mertens te verwittigen dat hij naar het kasteel moest komen. Ik trof Eugène nooit thuis, het was alsof hij zich verborgen hield. Toen ik een derde keer zonder succes terug naar het kasteel ging, trof ik Eugène aan in de dreef van het kasteel.

617 – Exterieur – Dreef Rozendaal – Dag

We zien in de flashback hoe Henri Declerck Eugène Mertens bemerkt, die aangeslagen tegen een boom leunt. Het lijkt wel of hij weent.

Henri Declerck

Eugène! Komt ge van het kasteel?

Eugène Mertens

Ja.

Henri Declerck

Wat scheelt er?

Eugène Mertens

Niets, niets.

Henri Declerck

Is er iets gebeurd?

Eugène Mertens

Nee, nee.

Henri Declerck

Vertel het me. Misschien kan ik u helpen.

Eugène Mertens

Ik kan niet spreken, Henri.

Eugène Mertens loopt weg.

Stem Henri Declerck

Ik begreep er niets van. Ik dacht, ik ga 'ns horen of Hilaire Priem iets weet.

618 – Interieur – Bureau Hilaire Priem – Dag

We zien in de flashback hoe Henri Declerck het bureau binnengaat. Hilaire en Cesar Priem, die aan het fluisteren waren, kijken op.

Hilaire Priem Wat is er?

Henri Declerck

Wat is dat met Eugène Mertens? Hij stond daarnet te wenen tegen een boom.

Cesar Priem (Uitschietend) Dat zijn uw zaken niet.

Hilaire Priem Sst, sst, Cesar. Heeft Mertens u iets gezegd, Henri?

Henri Declerck

Eh, nee. Dat hij niet kon spreken.

Hilaire Priem Wacht hier een moment.

Hilaire Priem verlaat het bureau.

619 – Interieur – Salon Reynaert – Dag

Henri Declerck

Direct daarop moest ik bij de Bellicourt zelf verschijnen.

620 – Interieur – Bureau de Bellicourt – Dag

We zien in flashback hoe de Bellicourt Declerck ondervraagt.

de Bellicourt Wat was dat met Mertens?

Henri Declerck

Hij deed zo raar.

de Bellicourt Heeft hij u iets gezegd?

Henri Declerck

Nee.

de Bellicourt Weet ge 't zeker?

Henri Declerck

Ja.

de Bellicourt Moest ge iets horen van hem, kom het mij dan direct zeggen.

Henri Declerck

Wat zou ik moeten horen?

de Bellicourt Aan mij persoonlijk! Verstaan?

Henri Declerck

Ja... mijnheer de burgemeester.

621 – Interieur – Salon Reynaert – Dag

Gerard Reynaert

Op wat sloeg dat, die vraag van de Bellicourt?

Constant Reynaert legt Gerard met een handgebaar het zwijgen op. Declerck vertelt verder.

Henri Declerck

Mijn nieuwsgierigheid was natuurlijk geprikkeld, maar ik trok me van het geval niets meer aan, het was tenslotte oorlog en dan is men beter voorzichtig. Maar op een avond ontmoette ik Eugène opnieuw, middenin de bossen. Hij deed weer zo raar.

Constant Reynaert

En zei hij iets?

Henri Declerck

Nee, hij liep weg, maar een paar dagen later trof ik hem weer, op dezelfde plek.

622 – Exterieur – Bossen scène 239 – Dag

De avond valt. We zien in flashback hoe Henri Declerck via een smalle wegel door het bos fietst. Hij bemerkt Eugène Mertens, die in gedachten verzonken rondsloert. Henri Declerck stapt van zijn fiets en gaat naar Eugène Mertens, die als betrappt opkijkt.

Henri Declerck

Eugène! Weer zo laat op stap?

Eugène Mertens

Oh, Henri. Ja, wat doet ge er aan...

Henri Declerck

Wat scheelt er toch met u, Eugène? Wat doet ge hier toch?

Eugène Mertens

Ik weet het niet. 't Is of ik hier naartoe getrokken word.

Henri Declerck

Eugène, hier is iets gebeurd, hè.

Eugène Mertens schudt triest het hoofd.

Henri Declerck

Iets dat u dwars zit. Spuug het eens uit, man, dat ge uw hart verlicht.

Eugène Mertens

Ik kan niet spreken.

Eugène Mertens begint te wenen. Henri Declerck legt een hand op zijn arm.

Eugène Mertens

Oh Sassen toch, Sassen! Waarom?

Henri Declerck

Hier is iets gebeurd met Sassen Smessaert?

Eugène Mertens knikt.

Henri Declerck

En ge waart er bij?

Eugène Mertens knikt heftig met het hoofd.

Henri Declerck

Ge hebt het gezien?

Eugène Mertens

Ja...

Henri Declerck

Vertel het me. Het zal u deugd doen. Ik kan zwijgen.

Eugène Mertens

Ik vertel het aan niemand. Te gevaarlijk. Mijn moeder... is de enige die iets weet. Ge moet zwijgen, hè Henri. Aan niemand vertellen dat ge me hier gezien hebt.

Mertens gaat haastig weg.

Henri Declerck

Ik wou ook weggaan. Maar toen zag ik iets bewegen achter een boom.

Henri Declerck gaat naar zijn fiets en loert tussen de struiken. Hij ziet hoe Cesar Priem hem op een afstand aan het bespieden is. Declerck doet of hij dit niet merkt en rijdt weg.

Henri Declerck

Het was Cesar Priem. Ik deed of ik hem niet zag.

623 – Interieur – Salon Reynaert – Dag

Gerard Reynaert

Heeft hij uw gesprek met Eugène Mertens kunnen horen?

Henri Declerck

Nee, hij stond te ver van ons af. Maar zodra ik op het kasteel kwam, moest ik weer bij de Bellicourt verschijnen. Ik was bang, maar ik hield me dom.

624 – Interieur – Bureau de Bellicourt – Dag

We zien in flashback hoe de Bellicourt Henri Declerck ondervraagt. Ook Hilaire en Cesar Priem staan er bij.

de Bellicourt Wat heeft Mertens u verteld?

Henri Declerck
Niets bijzonder.

de Bellicourt Hij stond te wenen en heeft gesproken met u.

Henri Declerck
Ja. Hij wou niet zeggen wat er scheelde. Maar ik drong aan. Toen zei hij iets over een lief die het afgemaakt had.

de Bellicourt Ik geloof u niet. Hij heeft iets gezegd over Sassen Smessaert.

Henri Declerck
Over Sassen? Nee.

de Bellicourt Zijt ge goed bevriend met Eugène Mertens?

Henri Declerck
(Liegt) Nee. Ik ken hem, dat is al.

de Bellicourt Als ge ooit iets hoort over Sassen, van Eugène Mertens of van gelijk wie, dan komt ge 't me zeggen. Het is de laatste keer dat ik u verwittig, of ge gaat hier niet lang meer rondlopen. Verstaan?

Henri Declerck
(Bang) Ja...

de Bellicourt Er wordt te veel geroddeld over Sassen. Ik kan er niets aan doen, het zijn gevaarlijke tijden. Maar na de oorlog klaar ik alles op. Begrepen?

Henri Declerck
Ja, op mij kunt ge vertrouwen, burgemeester. Ik wil mijn werk niet kwijtraken.

615 – Interieur – Salon Reynaert – Dag

Constant Reynaert
En dan?

Henri Declerck
Dat was het. Er is nooit meer over gesproken, maar voor mij was het duidelijk dat de Bellicourt meer wist over de verdwijning van Sassen Smessaert. Na de oorlog heeft hij me verwijderd, met een mooi werk in de Walen, maar nu werk ik in een fabriek. Ge moogt gerust alles publiceren, ik ben niet bang.

Constant Reynaert
(Met een gebaar naar Gerard, die verder noteert) Natuurlijk ga ik het publiceren, maar eerst gaat ge alles vertellen aan de gerechtelijke politie.

Declerck knikt.

626 – Interieur – Bureau gemeentesecretaris Ceuppens – Dag

Henri Declerck heeft net zijn verklaring afgelegd bij Busschaert en Wijffels.

Busschaert Zo is het dus gegaan?

Henri Declerck
Ja.

Busschaert Dan ga ik u met de betrokkenen confronteren.

Wijffels doet de deur open en laat de oude de Bellicourt en Hilaire Priem binnen. De Bellicourt gaat direct op een stoel zitten.

Busschaert Mijnheer de Bellicourt, ge kent Henri Declerck?

de Bellicourt Ja.

Busschaert Gij ook, Hilaire Priem?

Hilaire Priem Ja.

Busschaert Henri Declerck was tijdens de oorlog hulpveldwachter?

de Bellicourt Nee.

Henri Declerck
Hoezo, nee?

De Bellicourt reageert niet.

Hilaire Priem Mijnheer de Bellicourt voelt zich niet goed, hij heeft weer een geraaktheid gehad. Kijk, Declerck was tijdens de oorlog aangesteld als graanweger, maar hij werd afgezet wegens bedrog.

Henri Declerck
(Opverend) Wat!

Busschaert Rustig. Mijnheer de Bellicourt, heeft Henri Declerck van u de opdracht gekregen om Eugène Mertens bij u te laten komen? Ik bedoel, kort na de verdwijning van Gentiel Smessaert?

de Bellicourt Nee.

Busschaert En hebt gij Henri Declerck niet tot tweemaal toe ondervraagd over ontmoetingen die hij had met Mertens.

de Bellicourt Nee.

Henri Declerck

Leugens! Leugens! Ik ben niet afgezet als graanweger. Ik had te veel werk als hulpveldwachter en heb om een vervanger gezocht om het graan te wegen.

de Bellicourt Gij stond in mijn boeken als graanweger.

Henri Declerck

(Tot Busschaert) Dan hebben ze met de boeken geknoeid!

Hilaire Priem De boeken kunnen gerust gecontroleerd worden. Gij zijt nooit hulpveldwachter geweest.

Henri Declerck

En mijn witte armband dan, die moest ik speciaal laten afstempelen op de Kommandantur.

de Bellicourt (Tot Busschaert) De man heeft iets tegen mij... Ik heb hem een goede plaats bezorgd op een kasteel in de Walen, maar hij is daar rap ontslagen, wegens slechte dienst.

Henri Declerck

Dat is niet waar! Ik blijf bij mijn verklaring. Ik wil ze ondertekenen. Nu!

Declerck neemt kwaad zijn verklaring van het bureau van Busschaert en ondertekent ze.

Henri Declerck

(Tot de Bellicourt en Hilaire Priem) Smeerlappen!

627 – Exterieur – Gemeentehuis Ouden-Bosch – Dag

Constant Reynaert wacht bij zijn auto. De Bellicourt en Hilaire Priem komen naar buiten. De blikken van Reynaert en de Bellicourt, die spottend glimlacht, ontmoeten elkaar. Dan komt Henri Declerck buiten.

Constant Reynaert

Wel?

Henri Declerck

(Opgewonden) De smeerlappen! Ze loochenen alles. Ze beschuldigen me zelfs van bedrog.

Constant Reynaert

We gaan iets drinken, kom. Vertel me alles, rustig.

Reynaert en Declerck steken het plein over.

Henri Declerck

(Teleurgesteld) Ik weet niet of mijn verklaring veel gaat uithalen, mijnheer Reynaert. Tegen dat soort zijn mensen als ik nog altijd niet opgewassen.

628 – Exterieur – Erf Mertens – Dag

Constant Reynaert gaat naar de woning, waar nog licht brandt. Hij loopt voorbij de hond, die begint te blaffen. Reynaert streelt de hond.

Constant Reynaert

Sst, sst, ik ben het.

De hond houdt op met blaffen. Reynaert gaat naar de voordeur en klopt aan. Er wordt opengedaan door Agnes.

Agnes Mertens

Mijnheer Reynaert! Zo laat!

Constant Reynaert

(Fijn glimlachje) Nu zal uw moeder wel thuis zijn, zeker?

629 – Interieur – Keuken Mertens – Dag

Moeder Mertens is bezig met een handwerkje. Ook Maria en een van haar zusters zijn er. Maria ziet er goed uit, ze leest een boek. Moeder Mertens kijkt verrast op, als ze ziet dat Agnes Constant Reynaert binnenlaat.

Constant Reynaert

(Joviaal) Een goeie avond, allemaal.

Reynaert bekijkt in het passeren het handwerkje van moeder Mertens.

Constant Reynaert

Mooi.

Hij passeert langs Maria, wrijft haar over de haren.

Constant Reynaert

En Maria is terug. Ge ziet er goed uit, kind.

Reynaert warmt zich aan de Leuvense stoof.

Moeder Mertens

Nog zo laat op stap, mijnheer Reynaert?

Constant Reynaert

Wel, ge zijt zo dikwijls weg, overdag, ik dacht, ik spring 's avonds eens binnen.

Moeder Mertens

(Zo vriendelijk mogelijk) Dat is goed. Maar wij zijn boeren, mijnheer Reynaert. Wij moeten er vroeg uit 's morgens.

Moeder Mertens werpt een blik naar Agnes, die Maria meeneemt. De jonge vrouwen verlaten de kamer. Reynaert kijkt ondertussen naar een foto van Eugène Mertens. Er valt een onwennige stilte. Moeder Mertens voelt dat dit geen gewoon beleefdheidsbezoek is.

Constant Reynaert

(Tenslotte) Alles komt hier goed op zijn plooi, zie ik.

Moeder Mertens

Ja...

Constant Reynaert

Met vrouw Smessaert gaat het niet zo goed. Er komt geen schot in de zaak.

Moeder Mertens

Nee...

Constant Reynaert

De onzekerheid. En ze kan nog altijd niets trekken van de verzekering. Ze zit financieel aan de grond.

Moeder Mertens

Maar ze krijgt toch van de rest van het steunfonds.

Constant Reynaert

Ja. Ge hebt dat toch niets op tegen?

Moeder Mertens

Natuurlijk niet. Ik kan haar ook helpen. Morgen stuur ik mijn dochters met wat eten.

Constant Reynaert

Ik weet hoe gij haar beter kunt helpen.

Moeder Mertens

Ah?

Constant Reynaert

Gij weet meer over de verdwijning van Sassen. Eugène heeft er u over verteld.

Moeder Mertens

Wie zegt dat?

Constant Reynaert

Gij weet van meer. En het is uw plicht te spreken.

Moeder Mertens

Ik weet van niets.

Constant Reynaert

Wat heb ik niet gedaan voor u, toen Eugène verdwenen was. Gans het dorp heeft u geholpen. Nu is het aan u om anderen te helpen.

Moeder Mertens

Zelfs al zou ik iets weten, het zou Gentiel Smessaert niet terugbrengen.

Constant Reynaert

Maar wat ik voor u gedaan heb, heeft ook uw Eugène niet teruggebracht. Maar ge zijt toch witgewassen van de blaam van zelfmoord. De schuldigen zitten vast.

Moeder Mertens

Ik kan u niet helpen. Ik weet niets.
En we hebben hier miserie genoeg gehad. Eindelijk is er een beetje rust in dit huis. Ik word oud, mijnheer Reynaert.

Constant Reynaert

Vrouw Smessaert ook.

Beiden kijken elkaar in de ogen. Reynaert weet dat moeder Mertens iets verborgen houdt, maar ze verpinkt niet.

630 – Exterieur – Bossen scène 239 – Dag

Constant Reynaert loopt verbitterd te piekeren. Hij is in het gezelschap van Gerard.

Gerard Reynaert

Als ze iets weet, waarom zwijgt ze dan?

Constant Reynaert

Wat kan hier gebeurd zijn?

Gerard Reynaert

Eugène keerde naar hier terug als naar een plaats van de misdaad.

Constant Reynaert

Eugène is geen misdadiger.

Gerard Reynaert

Was hij misschien getuige van een misdaad? Op Sassen?

Constant Reynaert

En waarom is Sassen dan vermoord? En door wie? Wat is hier gebeurd?

631 – Exterieur – Bossen Beekkant – Dag

Constant Reynaert loopt samen met Gerard door de Beekkant.

Constant Reynaert

En bijna op dezelfde plaats, in dezelfde periode is de Halleux vermoord.

Gerard Reynaert

Misschien wist Eugène daar iets van?

Constant Reynaert

Of Sassen? Of wisten ze iets van elkaar? Feit is dat moeder Mertens iets weet.
Waarom zwijgt ze toch?

632 – Interieur – Keuken Reynaert – Dag

's Morgens. De radio staat aan, de nieuwsberichten worden uitgezonden.
Constant Reynaert, zijn vrouw en Gerard ontbijten.

Vrouw Reynaert

Nog koffie, Constant?

Constant Reynaert

(Knorrig) Ja, ja...

Stem nieuwslezer radio

En nu volgt nog een bericht in verband met de verdwijning van een boswachter van Ouden-Bosch.

Constant Reynaert veert op.

Constant Reynaert

Wat? Wat?

Hij haast zich om de radio harder te zetten.

Stem nieuwslezer radio

Zoals bekend is er momenteel een onderzoek aan de gang, betreffende de verdwijning van een boswachter te Ouden-Bosch, tijdens de oorlog. Gisteren is er licht in de zaak gekomen. Een mijnwerker, die in Wallonië werkzaam is, en afkomstig van Ouden-Bosch, heeft bekend de moordenaar te zijn van boswachter Gentiel Smessaert. Wat in de West-Vlaamse gemeente jarenlang de wildste geruchten deed ontstaan, is te herleiden tot een banale stropersaffaire. En nu...

Reynaert zet de radio af.

Constant Reynaert

Dat artikel over Henri Declerck kunnen we vergeten. Laat de machines maar stilleggen, Gerard. We zitten op een dood spoor.

Gerard Reynaert

Hoe kan dat nu?

Constant Reynaert schiet zijn vest aan.

Vrouw Reynaert

Naar waar gaat ge?

Constant Reynaert

Naar vrouw Smessaert, naar de gerechtelijke officieren!
Ik wil van meer weten.

633 – Interieur – Keuken Sassen Smessaert – Dag

Een gejaagde Reynaert staat naast vrouw Smessaert, die aan het ontbijten is.

Constant Reynaert

Ja! Een mijnwerker! Hij heeft bekend. Hij stroopte hier tijdens de oorlog.

Vrouw Smessaert

Mijn Gentiel is dus dood... Maar nu weet ik tenminste waar ik aan toe ben.
Na al die jaren... Merci, mijnheer Reynaert, merci...

Reynaert houdt de wenende vrouw Smessaert in zijn armen.

Constant Reynaert

Ik moet weg.

634 – Interieur – Bureau gemeentesecretaris Ceuppens – Dag

Busschaert pakt in: dossiers, papieren, er wordt aangeklopt.

Busschaert Ja...

Constant Reynaert stapt binnen. De uitgelatenheid van Reynaert staat in
kontrast met de zakelijkheid van Busschaert.

Constant Reynaert

Gehoord op de radio, mijnheer Busschaert?

Busschaert

De radio! Er is al ander nieuws. Ik heb een telefoon gekregen.

Constant Reynaert

Wat voor nieuws?

Busschaert

De man die bekend heeft, is een onevenwichtige. Hij wou zich interessant
maken.

Constant Reynaert

Hij is de dader niet...?

Busschaert

Nee. Ze gaan de sukkelaar in een zothuis steken.

Reynaert gaat zitten, diep teleurgesteld.

Constant Reynaert

Dan begint alles van voor af aan.

Busschaert Er begint niets.

Constant Reynaert

Wat?

Hij ziet dat Busschaert zijn dossiers inpakt.

Constant Reynaert

Wat doet ge?

Busschaert Ik heb bevel gekregen het onderzoek stop te zetten. Er is geen lijk, dus...

Constant Reynaert

Het onderzoek stopt!

Busschaert Ja.

Constant Reynaert

Ik niet!

635 – Exterieur – Landweg – Dag

Reynaert zit met vastberaden blik achter het stuur van zijn auto. Hij rijdt snel. Een paar voetgangers springen opzij.

636 – Exterieur – Erf Mertens – Dag

Constant Reynaert stapt uit zijn auto. Hij klapt de deur hard dicht en gaat, vol ingehouden woede, naar de woning. Hij negeert Agnes en een andere dochter Mertens die hem ongerust aanstaren.

637 – Interieur – Keuken Mertens – Dag

Reynaert staat tegenover moeder Mertens, die bezig is met koken op de Leuvense stoof. Maria kuist groenten.

Constant Reynaert

En ge gaat eens goed naar me luisteren!

Moeder Mertens wil doorgaan met haar werk, maar Reynaert neemt de kookpot uit haar handen. Moeder Mertens schrikt van de blik in de ogen van Reynaert. De anders zo minzame man doet nauwelijks moeite om zijn woede te verbergen.

Constant Reynaert

Ik ga niet in herhaling vallen wat ik allemaal voor u gedaan heb. En ik vraag geen dankbaarheid. Maar doe het voor vrouw Smessaert. Vertel haar wat ge weet. Lang heeft ze niet meer te leven. Ze heeft het recht te weten wat er met haar man gebeurd is, voor ze sterft. En gij weet het. Gij gaat haar vertellen wat ge weet.

Moeder Mertens

Het... is allemaal zo simpel niet. Er zijn dingen gebeurd tijdens de oorlog... hier ook...

Constant Reynaert

Ge hebt zelf dingen te verbergen? Geen probleem. Ge moet het niet vertellen aan het gerecht. Het onderzoek is gesloten. Maar vertel het aan haar, dat ze gerust het einde van haar oude dag kan beleven.

Moeder Mertens twijfelt.

Constant Reynaert

Ge zijt toch een mens! Doe het voor haar. Het is uw plicht.

Moeder Mertens is fel onder de indruk. Ze laat het hoofd zakken.

Constant Reynaert

(Zachter) Vrouw Mertens, ge zijt gelovig, in naam van uw zoon Eugène, ik dring aan dat ge...

Moeder Mertens knikt, met gebogen hoofd. Ze is erg aangedaan.

Moeder Mertens

Het is goed... Ik ga spreken. Maar... met haar alleen... en met u.

Constant Reynaert

Goed...

(Zacht) Kom... Wat ge ook te vertellen hebt, doe het voorzichtig.

638 – Interieur – Keuken Sassen Smessaert – Dag

Vrouw Smessaert zit, half ziek en goed ingeduffeld in haar zetel naast de Leuvense stoof. Reynaert en moeder Mertens zitten tegenover elkaar.

Moeder Mertens

Dit... is niet gemakkelijk... Ik...

Vrouw Smessaert

Ik wil het weten.

Reynaert doet teken naar moeder Mertens dat ze best begint met haar verhaal.

Moeder Mertens

Ge moet begrijpen. Ik... vertel dit alleen op voorwaarde dat het onder ons blijft. Het gerecht heeft hier niets mee te maken.

Vrouw Smessaert

Ik wil het weten. Het gerecht kan me niets schelen.

Moeder Mertens verzamelt al haar moed en begint te vertellen.

Moeder Mertens

Het... was tijdens de oorlog. Het vlees begon schaars te worden in de steden, en wij...

Moeder Mertens aarzelt en Constant Reynaert knikt bemoedigend toe. Moeder Mertens herpakt zich.

Moeder Mertens

De Duitsers...

639 – Interieur – Koestallen Mertens – Nacht

We zien opnieuw scène 228, waar moeder Mertens toekijkt hoe Eugène Mertens en Victor De Jonghe vertrekken met een koe.

Stem moeder Mertens

... controleerden de veestapels. Wij... hadden daar al snel iets op gevonden. Diep in de bossen van gravin Ruysseveldt was er een sluikslachterij... (Nerveus, zich verontschuldiging) ... Wij deden maar zoals iedereen! Alle boeren slachtten in het zwart!

640 – Interieur – Bossen – Nacht

We zien opnieuw scène 230, waar Eugène Mertens, Victor De Jonghe en hun twee gezellen toekomen in de sluikslachterij.

Stem moeder Mertens

De helft van het dorp deed er aan mee. Niet alleen boeren, ook burgers. Victor De Jonghe was er ook bij... voor het drinkgeld. En de leiding van al dat smokkelen...

We zien hoe Cesar Priem het sluikslachten komt controleren. Hij is in burger en heeft een geweer bij. Hij praat met de sluikslachters en met Eugène Mertens.

Moeder Mertens

... was in handen van Cesar Priem. Die verdiende daar grof geld mee. Niemand betwistte zijn gezag, hij had macht, hij was sluw, hij wist de Duitsers om te kopen.

641 – Interieur – Keuken Sassen Smessaert – Dag

Vrouw Smessaert, moeder Mertens en Constant Reynaert zitten nog steeds rond de Leuvense stoof.

Constant Reynaert

Cesar Priem? Op Ruyssevelde! De bossen van Sassen?

Moeder Mertens

Ja, maar van Sassen was niemand bang. Die zou zijn dorpsgenoten niet verraden. Maar er was meer...

642 – Interieur – Keuken Mertens – Nacht

In flashback zien we de ambiance die heerst in de keuken. Moeder Mertens bedient de aanwezige mannen met drank en eten. Onder de mannen bevinden zich Eugène Mertens, Cesar Priem, Victor De Jonghe. Sommigen onder hen zitten samenzweerderig te fluisteren. Maar anderen, zoals De Jonghe en een tweede jongen zitten te praten met de vijf dochters Mertens.

Stem moeder Mertens

... En het is daarom dat ik... zo bang was om te praten.
Ons huis... diende als hoofdkwartier van de smokkelaars. Daar kwamen de mannen graag samen... allicht ook... omwille van mijn jonge dochters... En op een nacht is het gebeurd...

643 – Exterieur – Bossen – Nacht

In flashback zien we hoe Eugène Mertens en Cesar Priem een koe door de bossen leiden. Cesar Priem is gewapend met een geweer.

Stem moeder Mertens

... Eugène vertrok met Priem.

Eugène Mertens

Gij durft, Cesar, een geweer. Moesten de Duitsers daarvan weten: de dood met de kogel.

Cesar Priem Ik heb ze genoeg betaald! Een kogel in hun lijf kunnen ze krijgen, ja!

Eugène Mertens

(Lachend) Ik heb geen geweer nodig.

Eugène Mertens heeft een stokje in de hand, hij slaat er mee tegen de rug van de koe. De mannen vervolgen hun weg.

Cesar Priem (Ineens) Sst!

Ze houden halt. Ze luisteren gespannen toe, tot Priem het hoofd schudt. Ze vervolgen, traag vorderend hun weg. Ineens is er op een afstand gekraak van takken hoorbaar. Eugène Mertens kijkt op. Hij ziet dat Sassen Smessaert op hen afkomt.

Eugène Mertens

't Is niets. 't Is Sassen.

Cesar Priem neemt zijn geweer en legt aan.

Eugène Mertens

Niet doen! 't Is Sassen! Niet doen!

Maar Cesar Priem haalt de trekker over. Sassen Smessaert stort neer.

Eugène Mertens

Wat doet ge? Ge zag toch dat het Sassen is!

Eugène Mertens loopt naar Sassen Smessaert. De dode ogen van Sassen kijken hem aan.

Eugène Mertens

Ge hebt hem vermoord! Waarom? Waarom? Sassen! Sassen!

Cesar Priem (IJsoud) Ik dacht dat het een Duitser was.

Eugène Mertens schudt heftig het hoofd.

Eugène Mertens

Moordenaar!

Cesar Priem neemt zijn geweer wat steviger vast. Eugène Mertens aarzelt, hij weet niet waar hij het heeft, en als Priem een stap in zijn richting zet, zet hij het op een lopen.

644 – Interieur – Keuken Sassen Smessaert – Dag

Vrouw Smessaert snikt stilletjes, maar daarom niet minder hartverscheurend.
Reynaert houdt haar hand vast.

Moeder Mertens

(Na een poos, aangedaan, stil) Eugène heeft lang gezweven... maar ik zag dat er iets was. Op een dag heeft hij zijn hart uitgestort. We waren bang...
We besloten te zwijgen.

Vrouw Smessaert

Mijn Gentiel...

Reynaert laat haar verder uithuilen.

Moeder Mertens

(Na een poos) Het spijt me... ik heb nooit eerder durven spreken. Ik was bang voor Eugène. Als hij eens dronken was... dan begon hij er over tegen De Jonghe, tegen Priem. Hij heeft er zijn dood aan gehaald op de kermisnacht...

Vrouw Smessaert

Merci, merci dat ge 't me toch verteld hebt... Het is zo wreed... maar nu weet ik tenminste...

Vrouw Smessaert blijft stilletjes wenen.

Moeder Mertens

Het... blijft onder ons hè, mijnheer Reynaert.

Constant Reynaert

Ik wil maar één persoon zien, één maar.

645 – Interieur – Bezoekerskamer gevangenis – Dag

Cesar Priem zit tegenover Reynaert. Het gesprek verloopt met veel aftastende stiltes. Priem heeft niets van zijn stugge weerbaarheid verloren, zelfs in de gevangenis blijft er dreiging van hem uitgaan.

Cesar Priem Wel?

Reynaert blijft Priem aanstaren.

Cesar Priem Als ge niets te zeggen hebt, ga ik terug naar mijn cel.

Constant Reynaert

Ik weet waarom gij Mertens vermoord hebt.

Cesar Priem Zo.

Constant Reynaert

Hij was de enige getuige van de moord op Sassen.

Cesar Priem blijft Reynaert in de ogen kijken.

Constant Reynaert

Waarom hebt gij Sassen vermoord?

Cesar Priem Komt gij dat vragen? Gij weet toch alles?

Constant Reynaert

Wat wist Sassen dat hij niet mocht weten van u?

Geen antwoord.

Constant Reynaert

Wat hebt ge met het lijk gedaan?

Cesar Priem Gij moet toch beter weten, gij hebt toch gestudeerd in Genève? Er is geen lijk, dus er is geen moord.

Constant Reynaert

Het lijk kan gevonden worden.

Cesar Priem haalt de schouders op.

Cesar Priem Ge verliest uw tijd. Ge weet dat ik binnenkort vrijkom?

Constant Reynaert

Ja. En ge wordt boswachter bij de Bellicourt. Het cynisme. De moordenaar van een boswachter wordt boswachter.

Cesar Priem verpinkt niet.

Cesar Priem Is dat alles?

Priem en Reynaert kijken elkaar strak aan.

Cesar Priem (Rustig) Cipier!

De cipier komt binnen.

Cesar Priem Het bezoek is beëindigd.

Priem staat rustig op.

646 – Exterieur – Bossen – Dag

Rust boven de "eeuwig zwijgende" bossen van Vlaanderen.

647 – Interieur – Bureau de Bellicourt – Dag

De oude de Bellicourt zit in een zetel, deken op de knieën.
Hilaire Priem doet de deur open.

Hilaire Priem Ze dringt aan. Het is u persoonlijk die ze wil spreken.

de Bellicourt (Zucht) Laat binnen.

Madame Scherpereel komt binnen. Hilaire Priem blijft in de kamer. De Bellicourt zet een brilletje op. Hij bekijkt madame Scherpereel.

de Bellicourt Hoe heet gij ook weer?

Madame Scherpereel

Eh... ik ben madame Scherpereel. Ik verzorg madame Marie-Ange, de barones.

de Bellicourt Wel?

Madame Scherpereel

Ik... wij hadden een afspraak dat ik u op de hoogte moest houden over madame Marie-Ange.

de Bellicourt Daar weet ik niets van.

Madame Scherpereel

Het is lang geleden, maar...

de Bellicourt (Ongeduldig) Vertel op, vrouw.

Madame Scherpereel

Wel, madame Marie-Ange is al lang niet zo goed meer... bij haar hoofd. Maar nu is het erger geworden. Ze... gaat zich laten opnemen in een gesticht.

de Bellicourt Verstandig.

Madame Scherpereel

Maar voor ze afscheid neemt van... de wereld, wil ze u nog graag één keer zien.

de Bellicourt Ik kan hier niet meer weg. Ik ben een oud man.

Madame Scherpereel

Madame wil u, voor ze vertrekt, de gehele waarheid vertellen over de dood van haar man. Zo moest ik het u zeggen.

De Bellicourt wisselt een spottende blik met Hilaire Priem.
Hij verbergt zijn ongerustheid.

de Bellicourt De gehele waarheid... voor ze afscheid neemt van de wereld.

Wel, wel...

(Quasiluchtig) Dat verzoek moeten we zeker inwilligen. Iemand die we van zo nabij gekend hebben. Ga naar de barones en zeg haar dat ik kom, zeg dat ridder de Bellicourt nog één goede daad wil stellen, voor wij beiden afscheid nemen... van de wereld.

648 – Exterieur – Café De Wandelaar – Dag

Spinel wil de straat oversteken, richting café De Wandelaar. Hij moet stoppen voor de auto van de Bellicourt, die bestuurd wordt door een jonge chauffeur. Spinel loert wie achteraan in de auto zit, schrikt zich blijkbaar een aap en zet het op een lopen naar het café.

649 – Interieur – Café De Wandelaar – Dag

De cafébazin staat met een klant aan de toeg. Spinel komt binnengestormd.

Spinel Ze zijn terug!

650 – Interieur – Salon Rozendaal – Nacht

We zien hoe Clara en Flora Dedoncker hun mannen Cesar Priem en Valère Blanckaert in de armen vallen.

Clara Dedoncker

Eindelijk!

Flora Dedoncker

Valère! Valère!

Ze zijn omringd door Hilaire Priem, vader Priem, Albert Ceuppens, Martha Priem, René Dedoncker en de Bellicourt, die duidelijk ziek is en centraal in een zetel zit. Niets dan ontroering en glunderende gezichten. Blanckaert heeft tranen in de ogen. Cesar Priem wordt ook kort omhelsd door vader Priem, dan gaat hij naar de Bellicourt, hij hurkt neer naast de oude man, hij buigt het hoofd, het lijkt bijna een knieval. De Bellicourt is ontroerd en grijpt even de schouder vast van Cesar Priem. Allen slaan, vol ontzag, dit tafereel gade, buiten vader Priem, die zich buitengesloten voelt en afwendt. De vrouw van de Bellicourt bevindt zich op de achtergrond.

de Bellicourt (In zichzelf mompelend, onhoorbaar voor de anderen) Mijn zoon twintig jaar geven, hoe durven ze!

(Luider, tot de omstanders) Ge ziet dat het zo lang niet geduurd heeft! Laten we het glas heffen op onze goede families.

Allen nemen een glas wijn van tafel.

de Bellicourt Op het verleden, zoals het was! En zoals het zal blijven in de toekomst!

Albert Ceuppens

Op onze families!

Hilaire Priem Op de goede afloop.

Albert Ceuppens

Leve mijnheer de Bellicourt.

Men drinkt. Er worden groepjes gevormd, er wordt geanimeerd gepraat. De Bellicourt is in gesprek met vader Priem, die onderdanig knikt... Albert Ceuppens en René Dedoncker schenken zich, druk pratend, wijn bij. Hilaire Priem praat met zijn zuster Martha Priem. Maar Cesar Priem, Valère Blanckaert en hun vrouwen Flora en Clara Dedoncker vormen een meer ingetogen groep, ze staan wat apart. Clara Priem omarmt, erg ontroerd, haar man Cesar, Valère Blanckaert en haar zuster Flora.

Clara Dedoncker

Bedankt, bedankt alle drie.

Clara Dedoncker huilt uit. Ze wordt getroost door haar man Cesar, die haar naar een zetel leidt.

Flora Dedoncker

Ik wil hier weg, Valère.

Valère Blanckaert

Ik ook. Het is nu genoeg geweest.

Valère Blanckaert en Flora Dedoncker gaan naar de Bellicourt, die, ziek maar moedig glimlachend, een betoog aanhoort van Albert Ceuppens en diens vrouw Martha Priem.

Valère Blanckaert

Wij willen naar huis, mijnheer de Bellicourt. Mijn hoofd staat niet erg op feesten, nu.

de Bellicourt Gij blijft hier! Gij gaat feesten. Ge zijt allemaal gezonde mensen en ge kunt tegen drank. Ge blijft hier allemaal feesten tot de haan kraait. Maar ik heb mijn rust nodig. Mijn tijd is voorbij. Mijn vrouw zal voor u zorgen. Cesar mag me naar mijn kamer brengen.

Iedereen kijkt stil en onder de indruk toe hoe Cesar Priem de Bellicourt ondersteunt en hem het salon uitleidt. Martha Priem kijkt even bekommerd naar haar vader, die een opkomend gevoel van vernedering verdringt. Dan komen twee dienstmeisjes binnen met dienbladen vol drank en versnaperingen, wat wordt onthaald op goedkeurend gemompel bij de aanwezigen.

Alleen Valère Blanckaert en zijn vrouw Flora houden zich wat afwezig. Er wordt geklonken door de anderen. Clara heft dankbaar haar glas op naar Flora, die zich bitter afkeert van haar en naar buiten kijkt. Ze herinnert zich de kermisnacht.

651 – Interieur – Keuken Blanckaert – Nacht

We zien in flashback hoe op de kermisnacht Eugène Mertens en Cesar Priem een hevige woordenwisseling hebben.

Stem Eugène Mertens

Sassen! Sassen! Wat heeft hij met u gedaan?

Cesar Priem wil Eugène Mertens bij de keel grijpen, maar moet het onderspit delven tegen de sterke Eugène Mertens. Blanckaert wil tussenkomen, maar vliegt opzij. Flora Dedoncker schreeuwt.

Flora Dedoncker

Nee! Nee!

Eugène Mertens zit bovenop Cesar Priem en slaat er maar op los, als razend.

Stem Eugène Mertens

Sassen! Sassen! Hij heeft u vermoord!

Ineens wordt Eugène Mertens neergeveld door een hamerslag. De hamer bevindt zich in de hand van Clara Dedoncker, die verbijsterd toekijkt naar de levensloze Eugène Mertens.

652 – Interieur – Salon Rozendaal – Nacht

Valère Blanckaert legt teder een arm op de schouders van zijn vrouw Flora.

Valère Blanckaert

Kom...

Valère Blanckaert en Flora verlaten stilletjes het salon.

653 – Interieur – Woonkamer Marie-Ange Van Hoeylandt – Dag

De schilderijen van Marie-Ange staan onder het boeddhabeeldje. Voor de rest is alles ingepakt in valiezen. Over de meubels liggen lakens. Marie-Ange Van Hoeylandt is omringd door madame Scherpereel, de Bellicourt en Hilaire Priem.

Marie-Ange Van Hoeylandt

De wereld is zondig, Joseph. We zijn geboren met de zonde, de erfzonde. Ons Heer heeft er ons door zijn kruisdood van verlost. Maar telkens opnieuw vervallen wij in zonde. De dagen die me nog resten, wil ik doorbrengen met boetedoening.

de Bellicourt Ge zijt een vroom mens, Marie-Ange, altijd geweest...

Maar moest ik daarvoor komen?

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ge zijt gekomen om de waarheid te horen! Over iemand die een vreselijke dood gestorven is... mijn man.

de Bellicourt Zo...

De Bellicourt is er toch niet helemaal gerust in. Hij kijkt naar madame Scherpereel.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Zij mag blijven. Zij weet alles.

Marie-Ange Van Hoeylandt begint gejaagd te spreken. Ze loopt opgewonden naar de schilderijen.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Hier staat alles op.

Aan de hand van de duistere symbolen op de schilderijen illustreert ze nu haar verhaal.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Onze huwelijksreis, van mijn man en ik. Onze reis bracht ons ver, tot in het Oosten... Een boeddhistentempel... Boeddhabeelden... Dit was de mooiste.

Ze raakt even het boeddhabeeldje aan.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ik wou het hebben! Ik verborg het beeldje onder mijn kleren. Mijn man had niets gemerkt, de monnik wel. Toen we de tempel buitengingen, hield de monnik me tegen. Hij zei dat ik het beeldje kon houden maar hij sprak een vervloeking uit. Mijn man zou een vreselijke dood sterven, te midden vele andere gruwelijke moorden, en ik zou sterven in eenzaamheid, geliefd door niemand.

(Korte poos, ineens hysterisch) Ik heb mijn man vermoord! Ik ben schuldig. Ik wil boete doen, ik wil in eenzaamheid... sterven.

Madame Scherpereel ontfermt zich over Marie-Ange Van Hoeylandt, die over haar toeren is. De Bellicourt en Hilaire Priem werpen elkaar een ironische blik toe.

de Bellicourt Ge gaat nog niet dood, en zeker niet in eenzaamheid.

Als het zover komt, zult ge omringd zijn door vriendelijke nonnetjes.

Marie-Ange Van Hoeylandt

De schilderijen zijn voor u, Joseph als aandenken.

(Onverwachte opflakking van luciditeit) Zo is het toch gegaan, hè Joseph: mijn man die gestorven is door mijn diefstal?

de Bellicourt Natuurlijk, Marie-Ange, natuurlijk.

Marie-Ange Van Hoeylandt en de Bellicourt naderen elkaar.

Ze omarmen elkaar, liefdeloos.

654 – Exterieur – Woning Marie-Ange Van Hoeylandt – Dag

De auto van de Bellicourt staat voor de deur. Hilaire Priem laadt de schilderijen in de auto. De Bellicourt komt uit de woning en wil in de auto stappen. Hij wordt achterna gelopen door madame Scherpereel.

Madame Scherpereel

Mijnheer de Bellicourt!

de Bellicourt Mmm?

Madame Scherpereel

Mijnheer de Bellicourt, ik... ik heb nu geen onderkomen meer. Ik kan niet zo lang meer voort. Uw secretaris heeft me eens gezegd dat...

de Bellicourt Ja...?

Madame Scherpereel

... Dat ge aan mij zoudt denken, iets voor mijn oude dag... als ik u maar op de hoogte bleef houden over madame Marie-Ange.

de Bellicourt Goed, regel het dan met hem.

De Bellicourt stapt in de auto. Madame Scherpereel loopt naar Hilaire Priem, die alles gehoord heeft.

Hilaire Priem We hebben weinig tijd nu. Schrijf ons.

Madame Scherpereel

Schrijven? Maar ik heb zo mijn best gedaan, altijd alles meegedeeld en...
gezwegen.

Hilaire Priem Gezwegen?

Madame Scherpereel

(Met neergeslagen blik) Ja... Ge verstaat me wel.

Hilaire Priem Ja, ja. Schrijf ons.

Hilaire Priem stapt in de auto. Madame Scherpereel kijkt vertwijfeld de wegrijdende auto na.

655 – Exterieur – Stallingen Rozendaal – Dag

Hilaire Priem verbrandt de schilderijen van Marie-Ange Van Hoeylandt.

656 – Exterieur – Bossen – Nacht

Beeld op de machtige bossen van Vlaanderen. De nacht gaat over in dag.

657 – Exterieur – Kasteel Rozendaal – Nacht

De nacht gaat over in dag. Niets dan rust over het donkere kasteel. Tot er op een bovenverdieping een licht aangaat. Direct daarna gaat er in een andere kamer een tweede licht aan, dan een derde. Overal in het kasteel gaan lichten aan.

658 – Exterieur – Straat Ouden-Bosch – Dag

Vroege morgen. De oude pastoor Gantois is met zijn misdienaar, die de dorpsbewoners wakker schudt met zijn bel, op weg om iemand te berechten. Mensen komen uit hun huizen. Vroege voetgangers en fietsers houden halt. Iedereen knielt neer en slaat een kruisteken als de pastoor passeert. De mensen kijken elkaar vragend aan.

Vrouw Ouden-Bosch 1
Wie zou het zijn?

Vrouw Ouden-Bosch 2
Het schijnt dat het slecht gaat met vrouw Smessaert.

De pastoor en zijn misdienaar gaan de hoek om.

Vrouw Ouden-Bosch 1
Nee. Kijk, ze gaan in de richting van het kasteel.

659 – Interieur – Café De Wandelaar – Dag

De cafébazin bedient de klanten, waaronder Constant en Gerard Reynaert en Agnes Tanghe.

Klant 1 (Tot Reynaert) Dat is nu al twee dagen dat hij berecht is.
De Seigneur Diable wil niet dood.

Klant 2 De poorten van de hel staan nochtans open voor hem.

Alfons Tanghe
Als hij doodgaat, is 't tenminste een natuurlijke dood.
(Tot Constant Reynaert) Ik ken er andere.

Cafébazin De Wandelaar
Ja, ja...

Klant 2 Het schijnt dat de dokter van het Hof persoonlijk bij hem is, en een specialist uit Parijs.

Klant 1 Ja, zo kunt ge honderd jaar worden.

Ineens worden de klokjes van het angelus geluid, direct gevolgd door plechtige doodsklokken. De gesprekken verstommen.

Gerard Reynaert
De plechtige doodsklokken. Iemand van standing.

Constant Reynaert
De Bellicourt.
(Luid) Ridder de Bellicourt is dood, mensen. Dit is het einde.
De ridder heeft zijn geheimen meegenomen in zijn graf.

660 – Exterieur – Erf Mertens – Dag

Moeder Mertens en Maria horen de doodsklokken. Ze kijken op van hun werk. Wat verderop staat ook Agnes te luisteren. Maria kijkt haar moeder

verdrietig aan. Maar moeder Mertens en Agnes herpakken zich en werken door.

661 – Interieur- Woning Sassen Smessaert – Dag

Vrouw Smessaert luistert naar de doodsklokken. Dan kijkt ze naar een foto van Sassen, op de schoorsteen, neemt haar paternoster en bidt verder.

662 – Exterieur – Bijgebouwen Rozendaal – Dag

We horen de doodsklokken. Cesar Priem, die in het uniform is van boswachter, haast zich naar de ingang van het kasteel. Vader Priem komt uit zijn woning. Hij kijkt naar Cesar, die weinig aandacht heeft voor hem. Vader Priem kijkt Cesar na, met de blik van een machteloos, gekwetst man.

663 – Interieur – Salon de Bellicourt – Dag

De Bellicourt ligt in vol ornaat opgebaard in het salon, waarvan de wanden en ramen bedekt zijn met touwdoeken. Boven zijn lijk is zijn lijfspreuk "Pro Regi et Patria" aangebracht. Het salon is enkel verlicht door kaarslicht. De weduwe van de Bellicourt en Cesar Priem staan elk aan een kant van het lijk. De weduwe van de Bellicourt lijkt niet zo gelukkig met de aanwezigheid van Cesar Priem. Tenslotte maakt ze een kruisteken en verlaat het salon. Cesar Priem kijkt naar het gelaat van de afluivige. Blijkbaar wordt er hier voor het eerst in zijn leven een gevoelige snaar geraakt, want hij barst ineens in snikken uit.

664 – Exterieur – Bossen – Dag

Algemeen beeld op de bossen van Vlaanderen.

665 – Exterieur – Dreef Rozendaal – Daag

Madame Scherpereel stapt moeizaam, maar met vastberaden blik, in de richting van het kasteel.

666 – Interieur – Bureau de Bellicourt – Dag

Hilaire Priem en weduwe de Bellicourt, die in rouwkleren zijn, verdiepen zich in paperassen. Er wordt aangeklopt.

Weduwe de Bellicourt

Ja.

Een kamerdienaar verschijnt in de deuropening.

Kamerdienaar

Er is ene madame Scherpereel die mijnheer wenst te spreken.

Hilaire Priem Wil ik niet zien.

Madame Scherpereel komt, ondanks de protestgebaren van de kamerdienaar, binnen.

Madame Scherpereel

Ik kom mijn innige deelneming betuigen.

Hilaire Priem laat zich niet van zijn werk afleiden.

Hilaire Priem Mmm.

Madame Scherpereel

Ik kom... ook beleefd vragen of er iets bekend is betreffende het testament van mijnheer de Bellicourt zaliger.

Hilaire Priem Testament?

Madame Scherpereel

Gij hebt mij ooit gezegd dat... mensen als ik in het testament van mijnheer de Bellicourt zouden...

Hilaire Priem (Kortaf) Gij staat niet in zijn testament.

Madame Scherpereel

Maar...

Weduwe de Bellicourt

(Tot Hilaire Priem) Wie is die vrouw? Waarom zou ze in het testament staan?

Hilaire Priem Ach, inbeelding van personeel. Ze doen gewoon hun plicht en ze denken...

Weduwe de Bellicourt

(Tot Hilaire Priem) Roep Alfons. Dat we kunnen voort werken.

Hilaire Priem wil de kamer verlaten, maar de kamerdienaar verschijnt al in de deuropening. Hilaire Priem doet teken dat de kamerdienaar madame Scherpereel naar buiten mag leiden. Madame Scherpereels verontwaardiging kent geen grenzen.

Madame Scherpereel

Ik word hier buiten gesmeten! Als een hond. Heb ik daarvoor al die jaren gezwegen?

Hilaire Priem helpt de kamerdienaar om madame Scherpereel naar buiten te werken.

Madame Scherpereel

Ge hebt me mooi aan het lijntje gehouden met uw beloftes!
Maar nu zwijg ik niet langer!

667 – Exterieur – Gemeenteplein Ouden-Bosch – Dag

We zien hoe madame Scherpereel, zwaar ademend, de weg vraagt aan een man. Deze wijst waar ze heen moet. Madame Scherpereel vervolgt woedend haar weg.

Stem madame Scherpereel
Ik zal spreken!

668 – Exterieur – Straat kasteeltje Reynaert – Dag

Madame Scherpereel is doodop en vraagt de weg aan twee jongens. Deze wijzen naar het kasteeltje van Reynaert, achter haar. Madame Scherpereel draait zich om, knikt en gaat naar het kasteeltje.

669 – Exterieur – Kasteeltje Reynaert – Dag

Madame Scherpereel belt aan. Vrouw Reynaert doet open.

Madame Scherpereel
(Opgewonden) Hier woont Constant Reynaert, van 't Getrouwe Meerse?

Vrouw Reynaert
Ja...

Madame Scherpereel
Ik wil hem spreken.

Madame Scherpereel gaat reeds naar binnen. Vrouw Reynaert kijkt verwonderd op.

670 – Interieur – Drukkerij Reynaert – Dag

Constant en Gerard Reynaert zijn een nieuwe editie van 't Getrouwe Meerse aan 't drukken. Vrouw Reynaert en de niet te stuiten madame Scherpereel komen binnen.

Madame Scherpereel
Mijnheer Reynaert, gij kent mij niet, maar ik ken u. Ik heb in uw krant altijd alles gevolgd over de moorden van Ouden-Bosch. Ik heb u iets belangrijks te vertellen. Nu.

Constant Reynaert is lichtjes geamuseerd.

Constant Reynaert
Zo.

Madame Scherpereel
Mijn naam is madame Scherpereel. Ik was de gezelschapsdame van barones de Halleux, Marie-Ange Van Hoeylandt.

Constant Reynaert

Ja, ja. Ik heb u nog gezien op Rozendaal...

Madame Scherpereel

(Hem onderbrekend) Gij zoekt al jaren naar de moordenaars van baron de Halleux en Sassen Smessaert.

(Korte pauze) Ik ken de moordenaars.

Reynaert moet even slikken.

Constant Reynaert

Gij kent de...?

Madame Scherpereel

Ik ga u alles vertellen omdat de man in wie ik mijn vertrouwen stelde, mij bedrogen heeft. En ik wil dat ge alles noteert en dat ge alles publiceert in uw krant. Luister...

Madame Scherpereel gaat zitten en wil alles beginnen vertellen.

Constant Reynaert

Rustig, rustig, madame... Scherpereel. Doe tenminste eerst uw mantel uit. En laten we naar het salon gaan.

671 – Interieur – Salon Reynaert – Dag

Madame Scherpereel, die heel wat rustiger is, zit tegenover Constant en Gerard Reynaert. Gerard houdt pen en papier klaar. Er staat koffie op het tafeltje.

Constant Reynaert

(Minzaam) Zo. Wij luisteren...

Madame Scherpereel

Als ge maar niet denkt dat ik maar een meid was van de barones. Ik ben begonnen als kokkin, maar ik werd rap haar gezelschapsdame. Ik zag en hoorde veel.

672 – Interieur – Salon Noorderkasteel – Dag

We zien in flashback hoe Marie-Ange Van Hoeylandt verliefd zit te praten met een knappe man, tot madame Scherpereel haastig het salon binnenkomt en veelbetekenend knikt naar Marie-Ange. Marie-Ange veert op en leidt de man naar een zijdeur. De man kust verliefd de hand van Marie-Ange, die bij het raam staat, ze kijkt naar buiten en ziet dat de Halleux de trappen naar de ingang van het kasteel opstapt. Marie-Ange werpt madame Scherpereel een samenzweerderige blik toe en gaat braaf in een zetel zitten, met een handwerkje. Ondertussen horen we madame Scherpereel vertellen.

Stem madame Scherpereel

Madame Marie-Ange was erg levenslustig en haar man moest dikwijls in de stad zijn, voor zijn zaken. Madame Marie-Ange had meer dan één aanbieder. Ik nam haar in bescherming, zij nam mij in vertrouwen. Maar het werd allemaal moeilijker toen ridder de Bellicourt haar het hof begon te maken. De Bellicourt was niet de man om een vrouw te delen met anderen.

673 – Exterieur – Noorderkasteel – Dag

We zien het slot van scène 126, namelijk hoe de Bellicourt en Marie-Ange lachend te paard weggrijden, nagekeken door de vernederde de Halleux.

Stem madame Scherpereel

... De situatie werd onhoudbaar. Madame Marie-Ange en de Bellicourt lachten de baron gewoon uit. De Halleux kon niets doen...

674 – Interieur – Salon Noorderkasteel – Nacht

We zien het slot van scène 141, waar madame Scherpereel ziet hoe de Halleux, zijn vlindercollectie in de hand, door de gordijnen naar buiten loert. Hij ziet hoe zijn vrouw uit een koets geholpen wordt door de Bellicourt en hoe ze hem omhelst.

Stem madame Scherpereel

... hij was een zwakkeling, hij had zijn bijtjes en zijn vlindertjes. En de Bellicourt, dat was de man van de jacht en de paarden...

675 – Exterieur – Veranda Noorderkasteel – Dag

We zien in flashback hoe madame Scherpereel een gesprek tussen Marie-Ange Van Hoeylandt en de Bellicourt afluistert.

Stem madame Scherpereel

... Maar hoe vaak de baron ook weg was, hij bleef de liefde van mijn meesteres en de Bellicourt in de weg staan.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ik kan niet meer, Joseph! Hij... blijft zijn rechten opeisen... als ge me verstaat. Was ik maar van hem verlost. Ik wenste dat hij dood was.

de Bellicourt Dood? Er gaan er nog sterven, de komende tijd. We zijn in oorlog, Marie-Ange. De Duitsers naderen. Eén verdwaalde kogel is genoeg.

Marie-Ange merkt de harde blik niet in de ogen van de Bellicourt.

Marie-Ange Van Hoeylandt

Hou van me, Joseph!

Madame Scherpereel ziet hoe de Bellicourt haar in zijn armen neemt.

676 – Interieur – Salon Reynaert – Dag

Constant en Gerard Reynaert luisteren naar madame Scherpereel.

Madame Scherpereel

Eén verdwaalde kogel, zei hij.
En toen kwamen de Duitsers.

677 – Interieur – Feestzaal Noorderkasteel – Nacht

We zien in een gedeelte van scène 162, namelijk hoe genodigden op het feest plaatsmaken voor Marie-Ange en Von Ansfelden, die verliefd dansen, terwijl de Halleux jaloers toekijkt.

Stem madame Scherpereel

... Mijn meesteres werd hals over kop verliefd op ritmeester Von Ansfelden.
Ricky noemde ze hem.
L'amour fou. Maar toen verscheen de Bellicourt opnieuw op het Noorderkasteel...

678 – Exterieur – Park Noorderkasteel – Dag

We zien het slot van scène 206: de Halleux lacht vanuit een raam in de bovenverdieping treiterend naar de Bellicourt, die onmachtig toeziet hoe Marie-Ange met Von Ansfelden en Von Postau in een auto wegrijdt.

Stem madame Scherpereel

De Halleux bleef de Bellicourt maar uitdagen, hij zag er van af dat madame Marie-Ange een verhouding had met Von Ansfelden, maar hij genoot dat de Bellicourt nu maar op de tweede plaats kwam. En op een dag is het gebeurd.

679 – Interieur – Slaapkamer Marie-Ange Van Hoeylandt – Dag

We zien scène 220: madame Scherpereel en Marie-Ange kijken door het raam. We zien hoe de Halleux samen met de chauffeur in de geblindeerde auto stapt.

Stem madame Scherpereel

De rode auto! De baron moest mee, voor een formaliteit.

680 – Interieur – Salon Reynaert – dag

Madame Scherpereel

Maar hij bleef weg. In plaats dat madame haar man ging zoeken, sloot ze zich op in haar kamer. Ik verstond haar niet. Maar ik kon haar overtuigen om de volgende dag naar de Bellicourt te gaan. Misschien kon die helpen.

Constant Reynaert

Ge zijt mee geweest?

Madame Scherpereel

Natuurlijk.

(Veelbetekenende blik) En het is daar dat ik van alles gehoord en gezien heb, mijnheer Reynaert.

681 – Interieur – Gang Rozendaal – Dag

We zien in flashback hoe madame Scherpereel aan de deur van de Bellicourts bureau een gesprek tussen de Bellicourt en Marie-Ange Van Hoeylandt afluistert.

Stem Marie-Ange Van Hoeylandt

(Over haar toeren) Vertel het me, wat weet ge, Joseph!
Ik voel het, gij weet iets!

Madame Scherpereel kan het niet laten door het sleutelgat te loeren. Ze ziet de Bellicourt en Marie-Ange Van Hoeylandt.

de Bellicourt Luister, uw man...

Marie-Ange Van Hoeylandt

Ja! Waar zit hij! Wat hebben ze met hem gedaan?

de Bellicourt Uw man... misschien gaat ge nooit meer last van hem hebben.

Marie-Ange van Hoeylandt

Wat wilt ge daarmee zeggen? Is hij dood?

de Bellicourt Ik zeg niets. Ik kan niet. De Kommandantur is hier gevestigd. Ik weet veel. Ge zult van hem verlost zijn, Marie-Ange.
En na de oorlog...

Marie-Ange Van Hoeylandt

Hij is dood!

de Bellicourt Ge hebt me erg gegriefd met die Von Ansfelden, Marie-Ange. Maar die is nu weg, en uw man is weg en na de oorlog...

Marie-Ange Van Hoeylandt kijkt de Bellicourt vol ongeloof en afgrijzen aan.
Ze loopt ineens, met een hysterische gil, weg van de Bellicourt.

682 – Interieur – Salon Reynaert – Dag

Madame Scherpereel

De Bellicourt liet ons niet gaan. Eerst moest mijn meesteres haar zenuwen de baas zijn, zei hij. We zijn dagenlang op Rozendaal gebleven, de Bellicourt liet ons discreet bewaken. En mijn meesteres wou maar niet kalmeren. Ze bleef maar herhalen dat de Bellicourt de Halleux had laten vermoorden. Op een nacht zijn we toch kunnen ontsnappen.

683 – Exterieur- Kasteel Rozendaal – Nacht

We zien in flashback hoe Marie-Ange Van Hoeylandt en madame Scherpereel via een achterpoortje naar buiten sluipen. Marie-Ange Van Hoeylandt stopt een kamerbediende geld in de handen.

684 – Interieur – Salon Reynaert – Dag

Madame Scherpereel

Het Noorderkasteel werd afgesloten en we moesten allemaal rouwkleren dragen. Tot op de dag dat het lijk van de baron werd ontdekt. Madame ontsloeg al het personeel en verliet het kasteel. Ze zou boeten voor de moord op haar man. Ze wist dat de Bellicourt er achter zat en voelde zich schuldig... Voilà, nu weet ge 't.

Constant Reynaert

(Kijkt haar sceptisch aan) Misschien. Of misschien beeldde ze het zich in.

Madame Scherpereel

Wat! Het was geen inbeelding, want ik weet meer. Op een dag, toen wij op Rozendaal zo goed als gevangen zaten, heb ik boswachter Smessaert gezien, hij was over zijn toeren en wou dringend de Bellicourt spreken.

Constant Reynaert

En ge hebt dat gesprek afgeluisterd.

Madame Scherpereel

Ja!

Constant Reynaert

(Quasiminzaam) Er is een goede militaire spionne aan u verloren gegaan, madame Scherpereel.

Madame Scherpereel

Spot niet, mijnheer Reynaert. Luister liever.
Ik was aan het kijken naar de Duitse officieren...

685 – Exterieur – Stallen Rozendaal – Dag

We zien in flashback hoe madame Scherpereel naar de paardrijdende officieren kijkt. Ineens loopt Gentiel Smessaert lijkbleek, gehaast, naar de stallen.

Gentiel Smessaert

(Tot madame Scherpereel) Ze zeggen dat de Bellicourt in de stallen zit. Waar is hij?

Madame Scherpereel wijst in welke stal, Gentiel Smessaert verwonderd aankijkend.

Madame Scherpereel

Daar...

Gentiel Smessaert haast zich naar de stal. Madame Scherpereel kan haar nieuwsgierigheid natuurlijk niet bedwingen en gaat naar de staldeur. Ze ziet hoe Smessaert de Bellicourt aanklapt en blijft hen afluisteren.

686 – Interieur – Stal Rozendaal – Dag

Gentiel Smessaert

Ik... heb iets vreselijks te melden, mijnheer de Bellicourt.

de Bellicourt Ik ben bezig.

Gentiel Smessaert

Het gaat over de baron die verdwenen is.

De Bellicourt is ineens een en al aandacht.

Gentiel Smessaert

Ik weet niet dan wie ik het moet vertellen. Gij zijt de enige...

de Bellicourt Vertel op, man.

Gentiel Smessaert

(Korte poos) De baron is vermoord. Ik heb het met mijn eigen ogen gezien.

de Bellicourt Wat hebt ge gezien?

Gentiel Smessaert

Ik was mijn toer aan 't doen in de bossen bij de Beekkant.

687 – Exterieur – Bossen Beekkant – Dag

We zien in flashback hoe Genteil Smessaert door het bos gaat. Ineens ziet hij dat de rode, geblindeerde auto de weg door het bos verlaat en een open plek in het bos inrijdt. De auto stopt. Twee mannen in Duits uniform stappen uit, sleuren baron de Halleux uit de auto en leiden hem naar een vers gegraven kuil. Een van de mannen schiet de Halleux met zijn revolver in de rug. De Halleux valt in de kuil. De mannen nemen schoppen uit de auto en werpen aarde op de nog levende de Halleux. Gentiel Smessaert slaat dit alles ontzet gade. Hij gaat achter een andere boom staan, om te proberen de mannen te herkennen, maar ze blijven met hun rug naar hem gekeerd. Een tak kraakt onder de voet van Smessaert. De mannen kijken argwanend op en Gentiel Smessaert maakt zich snel uit de voeten.

688 – Interieur – Stal Rozendaal – Dag

de Bellicourt Hebt ge de mannen herkend?

Gentiel Smessaert

Nee, maar het waren een grote en een kleine, in Duitse uniformen. Maar, ik ben het niet zeker, ze spraken precies Ouden-Boschs.

de Bellicourt 't Is goed dat ge naar mij gekomen zijt. Maar ik verwittig u, ge zult hierover zwijgen! Als 't Duitsers waren, kunnen we niets doen, ik ga de Duitse bezetter niet voor de rechtbank sleuren.

Gentiel Smessaert

Misschien waren het mannen van Ouden-Bosch, die verkleed waren.

de Bellicourt Nog erger! Wapendracht door burgers! De Duitsers zijn in staat om de helft van de bevolking gevangen te zetten, als represaille.

Gentiel Smessaert

Maar ge kunt zo 'n misdaad toch niet ongestraft laten.

de Bellicourt Later los ik alles op. Maar nu gaan we zwijgen. Gij en ik. Verstaan!

Gentiel Smessaert

(Niet helemaal overtuigd) Zoals ge wilt, mijnheer de Bellicourt.

689 – Interieur – Salon Reynaert – Dag

Madame Scherpereel

(Nogal agressief) Zijt ge nu overtuigd?

Constant Reynaert bekijkt haar onderzoekend. Hij heeft blijkbaar zijn bedenkingen.

Madame Scherpereel

Daarom is Sassen Smessaert vermoord, omdat hij de enige getuige was van de moord op de baron. De Bellicourt heeft eerst de Halleux laten vermoorden, misschien was zijn bastaardzoon Cesar Priem wel één van de verklede moordenaars, en daarna moest de boswachter er aan geloven. Wel, spot ge nu nog met mijn gespionneur? Ge hebt nu eindelijk de oplossing, waar ge al jaren naar zoekt.

Constant Reynaert

Mmm. Wat ik niet begrijp, waarom komt ge me dat allemaal vertellen?

Madame Scherpereel

De Bellicourt is dood, hij had me iets beloofd, en... Luister, mijnheer Reynaert, ik haat de Bellicourt, gij haat de Bellicourt. Ik vertel u nieuwe feiten, gij publiceert die nieuwe feiten.

Madame Scherpereel staat op. Constant Reynaert verbergt zijn twijfel achter een vriendelijk glimlach. Hij leidt madame Scherpereel naar de deur.

Madame Scherpereel

Gaat ge 't publiceren?

Constant Reynaert

Ik ben nooit bang geweest om de waarheid te publiceren.

Door de deuropening ziet Reynaert zijn vrouw Honorine. Met een handgebaar vraagt hij haar om madame Scherpereel uitgeleide te doen.

Constant Reynaert

Honorine...

Vrouw Reynaert verwijdert zich met madame Scherpereel. Constant Reynaert doet de deur dicht en keert zich naar Gerard.

Gerard Reynaert

(Enthousiast) Eindelijk! We zijn er. De ontbrekende schakel! De moord op de Halleux. Het kon niet anders, het is de Bellicourt, die...

Constant Reynaert

Rustig, rustig...

Gerard Reynaert

Rustig? Hoe kunt gij nu rustig blijven?
Gelooft ge haar niet?

Constant Reynaert

Oh, het is een mooi verhaal. Misschien is het waar, misschien ook niet. Maar wat hebben we in handen? Het getuigenis van één persoon, een intrigante. Er zijn meer bewijzen nodig. Journalistiek heeft haar eigen deontologie.

Gerard Reynaert

Ik geloof haar. Ze vertelt details die ze onmogelijk kan verzinnen.

690 – Onder flashback beelden uit vorige afleveringen:

Stem Constant Reynaert

Haar motieven zijn niet zuiver. Ze wil de Bellicourt treffen. Ja, dat hij al die jaren misdaden van zijn clan heeft verdoezeld, daar twijfel ik niet aan. Maar dat hij zelf een aanstichter tot moord zou zijn...? Ik weet niet... Waarom zou de Bellicourt de Halleux hebben laten verdwijnen? De Halleux, zo 'n onschuldig figuur, hij stond niemand in de weg. Alhoewel, hij durfde treiteren, en dat is iets wat men niet ongestraft doet met de Bellicourt. En het was oorlog. Dan is veel mogelijk. Maar als madame Scherpereel gelijk heeft, dan had de Bellicourt toch wel lef: mannen van Ouden-Bosch in Duitse uniformen steken! Een grote en een kleine, dat kan iedereen zijn. Als haar verhaal waar is, dan bezorgt ze ons alleszins een mooie rode draad. De Bellicourt laat de Halleux uit de weg ruimen. Sassen is toevallig getuige van de moord. Hij gaat zijn hart uitstorten. Bij wie? Logisch: bij de machtigste man in de streek, de Bellicourt. Zoiets liet gravin Ruysseveldt mij ook verstaan. De moord is trouwens gepleegd op de Bellicourts grondgebied. De Bellicourt zegt natuurlijk dat Sassen moet zwijgen. Sassen durft zelf niet te spreken, maar kan 't niet laten om via een omweg de moord aan het licht te brengen. Hij laat twee

boomsnoeiers nutteloos werk doen op een plaats waar ze het lijk van de Halleux wel moeten ontdekken. De Bellicourt is natuurlijk razend op Sassen. Sassen is een gevaar voor hem en wordt uit de weg geruimd door Cesar Priem. Dat weten we zo goed als zeker van moeder Mertens. Haar zoon Eugène was getuige van de moord. Of was het toch een ongeval? Zo goed als uitgesloten. Maar dan? Heeft Priem de opdracht gekregen van de Bellicourt, of wist hij van de historie en heeft hij op eigen initiatief Sassen vermoord om zijn beschermer ter wille te zijn? Speelden nog andere factoren een rol? Iets in verband met de veesmokkel? Vragen die onbeantwoord zullen blijven. Hoe dan ook, Priem is de moordenaar van Gentiel Smessaert. En Karel Tanghe? Een socialist. Weinigen haatten de Bellicourt en de Priems meer als hij. Zijn litteken, hij wist veel van zijn vader, de boomsnoeier, hij durfde meer te zeggen dan de anderen. Tanghe werd vermoord omdat hij te veel praatte? Een geplande moord? Onwaarschijnlijk. Een ongeval? Nauwelijks te geloven. Waarom wou de Bellicourt er kost wat kost het parket buiten houden? En Priem die in de omtrek was? Maar niets zegt dat Priem naar het café ging. Hoe dan ook, de haat tussen de clans heeft een rol gespeeld. Hoogstwaarschijnlijk een banale caféruzie, die uitliep op doodslag, door de clan verdoezeld als ongeval. En Victor De Jonghe? Ongeval of moord? Het motief? Hij heeft gepraat met mij, over Tanghe, over Julia Goegebuer. Ik heb het gepubliceerd. Kort daarna ligt Eugène in de vaart... De schuldgevoelens... ik kan ze nog altijd niet van me afzetten. En weeral is de Bellicourt er snel bij om de sporen weg te wissen. Zoals altijd in het gezelschap van Hilaire Priem. Duidelijk een man die geen wapens hanteert, buiten zijn pen en zijn sluwheid. Hilaire Priem, de man achter de schermen, het brein van de Bellicourt. Wie heeft Victor dan vermoord? Jules Ceuppens? Bijna een jongen nog. Kan zoiets? Of diende Jules alleen om Victor naar de vaart te lokken en werd het vuile werk gedaan door anderen? Wie zal het zeggen? Jules behoorde natuurlijk tot de clan, en waarom moest hij zo snel verdwijnen naar Amerika? Mensen rond Victor De Jonghe moeten overtuigd geweest zijn van de schuld van Jules Ceuppens. Er zijn de dreigbrieven. Karel weg, dus viseerden ze Albert Ceuppens. En waar eindigt de rode draad? Bij Eugène Mertens. Hier is duidelijk een motief: Eugène was getuige van de moord op Sassen. Op een dronken kermisnacht beschuldigt hij Priem. Het ene woord brengt het andere mee. Een kwalijke slag, en... Alleen hier is het tot een rechtszaak gekomen. Maar zijn de ware schuldigen veroordeeld? Blanckaert? Een braaf man. Priem? Weeral hij? Of kan één der vrouwen de hamer gehanteerd hebben? En wat is de rol van de Bellicourt? Hij behoorde natuurlijk niet tot het nachtelijk gezelschap, maar hij heeft zijn mensen zeker beschermd, brieven geschreven, invloed uitgeoefend, getuigen bewerkt. En gezorgd dat de veroordeelden snel vrij kwamen. Priem werd zijn boswachter. Is dit nu de rode draad? Een misdadige de Bellicourt die de Halleux uit de weg laat ruimen, lastige getuigen en tegenstanders die al dan niet met voorbedachten rade het zwijgen worden opgelegd? Alles uitmondend in de moord op Eugène Mertens? Voor het eerst komt er een assisenzaak van. Nu moet de clan het wat kalmer aandoen en het moorden houdt op? Het is niet uitgesloten. Maar om alles te bewijzen...? Een onmogelijke opdracht. Rode draad of losstaande feiten? De bossen geven hun geheimen nooit volledig prijs. Het gevecht voor de waarheid is niet ten einde, maar ondertussen is een belangrijker gevecht gewonnen. De gewone man heeft zijn recht gehaald. En dat is niet vanzelf gegaan. We hebben er voor moeten vechten. De pers heeft

haar kracht getoond, de macht van een feodale adel is gebroken. En niet alleen hier. De tijden dat men een dikke portefeuille moest hebben om te mogen gaan kiezen, ligt achter ons. Het Vlaams is niet langer een taaltje voor koewachters. En wie werkt krijgt meer dan een aalmoes en een homp brood. Nooit meer zal een willekeur van mensen als een de Bellicourt mogelijk zijn. Met zijn dood is een tijdperk definitief afgesloten, en toeval of niet, er is ook een einde gekomen aan het moorden in Ouden-Bosch.

691 – Interieur – Kerk – Ouden-Bosch – Dag

Stem Reynaert

Dacht ik...

We zien de begrafenisplechtigheid van Albert Ceuppens. Zie scène 108. Vele Duitse uniformen, grimmige gezichten, swastika's. Constant Reynaert slaat alles gade.

Stem Reynaert

... Want het moorden is herbegonnen. Albert Ceuppens. Vermoord omdat hij een zwarte was, vermoord door de witte brigade? Uitgesloten. Hier is een handig dubbelspel gespeeld. Zoals in de eerste moord op de Halleux, in de vorige oorlog. Ook door mannen verkleed als Duitsers. Waarschijnlijker is dat Ceuppens vermoord is door de andere clan, door mensen die nog een rekening te vereffenen hadden met de beschermelingen van de Bellicourt. Ze hebben hun tijd afgewacht, de vele anonieme brieven waren geen loze dreigementen. In Ceuppens hebben ze de gehele clan willen treffen. En waarom moest het juist Ceuppens worden, en niet Cesar Priem of Hilaire? Albert Ceuppens was de enige die als zwarte kon doorgaan, als gemeentesecretaris onder een Duits bestuur. Zo iemand kan men straffeloos vermoorden nu de Amerikanen voor de deur staan. Als de Duitsers straks weg zijn, gaan ze na de oorlog vrijuit, als verzetshelden...

Constant Reynaert kijkt naar het glasraam met de lijfspreuk "Pro Regi et Patria".

Stem Reynaert

Pro Regi et Patria. Voor koning en vaderland. Schone leuzen. Wat een misdaden zijn al niet veroorzaakt door edele - ijdele? - slogans: pro regi et patria, voor volk en staat, Gott mit uns...
Men denkt dat men een oorlog wint, maar het was maar een kleine veldslag. Men vecht tegen oude, feodale slogans, men wint de strijd, en direct staan nieuwe horden op, met nieuwe strijdleuzen. Maar komt er niet aan iedere oorlog een eind...? Maar wanneer houdt het moorden op?

Reynaert verlaat, midden Duitse uniformen en burgers, de kerk.